شعر جدید

تحول اجتماعی	Change in social atmosphere.	اجتماعی تبدیلیاں
اطلاق	Application, use.	استعمال ، ربط
قضاوت کردن	To judge.	فیصله کرنا
صریح و صحیح	Clear and correct.	صاف اور درست
طریق ابداع	New way.	نیا راسته
تنوع	Variety.	مختلف هونا
مختصات	Special characteristics.	خصوصیتیں
تنافر	Unhomogeneous use of words.	الفاظ کا نامناسب هونا
تعقید	Knotted, uneven.	گره دار هونا
بادی امر	In the beginning.	ابتدا میں
اسالیب	Styles.	اسلوب ، طرز
ممارست	Practise.	مشق کرنا
احتراز جستن	To avoid.	پرهیز کرنا ، دور رهنا
باستثنا	Excepting	سوای
موارد معدودی	Few cases.	کم مواقع
روی هم رفته	On the whole.	به حیثیت مجموعی

شعر اقبال

محیط نامساعد	Unfavourable surroundings.	ناسازگار ماحول
معجزه ادبی	A literary miracle.	ادبی معجزه
ایجاز کلام	Brevity of expression.	اختصارو اختصار کلام

مناعت	علو طبع	Magnanimity.
مرتاض	ریاضت کرنے والا، جوگی	Ascetic, Jogi.
مباهات	فخر	Pride, honour.
بطور مطلق	پوری طرح	Absolutely.
تفضیلی	فضیلت	Superiority.
خیال پروری	تخیل	Imagination
غنائی	نغمہ و موسیقی کے متعلق	Pertaining to music
حماسی	رزمیہ	Epic.
ضبط کردن	قابو پانا ، ضبط کرنا	To control.
طلاقت	روانی زبان	Flowing (tongue).
عذوبت	شیرینی	Sweetness.
جسارت	بے ادبی ، دلیری	Impoliteness (courage).
اضمحلال	کمزوری، انحطاط	Downwards.
انقراض	مٹ جانا	Destruction.
ضامن بقاء	زندگی کا ضامن	Guaranteeing existence.
امحاء	مٹ جانا	Destruction.
رب‌النوع	دیوتا	A god.
حسن ترکیب	جملہ بندی کی خوبی	Beauty of composition.
تعبیہ شدہ	تیار کی ہوئی	Prepared.
محک	کسوٹی	Criterion.
غث و سمین	پست و بلند	Low and high.
یکدست	ایک جیسا	Uniform.
معقد	گرہ دار	Knotted, uneven.
وهن	سستی	Tardiness, slowness, weakness.

اشاره	Hint.	کنایه
الفاظ کا ڈھانچہ	In the form of words.	قالب کلمات
حسد ، رقابت ، رشک	Jealousy, rivalry.	همچشمی
بیان کیا ہے	Has described.	وصف کرده است
ایک جگہ جمع کیا ہے	Joining together.	بیست یکی کرده
کائنات	Universe.	آفاق
ارمغان ، تحفه	A present	ره آورد
بلاغت میں بے نظیر ہے	Unique in strength of diction.	آیت بلاغت است
ہزار طریقه سے	In a thousand way.	به هزارنوع
خزانه	Treasury.	گنجینه

بزرگترین شاعر ایران

شک	To be in two minds.	تردید
اظہار خیال	Expression of opinion.	اظهار عقیده
فائدے	Advantages.	مزایائی
تبادلۂ خیالات	Exchange of ideas.	مبادله آرا
اندازه لگانا	To make a guess.	حدس زدن
گہرائی ، حقیقت	Depth, reality.	کنه
تعویذ برائے حفظ جان	A charm for preservation of health.	حرز بیواد
کتابوں کی الماری	A book case.	قفسه کتابها

تزویر	Cheating, deceit.	فریب
خائن	A traitor.	غدار
جگر گوشه	Children.	اولاد ، بچے
بنگاه	Institute, office.	اداره
برخ کشیدن	To show off—	دوسروں پر ظاهر کرنا
هیئت رئیسه	Governing body.	ایگزیکٹو کمیٹی ، مجلس عامله
اساسنامه	Constitution.	قانون اساسی
کاشف بعمل میاید	Becomes known.	فاش هو جاتا هے
پیاز گل	Flower roots.	پھولوں کی جڑیں
کوس رسوائی زدن	To give anybody bad name.	بدنام کرنا
ابلهی کردن	To do something foolish.	بیوقوف کرنا
باج	Bribe.	باج ، خراج
تکذیب رسمی	Official contradiction.	رسمی طور پر تردید کرنا
وقاحت	Shamelessness	بے حیائی
پر روئی	Shamelessness.	بے حیائی ، گستاخی
آب از آسیاب می افتد	Everything is quiet.	خاموشی چھا جاتی هے
فرا مرز هرگز نبود	As if nothing had happened.	جیسے کچھ هوا هی نہیں

نام بلند سعدی

تقلید نشدنی	That is impossible to follow inimitable.	غیر قابل تقلید

ظلم	Cruelty.	تعدی
برا عنصر	Unclean elements.	عنصر کثیف
جونک	Leech, blood sucker.	زالو
شرمناک سابقہ حرکات	Shameful deeds in the past.	سوابق ننگین
مامور	Employee—one occupying a post.	شاغلی
اہم ذمہ داری	Key post.	مقامات حساس
گیلا ، تر	Wet.	خیس
پہنچنے کی خبر	News of arrival.	خبر ورود
اتفاق سے	By chance.	احیاناً
اس نے دیر کی ، لیت و لعل کیا	Put of things.	تعلل ورزند
مقرر کیا جائے	Be appointed.	منصوب شود
جس کے لئے استعمال نہ کئے ہوں	For whom all the three pieces were not used.	بخوردش نداده باشم

نیمه راه بهشت

ادارہ	Institution.	دستگاه
ممبر	Member.	رکن
مختار کامل	With full powers.	تام الوکاله
فریب ، جھوٹ ، ریا کاری وغیرہ کے بل بوتے پر کام چلانے	To carry on work through deceit, falsehoods etc.	روی پاشنه بگردد

اشنو	Ashnou—name of cigarette of Iranian make.	ایک ایرانی سیگرٹ کا نام ہے
پخش کند	Spread them around.	بکھیر دے
وارونه	Up side down.	الٹا ہونا
مأمورین	Government servants.	سرکاری ملازم
جدی	Serious (in duty)	سنجیدہ
رضایت خاطر اهالی	To satisfy the people of the place.	ساکنین کا دل راضی کرنا
صمیمانه	From the heart.	تہ دل سے
درشت	Thick, big.	موٹے
وارده های شکایت آمیزی	Letters of complaints.	نامہ‌های شکایت‌آمیزی
تجاوز	Aggression (Act of)	زبردستی
اعمال ناشایسته	Improper actions.	برے اعمال
سوء رفتار	Bad behaviour.	برا سلوک
ضیق صفحات	Insufficient number of space (pages).	صفحوں کا کم ہونا
وزارت مربوطه	The Ministry concerned.	وزارت متعلقہ
مذاکرات	Writings, mentoning.	ذکر کرنا ، بیان کرنا
تصمیم گرفت	He decided.	فیصلہ کیا

این دست و آن دست میکرد	He made excuses.	لیت و لعل کرتا تھا
آن صفحات	In that area.	اس علاقه میں
پشت گوش میانداخت	He put it off.	ملتوی کرتا جاتا تھا
عمرش را بشما داد	Died	وفات پاگیا
کلاهم را قاضی کردم	I thought justly of the matter	اپنے ضمیر سے مقابلہ کیا
سورچی	Cart driver.	گاڑی بان
کالسکه چاپاری	The mail carriage.	ڈاک لیجانے والی گاڑی
خفه کردم	Strangled him.	گلا گھونٹ دیا
تطهیر کردن	Purify.	پاک کرنا
افلیج شد	She was paralysed.	اسے فالج ہو گیا
طیب و طاهر	Pure and innocent.	پاک و معصوم

لوح محفوظ

گروهی نیز...... پرت میکردند	Some were putting back the letters in their former places after having used them for some hours in their combinations.	بعض ملازم حروف کو مختلف کلمات کے چھاپنے کے بعد اپنی اپنی جگہ پر رکھ رہے تھے۔
ساعات متمادی	For hours on end.	کئی گھنٹے لگاتار
قوطی سیگار اشنو	A packet of Ashnou cigarettes.	'اشنو' سگرٹوں کی ڈبیا

مردم‌توی دلم‌واسرنگ میرفت	Raised unjust objections against me.	بیجااعتراض کرتی تھی
بالاۓ حرفش حرف نبود	There was no word above than her word.	اس کی بات کا جواب نہیں تھا
سرش را زیر آب کنم	Kill him.	مارڈالوں ، نیست و نابود کردوں
کشیک کشیدم	I was watching for some opport-unity.	پہرہ دینی رہی یعنی موقع کی تلاش میں رہی
ننو	Cradle.	گہوارہ
سرجایش	In its own place.	اس کی جگہ پر
کنده	Fuel wood.	جلانے کی لکڑی
لقله بکنم	Destroy, kill.	مار ڈالوں
دست نشانده	A slave, a stooge.	غلام ، حکم بردار
کرک گیس	Lock of hair.	گرے ہوئے بال (کنگھی کرنے کے بعد)
دنبه گداز بکند	To burn down somebody through magical powers.	جادو سے پگھلا کر مار ڈالے
گنده تر میشد	She became fatter.	موٹی تازی ہوتی جاتی تھی
لرا شکنه	A poison (mercury chloride.)	ایک زہریلی دوائی

تالو	Roof of bead.	ملاج
جلدی سے	In a hurry.	هولکی
لگاتار روتا اور چلاتا رها	Kept on crying constantly.	زبان بدهن نگرفت
مجهے اطمینان هوگیا	I was satisfied.	روی جگرم آب خنک ریختند
''شازده حسین'' قزوین میں مقبره کی	Swear by the sacred tomb of Shazdeh Hussain.	شازده حسین قسم
بچه پیدا هوا	Gave birth to.	ترکمون زد
مسخره	Something amusing to occupy ones mind.	دستغاله
پیسنے کا دسته دار آله	Grinding handle.	دسته هولک
پهر وهی حال تها	Every thing was the same again.	همان آش همان کاسه
سوت ، سوکن	Second wife.	هوو
بهانه کیا	Made an excuse.	ایزکم کردم
خوش هوگئی	I was happy.	قند توی دلم کرده بودند
جدا	Separate.	منفک
هر چیز کی مالک	Master of every thing.	کیابیای خانه
بهت خوش تهی	Was extremely pleased with herself.	بادمش گردو میشکست

کہنا کہ خاک بہ خبر اس کو نہ پہنچا دے	dead, *i.e.*, dust may not carry news for him in his grave.	
تم کریہہ ترین چیز پر عاشق ہو	You fell in love with ugliness.	عاشق چشم وزغ شدی
چھپکلی	Lizard.	وزغ
تخم حرام	Illegitimate issue (seed)	تخم مول
مجھے برا کہتی تھی	Talked ill of me.	انگشت توی شیر میزد
بد گوئی کرتی تھی	Talked ill of me.	مایه میگرفت
شور و غوغا ، لڑائی جھگڑا	Quarrels.	الم شنگه
خدا نہ کرے	God forbid.	خدا بدور
کم اہمیت	Insignificant.	سکه یک پول
پارہ پارہ	In pieces, in ragged condition.	شرنده
میری کمزوری سے آشنا تھی	She knew my weak point.	دندانم شمرده بود
دھو دیجئے	Give a wash.	بشورید ــ بشوید
زہریلا دودھ معصوم بچہ کو پلادے یعنی جب عورت غصے میں ہو تو اسکا دودھ زہریلا ہو جاتا ہے	She might give poisoned milk to the baby (If *she is angry*, her milk will become poisoned).	شیر اعراض دهن بچه بگذارد

دیزی بار میگذاشت	Put pot on fire.	دیگ چولھے پر رکھی تھی
ابی زیر پوستش رفت	She put on new airs.	آپے سے باہر ہو گئی
استخوان ترکانید شکمش گوشت نو بالاآورد	She became big. She became fat.	موٹی تازی ہو گئی
پیازش گونه کرد	She found place for her.	اس نے اپنی جگہ پیدا کر لی
ویار میکرد	Wanted it (as a pregnant woman feels desire for something to eat.)	چاہتی تھی (حاملہ عورت کا کسی چیز کے کھانے کی خواھش کرنا)
از زیر سنگ هم شده	Wherever could be found.	جہاں کہیں بھی ہو
هل	Cardamont.	خوشبودار بوٹی
یک لنگه کفشش سینه میزد	She was in extreme poverty.	نہایت فقیر اور بد حال تھی
پشت دستم زدم	I repented.	افسوس کیا ، پشیمان ہوئی
(ا)- باسیلی روی خود راسرخ نگه داشته بودم	I kept up appearance with great trouble.	سختی سے اپنی ظاہری حالت کو قائم رکھتی تھی
میچزاندم	I gave her great trouble.	اذیت دیتی تھی ، تنگ کرتی تھی
خاك برایش خبر نبرد	It is quoted when talking of the	کسی فوت شدہ بدگوئی کرتے

Persian	English	Urdu
طبیب	Physician	ڈاکٹر ، طبیب
جراح	Surgeon	سرجن

طلب آمرزش

Persian	English	Urdu
پاچه ورمالیده	Rogue, goondah, cheat.	دھوکہ باز ، غنڈہ
لبنه	Tall cap, fez.	ترکی ٹوپی
آب زیر کاه	Deceitful.	منافق
بلغور کردن	To talk meaninglessly.	تیز تیز بے معنی بات کرنا
پره بینی	Side of the nostril	نتھنے کا ایک حصّہ
شپش	Lice	جوئیں
کفش دار	One who takes care of the shoes of (pilgrims)	جوتوں کا رکھوالا
ضریح	Metallic enclosure of the grave.	قبر کے گرداگرد دھات کا بنا ہوا کٹھہرا
سرکوفت	To blame.	طعنہ دینا
کشتیار شدن	To try level best.	پوری کوشش کرنا
اجاقم کوراست	I have no children: I am without any issue.	گھر بے نور ہے میری کوئی اولاد نہیں
ماست بند	Curd seller.	دھی فروش
ارزن میریختی پائین نمیامد	Millet would not fall down her, so much torn were her clothes.	لباس نہایت پھٹا پرانا تھا

محوطه	Enclosure.	احاطه
مخارج	Expenses	اخراجات
عصا زنان	Walking with a stick in hand	لاٹھی ٹیکتے ہوئے
کوله باری	A bundle, load carried on the back.	پیٹھ پر اٹھایا ہوا بوجھ

اقتباس و تلخیص از

"جائیکه سك صاحب خودش را نمیشناسد."

کد خدا	Village farmer.	گاؤں کا زمیندار
بر میگرداند	Vomits out.	قے کر دیتا ہے
چانه بیندازد	May die	مر جائے
آب تربت	Sacred water.	آب تبرک
آجر	Bricks (baked)	پکی ہوئی اینٹ
حیاط	Courtyard.	صحن
نبات	Candy sugar.	کوزہ مصری
داغ	Hot.	گرم
حق القدم	Fee for the visit	فیس
باین طنابها بچاه نمی افتم	I won't be taken in by these things.	ان باتوں کے فریب میں نہیں آؤں گا
هزار مار خورده ایم تا افعی شده‌ایم	I have reached my present position through long experience.	بہت مشکلات کے بعد موجودہ حالت کو پہنچے ہیں
کمیسیون	Commission's meeting.	کمیشن

غیر مہذب۔بے تربیت - درندہ	Savage, wild.	وحشی
نہ حل ہونے والا معمہ	A riddle without solution.	معمای لاینحل
پیچیدہ ، مشکل	Intricate, difficult.	غامض
لامحدود ، بے انتہا	Unending.	لایتناهی

خانه پدری

باربری ، قلی کا کام	A coolie's work.	حمالی
بے معنی	Meaningless.	لغو
چھوٹا بچہ	Small baby.	نوباوه
چالاکی	Cleverness.	تردستی
علاقہ	District, area.	نواحی
متأسف	Sad.	متألم
واضح ہے	It is obvious.	بدیهیست
آمدنی	Income.	دریافتی
نادانی کا نتیجہ سمجھتا تھا	Attributed it to their foolishness	حمل بسفاهت میکرد
بغیر مالک کے	Without an owner	بی صاحب
جمع شدہ دولت یا روپیہ	Money or wealth deposit	سپرده
مہربانی	Kindness.	تفضلی
دباؤ	Pressure.	فشار
مقابلہ	Opposition.	مقاومت
آخر کار	Finally.	عاقبت
قابض ہو گئے	They took possession of.	متصرف شدند

جوش و خروش	In enthusiasm.	بجنب و خروش یا جوش
ایک هی جیسی آواز	Monotonous, tune.	آهنگ یکنواخت
آواز ، شور	Noise, voice.	غریو
پھٹا پرانا	Old and worn out.	مندرس
خراب حالت میں	Rotten.	ژولیده
نیا ، نئی قسم کا	New, modern.	متجدد
مرمت کرنا	Mending.	وصله کردن
جوتا	Shoe.	نعلین
کہنی	Elbow.	آرنج
گھسی ھوئی	Worn out by rubbing.	سائیده
آج کل کرنا ، ملتوی کرنا	To postpone, put off.	امروز و فردا کردن
ساتھ گیا	To accompany.	مشایعت کردن

کیمیای هستی

اراده کیا	Made up his mind.	مصمم شد
قبول کر لے	To accept.	اجابت کند
غور کے قابل	Worthy of consideration.	شایان دقت
معنی کی اهمیت	Worth or importance of the substance or meaning.	شرافت مطلب
کام درست طور پر انجام نہیں دیا	Did not acquit himself well.	از عهده برنیامد

تنگ آ گیا	Was tired of.	ستوه آمد
چراگاه	Grazing field.	چرا
موسیقی دان	Musician.	خنیاگر
کشش	Power of attraction.	جاذبه
کسان	Farmer.	ورزگر
انتخاب کرے	May select.	برگزیند
فطرت	Nature.	سرشت
قدرت ، فطرت انسانی	Human nature.	طبیعت
موقع دے	Give her a chance.	مجال دهد
عجیب	Strangely.	شگفتا
رنگ زرد هو جانا (خوف سے)	To become pale (with fear.)	رنگ باختن
اسکو اپنے احساسات پر قابو هے	Has control over himself.	خداوند رنگ رخسار خود است -
سزا دینا	To punish and penalise.	سیاست کردن

اذان مغرب

شور و غوغا	Noise ,uproar.	هیاهو
شان و شوکت ، زیبائی	Grandeur, charm.	وجاهت
گونجنا	To echo.	طنین افکندن
استوانه	Cylindrical.	استوانه
کہنه دوز	Mender of old things (Cobbler)	پاره دوز
حقیر	Small, insignificant.	حقری
اجداد	Ancestors.	نیاکان

بجنب و خروش یا جوش	In enthusiasm.	جوش و خروش
آهنگـ یکنواخت	Monotonous, tune.	ایک هی جیسی آواز
غریو	Noise, voice.	آواز ، شور
مندرسی	Old and worn out.	پهٹا پرانا
ژولیده	Rotten.	خراب حالت میں
متجدد	New, modern.	نیا ، نئی قسم کا
وصله کردن	Mending.	درست کرنا
نعلین	Shoe.	جوتا
آرنج	Elbow.	کہنی
سائیده	Worn out by rubbing.	گهسی هوئی
امروز و فردا کردن	To postpone, put off.	آج کل کرنا ، ملتوی کرنا
مشایعت کردن	To accompany.	ساتھ گیا

کیمیای هستی

مصمم شد	Made up his mind.	اراده کیا
اجابت کند	To accept.	قبول کر لے
شایان دقت	Worthy of consideration.	غور کے قابل
شرافت مطلب	Worth or importance of the substance or meaning.	معنی کی اهمیت
از عهده برنیامد	Did not acquit himself well.	کام درست طور پر انجام نہیں دیا

Persian	English	Urdu
ستوه آمد	Was tired of.	تنگ آ گیا
چرا	Grazing field.	چراگاه
خنیاگر	Musician.	موسیقی دان
جاذبه	Power of attraction.	کشش
برزگر	Farmer.	کسان
برگزیند	May select.	انتخاب کرے
سرشت	Nature.	فطرت
طبیعت	Human nature.	قدرت ، فطرت انسانی
مجال دهد	Give her a chance.	موقع دے
شگفتا	Strangely.	عجیب
رنگ باختن	To become pale (with fear.)	رنگ زرد هو جانا (خوف سے)
خداوند رنگ رخسار خود است -	Has control over himself.	اسکو اپنے احساسات پر قابو ہے
سیاست کردن	To punish and penalise.	سزا دینا

اذان مغرب

Persian	English	Urdu
هیاهو	Noise ,uproar.	شور و غوغا
وجاهت	Grandeur, charm.	شان و شوکت ، زیبائی
طنین افکندن	To echo.	گونجنا
استوانه	Cylindrical.	استوانه
پاره دوز	Mender of old things(Cobbler)	کہنه دوز
محقری	Small, insignificant.	حقیر
نیاکان	Ancestors.	اجداد

خنجر آز و کین	The sword of ill-feeling.	حرص اور کینہ کا خنجر
ریش میکنند	They inflict wound.	زخمی کرتے ہیں
سوگند	Swear.	قسم

دختران دریا

اعماق	Depths.	گہرائیاں - (جمع عمق)
قعر	Depth, bottom.	گہرائی ، تہ
نپتون	Neptune—God of the Sea.	نیپچون ، سمندر کا دیوتا
سرکشی و تغطی	Revolt.	بغاوت ، نافرمانی
طایفه بشر	Mankind.	نوع بشر
رد کردن	To return something to somebody. To give or pass on.	واپس دینا ، آگے بھیجنا
معذب	In great pain and trouble.	عذاب میں
افتراق	Separation.	جدائی
مطالب جزئی	Petty things, petty ideas.	چھوٹی باتیں ، کم اہم چیزیں

ستارگان سیاه

شوریدند	Revolted against.	بغاوت کی
سیل خشم	Storm of anger.	غصے کا طوفان
به چهار میخ زدند	Hanged him, crucified him.	پھانسی دے دی
سیه روزگار	Unfortunate.	بدبخت

تنخواہ	Pay, salary.	مقرری
پوزیشن ، درجہ ، رتبہ	Status.	مقام
شائستگی 'اھمیت' مقام	Importance.	کفاف
جس جگہ کے تم لائق ھو	The position that you deserve.	جائیکه شایسته‌ای
میں ساز کی کھلی ھوئی زبان کو تمہاری مقید زبان سے بدلنا نہیں چاھتا	I do not want to change the open language of the instrument with your enchained tongue.	من زبان گویای ساز عوض نمیکنم

نیکی

مختلف لوگ	Various types of persons.	مردم ناجوری
بے سروپا	Confused, meaningless.	پرت و پلا
تبدیلی کے لئے	For a change, for variety's sake.	برای تنوع
لباس جنگی ، فوجی وردی	Military uniform.	لباس رزم
غصہ میں آ گئے	Became angry.	تلذ شدند
سخت الفاظ کہے	Used strong language.	درشت گفتند
بے شرمی	Shameful state.	بی آزرمی
زندہ رھنے کی شرط	Condition for being or living.	شرط وجود

	punishment and ask the musicians to play music to please him so that the courtiers might pass a few days in peace.	بجائیں تاکہ امیر خوش ہو جائے اور درباری چند دن آرام سے زندگی گزار سکیں
محکوم بمرگ شده	Was condemned to death.	موت کی سزا دی گئی
بفوریت	At once.	فوراً
با او خویش بود	Was his relation.	اس کا رشتہ دار تھا
آه از نهادش برخاست	He was intensely shocked and sorrowful.	اس کو سخت صدمہ ہو
از آب درآمد	Proved to be.	ثابت ہوا ۔
امیر بر سر حال آمد	The lord felt in good mood and relieved.	امیر کی طبیعت ٹھیک ہو گئی
رئیس رامشگران	Chief of the Musicians	موسیقی دانوں کا لیڈر
قفل عقل را از زبان برداشتند	They started talking openly (which was against wisdom)	عقل کا قفل زبان سے کھولدیا۔ یعنی آزادانہ باتیں کرنے لگے
مصیبت	Tragedy.	المناک واقعہ
قرص و روانی	Powerful and flowing (verses).	قوت اور روانی

سخت سزا	Severe punishment.	کیفرهای سخت
اندھا	Blind.	کور
جسکے جسم کا عضو کٹا ہؤا ہو لولہ لنگڑا	With some limb cut off—a cripple.	چلاق
برخلاف بہت سے ایسے لوگوں کے	Unlike many (who do not repent).	بخلاف بسیاری
پشیمان ہو جاتا تھا	He would show repentance.	پشیمان میگشت
حالت کا بدل جانا	In altered mood.	تغیر حال
نقصان پہنچ جائے	Harm may come to them.	آسیبی برسد
(عقل اور تجربہ) کو جمع کرتے تھے یعنی عقل اور تجربہ کی بنا پر سوچتے تھے	They studied things in the light of their wisdom and experience.	رو بهم میگذاشتند
سزا جو دی گئی بجا تھی	The punishment was well deserved.	کیفر بجا بود
مستوجب	Deserved (worse punishment)	سزاوار
ضمیر کا لعن طعن	Pricking of conscience.	شماتت وجدان
وہ شاعر سے کہتے تھے کہ گناھگاروں کی سزا کے جواز اور امیر کی تعریف میں قصیدہ پڑھے اور ساز بجانے والے ساز	They would ask the poet to recite a poem in praise of their master and justifying the	شاعری... بسازد

آهنگهای خاص	Special tunes of music.	خاص موسیقی
نفوذ	Influence.	اثر
احیا استقلال	Awakening of independence.	آزادی کا احیا

آبرو

درکار رفتن است	Is about to die.	مرنے کے قریب ہے
بگستاخی کارخود برخورد	She became aware of her impolite conduct.	اس کو اپنی گستاخی کا احساس ہوا
بخود باز آمد	Recovered his senses.	ہوش میں آگیا
نیرنگ	Cunning.	چالاکی ، فریب
بصورت سہمناك	Frightening form.	خوفناک انداز میں
گرسنگی	Hunger, famine.	بھوك
آب از سر گذشته	Condition is beyond recovery.	پانی سر سے گذر گیا
دسترنجش	Wages.	مزدوری
رخت بربست	Left them (died)	رخصت ہوا

کوشش

تکاپو	Effort, trying.	دوڑ دھوپ ، کوشش
سفره	Table cloth.	دسترخوان
آویخته	Hung itself.	لٹک گئی
مجاهدت	Fight and struggle.	کوشش
نیرو	Power, strength.	قوت ، طاقت

شاعر و چنگی

چنگی	Harp player.	چنگ زن
خلقش تنگ میشد	He felt angry.	اس کو غصہ آ جاتا تھا

حوادث شگرف	Strange happenings.	عجیب واقعات
تہاجم	Invasion.	حملہ
استیلا جویان	Conquerors.	فاتحین
مقاومت نمودن	To withstand.	مقابلہ کرنا
گیہان یا سپہر	The sky i.e., the whole world.	آسمان ، یعنی دنیا
ایجاد روایات	To invent stories.	قصہ کہانی ایجاد کرنا
شور انگیز	Thrilling and exciting.	تحریک کرنے والی
استنباط میشود	It is concluded.	نتیجہ نکلتا ہے
مراسم خاص	Special festivities or formalities.	خاص رسومات
کاخ تا کوخ	From the palace to the small cottage.	محل سے کٹیا تک
سرّ بقا	Secret of life existence.	بقا کا راز
قدمت	The state of being ancient.	قدیم ہونا
بدائع امور	Important rare things.	نئی باتیں
موید	Supporter.	تائید کرنے والا
محدود و ناچیز	Limited and insignificant.	محدود و کم اہمیت
بررسی	Study.	مطالعہ و معائنہ
مدارك	Historical evidence.	اسناد
موبد موبدان	The leader of the clergy. (Archbi-shop).	مذہبی رہنما
نوع	Kind (of corn).	قسم

تای یا لنگه	Matching with each other (as a pair of earings).	جوڑی ، مثلاً گوشواروں کی جوڑی

عید نوروز باستان

باستان شناس	Archæologist.	آثار قدیمه کا ماہر
عوامل چندی	Various causes.	کئی وجوہات
بدرستی برما معلوم نیست	We don't know it correctly.	ہمیں درست طور پر معلوم نہیں
سرزمین پہناوری	Vast land.	وسیع زمین
سجایای خاصی	Special qualities.	خاص خوبیاں
سلحشوری	Fighting and war.	جنگ و جدال
ابتکار	Originality.	نئی چیز ایجاد کرنا
آئین	Tradition.	روایت ، طریقه
برگزاری	Celebration.	(جلسه) منعقد کرنا
علاقه	Interest.	دلچسپی
تجدید میشود	Is renewed.	تازه ہوتا ہے
مقارن	Coincides.	ملی ہوئی ، منطبق
عید سپہر	A festival for the entire world.	تمام دنیا کی عید
انبساط و شعف	Happiness and joy.	خوشی و مسرّت
لبریز و آکنده	Full of.	پر ، بھرا ہوا
قریحه	Taste.	ذوق
زیبائی شناسی	Understanding of what is beautiful, aesthetics.	جمالیات
تعیین	Fixing of (the day).	مقرر کرنا
معمول و متداول	Practised commonly.	رائج
از خلال اعصار	Through the ages.	زمانوں میں

میرزا ابوالقاسم قائم مقام

Persian	English	Urdu
اصلاحات	Reforms.	اصلاحات
ناآزمودگی	Lack of training.	ناتجربه کاری
رود ربایستی	False courtesy.	تکلف
دست کسی کو تاه کردن	Not to permit one to interfere.	کسی کو مزاحم ہونے کی اجازت نہ دینا
شحنه	Guardians of people, Watchman	چوکیدار ، محافظ
رانده شدگان	Those turned out of (offices).	جو نکال دئے گئے ہوں
همدست شدند	Joined hands.	آپس میں مل گئے
غافل	Ignorant.	بے خبر
دارائی	Possessions.	ملکیت
دستیار	Helper.	مددگار
سر و سامان داد	Set things right.	حالات کو درست کیا
سوگند داد	Placed them under an oath.	قسم دی
فرومایندگان	Mean and low persons.	کمینے ، پست لوگ
منشات او	His writings.	اس کی تحریریں
ضرب المثل است	Is proverbial.	مثال کے طور پر پیش کی جاتی ہیں

اصفهان نصف جهان

Persian	English	Urdu
سخن بگزاف نگفته‌ایم	Have not exaggerated.	مبالغہ نہیں کیا
بوصف در نمی گنجد	Is beyond praise.	تعریف سے باہر ہے
در پوست نمی گنجید	She was overwhelmed with joy.	خوشی سے پھولی نہیں سماتی تھی

تاریخی ، ادبی

بیل زدن	Digging earth.	زمین کھودنا
نعره‌ای زد	Gave a shreik.	چیخ ماری ، چلایا
غواص	Diver.	غوطه لگانے والا
گردن کلفت	Big people (used in bad sense).	موٹی گردن والے ، بڑے لوگ
باز بسخن آمده	Spoke again.	پھر بولا
در غیر اینصورت	Otherwise.	ورنه
لباس رسمی	Formal dress.	رسمی لباس
نهیب داد	Told them with a rebuke, warned them.	سختی سے حکم دیا
اکلیلی	A crown.	تاج
افسار	Reins.	لگام
قربانگاه	Altar.	قربان گاہ
خلال دریچه	Through the window.	کھڑکی میں سے
قیافه	Face.	چہرہ
ملکوتی	Like the angels.	فرشتوں جیسا
صفات خداوند	Godly qualities.	خدائی صفات
آفریننده	Creator.	پیدا کرنے والا ، خالق

منگنی	Engagement.	نامزدی
		پادشاه رعیت نواز
بوڑھا	Old-aged.	سال خورده
پوشیده طور پر	In secret.	در نهانی
اسکے غصے کی آگ بھڑک اٹھی	He flew into a rage.	آتش خشمش بر فروخت
تولد	Giving birth.	زایمان
قدرتی مناظر کے آغوش میں	In the lap of nature.	در آغوش طبیعت
زور اور دباؤ	Pressure and oppression.	فشار و شکنجه
تکلفات	Formalities.	تشریفات
کارخانه	Factory.	کارگاه
کپڑا بننا	Cloth weaving.	پارچه بافی
کپڑا بننے کی کھڈی	Weaving loom.	دستگاه بافندگی
غصه اور غم	Anger and sorrow.	خشم و اندوه
تکلیف اور رنج	Trouble and pain.	زجر و آزار
مناسب مزدوری	Proper wages.	مزد حسابی
سخت برهم هوا	Was very angry and upset.	سخت بر آشفت

اشتباه میکنی	You make a mistake.	تو غلطی کرتا ہے
آنرا درکار بینداز	Use it in business.	اس کو کام پر لگاؤ
بهره به برند	May benefit.	فائده حاصل کریں
زیر بار نرفت	He did not agree.	وه نه مانا، اس نے قبول نه کیا
به نهار دعوت کرد	Invited him to lunch.	دوپہر کے کھانے پر بلایا
حواسش جای دیگر بود	He was thinking of something else.	اس کا خیال کہیں اور تھا
چرت و پرت	Meaningless.	بے معنی
در غیاب پسر	When the son was not present.	بیٹے کی غیر حاضری میں
عذر بیاورد	Put forth some excuse.	بہانه کردے
روی ما را بزمین بیاندازد	May refuse our request.	ہماری درخواست کو ٹھکرادے
پیشنهاد	Proposal.	تجویز
دخترش را خواستگاری کردند	Asked his daughter in marriage.	اسکی بیٹی کا رشته مانگا
تا ترش بشوند	Till they become old and sour.	خراب ہو جائیں

مملو	Full of.	پر ، بھری ہوئی
نقشه ها طرح نمود	Thought of plans.	تجویزیں سوچیں
قباله بیع	In the deed of transfer of property.	بیع نامه
وجدان خود را گروگان کسی نمیگذارم	I shall not go against my conscience for anybody's sake.	میں کسی کے لئے اپنے ضمیر کے خلاف کام نہیں کرتا
آغل	Place to keep cows etc.	گائے بھینس رکھنے کی جگہ
طرف عصر بود	It was nearing the evening.	شام کے قریب
مشرف بباغچه	That over-looked the garden.	جہاں سے باغیچه میں نظرپڑتی تھی
قلیان	Smoking pipe—Hookah.	حقه
حمل کنید	Carry it please.	لے جائیے
وانگهی	And then.	اور پھر
حرص زدن	To be greedy.	لالچ کرنا
هفت پشت	Till the 7th generation.	سات نسلوں تک

دسترنج	Labour's wages.	محنت ، مزدوری
پارک	Park.	پارک
قشنگ	Beautiful.	خوبصورت
متدین	Religious.	مذہبی
نوع پرست	Lover of mankind.	انسان دوست
دست و دل باز	Generous.	سخی
احدی	Any one person.	کوئی ایک شخص
کلاه برسر کسی گذاشتن	To cheat anybody.	فریب دینا
تشویق میکرد	Encouraged.	ہمت بڑھاتا تھا
نشاط	Happiness.	خوشی
زایدالوصفی	Beyond praise.	تعریف سے بالا تر
اصابت	To hit against something.	ٹکرانا
وارسی کرد	Looked at it closely.	غور سے دیکھا ، معائنہ کیا
دخمه	Cave.	غار
ردیف	A line.	قطار
خیز	Jump.	کودنا ، چھلانگ
کلنگ	Pick axe.	گینتی - زمین کھودنے کا اوزار

اس حالت میں	Under this condition.	با این وصف
تجھے کیاھوا ھے ؟	What is the matter with you ?	تو را چه میشود ؟
اونٹوں پر لاد دیا	Put the load on the camels.	بار اشتران کرد
آنکھوں کو خیرہ کرتا تھا	Dazzled the eyes.	چشم را خیره میکرد
اخروٹ	Walnut.	گردو
تقدیر	Fate.	سرنوشت
بری	Bad	شوم
بے چینی	Uneasiness.	اضطراب
زیادہ	Much, great.	فراوانی
کھل گئی ، پھٹ گئی	Opened, split.	شکافت

دو رفیق امین

ایماندار	Honest and true.	امین
برخلاف	Unlike.	برعکس
بڑے زمیندار	Landlords.	مالکین
جائز و نا جائز	Rightful and unrightful.	مشروع و غیر مشروع
لوگوں کا خون چوسنا	To suck people's blood.	خون توی شیشه کردن

عبارت‌های گرم	Sentences full of warmth.	پر حرارت فقرے
سر دماغ نیستم	I am not in good mood.	میری طبیعت ٹھیک نہیں
اوقاتم تلخ است	I am annoyed.	میں غصے کی حالت میں ہوں
الساعه	Just now.	ابھی
تقدیم نمود	Presented.	پیش کیا
وادار میسازد	Obliges me to (do).	مجھے مجبور کرتا ہے
مزاحم ماست	Gives us trouble.	ہمیں زحمت دیتا ہے
خاطر آسوده	Don't worry. Be at ease.	فکر نہ کرو ' مطمئن رہو
شرش را ازسرت کم میکنم	I shall rid you of his mischief.	تمہیں اس سے نجات دلواؤں گا
خورد و خمیر کردن	To beat into pulp.	قیمہ کر دینا
گرز بر زمین خورد	The club hit the earth.	گرز زمین پر لگی
لختی کوه	Like a part of the mountain, i.e., Huge.	پہاڑ کا ٹکڑہ یاحصہ

بهم بزند	To upset and spoil.	خراب کرے ، گڑ بڑ مچائے
تهدید	To threaten.	دھمکانا
او را بیمناک میکرد	Put fear in his heart.	اس کو ڈراتا تھا
بر ضد شاه	Against the King.	بادشاہ کے خلاف
شیرازه مملکت گسیخته است ـ	The country is in disruption.	ملک کا شیرازہ بکھر گیا ہے
رفتار میکرد	Behaved.	سلوک کرتا تھا
احیاناً	If sometime, by chance.	اگر کسی وقت
آرزوی دیدن پدر	Desire to see his father.	باپ کو دیکھنے کی آرزو
بکله‌اش زد	Entered his head.	اسکے سر میں پیدا ہوئی
حفره	A hole, a pit.	گڑھا
حایل کرد	Hung (the sword).	لٹکائی
کلکش را بکن	Kill him.	اس کو مار ڈالو
بهت عجیبی اورا فرا گرفته بود	He was overwhelmed in a strange way.	اسپر عجیب حالت طاری تھی
جشن بزرگی برپا ساخت	Arranged big celebrations.	عالیشان جلسہ منعقد کیا

Persian	English	Urdu
گود	Deep, hollow.	گہری
بسراغش میرفتند	They followed her.	اس کے پیچھے جاتے تھے
هار	Mad.	پاگل
بغض	Sorrow.	غم
انگشت پشیانی بدندان گزیدند ـ	Repented.	پشیان ہوئے

خواب وحشتناک

Persian	English	Urdu
آفتاب سرزد	The sun came up.	سورج نکلا
احضار نمود	Sent for him.	بلایا ، حاضر کیا
از ریشه قطع کند ـ	To cut from the root.	جڑ سے کاٹ دے
قنداقه طفل	Swaddling clothes, baby linen.	پوتڑا ، کپڑا جسمیں بچہ کو لپیٹتے ہیں
زرلگ و چالاک	Smart and clever.	ہوشیار
بمحض اینکه	As soon as.	جونہی کہ
بچه چوپانی بیش نیست	Is no more than a shepherd's child.	محض ایک گڈریا کا بچہ ہے
کتک زدن	To give beating to somebody.	مارنا ، پیٹنا

اس کو اس پر رحم آ گیا۔	He took pity on him.	دلش بحال او سوخت
تو حق پر ہے	You are right.	حق باتو است
مل جائے	Join hands with (some body).	کنار بیائی
واقعہ	Happening.	پیش آمد
وفات پا گیا	Died.	از دنیا رخت بست
بے وقت	At unexpected time.	بی موقع
بال کٹی (عورت کے لئے گالی ہے)	With hairs all cut (an abuse for woman)	گیسو بریده
پہلو بدلتی تھی ، بے چین تھی	Was restless.	غلط میزد
مہربانی	Kindness.	ملاطفت
پیشانی پر بل آ گئے	Wrinkled the brow in anger.	اخمها را درهم نمود
اپنے چہرے بدل لئے	Changed expression of their faces.	تغییر قیافه دادند
بہانے تراش لئے	Cooked up excuses.	بباد بهانه گرفتند
شام کا کھانا نہ کھایا	Didn't eat dinner.	شام نخورد
گڑھا	A pit.	گودال
بدبخت	Unfortunate.	فلک زده

تغذیه میکرد	Fed him.	غذا دیتا تھا
دود غلیظی	Thick smoke.	گھنا دھواں
وهله اول	In the beginning	ابتدا میں
مات و مبهوت	Stunned, dazed.	حیرت زده
خورد خورد	Gradually.	آهسته آهسته
اکراه	Compulsion.	مجبوری
چشم ازحدقه درآید	Extreme anger and surprise.	آنکھیں اپنی جگہ سے ابھرآئیں، سخت حیرانی اور غصہ میں
میخ کوب	To be fixed in one place like a nail.	ایک جگہ میخ کی طرح جم جانا اور غصہ کی حالت
خودداری کرد	Controlled herself.	صبر کیا
غیبت	Absence.	غیر حاضری
تعریف کرد	Told, explained.	بیان کیا

بخت برگشته

بخت برگشته	Misfortune, ill-luck	بدنصیبی
حاصل خیزی	Fertility.	زر خیز ہونا
همواره	Always.	ہمیشہ

قیمت عادلانه	Just price.	منصفانه قیمت
درستکاری	Honesty.	ایمانداری
زندگی را بد رود گفت	Died	وفات پا گیا
طوق اطاعتش رابگردن نهادند	Agreed to be his subjects.	بندگی یا اطاعت قبول کر لی

پیر جادوگر و دختر پینه‌دوز

دهانش آب افتاد	His mouth watered.	اسکے منہ میں پانی بھر آیا
غنج میزد	Was restless.	بے قرار تھا
بهر نحوری شده	Somehow or other, by whatever means.	جیسے بھی ہو
مجاور	The adjoining neighbouring.	همسایه
پشت پا زد	Ignored completely.	ٹھکرا دیا
پرید	Jumped over.	کودا
کفتار	Hyena.	لکڑ بگڑ
عجز و لابه	Humility and prayers.	عاجزی اور منت
سرپیچی	To disobey.	حکم عدولی کرنا
ملوس	Delicately small and sweet.	چھوٹی اور خوبصورت

بالب و لوچه آویزان	With a dropped jaw, unhappy and annoyed.	هونٹ لٹکائے ہوئے ، غم و غصه میں
به ضعف زدن	To pretend to be senseless.	اپنے آپ کو بے ہوش ظاهر کرنا
لحتی بفکر فرو رفت	Thought for a little while.	ایک لمحه کیلئے سوچ میں پڑ گیا
نیرلک بازیها	Deceit, cunning.	دهوکه ، فریب
کلاه گذاری	Deceit, cunning, cheating.	دهوکه ، فریب
روش	The way, line of action.	راسته ، رویه
گورت را گم کن	Go away.	دور هو جاؤ
حریر سفید	White silk.	سفید ریشم
منحرف ساختن	To mislead.	گمراه کرنا
شخم کن	Plough the land.	هل چلاؤ
زمین‌ها را آب برد	The floods carried away the crops.	کهیتوں کو پانی بہا لے گیا
چند برابر	Many times more.	کئی گنا

شکم سیری از عزا در بیاورم	We should have a full stomach instead of this sorrow.	اس غم کے بدلے پیٹ بھر کو کھائیں
زوزه کشیدن	To howl and cry loudly.	چیخ مارنا ، چلانا
پارس میکند	(The dog) barks.	بھونکتا ہے
جنب و جوش افتادن	To become upset and uneasy.	گھبرا جانا ، بے چین ہونا
انبان	A leather bag.	چمڑے کا تھیلا
بذهن سپرد	Agreed to.	مان گیا
اشتهای صاف	Good appetite.	اچھی ، تیز بھوک
خورشت	Curry, sauce, stew.	سالن وغیرہ
شکم گنده اش	His big belly.	اس کا بڑا پیٹ
آشغال	Litre	کوڑا کرکٹ
پرخاش	Quarrel	جھگڑا
کف دستم را بو کرده بودم ؟	How could I know ?	مجھے کیسے معلوم ہوسکتا تھا ؟

	was nobody except God." (Children's stories begin with this saying)	اسطرح شروع ہوتے ہیں)
روزی از روزها	On a certain day.	ایک دن
درو کردن محصول	Reaping, harvesting.	فصل کاٹنا
عیاری	Cleverness, cunning.	چالاکی ، دھوکہ بازی
بد جنس	Mischievous.	شریر ، شیطان
کلفت	Thick, fat.	موٹا
آهی در بساط نداری	You have nothing in your possession.	تو بالکل قلاش ہے
در کله‌ات بود	You had in your head.	تمہارے سر میں ہوتی
لانه	Nest, abode of birds or animals.	آشیانہ ، جانوروں یا پرندوں کے رہنے کی جگہ
شیر صولت	With the grandeur of a lion.	شیر کی شان والا
لعاب از دهانش سرا زیر شد	His mouth watered.	اسکے منہ میں پانی بھر آیا

باد مفاصل	Rheumatism.	جوڑوں میں درد
تنبیه کرد	Punished.	سزا دی

شوهر کامل

منظور	Object.	مقصود
جمیع طبقات	People of all classes.	تمام طبقوں کے لوگ
مطاع	One who is obeyed.	جس کی اطاعت کی جائے
گوسفندها از بزها جدا شدند	When the persons of two categories were separated.	جب قسم قسم کے لوگ علیحدہ ہو گئے
جمعیت	Crowd, population.	هجوم

افسانه‌های کودکان

کشاورز و روباه

کشاورز	Farmer, agriculturist.	کسان
روباه	Fox.	لومڑی
یکی بود و یکی نبود غیر از خدا هیچکس نبود	"One was while the other was not. There	ایک دفعہ کا ذکر ہے (بچوں کے قصے عام طور سے

بدادم برسید	Come to my help.	میری مدد کرو

حیله اصفهانی

حیله	Trick, cunning.	چالاکی ، دھوکہ ، فریب
دست و دل باز بودن	To be a generous person.	سخی ہونا
برخ کشیدن	To show off.	دکھاوے کے لئے کوئی کام کرنا
کاشی	Belonging to Kashan.	اہل کاشان
اسکناس	Currency note.	نوٹ
هم چشمی	Rivalry, jealousy.	رقابت ، رشک
دندان روی جگر گذاشت	He bore great pain.	سختی برداشت کی
دسته چک	Cheque book.	چک بک
امضاء کرد	Signed it.	دستخط کئے
بآرامش خاطر	Calmly and confidently.	آرام و اطمینان سے

در کافه و رستوران

کافه رستوران	Cafe and Restaurant.	رستوران ، کیفے ۔ قہوہ خانہ
اردنگ زدن	To kick somebody.	لات رسید کرنا

سوء هاضمه

سوء هاضمه	Indigestion.	بد ہضمی

۱۴- سلمانی	14. Barber.	حجام
۱۵- عقد نمودن	15. To marry—Marriage Contract.	نکاح کرنا
۱۶- مجانی	16. Free, without cost.	مفت
۱۷- دست او بجائی بند نمیشود	17. She won't get anything.	اسکے ہاتھ کچھ نہیں آئیگا
۱۸- فکر بکری کرد	18. New idea (came to her).	آسے نئی بات سوجھی
۱۹- شاهد بودن	19. To be a witness.	گواہ ہونا
۲۰- زیر گذر	20. On the main road.	بازار میں ، سڑک پر
۲۱- لبیک حق را اجابت کردن	21. To die. (To answer God's call)	وفات پا جانا
۲۲- پینه دوز	22. Cobbler, mender of old shoes.	موچی ، چمار
۲۳- گذر	23. Road, street.	بازار ، شاہراہ
۲۴- غصه نخور	24. Don't worry.	گھبراؤ نہیں ، پریشان نہ ہو غم نہ کھاؤ
۲۵- گریه و شیون راه انداخت	25. Started weeping and	رونا چلانا شروع کر دیا

۱- روغن	1. Oil or ghee.	گھی یا تیل
۲- ابلاغ	2. To issue (orders).	حکم دینا
۳- صادر کرد	3. Issued (orders.)	صادر کیا
۴- گندیده	4. Gone bad, rotten.	گندہ ، خراب
۵- اصلاح	5. To correct.	تصحیح ، درست کرنا
۶- سایه کوتاه نکند	6. May God keep you safe always.	خدا آپ کو ہمیشہ سلامت رکھے
۷- خیک	7. Leather bag for oil or water.	مشک

زندگی یکنواخت

۸- یکنواخت	8. Monotonous.	ایک جیسی
۹- تلون	9. Changeability of temper.	لا ابالی پن
۱۰- تکذیب	10. Contradiction.	تردید
۱۱- مشاجره	11. Quarrel	جھگڑا

مکر مردان یا زنان

۱۲- طماع	12. Greedy.	حریص ، لالچی
۱۳- خسیس و لخوری	13. Miserly.	کنجوس ، خسیس

۱۲- برجسته	12. Prominent, important.	اہم ، سر بر آوردہ
۱۳- توضیح دادن	13. To give explanation.	واضح کرنا
۱۴- باحالی شگفت زده	14. In a surprised condition.	حیرانی کے عالم میں

دستور زبان

۱۵- دستور زبان	15. Grammar.	گرامر

علامات مخصوص

۱۶- فقدان	16. Being absent, not being present.	عدمِ موجودگی
۱۷- بیمناک	17. Frightened.	ڈرا ہوا ، سہما ہوا
۱۸- کلانتری	18. Police Station.	تھانہ
۱۹- جریان	19. Conditions, situation, happening	حالات ، واقعات
۲۰- مجهول	20. Unknown.	نامعلوم
۲۱- لکنت	21. Stammering.	لکنت ، تتلانا

اشتباه خیکی

۲۲- سبیل را چرب کردن	22. To bribe somebody.	رشوت دینا
۲۳- کهنه	23. Piece of old cloth.	پرانا کپڑا

مزایده

۱- مزایده	1. Auction : sold to the highest bidder.	نیلام
۲- دلگیر	2. Sad, worried.	غمگین ، افسردہ
۳- چاره جوئی	3. Treatment, way of solution.	علاج
۴- سرحال بود	4. Was in good mood.	خوش تھا

چراغ برق

۵- چراغ برق	5. Electric bulb or lamp.	بجلی کا بلب یا لمپ
۶- گذارش بشهر نیفتاده بود	6. He had never been to a town.	کبھی شہر نہیں گیا تھا
۷- مرد حسابی	7. Reasonable person.	بھلا چنگا آدمی
۸- فوت کردن	8. To blow out (the lamp).	پھونک مارنا

باستان شناسی

۹- باستان شناسی	9. Archæology.	آثار قدیمہ کا علم
۱۰- خرابه	10. Ruins.	کھنڈر
۱۱- شخصیت	11. Personality.	شخصیت

۱۱- نشانی	11. Address.	پتہ
۱۲- انعقاد پیمان	12. To have an agreement.	معاهده کرنا
۱۳- حرکت کردم	13. I left, started.	روانه هوگئی

درس منطق

۱۴- اهمیتی قائل نبود	14. Did not admit its importance.	اهمیت تسلیم نهیں کرتا تها
۱۵- نیرومند کردن	15. To give strength.	مضبوط کرنا
۱۶- دودکش	16. Chimney.	دهوین کی چمنی
۱۷- مسلماً	17. Certainly, admittedly.	یقیناً
۱۸- دقت کن	18. Think over carefully.	غور کرو
۱۹- تمیز	19. Clean.	صاف
۶۰- بالعکس	20. Vice versa.	بالمقابل ، الٹ
۲۱- چرک	21. Dirty.	گندا ، کثیف

دعای موثر

۲۲- آرد کردن	22. To grind into flour.	آٹا پیسنا
۲۳- آسیابان	23. The miller.	چکی کا مالک
۲۴- مستجاب	24. Accepted (prayer).	قبول

در جستجوی همدرد

Persian	English	Urdu
۱- تازه بخواب رفته	1. Had just gone to sleep.	ابھی ابھی سویا تھا
۲- دست کشیدن	2. To give up.	دست بردار ہونا ، چھوڑ دینا
۳- کشیش	3. The clergy man.	پادری ، ملا ، آخوند
۴- اقوامش	4. His relatives.	اسکے رشتہ دار
۵- هیچ پوچ	5. Something meaningless, silly.	بے معنی

زمانه بد شده

Persian	English	Urdu
۶- در بازار جا مانده	6. Left somewhere in the bazar.	بازار میں رہ گئی

حساب پرتقال

Persian	English	Urdu
۷- بلدی ؟	7. Do you know ?	جانتے ہو ؟
۸- پرتقال	8. Orange.	مالٹا

دیر شده

Persian	English	Urdu
۹- مؤسسه	9. Some form of institution or office.	انجمن ، ادارہ ، محکمہ
۱۰- تقاضا	10. Application, request.	عرضی ، درخواست

۱۰- لوله — 10. Barrel, tube. — نالی

۱۱- مواظب — 11. Careful. — محتاط

۱۲- شلیک — 12. Fire of (gun etc.). — فائر کرنا ، گولی چلانا

۱۳- آماده است — 13. Is ready, prepared. — تیار ہے

۱۴- میشی — 14. You will be. — (می شوی کا مخفف) ہوجاؤ گے

کلفتی طبیعی

۱۵- شیک — 15. Well made up, handsome, stylish. — خوش لباس

۱۶- سلیقه — 16. Taste. — مذاق

۱۷- متجدد — 17. A person of new ideas etc. — نئی روشنی کا آدمی

۱۸- می چینم — 18. I set a table. — دستر خوان یا میز چننا

۱۹- قشنگ — 19. Beautiful, pretty. — خوبصورت

مرغ یک پا

۲۰- ارباب — 20 The master. — آقا ، مالک

۲۱- چکار کردی — 21. What did you do (with this thing). — تو نے کیا کیا

۲۲- کیش کردن — 22. To shoo. — شو (کلمہ صوت)

۲۳- کیش نمود — 23. Shooed it. — شو کیا

و جدان		
۱۶- پسرک (ک تصغیر)	16. A small boy.	بچہ
۱۷- ساندویچ	17. Sandwich.	سینڈوچ
۱۸- باوجدان	18. Conscientious, honest	ایماندار
۱۹- حاضر	19. Ready.	تیار

خلقت قوز پشت

۱- خلقت	1. To create, creation	تخلیق کرنا ، مخلوق
۲- قوز پشت	2. Hump-backed.	کبڑا
۳- مشکی	3. Black.	سیاہ
۴- قوزی	4. Hump-backed.	کبڑا
۵- بد ترکیب	5. Ugly.	بد نما ، بد شکل
۶- پای منبر بود	6. Was at the foot of the pulpit.	منبر کے قریب تھا

در اسلحه فروشی

۷- نفس نفس زنان	7. Breathing fast.	ہانپتے ہوئے
۸- دستور	8. Orders.	حکم
۹- خزانه	9. Magazine (of the revolver or gun).	پستول یا بندوق میں گولی بھرنے کی جگہ

۱- لحن	1. Tone of speech.	لہجہ ' صدا
۲- اطمینان بخش	2. Sure, confident.	یقینی
۳- مانند کف دست بخوبی میشناسم	3. Like palm of hand, I know it (I know it very well.)	اس سے خوب واقف ہوں
۴- پائین و بالا	4. Up and down.	نیچے اوپر
۵- چاله	5. Dip, hole.	گڑھا ، سوراخ
۶- پیچ	6. Curve, round.	موڑ ، چکر
۷- تازگی داشتن	7. To be something new.	اپچ یا جدت کا ہونا
۸- تکانی خورد	8. Received a shock.	دھکا لگا
۹- وحشت کرد	9. Was frightened.	ڈر گئی ، خوفزدہ ہو گئی
۱۰- ضرب خورده	10. Was hit-struck against.	چوٹ کھائے ہوئے، صدمہ خوردہ
۱۱- برآمده	11. Swollen.	سوجا ہوا ، متورم
۱۲- عوض شدن	12. To change, to alter	بدل جانا
۱۳- باعجله	13. Quickly, in a hurry	جلدی سے
۱۴- اشتباه میکنید	14. You make a mistake	آپ غلطی کرتے ہیں
۱۵- عوض گرفتن	15. To mistake one for another.	کسی چیز یا شخص کے پہچاننے میں غلطی کرنا

Persian	English	Urdu
۱۵- رایحه	15. Smell.	بو
۱۶- متلذذ	16. One who enjoyed the taste.	لذت حاصل کرنیوالا
۱۷- تعیین	17. To fix.	مقرر کرنا ، معین کرنا
۱۸- انعام	18. Prize, Reward.	صله ، انعام ـ
۱۹- پاداش	19. Reward.	بدله

قهرمان هوش

Persian	English	Urdu
۲۰- بذله گوئی	20. Witticism, wit.	لطیفه گوئی
۲۱- درمیان گذاشت	21. Mentioned to him, told him.	ذکر کیا

دست انداز

Persian	English	Urdu
۲۲- دست انداز	22. A dip, hole or pit in the road.	راستے میں سوراخ یا گڑھا
۲۳- هم ولایتی	23. From the same town or land.	هم وطن
۲۴- گاراژ	24. Garage.	موٹر رکھنے کی جگه، گیراج
۲۵- جاده	25. The way.	راسته
۲۶- ناهموار (ناهموار)	26. Uneven.	ناهموار

جهانگرد و مرد اصفهانی

۱- جهانگرد	1. A traveller, an explorer.	سیاح
۲- شرط عادلانه	2. A fair condition.	شرط انصاف

از طلا عزیزتر

۳- زرنگی	3. Cleverness, cunning.	هوشیاری ، چالاکی
۴- کشور	4. Country.	ملک
۵- دور دستی	5. Far away.	دور و دراز
۶- گیاه	6. Vegetables, plants.	سبزی ، پودا
۷- مذاق	7. Taste.	مزه ، ذوق
۸- مشام	8. Nose.	ناک ، سونگهنا
۹- جبران	9. Compensation.	تلافی کرنا
۱۰- فکر	10. Thought.	خیال
۱۱- بدیع	11. New.	نیا
۱۲- دیگ طمع بجوش آمد	12. Greed was awakened.	لالچ پیدا هوا
۱۳- سیر	13. Garlic.	لهسن
۱۴- مطبوع	14. Pleasant, good.	پسندیده

فرهنگ

VOCABULARY

فرهنگ

از رقابت و هم چشمی کودکان میتوان برای پرورش
و رشد فکری آنها استفاده نمود و مانند تشویق کودک بشاگرد
اول شدن و پیشرفت در تحصیل و با ساختن اشیاء کوچک ولی
همواره باید توجه داشت که این رقابت ها و هم چشمیها
منجر بحسادت نشود که بجای پیشرفت در زندگی موجب بدبختی
کودک خواهد شد -

هستند زود تر تعلیم آموزگار را می پذیرند چنانکه دیده میشود اطفالی که از کودکی پدر و مادر برای آنها کتاب میخوانند و آنها را بلغات و تصاویر مختلف و درختها و نوع گلها و حیوانات آشنا نموده اند در فهم مطالب و یاد گرفتن دروس از سایرین جلو میافتند و تعلیمات آموزگار را زود تر و آسانتر فرا میگیرند همچنین دخترها معمولاً از پسرها در سالهای اول تحصیلی سریعتر جلو میروند علتش اینست که مادران با دختران خود بیشتر صرف وقت میکنند در همین تماس و توجه بیشتر موجب این امر میگردد ـ

معمولاً نوشتن برای کودکان از خواندن مشکل تر است زیرا نوشتن محتاج بصرف قوه جسانی و وقت و کنترل دست است و بهمین جهت اخیرا باین نکته توجه بیشتر میشود و کودکانرا از ابتدا به نقاشی و کشیدن تصاویر ساده وادار میکنند که نیروی دست آنها تقویت گردد ـ

راه دیگری که برای پیشرفت خواندن و نوشتن کودک موثر و مفید است تشویق کودک است زیرا اگر کودکان از نوشتن و خواندن ناراضی و ناراحت بشود کم کم از خود نا امید میگردد و در نتیجه تلقین بخود این کار برایش روز بروز مشکلتر خواهد بود باید کودک را تشویق نمود و او را امیدوار ساخت و هرگز نباید او را با کودکان دیگر مقایسه نمود ـ

روی کودکی و بی التفاتی این صدمات عنیف را بروح کسی میزنی که ترا مثل بت میپرستد - مثلی طفلیکه پر و بال گنجشکی را بشوخی میکند و در همان حالیکه آن پرنده بدبخت با تشنجات مرگ دست بگریبان است طفل مشغول تفنن و با کمال بی خیالی مشغول آواز خواندن است -

خیلی بی رحمی و قساوت میخواهد که انسان گیلاس آب سرد را به تشنه ای که مشرف بمرگ است نشان دهد و هر دم آنرا تا نزدیک لبش برده - عقب ببرد و بالاخره اورا نه تنها از تشنگی بلکه از حسرت آب دق کشی کند - این تفنن نیست - این قساوت و بی رحمی است - زندگانی بر من مشکل شده است - از همه چیز بدم آمده دلم میخواهد فریاد کنم - من خود یک مزاج سالمی نداشتم - رفتار تو این مزاج نیم سالم را درهم شکسته است - خواب من خیلی کم و بریده بریده شده - خیالم مشوش و نا راحت است بکار هایم نمیتوانم رسیدگی کنم - نمیدانم خود را بچه مشغول کنم -

همان طوریکه یک مادر نمیخواهد باور کند فرزند منحصر بفردش در جنگ کشته شده من هم نمیخواهم باور کنم که آن کسی که اورا می پرستیدم مرا فریب داده - آنکسی که تنها بارقه زندگانی من است بر زندگانی من پر تو نخواهد افکند - آن کسیکه تمام آمال و آرزو های من است اینقدر ظالم و ناپایدار و بی محبت است - آن کسیکه همیشه با و فکر میکنم ابداً در خیال من نیست -

یکساعت ظریف داشته باشی با آن بازی نمیکنی و هرگز راضی نمیشوی قنر آنرا بشکنی ـ آیا قلب یک بشر آنهم بشری که ترا دوست میدارد از یکساعت هم بی مقدار تراست ؟

تومیتوانستی عشق مرا نپذیری این رفتار از هر زنی نسبت بهر مردی سر زند شریف و منصفانه است ـ

اما بانگاه مرد را بعشق ورزی تشجیع کردن ـ با رفتار او را تشویق نمودن ـ او را با اظهار محبت مست و دیوانه کردن و بعد او را اذیت دادن جز یک هوس ظالمانه چه اسم دیگری میتوان باو داد ـ

اگر تو مرا دوست نمیداشتی کی ترا الزام میکرد که بمن اظهار محبت کنی ـ اگر مرا دوست نمیداشتی من تا این پایه بتو عشق نمیورزیدم ـ این پر تو محبت بود که بر قلب خاموش و مرده من تابید ـ

من از آنهائی نیستم که مجسمه ای را بپرستم ـ آنقدرهم دائره نظرم تنگ و محدود نیست که در مقابل هر زن زیبائی خود را از دست بدهم ـ

تو دختر بی تجربه و خامی نبودی که بدون فکر و اندیشه راهی را پیموده باشی و اکنون پشیمان شده بخواهی از وسط راه برگردی ـ

تو دختر کوچک گیج و جلفی نیستی که خیال کنم از

عشق و محبت و بلندی آسمان در آن میدرخشید پیداست ـ بهشت ــ فرشته ــ عقل ــ خدا ــ ملکوت آسمانها و تمام آن مفاهیم بزرگ غیر قابل تماسی که تعالیم دینی در اعماق فکر ما کار گذاشته است امروز در نظر من همه بیکجا دور اندام زیبای یک مخلوق خاکی جمع است ـ از اندام تو زیبا تر روح تواست....»

«تو زن بدی هستی ــ از آن زنهای ظالم و هوسکار و بی عاطفه که طبیعت نظیر آنها را کمتر بدنیا می دهد هر قدر ظاهر تو آراسته و دلنواز و محبوب و جذاب است بهمان درجه باطن تو تاریک و عبوس و پر از شرارت است ـ وقتی انسان آن قیافه ملکوتی ــ آن نگاههای پر از رافت و عاطفه و آن تبسمهای پر از لطف و دلنوازی را می بیند هیچ تصور نمیکند در ما وراء این زیبائی یک روح ناهموار و خشن و ظلمت زده ای باشد ـ

تو از آن موجودهای کم نظیر هستی که از رنج و محنت و شکنجه روحی همنوعان خود لذت میبرند و برای تفریح خاطر خود اقسام عذابها را برای دیگران اختراع میکنند ــ سوزش و هوس ترا فقط قطرات خون و اشک تسکین میدهد ـ

یک زن حق دارد مرد یرا دوست ندارد ــ حق دارد عشق او را نه پذیرد ــ حق دارد او را طرد کند ولی حق ندارد او را اذیت و آزار دهد و باسعادت و آسایش او بازی کند ــ تو اگر

مرگ هم همیشه آن دیدگان سیاه دلدوز ترا خواهم دید ــ من باکی ندارم که آخرین دم خویش را تسلیم کنم ــ اما با این شرط که سر من در دامان تو باشد ــ باین شرط که آخرین نقشی که از جهان هستی در دیدهٔ خود سینگارم نقش چهره دلآرای و اندام فرشته آسای تو باشد ــ آخرین رایحه ای که انباز روح من و همسفر او ازین جهانست رایحه آن گیسوان سیاه باشد ـ

از سایه بقلم علی دشتی

این دفعه چشمان تو دارد با روح و آسایش من بازی میکند ـ ترا دوست میدارم خودت هم میدانی ولی چیزیکه نمیدانی اینست که از تمام قلب و دیوانه وار ترا دوست میدارم ــ هر شب بخیال تو بخواب میروم ــ هر صبح با خیال تو از خواب بر میخیزم و درمیان اوراق خود صورت ترا می بینم ــ در کوچه و بازار ــ در خانه و بیرون در اثناء کار و بیکاری شب و روز فکر و خیال تو آنی مرا رها نمیکند ـ

تا بحال باین شدت دوست نداشته بودم ــ هیچ موجودی تا ایندرجه در هستی من حلول نکرده بود ـ هر کجا نگاه میکنم دو چشم دلفریب تو را می بینم ــ چشم رویهم میگذارم ــ باز آن نگاههای محجوب و آسانی دو دریچه بهشت ــ دوستاره ای که زیبائی حجب ــ طهارت عفت ــ مناعت تواضع ، جبروت خدائی ــ عظمت

چشمان زیبای ترا به بینند ــ چه نیک بخت است آن گدای کوی تو که بیک گرده نان و یک سکه بی قدرو بهاء قانع است و میتواند هر روز چند بار گیسوان سیاه ترا ببیند ـ

آیا دوباره مرا روزی خواهد شد که دیدگان خویش را در زیر قدمهای تو فرش کنم ؟ آیا باز آنروز را بچشم خواهم دید که نقش چهرهٔ فرشته آسای تو در آئینه غبار آلود دیدگان من بیفتد ؟

آه ! نمیدانی بادل خویش چه رازونیازها دارم ــ چگونه من و او تنها می نشینیم و از تو با یکدیگر سخن میرانیم ــ گاهی من از زیبای آن چهره فریبنده تو میگویم ــ گاهی او از شمامهٔ گیسوان عطر آگین تو میگوید ـ

نمیدانی این بدایع بهار چه شباهت تامی با حسن و جمال تو دارد ! این سبزه ای که تازه سر از خاك بدر کرده ـ این زمین کشتزار که تازه از زیر برف و یخ بیرون آمده است ــ این آب جوی که تازه در زیر پر تو زرین آفتاب چون بلور شفاف می درخشد ــ آیا همه اینها برای دلباخته ای چون من بس نیست که او را بیاد تو بیندازد ؟

هر چند من رنجور و درد مندم ــ روح من در کمال تندرستی است ــ روح من از برکت عشق تو تندرستی جاویدان یافته است ــ اگر هم بمیرم باز برای تو زنده خواهم بود ـ من در

چند دقیقه انتظار کشیدم ـ آه: چندین مرتبه حس کردم دل من در اندرون من از جنبش باز ایستاد ـ باتبسم جاویدان تو وارد اطاق شدی ـ درمیان من و تو دو نگاه رد و بدل شد ـ نگاه من چون پر تو اختران نیم شب بود ـ نگاه تو چون نظارهٔ فرشتگان چون نوید زندگی بود ـ

ازین پس تو از آن من خواهی بود ـ من نخواهم گذاشت ترا از من جدا کنند ـ کسی نمیتواند درمیان من و تو حائل شود ـ

عشق قویترین نیرو ها را در روح انسان بیدار میکند ـ

دیشب هنگام وداع تو مرا دلداری بسیار دادی ولی آیا هر دلداری تو زخم دیگر نبود که بر دل ریش من وارد میشد ؟ زبان تو مرا نصیحت میکرد که بروم ــ ولی چشمان گیرندهٔ تو بمن میگفتند ــ مرو . از توجدا شدم ــ گوئی صر صر توانائی بیرحمی مرا از آشیان خود برمیکند ــ چون پرکاه ناتوانی باکراه باخود می برد ـ

عزیزم من چون آن طائر ناتوانم که دست ستم او را از آشیانه میر باید ــ من چون برگ سیلی خورده از باد خزانم که دم نابکاردی وبهمن او را از شاخ دور میکند . . . .

چه خوشبختند آن اجسام بیروح که گرد ترا فراگرفته و برای فرسوده شدن مجبور بدوری نیستند ــ میتوانند از نزدیک

بسیار ازین نازنینان مردم فریب دلربا را دیده بودم — هیچیک نتوانسته بود مرا از آن جهان بی قیدی بیرون آورد ـ تنها تو توانستی — تنها آن چشان سحر آمیزنیم مست تو بود که توانست دیدگان ناتوان مرا ازین سوبدان سو در پی خود بکشد ـ

ترا یزدان برای من و مرا برای تو آفریده بود ـ

هرکس و هرچیزی را که میبینم با آن از تو سخن میگویم ـ نمی توانم آتش عشق ترا زیر خاکستری پنهان کنم — نه دلم میخواهد تمام جهانیان از راز من آگه شوند ـ من از آن کسانی هستم که می خواهم همه کس را دلباخته تو بینم ـ

درین روزها ساکنان کوی تو مرا کراراً دیده اند که دیوانه وار ازین سوبدان سو می روم — تاریکی شب و دیده اختران میدانند که درین مدت عمر چه شبها را بروز رسانده ام — ولی آن شب زنده داریها کجا و این باخیال تو تنها نشستن کجا — این اجسام بے روح که نظارگان شبانه روزی من اند میدانند که چقدر شبان تیره را به سپیده صبح پیوسته ام — ولی آن بیداریها از من چیزی میکاست — در صورتیکه بیداریها این روز و شب همواره بر من چیزی میافزاید ـ

آن خانه تو که آنروز مرا در کنار تو دید کعبه دل من بود ـ قبله عشق من بود ـ تو نمیدانی که این خانه را چسان دوست خواهم داشت ـ در آن اطاق که میبایست ترا به بینم

مرحله دیگر ازین داستان من و تو خواهد بود -

عزیزم امروز نخستین روز راز و نیاز من و تمت — امروز است که من باید آن را نخستین روز زندگی خود بدانم - آوخ چه سالهای دراز که در جستجوی تو گذشت — در تمام این مدت دل من در آرزوی تو بود من خودم نمیدانستم — همین قدر میدیدم که دل من درپی چیزی یا کسی میگردد — اکنون میدانم آنچه درپی آن میگشت تو بودی -

تا کنون نه من از آن کسی بودم و نه تو از آن کسی — من ترا می جستم — راست بگو آیا توهم مرا نمی جستی ؟

دیشب باخیال تو بخواب رفتم — باور کن که تا صبح نقش رخسار ملکوتی تو در دیدهٔ من بود - دلم میخواست این خواب را هرگز بیداری نباشد — اما نه باید ترا در بیداری هم به بینم — تا اگر روزی خواب جاویدان من فرا رسد حق داشته باشم در آن خواب ابد نقش حقیقی ترا در دیده و مهر ترا در سینه همواره ذخیره داشته باشم -

امروز را باز باخیال تو شب خواهم کرد — فردا را همچنین —تا روز حشر هر شب و هر روز من با اندیشهٔ تو خواهد گذشت - اندیشهٔ من چون پرنده کوچک و نو آموزی بود که ازین شاخ بدان شاخ میپرید - در جستجوی گلبنی بود که بتواند در آستان آن زندگانی خویش را آغاز کند - من در مدت عمر خود -

اقبال نه فقط فکر و شکل و صورت ادبیات فارسی را خلاصه و تجدید نموده بلکه شخصیت بزرگ و جامع خود را در شعر ابراز نموده و بدین وسیله قوه تازه ای بشعر فارسی بخشیده است ـ

غزل محبوبترین نوع شعر فارسی است که در مرور زمان بیرنگ و یکنواخت شده و مخصوصاً سبک هندی باتمام باریک خیالی های شاعر رنگ و روح زیبائی شعر را از دست داده بود ـ اقبال غزل را حیات نو و حرارت گرمی تازه و بی سابقه ای داد ـ

"خاطرات"

اقتباس و تلخیص از استاد سعید نفیسی و علی دشتی

این صحیفه نخستین از داستان‌جاویدان من و تست ـ

نمیدانی امروز نخستین پر تو آفتاب را باچه شوق مفرط و با چه حالت سرشار در آغوش گرفتم ـ این آفتابی که هر روز بادیدگان خسته فروغ آنرا مینگریستم امروز مرا بحال دیگر دیده است ـ راستی تو برای زندگی ضروری بودی ـ همیشه باخود میندیشیدم که چگونه این بازمانده زندگی را بپایان خواهم رساند ـ

تا کنون من همیشه از فردا میترسیدم ـ فرداهم مثل امروز و امروزهم مانند دیروز بود ـ اما ازین پس همیشه باکمال بی صبری منتظر فردا خواهم بود ـ هر روز یکه بر من بگذرد

مطالب و تشریحات فلسفی شعر را معمولاً بشکل خسته کننده ای در میاورد ـ اما اقبال مطالب فلسفی و عرفانی را با رنگینی و شرینی تغزل چنان آمیزش میدهد که خواننده بدون اینکه متوجه باشد تحت تاثیر کلام او قرار میگیرد و در روحیه اش یک نوع حرارت و تازگی بوجود میاید درست مثل قرص دوائی که با شکر پوشانده شده باشند ، ما افکار اقبال را با رغبت می پذیریم ـ

خودش گفته است :

ز شعر دلکش اقبال میتوان دریافت
که درس فلسفه میداد و عاشقی ورزید

لقب ''شاعر مشرق'' برای اقبال بسیار مناسب است و این امر موجب افتخار هر ایرانی میباشد زیرا که در تخیل اقبال ''مشرق'' مترادف با ''ایران'' است ''پیام مشرق'' (دیوان معروف شعر فارسی اقبال) یک گلدسته ای از گلهای رنگا رنگ گلستان شعر فارسی است ـ

اقبال از سرچشمه های شیراز و تبریز الهام گرفته و باهنگ حافظ و سعدی و مولوی سخن میسرائید ولی مطالب و مضامین و اصطلاحات و محاورات قدیم را بمعنی تازه بکار برده است ـ

اگرچه را همانست کاروان دگر است

بعضی تصرفات هم در نوع شعر کرده است و روی هم رفته میتوان از این حیث نیز اقبال را شاعری تمام و جامع و کامل دانست که نظیر او درمیان شعرای پارسی گوی خارج از ایران در ادوار اخیر دیده نشده است .....

شعر اقبال

اقتباس از مقالات خانم دکتر کچکینه کاظمی

در شعر اقبال تمام زیبائی و رنگینی سبک های مختلف شعر فارسی جمع است ـ

موقعیکه ما محیط نامساعد را که اقبال در آن زیست میکرد در نظر بگیریم موفقیت او در بکار بردن انواع مختلف و متنوع شعر فارسی مثل یک معجزه ادبی و علمی بنظر میرسد ـ

رباعی ـ مثنوی ـ غزل و قطعات اخلاقی و فکاهی که در آثار اقبال بانها برمیخوریم نه فقط مارا بیاد بزرگترین شعراء و عرفا میاندازد بلکه شعف و اشتیاق مارا دوباره بعظمت معنوی آنها بیدار میکند ـ

ولی آنچه بیش از هر چیز اشعار اقبال را دلپذیر و فرح بخش و روح انگیز میسازد و بر محبوبیت او میافزاید ـ ایجاز کلام ـ اختصار بیان و ابتکار و تنوع سبک و مطالبی است که در آثار او یافت میشود ـ

جنبه لفظی هم سبک خود را بهمان پایه اشعار قدیم فارس استوار سازد و نگاه دارد و باکمال استادی از مضامین سخن و دشواریهای کلام بیرون آورد ـ در اشعار او لفظی یا ترکیبی یا نحوه استعمال که از نظر اصول و قواعد زبان فارسی بتوان آن را مورد ایراد و انتقاد قرار داد تقریباً دیده نشده ـ اقبال در شاعری بیشتر متوجه معانی و افکار است و بلفظ همان قدر ارزش میدهد که وسیله ای برای ابراز معانی و مفاهیم دقیق و عمیق اوباشد ـ خارج از این حدود به پیرایه های لفظی و صنایع شعری و تکلفاتی که معمولاً شاعران و نویسندگان کم مایه در اشعار خویش بکارسی بندند تا سستی از کار و نقص معانی خود را با این طریق جبران کنند بکلی بی اعتناست زیرا عروس افکارش در لباس ساده عبارت زیباتر و تمامتر جلوه میکند ـ او گرسنگان وادی حقیقت و تشنگان بیابان کمال و معرفت را برسر خوان بی دریغ افکار معانی بلند خویش فرا میخواند و از دریای بیکران فضل و دانش سیراب میکند ـ

اقبال در اقسام و انواع شعر استاد است در دیوان او جز قصیده که بآن کمتر توجه داشته مثنوی و غزل و قطعه و دو بیتی و ترکیب بند و مستزاد فراوان میتوان یافت از اقسام شعر بیشتر توجه او به مثنوی بوده است و در مثنوی سرائی نیز معمولاً از سبک و وزن مثنوی مولوی پیروی میکرده ـ

سبک اقبال

اقتباس از سخزانی دکتر حسین خطیبی راجع به سبک اقبال

'' اگر خواسته باشیم سبک اشعار علامه محمد اقبال لاهوری را در چند کلمه خلاصه کنیم باید بگوئیم این شاعر سبکی مخصوص بخود داشت که شاید مناسب باشد آن را بنام شاعر سبک اقبال بخوانیم''۔

'' اقبال بعکس آنچه ممکن است دربادی امر تصور شود کمتر به سبک هندی متوجه بوده و ازآن اقتباس و پیروی کرده است بلکه با مطالعه و تتبع عمیق در اشعار شعرای قدیم ایران از قبیل منوچهری و ناصر خسرو و سنائی و عطار و مولوی و سعدی و حافظ و جامی بیشتر روش آنرا در شعر و شاعری بکار میبست و حدود سبک خود را بهان پایه اسالیب قدیم شعر فارسی نگاه میداشت ۔

مرحوم اقبال باآنکه زبان فارسی را بدرس خوانده و در طول عمر پر ثمر خویش فرصت آنکه با اهل این زبان معاشرت داشته باشد نیافته بود بر اثر همین ممارست و تتبع چنان در زبان فارسی مهارت یافت که توانست دقیق ترین افکار عرفانی و مشکل ترین معانی فلسفی و علمی و اخلاق را در قلب فصیح ترین الفاظ و کاملترین ترکیبات زبان فارسی بریزد و باسانی و روانی بیان کند و نه تنها از ایراد مضامین دشوار و لغات سست و کلمات نادرست احتراز جوید بلکه باستثنای مواردی معدود از

در آن کار کنند بنتیجه برسد ـ در آثار این دسته نمیتوان و نباید انتظار داشت که حدود لفظ و معنی چنانکه در اسلوب قدیم هست مراعات شده باشد ولی یکباره نیز مانند اشعار دسته اول سست و بی مایه نیست و در حدود وسط قرار دارد ـ

دسته سوم شعرائی هستند که با رعایت حدود کامل زبان فصیح فارسی و طرد ورد الفاظ نادرست و دخیل میکوشند تا در شعر از طریق ابداع مضامین نو و معانی تازه تجدد و تنوعی ایجاد کنند و تردیدی نیست که چون در هر کلامی اصل معنی است و لفظ جز وسیله ای برای مفاهیم و معانی نیست میتوان این روش را بهترین طریقه ای دانست که باید انتخاب نمود و استاد بهار سر سلسله این مکتب جدید بشمار میرود ـ

شعر ملک الشعراء در عین دوری از هر گونه تکلف و تصنع زیباست ـ و در عین زیبائی رسا و روان و فصیح ـ معانی تازه ـ و تشبیهات بدیع ـ و توصیفات عالی و تمام ـ با استعمال الفاظ اصیل و فصیح و ترکیبات صحیح از مختصات شعری اوست در دقت نظر و باریک اندیشی و لطف تخیل و زیبائی و تمامی وصف کم نظیر دارد ـ تنافر و تعقید در لفظ و معنی او نیست در توصیف طبعیت استادیست بی بدیل و در انتخاب و استعمال مفردات هنرمندیست کم نظیر ـ جمال اسلوب را با کمال معنی در هم میامزد و پایهٔ سخن را به آسمان علیین و در عذوبت بمائے معین میرساند ـ

شعر جدید

اقتباس از مقاله دکتر حسین خطیبی

بعد از مشروطه و مخصوصا در زمان حکومت رضا شاه پهلوی در نتیجه تحول اجتماعی و فرهنگی و تماس با ادبیات اروپائی حرکتی در شعر فارسی بوجود آمد که از حیث بحور و قوافی و طرز سبک و بیان مطالب با شعر قدیم تفاوت دارد بطور کلی شعرای معاصر که بعض از آنان را مدعیان شعرو شاعری خواند و اطلاق کلمه شاعر بانان حقا صحیح نیست بسه دسته میتوان تقسیم نمود ـ افراد سست طبع کم مایه ای که برای تغییر سبک جز برهم ریختن اساس وزن وقافیه وقیود شعری قدیم راهی آسانتر نیافته اند و طبع خام آنان درپی وصول بهدفی که نمیدانند چیست و درکجاست از جاده صواب به بیراهه خطا افتاده و آثار بوجود آورده اند که از کثرت خامی و بی مایگی نه همان در این دوره بلکه بفرض ادامه یافتن نیز ممکن نیست راه بجائی ببرد ـ

دستهٔ دیگر بر اثر آشنائی با ادبیات فارسی و باتوجه به دو قسمت سعی میکنند تا در این حفظ و رعایت قیود شعر فارسی چنانکه بوده وهست آنرا بطریق جدیدی بیندازند و رهبری کنند که هنوز نسبت به نتیجه آن نمیتوان خوب قضاوت کرد و نظری صریح و صحیح ابر از داشت ولی میتوان امیدوار بود که اگر ادامه یابد و تکمیل شود ارباب قرایح سلیم وطبایع مستقیم

نه در شعر و نه در نظم شیخ ترکیب سست یا جمله معقد ــ یا خلاف فصاحت ندیدم ــ نمی گویم نیست ــ ولی تاکنون بآنها برنخورده ام و این خود دلیلی براینست که اگر چیزی مخل فصاحت و موازین ادبی در آن باشد ــ بدرجه ای نادر و کمیاب است که بسهولت نمیشود پیدا کرد ـ

اگر در دیوان غزلیات مولوی افکار تصوف زیاد دیده نمیشد و مولوی میتوانست از هجوم معانی و احساسات خود تا اندازه ای جلوگیری کند که بتواند الفاظ را همیشه بیک قالب منسجم و پخته و خالی از وهن و سستی در آورد ــ شاید او تنها کسی بود که مانند سعدی میشد ــ زیرا روح ، تهیج تر و ملتهب تر و سرکش تر از سعدی داشت ـ ولی همین اعتدالی که در عواطف سعدی می بینم ــ کلیات او را از این طور یکنواخت و نمونه فصاحت و بلاغت ساخته است ـ

بفردوسی احترام نمیکند ــ زیرا از حیث فصاحت و جزالت و عذوبت ــ سعدی بر او مقدم است و از حیث انسجام و پختگی ــ اشعار عنصری و مسعود سعد بیشتر باین صنعت متصف است و از حیث خیال پروری ــ خمسه نظامی بیشتر از شاهنامه تخیلات زیبا دارد و از حیث جذبه و شوق ــ مولوی و حافظ بر او تفوق دارند ــ فردوسی را ما برای این دوست میداریم که روح وطن پرستی در او قوی تر از هر شاعر دیگر بوده است ـ

سعدی رب النوع فصاحت و بلاغت است ــ سعدی خداوند زبان پارسی است که اگر دعوای پیغمبری میکرد و معجزه خود را کتاب بوستان و دیوان طیبات قرار میداد ــ بی شبهه کسی نمیتوانست این دعوای را درهم بشکند ـ

کلیات شیخ بمنزله قرآن زبان فارسی است که در آن عذوبت و طلاقت و فصاحت و بلاغت ــ حسن ترکیب و انتخاب کلمات باذوق مخصوصی تعبیه شده است که همیشه سر مشق پختگی و سلاست و زیبائی است ـ

کتاب سعدی تا ابد محک زبان پارسی خواهد بود هرچه با آن مطابقت کند درست و هر چه از آن تخلف کند فاسد و نادرست است ـ

حیرت انگیز تر از همه اینکه برخلاف سایر شعرا که غث و ثمین دارند کتاب شیخ بزرگوار همه یکدست است ـ من تا کنون

مشاهده میگردد ـ برای این که بمقام شامخ مولوی جسارتی نشده باشد ـ بعقیده من بهتر اینست که وی را از ردیف شعرا خارج نمود و در صف فلاسفه و محققین قرارداد ـ

فردوسی از حیث الفاظ و استحکام ترکیب و پختگی تعبیر در صف اول شعرای ایرانی قراردارد ـ ثانیا فردوسی در موقعی شروع بسرودن شاهنامه کرد که ایران و زبان ایران و تاریخ ایران و قومیت ایران در زیر نفوذ دینی و ادبی عرب رو باضمحلال و انقراض میرفت ـ فردوسی باسرودن شاهنامه ـ مجد و افتخارات فراموش شده را بخاطر فرزندان این مرزو بوم آورد و تاریخ پر از غرور و عظمت گذشتگان را زنده ساخت و باین وسیله غرور ملی را که یگانه ضامن بقاء و حیات ملی میتواند باشد ایجاد کرد ـ داستان پهلوانی و سلحشوری ایران را زنده نمود ـ افسانه های تاریخی ایران را از فراموشی و امحاء حفظ کرد و همانطور که خود او میگوید از نظم کاخ بلندی پی افگند که دست تطاول ایام از خراب کردن آن کوتاه است ـ ثالثاً در شاهنامه معانی بزرگ اخلاق و سلوک سیاست ـ حماسه ـ تغزل ـ تشبیهات بدیع بدرجه ای فراوان است که آنرا یکی از کتب جاویدان و فنا ناپذیر ساخته است ـ

اگرچه از لحاظ استحکام بنیان ادبی ـ فردوسی در ردیف ول شعرای ایران قرار میگیرد ـ ولی ملت ایران ازین نظر

از لحاظ خیال پروری و تعبیرات و تشبیهات بدیع این شاعرهم بیمانند است و در صف اول شعرای ایران قرار دارد ـ

معنی شعر باید موضوع شعری باشد ـ اینست که حقیقتاً شعر باشد و من خیال میکنم شعر حقیقی در درجه اول شعر غنائی است و بعد از آن شعر حماسی و شعر های اخلاقی و فلسفی میاید ـ گمان میکنم اولین بشری که بر سطح کره شعر گفته است ـ برای تهذیب و تربیت ـ یا بیان حادثه تاریخی نبوده ـ بلکه احساسات و ترواش روح خود را بیان کرده است ـ روح او از احساسی لبریز شده ـ آنچه را که نتوانسته است ـ ضبط کند و بیرون جسته است ـ شعر نامیده اند ـ حقیقت شعر غیر از این نیست ـ

اگر شعر تنها معانی شعری و فلسفی بود ــ مولوی بزرگترین شعرای ایران محسوب میشد ولی شعر علاوه بر وجود آن روح مخصوص بشاعر، باید از حیث الفاظ دارای همان شرایط مخصوصی باشد ــ در روح مولوی طوفانی از احساسات و معانی می خروشید و مولانا می خواست این طوفان را بیرون بریزد ـ بنا بر این چندان اهمیتی به الفاظ نمیداد و لذا هم در مثنوی و هم در دیوان شمس تبریزی ـ همانطور که اشعار زیادی در این دو کتاب دیده میشود که در طلاقت و عذوبت و فصاحت آیتی محسوب میشود ـ همانطور اشعاریست و متوسط زیاد نیز در آن

گفتم اینها صحیح است - ولی ایران سر زمین شعر است همانطور که یونان مهد پرورش فلاسفه بزرگ و فلسطین عرصه ظهور انبیاء و هندوستان جایگاه متصوفین و مرتاضین است - ایران بشعرای بزرگی مانند رودکی - عنصری - ناصر خسرو علوی - خیام - فردوسی - سنائی - مولوی - سعدی - معزی - عطار - فرخی سیستانی - منوچهری - نظامی - حافظ - مسعود سعد و صدها شاعر بزرگ دیگری که نسبت بایشان در مرتبه دوم و سوم قرار میگیرند مباهات دارد هر یک از اینها مزایائی دارند بطور مطلق نمیتوان میان آنها تفضیلی قائل شد چطور ممکن است انسان بدون تردید و باتکاء احساسات خود دو نفر را مطلقاً برسایرین ترجیح دهد -

---

شنیدم آقای فروغی معتقدند باید چهار نفر از شعرای ایران را از میدان جدال و بحث کنار گذاشت و آنوقت درباره سایرین بحث نمود - فردوسی و مولوی و حافظ و سعدی را باید از صفوف شعراء خارج کرد - آنگاه بدیگران پرداخت این رای صحیحی است - زیرا کی میتواند فردوسی را بر مولوی یا مولوی را بر سعدی یا سعدی را بر خواجه - یا خواجه را بر فردوسی ترجیح دهد ؟

گفتم از یک لحاظ این رای بسیار پسندیده ایست و پسندیده تر و کاملتر خواهد شد اگر نظامی را هم بانها اضافه کنیم - زیرا

گفت یعنی تصور می کنید بعد از اینهمه معاشرت و مبادله آراء ادبی من نتوانسته ام حدس بزنم بکدام یک از شعرای ایران ایمان دارید ؟

گفتم خیلی متشکر میشوم اگر مرا از کنه افکارم مطلع بفرمائید ـ

گفت حافظ و فردوسی ـ

گفتم بچه دلیل ؟

گفت بدلیل اینکه کتاب حافظ را مثل ''حرز جواد'' در سفر و حضر همراه دارید و حتی تنها کتابی که هیچوقت در قفسه کتابهای شمانیست و جزء اثاثیه خوابگاهتان شده است دیوان خواجه است و بدلیل اینکه من و شما هر دو میدانیم تنها شاعری که روح قومیت را زنده کرده و با افسانه های خود مجد و عظمت گذشته را بخاطر فرزندان این مرز و بوم آورده و بالنتیجه روح مناعت و سربلندی و بزرگواری را که لازمه استقلال ملتی است در ایران دمیده ــ فردوسی است وی بدون شبهه زنده کننده ایران و ناشر حکم و اخلاقیات فراوانی است که از افکار و آراء سایر گویندگان برای تقویت غرور ملی و بنیه اجتماعی مناسبتراست ـ با این مزایائی که برائی ایں دو شاعر قائل هستید ـ آیا من نباید حدس بزنم که تردید شما برای انتخاب یکی از این دو شاعر است ؟ مگر عقیده ادبی شما تغیر کرده باشد ـ

شاعر بزرگ ایران کسی است که نزدیک هفت قرن دانندگان زبان فارسی در هر جا که بوده اند در غم و شادی ، جوانی و پیری بگفته هایش دل داده و در گنجینه کلیاتش برای هر وقت و هر چیز حکایتی و مثالی و نکته و قولی و غزلی یافته اند ـ

بزرگترین شاعر ایران

اقتباس و تلخیص از مقاله آقای علی دشتی

سیگار همین طور دود میکرد و من قلم بدست با نهایت خستگی و تردید بردسته کاغذ سفیدی که زیردست داشتم خیره نگاه میکردم که یکی از رفقای خوش مشرب و باذوقم از در درآمد و گفت یقیناً مقاله ای نوشته ای و خسته شده ای ـ گفتم مقاله ای را که میخواهم بنویسم ـ قبل از نوشتن ـ خسته ام کرده است : پرسید راجع بچه موضوع است ؟ گفتم مجله مهر از خوانندگان خود سئوال کرده است "بزرگترین شاعر ایران کیست" ؟ و از من خواسته است که درین موضوع اظهار عقیده کنم ـ

دوست من ـ بعد از مختصر تاملی ـ گفت فهمیدم هیچ چیز مثل تردید و شک خستگی آور نیست ـ قطعاً تردیدی که در انتخاب یکی از دو شاعر بزرگ ایران دارید شما را خسته کرده و حق هم باشماست زیرا هر یک از این دو شاعر مزایائی دارند که انسان نمیتواند بطور قطع یکی را بر دیگری ترجیح دهد ـ

گفتم مقصود کدام دو شاعر است ؟

بهر گفته ای دل داد و بهر زشتی و زیبائی که بر عارف بی تفاوت است چشم دوخت و بعد این شاعر جهانگرد مردم شناس برای ما ارمغانی آورد که تا زبان فارسی بجاست ره آورد او غذای گوارای روح ایرانی خواهد بود ـ گویندگان دیگر ایرانی را حکیم و فیلسوف بخوانند اما برای خدا سعدی را غیر از شاعر نامی ندهید که راستی او خداوند یکتای شعر فارسی است ـ شوریده تر و شور انگیز تر ازو درمیان شاعران ایران کیست ؟ اما گلستانش را که خود آیت بلاغت است نباید از یاد ببریم ـ از همه سخنوران ما تنها اوست که شعرش در روانی بنثر میماند و نثرش در گیرندگی بشعر ـ در گفته اش لطفی و جذبه ای آفریده اند که سعدی دیگری باید بدنیا بیاید تا بکمال فصاحت او پی برد ـ مامثل نابینائیم که از خورشید جز گرما نمی بینیم ـ سخن سعدی دل مارا میبرد ـ بهزار نوع آنرا میلرزاند ـ میفشارد فرو میریزد ـ میشکند ـ میسوزاند و باز بجای اول میاورد و آنرا درست اما پراز شور و وجد و شوق بما میسپارد ـ

هر حکایت گلستان دفتریست پراز لطف و معنی که در آن حالات بشر را استادی جهاندیده و نکته سنج مانند سعدی بیان کرده است ـ

باری شنیده ام که شعر ترکستانی بلند پایه و گفته عنصری و سنائی نمونه فصاحت و شاهنامه دفتر افتخار ایران و مثنوی خزانه حکمت است ـ شنیده ام اینهارا هیچکس منکر نیست اما

زندگی و ترجمان احساسات دل است ـ دلی که از غم و شادی و سر بلندی و شرمساری هر دو بلرزه میاید و فرو میریزد ـ آری سعدی زندگی کنونی مارا شرح میدهد ـ این سخندان مردم شناس بتمام اسرار حالات انسانی آگاه است ـ لغزشها و امیدهای عهد جوانی و ضعف و بیچارگی ایام پیری را خوب میدانم که چیست ـ غم دوری ـ تلخی انتظار ـ شیرینی وصل ذلت افتادگی ـ رشتی ـ خودبینی ـ عذاب همچشمی و حسد و خیانت و فی الجمله همه نوع حال و خیال و صفت نیک و بد انسان را چنان استادانه وصف کرده است که عقل از قدرت فکر باریک بین و فصاحت زبان شیرینش در حیرت میماند : همعصری سعدی با حوادثی سهم از قبیل جنگهای صلیبی و ترکتازی مغول ـ عمر دراز ـ سفر بسیار ـ طبع لطیف زود آشنا و نکته سنج و چشم خردبین این عارف کامل همه دست یکی کرده و بزبان فارسی کتابی داده است مانند کلیات که در گذشته از مقام ادبی آن برای اهل تحقیق که بخواهند اخلاق و آداب و اوضاع اجتماعی و درجه پیشرفت علم و صنعت و هنر و خلاصه زندگانی مردم آن عهد را بدانند خزانه گرانبهاست ـ آشوب روزگار دلبستگی شیراز و رنج سفر سعدی را از سیر آفاق روگردان نکرد (خاک پارس) باهمه خرمی و صفا برای فکر بلند پروازش گنجایش نداشت بکشورهای دور و نزدیک رفت ـ باهر صنفی نشست و برخاست و در هر چیزی تامل و تحقیق کرد وهم صحبت خلق شد ـ

گوشه گیر و خاموش تصور میکنم که در کنج حجره ای خزیده و کتابی چند در مقابل نهاده ـ فکرش را در عالمی غیر از عالم ماسپرداده و بعد آنرا در قالب کلمات دلاویز بروی کاغذ نشانده است ـ غزل حافظ بگوشم آواز روح پروریست که از آسمان ها بزمین میاید ـ

سعدی را نمیتوانم همیشه در یک شکل و هیئت و یا درجا مجسم بپندارم ـ او را بارها در شیراز گرم بازی و در دامن صحرا گریان و خندان در صحبت دوست و یا در نظامیه بغداد در گیرودار بحث و یا در بت خانه سومنات و جامع بعلبک و جیره کیش و حرم کعبه مشغول تماشا و وعظ و گفت و شنید و توبه و مناجات دیده ام ـ گفته جانبخش سعدی آوازی نیست که از دور بیاید و یا از عالم بالا شنیده شود ـ کلام دلاویزش گلبانگ عشق و شور و وجد و حال است که از شیراز بدنیا و از زمین باسمانها می رود ـ

مافرزندان ایران که هنوز بفارسی تکلم می کنیم از همه کتب بزرگ سه کتاب اختیار کرده ایم وگذشته و حال و آئنده خود را در آنها میخوانیم و امیدواریم که تا خورشید برخاک عزیز ایران میتابد از نعمت فهمیدن آنها محروم نمانیم ـ شاهنامه را میخوانیم و بشکوه و جلال روزهای حافظ آینده نامعلوم خود را باز میجوئیم ـ

کلیات سعدی را بجان دوست داریم چونکه آئینه تمام نمای

نام بلند سعدی

بقلم آقای سید فخر الدین شادمان

نام بلند سعدی سر دفتر شعر فارسی است ـ سعدی یعنی شعر فارسی اگر شعر آنست که دل را بلرزاند و ما را بخنداند و بگریاند وگاه در دریای فکر و خموشی فرو برد و گاه از گرداب اندیشه بیرون کند و فریاد شوق از نهادمان برآورد و غم و شادی ـ و صبر و بی تابی ـ بیم و امید و هزار نوع غصه و درد و خوشی و کامرانی را بزبانی ساده اما تقلید نشدنی و بکنایه و اشاره ای بدیع اما فهمیدنی ـ بیان کند پس کلیات سعدی خزانه بی همتای شعرفارسی است ـ

شاهنامه کتاب جلال و حشمت است و دیوان عزیز حافظ دفتر کمال و معرفت اما کلیات سعدی سرا سر عشق است و شوریدگی ـ در سخن فردوسی و حافظ زیبندگی فارسی هر چه خوبتر هویدا است ولی گفته سعدی زبان ایست که زندگی پر نشیب و فراز ما را دراین عالم شرح میدهد ـ

من از وقتیکه باثار گویندگان بزرگ ایران آشنا شدم هریک را در آئینه خیال بوضعی خاص دیده ام ـ فردوسی در نظرم مردیست موقر که تبسم میکند ولی نمی خندد ـ سخن میگوید ـ ولی هر لفظی را بزبان نمی آورد و شعر او آهنگ دلنوازیست که گوئی از دور بگوشم میرسد ـ حافظ را مردی

این جلسهٔ امروز را از بیست و پنجنفر بانوان و دوشیزگان درجه اول از وزراء و امراء و وکلا تشکیل داده است ـ چنانکه همیشه درین قبیل موارد معمولست دسته ای تشکیل میدهند ـ بعنوان کار خیرو دستگیری از بینوایان هیئت رئیسه ای درست میکنند و اساسنامه ای مینویسند و سه چهار مقاله هم در روزنامهای عصر جامیزنند و یکعده کثیر از مردم ابله را رنگ میکنند و یکمرتبه کاشف بعمل میاید که مثلاً برای امور خیریه پیاز گل و گلدان از هلند وارد میکنند و البته چون برای کارهای خیریه است گمرک و کرایه آنراهم نمیدهند و در فلان جشن خودها شان و هم دستانشان بیکدیگر میفروشند و پولهارا بجیب میزنند ـ

تا مردم بپایند و پی به نیت شوم این دستگاه خیریه جدید ببرند و کوس رسوائی آنها بسر بازار زده شود باز میلیونها بر اندوخته های بانک‌های امریکا افزوده شده است ـ تازه وقتی که مردم فهمیدند چه میشود ؟ اگر اتفاقاً ابلهی بکنند و باجی را که لازمست بروز نامه نویسی که از خود شان بد تر است ندهند آن مار زخمی دوسه مقاله.ای مینویسد و پس از تکذیب رسمی کو باکمال وقاحت و پر روبی سیاه را سفید و هست را نیست جلوه میدهند چنان آبها از آسیاب ها میفتد که گوی فرامرز هرگز نبود ـ

زنا نشان همه مثل مهری خانم در خانه جگر گوشگان خود را از سگ هم پست تر میدانند ـ با کمال خشونت و بیرحمی با ایشان رفتار میکنند ـ اما در بیرون خانه بنگاه دارند و بدرد یتیمان میرسند در خانه شان چون کسی نیست که به بیند از هرماری زننده تر و از هر افعی زهر پاش ترند اما در بیرون گل از گلشان چنان باز می شود و چنان می خندند و میخندانند که گوئی این فرشتگان رحمت در سرا سر زندگی جز نشاط و شادی بجهان آوردن کاری نداشته اند ـ

فرزند خود را در خانه بیکس و بی پرستار زیر دست کلفت و نوکر میندازند و بیرون که رفتند بالای سر رخت شوی بنگاه یتیمان می ایستند که رختهای کودکان یتیم را درست بشوید تا وقتی که در جلسه خانه خانم دولت دوست حاضر شدند این شاهکار خود را برخ دروغگویان دیگری بکشند که از کجا بیشرم تر از ایشان نباشند ؟

در جلسه امروز ناهید دولت دوست بیست و چهار خانم معروف انگشت نمای طهران را دعوت کرده بود که گردا گرد اطاق بنشیند و جواهر و زیورها و لباسها و کفشهای خود را برخ یکدیگر بکشند و در ضمن چاره ای هم بحال بی نوایان بکنند اما بشرطی که فقط در روزنامها بنویسند و آنها در روزنامهای مصور هفتگی با تصاویر و عکسهای گوناگون از خود خانمها و لباسها و تجملاتشان و غیر ازآن توقع عمل دیگری نداشته باشند ـ

نیمه راه بهشت

استاد سعید نفیسی

سطری چند از کتاب ”نیمه را بهشت“ بقلم استاد سعید نفیسی دانشمند شهرایرانی که شمه ای از وضع متظاهر خانواده‌های اشراف و اعیان امروزی بیان میکند ـ که چگونه خانمهای اعیان و اشراف بی وجدان بنا باصطلاح خود شان بدرد مردم میرسند و خدمات ”عام المنفعه“ انجام میدهند در صورتیکه حقیقتاً سوء استفاده های شخص و متظاهرو رقابت و همچشمی با دیگران پرداخته و دروغ و دو روئی و تقلب را شعار خود ساخته اند ـ

”اصلا این دستگاه عجیب که خانم مهری درون پرور و ناهیده دولت دوست دو رکن مهم آن و نماینده تام الوکاله و مظهر مسلم و گویای دو گروه از مردم آن هستند مثل این میاند که حتما باید روی پاشنهٔ تزویر و دروغ و خود نما بی و ریا و دورنگی بگردد ـ عجیب تر آنکه همه یک دیگر را میشناسند همه میدانند که به یکدیگر دروغ مے گویند ـ همه میدانند که آنچه وا نمود میکنند نیستند ـ باز هم دست از تزویرها و ریا کاریهاو دروغ گوییهاو دروغ پرداز یها بر نمیدارند !

مردانشان در ظاهر وطن پرست و خدمتگزار نوع در باطن خاین ترین مردم جهان و خون آشام و جان ربای اند ـ

مقامات حساس گردند ؟»

وقتی از خواندن قطعات بالا فراغت یافتم پسرك حروفچین مراجعت کرده بود و من که تصور مورد استعمال صحیح قطعات فوق را نیافته بودم رو بجانب او کرده گفتم :

ـ بالاخره نگفتید اینها را درچه مواقعی استعمال میکنید ـ

پسرك در حالیکه دستهای خیسش را با پیشدامن کثیفش خشك میکرد لبخندی زده گفت :

ـ خوب گوش کنید ـ وقتی ماموری از تهران وارد میشود پیش خبر و رودش قطعه اول را می چینیم واگر احیاناً در پرداخت مطالبات ! مدیر روزنامه تعلل و رزید قطعه دوم را نیازش میکنیم و مورد استعمال قطعه سوم موقعی است که مامور دیگری بجای او منصوب شود ـ در این وقت دنبال حرکت مامور اولی این قطعه را نیز بدستور مدیر روزنامه چاپ میکنیم ـ درد سرتان نمیدهم تا بحال هیچ مامور مادر مرده ای نبوده که قطعات سه گانه فوق را بترتیب بخوردش نداده باشیم ! . . .

هنوز حرف پسرك تمام نشده بود که یکی از حروفچینهای پیر که ظاهرا سمت استادی و کارفرمای داشت بالحن عادی گفت :

محمد ! کمتر حرف بزن ـ زود باش قطعه اول را بیاور که با گذاشتن خبر ورود آقای رئیس دارائی روزنامه برای چاپ حاضر است ـ»

پسرك بشنیدن این حرف چشمك پر معنائی بمن زده قطعه اول را مثل برق بدست استاد رسانید !

باین استان کرده و رضایت خاطر اهالی را به نیکو ترین وجهی فراهم فرمایند ما مقدم ایشان را صمیمانه تبریک میگوییم ـ»

قطعه دوم که با حروف نسبتاً درشت تری چیده شده بود متضمن این عبارت بود :

«.... گذشته از وارده های شکایت آمیزی که در این چند روزه از تجاوزات و اعمال ناشایست مشار الیه بدفتر روزنامه رسیده اخیرا تلگرافی نیز بامضای یکصد نفر از معاریف و معتمدین و وجوه اهالی در مورد سؤ رفتار مشارالیه بدفتر روزنامه واصل گردیده که تا اکنون بعلت ضیق صفحات از درج خود داری نموده ایم ـ ما نظر وزارت مربوطه را باین قسمت جلب نموده انتظار داریم نسبت باحساسات و افکار عمومی توجه بیشتری مبذول فرمایند ـ خود ما نیز در این باره نظریاتی داریم که انشاء الله در شماره های آینده بتفصیل بیان خواهیم کرد ـ»

قطعه سوم از همه شیرین تر بود :

«...... بالاخره در اثر مذاکرات خیر خواهانه این روزنامه ـ مرکز تصمیم گرفت بتعدیات این عنصر کثیف و نالایق خاتمه داده و مردم ستمدیده این استان را از چنگ چنین مامور خطرناکی رهائی بخشد مشار الیه نه تنها در زمان تصدی خویش کار مفیدی انجام نداد بلکه باری هم بر سایر بارهای ما افزود ـ اصولاً ما متعجبیم که مقامات مربوطه چگونه راضی میشوند این زالو های خونخوار اجتماعی با آن همه سوابق ننگین شاغل

کنند ولی برخلاف تصور من کارش را تمام کرد و ابدا دستی بترکیب آنها نزد ـ

من که کنجکاویم تحریک شده بود پسرک را مخاطب ساخته گفتم ـ مگر هنوز با اینها کارداری ؟

ـ نه

ـ پس چرا بخششان نمیکنی ؟

لبخندی زده گفت :

ـ فعلا کاری با اینها ندارم ولی غالباً محتاج میشویم عین همین عبارت را بچینیم و چیدن آنها لا اقل چند دقیقه وقت لازم دارد باین مناسبت برای اینکه مجددا ناچار به تهیه آنها نشویم بخششان نمیکنیم ـ

همین که پسرک را برای شستن دستهای آلوده خود بکنار حوض رفت من در اثر تحریک کنجکاوی نزدیک قطعات مزبور شده و با آنکه عادت بوارونه خواندن حروف نداشتم بزحمت زیاد موفق بخواندن آنها شدم ـ

مضمون قطعه اول چنین بود :

”.....بقراری که اطلاع یافته ایم مشار الیه از ماموین جدی و عفیف و لایق و پاکدامن بوده و در مدت خدمت خود همواره در فکر رفاه و آسایش مردم بوده اند امیدواریم نامبرده برخلاف مامورین و متصدیان ما قبل خود خدمات گرانبهای

لوح محفوظ

ناپرهیزی کرده برای ملاقات دوستی بچاپخانه رفته بودم حروفچینها با چشمهای بیخوابی کشیده و دستهای سیاه و روغنی - جلو میزهای خانه - خانه ای حروف سربی را یکی یکی برداشته بوصال یکدیگر میرسانیدند !

گروهی نیز حرفهائی را که ساعات متمادی در آغوش هم خفته و در نتیجه این بوس و کنار طولانی یکی از روزنامه ها چهار صفحه ایرا از در چاپخانه بیرون داده بودند از بغل هم سوا کرده بخانه های مخصوص خود پرت میکردند -

من که تا آن روز درست چاپخانه را تماشا نکرده بودم - ناچار سیگاری آتش زده روی دست حروف چینها مشغول گردش شدم -

پسرک لاغری که از سرفه های خشمگین معلوم بود گاز سرب درست و حسابی بریه هایش خدمت کرده - در حالیکه با رفقایش گرم صحبت بود مانند ماشین خود کاری حروف را جدا کرده بجای خود پرت میکرد -

پهلوی دستش سه قطعه حروف چیده شده باندازه یک قوطی سیگار اشنو دیده میشود که دور آنها را برای جلوگیری از بهم ریختن محکم بسته بودند -

ظاهرا میبایستی پسرک آنها را نیز مانند سایر ستونها بخش

مسافر پولدار داشتیم - میان راه کالسکه چاپاری شکست یکی از آنها مرد - آن یکی دیگر راهم خودم خفه کردم و هزار و پانصد تومان از جیبش در آوردم - چون پا بسن گذاشته ام امسال بخیال افتادم که آن پول حرام بوده ـ آمدم بکربلا آنرا تطهیر بکنم - همین امروز آنرا بخشیدم بیکی از علماء هزار تو مانش را بمن حلال کرد - دو ساعت بیشتر طول نکشید حالا این پول از شیر مادر بمن حلال تراست ''-

خانم گلین قلیان را از دست عزیز اغا گرفت دود غلیظی از آن در آورد و بعد از کمی سکوت گفت :

''ـ همین شاه باجی خانم که همراه ما بود من میدانستم که تکان راه برایش بداست - استخاره هم کرده بودم بد آمده بود - اما باوجود این آوردمش - میدانید این نا خواهری من بود ، شوهرش عاشق من شد - مرا هوو برد سرشاه باجی - من از بسکه توی خانه باو هول و تکان دادم افلیج شد - بعد هم در راه او را کشتم تا ارث پدرم باو نرسد ! ''

عزیز آغا از شادی اشک میریخت و میخندید - بعد گفت :

''پس . . . . . پس شما هم . . . . . . ! ''

خانم گلین همینطور که یک یک به قلیان میزد گفت :

''ـ مگر پای منبر نشنیدی ؟ زوار هانوقت که نیت میکند وراه میافتد اگر گناهش باندازه '' برگ درخت هم باشد طیب و طاهر میشود ـ''

کربلا مجاور بشوم ــ و چون گداعلی نذر پسرش کرده بود
با او برویم بکربلا بی میلی نبود که برویم اما همیشه
میتراشید ــ ایندست و آندست میکرد میگفت سال بعد مے
به مشهد'' ـ چون آن صفحات ناخوشی آمده است و همین
پشت گوش میانداخت تا اینکه او هم عمرش بشما داد ـ

''امسال من کلاهم را قاضی کردم ــ همه دارائی گداعلی
فروختم ـ پول نقد کردم ـ چون خودش وصیت کرده بو
و این بود که وقت حرکت شما و مشدی رمضان علی را ن
دادند و از قزوین باهم حرکت کردیم و این جوانی که
است و مرا ننه خودش میداند همان حسین آقا پسر خدیجه اس
گفتم از اطاق بیرون رود تا حکایتم را نشنود ''ـ

همه مات بسرگذشت عزیز آغا گوش میدادند ـ بعد اش
در چشمش پر شد و گفت :

'' حالانمیدانم خدا از سر تقصیرم میگذرد یا نه ؟ روز قیا
حضرت شفاعتم را میکند یا نه ــ؟ خانم چندین و چند سال ا
که من این آرزو را داشتم تا درد دلم را بکسی بگویم ـ حالا
گفتم انگاری که آب روی آتش ریختند ـ اما روز قیامت !....''

مشدی رمضان خاکستر ته چپقش را تکان داد و گفت :

''ــ خدا پدرت را بیا مرزد ــ پس ما برائی چه اینجا آ
ایم ؟ سه سال پیش من در راه خراسان سورچی بودم ـ دو

از کنده بلند میشود ـ باید مادرش را نفله بکنم تا آسوده بشوم ـ

خانم حالا که برای شما میگویم ـ تنم میلرزد ـ اما چه بکنم ؟ همه اش بگردن شوهر آتش بجان گرفته ام بود که مرا دست نشانده ـ یک دختر ماست بند کرد ـ خدایا خاک برایش خبر نبرد !

"از کرک گیس سر خدیجه دز دیدم بردم برای ملا ابراهیم جهود که توی محله راه چهان بنام بود ـ برایش جادو کردم ـ نعل توی آتش گذاشتم ـ ملا ابراهیم سه تومان پول از من گرفت که اورا دنبه گدازیکند ـ بمن قول داد که سرهفته نمیکشد که خدیجه میمیرد ـ اما نشان به آن نشانی که یکماه گذشت خدیجه مثل کوه احد روز بروز گنده ترمیشد ! . . . . خانم من اعتقادم از جادو و جنبل و اینجور چیز هاهم سست شد . . . .

هرکه از من میپرسید که خدیجه از چه مرد ـ میگفتم : چند وقت بود که برای آبستنی دوا و درمان میکرد و آنگهی زیاد چاق شده بود شاید سکته کرده ـ کسی هم بمن شک نیاورد ـ اما من خودم را میخوردم باخود میگفتم : ایا این من هستم که سه تا خون کرده ام ؟ از صورت خودم که درآینه میدیدم میترسیدم زندگی بمن حرام شده بود ـ روضه میرفتم ـ گریه میکردم ـ بفقیر و فقرا پول میدادم ـ اما دلم آرام نمیگرفت ـ

" یاد روز قیامت ـ فشار قبر و نکیر و منکر که میافتادم خدا میداند چه حال میشدم آنوقت بخیالم رسید که بروم در

کربلا مجاور بشوم—و چون گداعلی نذر پسرش کرده بود که با او برویم بکربلا بی میلی نبود که برویم اما همیشه بهانه میتراشید — ایندست و آندست میکرد میگفت سال بعد میرویم به مشهد» - چون آن صفحات ناخوشی آمده است و همین طور پشت گوش میانداخت تا اینکه او هم عمرش بشما داد -

«امسال من کلاهم را قاضی کردم — همه دارائی گداعلی را فروختم - پول نقد کردم - چون خودش وصیت کرده بود - و این بود که وقت حرکت شما و مشدی رمضان علی را نشان دادند و از قزوین باهم حرکت کردیم و این جوانی که بامن است و مرا ننه خودش میداند همان حسین آقا پسر خدیجه است - گفتم از اطاق بیرون رود تا حکایتم را نشنود»-

همه مات بسرگذشت عزیز آغا گوش میدادند - بعد اشک در چشمش پر شد و گفت :

« حالانمیدانم خدا از سر تقصیرم میگذرد یا نه ؟ روز قیامت حضرت شفاعتم را میکند یا نه—؟ خانم چندین و چند سال است که من این آرزو را داشتم تا درد دلم را بکسی بگویم - حالا که گفتم انگاری که آب روی آتش ریختند - اما روز قیامت !....»

مشدی رمضان خاکستر ته چپقش را تکان داد و گفت :

«— خدا پدرت را بیامرزد — پس ما برائی چه اینجا آمده ایم ؟ سه سال پیش من در راه خراسان سورچی بودم - دو نفر

از کنده بلند میشود - باید مادرش را نفله بکنم تا آسوده بشوم -

خانم حالا که برای شما میگویم - تنم میلرزد - اما چه بکنم ؟ همه اش بگردن شوهر آتش بجان گرفته ام بود که مرا دست نشانده - یک دختر ماست بند کرد - خدایا خاک برایش خبر نمرد !

"از کرک گیس سر خدیجه دز دیدم بردم برای ملا ابراهیم جهود که توی محله راه چهان بنام بود - برایش جادو کردم - نعل توی آتش گذاشتم - ملا ابراهیم سه تومان پول از من گرفت که اورا دنبه گدازیکند - بمن قول داد که سر هفته نمیکشد که خدیجه میمیرد - اما نشان به آن نشانی که یکماه گذشت خدیجه مثل کوه احد روز بروز گنده ترمیشد ! .... خانم من اعتقادم از جادو و جنبل و اینجور چیز هاهم سست شد . . . .

هر که از من میپرسید که خدیجه از چه مرد - میگفتم : چند وقت بود که برای آبستنی دوا و درمان میکرد و آنگهی زیاد چاق شده بود شاید سکته کرده - کسی هم بمن شک نیاورد - اما من خودم را میخوردم باخود میگفتم : ایا این من هستم که سه تا خون کرده ام ؟ از صورت خودم که در آینه میدیدم میترسیدم زندگی بمن حرام شده بود - روضه میرفتم - گریه میکردم - بفقیر و فقرا پول میدادم - اما دلم آرام نمیگرفت -

" یاد روز قیامت—فشار قبر و نکیر و منکر که میافتادم خدا میداند چه حال میشدم آنوقت بخیالم رسید که بروم در

بچه دختر شد او را بسادات بدهد و اگر پسر شد اسمش را حسین بگذارد و موهای سرش را تا هفت سال نه چیند ـ بعد بوزن آن طلا بگیرد و با بچه اش برود کربلا ـ سر هشت ماه و ده روز خدیجه پسر سومی را زائید اما ایندفعه مثال چیزی که بدلش اثر کرده بود آنی از بچه منفک نمیشد ـ منهم دو دل بودم که آیا سومی راهم بکشم یا اینکه کاری بکنم که گداعلی خدیجه را طلاق بدهد اما همه اینها خیالات خام بود ! خدیجه باز کیابیای خانه و کد بانو شده بود ـ بادمش گردو میشکست و هر دم توی دلم و اسرنک میرفت ـ بمن فرمان میداد و بالای حرفش هم حرفی نبود ـ تا اینکه بچه چهار ماهش تمام شد ـ

هر شب و هر روز استخاره میکردم که بچه را بکشم یا نکشم تا اینکه یکشب با خدیجه دعوای سختی کردم و باخودم عهد کردم که سر حسین آقا را زیر آب بکنم ـ دو روز کشیک کشیدم ـ روز دوم بود خدیجه رفت از عطاری سر کوچه گل بنفشه بخرد ـ من دویدم توی اطاق بچه را که خواب بود از توی ننو برداشتم ـ سنجاق را از زیر گلویم کشیدم ـ اما همینکه آمدم سنجاق را توی پیشانیش فرو کنم بچه از خواب پرید و عوض اینکه گریه بکند توورویم خندید ؟ خانم نمیدانید چه حالی شدم ! دستم بی اختیار پائین افتاد دلم نیامد ـ خوب هر چه باشد راستی راستی دلم از سنگ که نبود بچه را سرجایش گذاشتم و از اطاق بیرون دویدم آنوقت با خود گفتم : خوب تقصیر چیست ؟ دود

ماه بیهوش و ناخوش بستری شدم ـ سر نه ماه خدیجه یک پسر دیگر تر کمون زد ـ و دوباره عزیز نازنین شد ـ گداعلی برای بچه جانش در میرفت ـ خدا بقوم موسی دستغاله داده بود و با و هم یک پسر کاکل زری ! دو روز خانه نشست و بچه قنداق را مثل دسته هونگ جلوش گذاشته بود و تماشا میکرد !

بازهم همان اش و همان کاسه! خانم این دست خودم نبود ـ نمیتوانستم هوو و بچه اش را به بینم ـ یکروز خدیجه دستش بند بود ـ ایزگم کردم باز سنجاق زیر گلویم را کشیدم و توی ملاج بچه فرو کردم ـ این بچه هم بعد از یکروز مرد ـ معلوم بود باز شیون و واویلا راه افتاد ـ این دفعه نمیدانید چه حالی بودم ـ از یکطرف قند توی دلم آب کرده بودند که داغ پسر را بدل خدیجه گذاشتم ـ از طرف دیگر فکر میکردم که تاحالا دو تا خون کرده ام ! برای بچه زبان گرفته بودم ـ تو سرم میزدم گریه میکردم ـ آنقدر گریه کردم که خدیجه و گداعلی دلشان بحال من سوخت و تعجب کرده بودند که من چقدر بچه هوو دوست داشته ام ـ اما این گریه ها برای خاطر بچه نبود ـ برای خودم بود ـ برای روز قیامت ـ فشار قبر ـ همان شب شوهرم بمن گفت : ''بس قسمت نبوده که من بچه دار بشوم ـ می بینی که بچه هایم پا نمیگیرند و می میرند!''

''سر چله نکشید که بازهم خدیجه آبستن شد و شوهرم برای اینکه بچه اش بماند نذر و نیازی نبود که نکرد ـ نذر کرد اگر

پنبه ریسه آوردم دندانم را شمرده بود - روبروی شوهرم بمن گفت : ”عزیز آغا بی زحمت من دستم نمیرسد - کهنه های بچه را بشورید“-

این را که گفت من آتشی شدم - روبروی گداعلی هر چه از دهنم در آمد بخودش و بچه اش گفتم - بگداعلی گفتم مرا طلاق بده اما آن خدا بیامرز دستهای مرا ماچ میکرد میگفت! ”چرا اینجورمیکنی ؟ میترسم شیر اعراض دهن بچه بگذارد - تو همین قدر بگذار بچه راه بیفتد آنوقت خدیجه را طلاق میدهم -

”اما دیگر از زور خیالات خواب و خوراک نداشتم تا اینکه خدایا توبه! برای اینکه دل خدیجه را بسوزانم یکروز همینکه رفت حمام و خانه خلوت شد - من هم رفتم سر گهواره بچه - سنجاق زیر گلویش را کشیدم رویم را برگردانیدم و سنجاق را تا بیخ توی ملاج بچه فر و کردم بعد هولکی از اطاق بیرون دویدم خانم این بچه دو شب و دو روز زبان بدهن نگرفت - هر فریادی که میزد بند دلم پاره میشد هرچه برایش دعا گرفتند و دوا و درمان کردند بیخود بود روز دوم عصر مرد -

خوب پیدا بود خدیجه و شوهرم برای بچه گریه کردند - غصه خوردند اما من مثل این بود که روی جگرم آب خنک ریختند - باخودم گفتم اقلا حسرت پسر بدلشان ماند ! دو ماه از این بین گذشت - دوباره خدیجه آبستن شد - ایندفعه نمیدانستم چه خاکی بسرم کنم خانم بجان شازده حسین قسم که از زور غصه دو

ماشد یک لنگه کفشش نوحه میخواند ویکیش سینه میزد حالا بمن تکبر میفروخت ! آنوخت پشت دستم زدم و فهمیدم که عجب غلطی کرده ام !

”خانم - نه ماه من دندان روی جگر گذاشتم و جلو در و همسایه باسیلی روی خودم را سرخ نگهمیداشتم - اما روزها که شوهرم خانه نبود خدیجه را خوب میچزراندم - خاک برائیش خبر نبرد - پیش شوهرم با و بهتان میزدم و میگفتم : ”سر پیری عاشق چشم وزغ شدی ! تو اصلا بچه ات نمیشود - این تخم مول است. خدیجه از مشدی تقی قاشق تراش آبستن است - خدیجه هم برای من انگشت توی شیر میزد و پیش گداعلی برایم سایه میگرفت - چه درد سر تان بدهم هر روز خانمان الم شنگه ای بپا بود که نگو و نشنو - همه همسایه ها از دست داد و بیداد ما بعذاب آمده بودند - من دلم مثل سیر و سرکه میجوشید که مبادا بچه پسر باشد - رفتم سر کتاب باز کردم - جادو و جنبل کردم - خدا بدور - انگاری که خدیجه گوشت خوک خورده بود - جادو بهش کارگر نمیشد روز بروز گنده ترمیشد - تا اینکه سرنه ماه و نه روز نه ساعت و نه دقیقه خدیجه خانم زائید آنهم چه ؟ یک پسر -

”خانم من تو خانه شوهرم شدم سکه یک پول! نمیدانم خدیجه مهره مار باخودش داشت یا چیز بخورد گداعلی داده بود - خانم جون قربانتان همین زنکه شرنده را که خودم رفتم از محله

من بچه میخواهم هرشب تنگ دلم مینشست و میگفت :''این بد بختی را چکنم ؟ اجاقم کوراست !'' من هرچه دوا و درمان کردم ـ دعا گرفتم ـ آخرش بچه ام نشد ـ تا اینکه یکشب گداعلی پیش من گریه کرد و گفت :''اگر تو رضایت بدهی یک صیغه میگیرم برای اینکه خدمت خانه رابکند و بعد از آنکه بچه پیدا کردم طلاقش میدهم و تو بچه را وجه فرزندی بزرگ میکنی ـ من هم گول آن خدا بیا مرز را خوردم و گفتم : '' چه عیبی دارد خودم اینکار رابگردن میگیرم ـ ''فردای همان روز چادر کردم رفتم خدیجه دختر حسن ماستبند را که زشت وسیاه و آبله رو بود برای شوهرم خواستگاری کردم ـ وقتی که خدیجه وارد خانه مان شد ـ سر تاپایش را ارزن میریختی پائین نمی آمد ـ اگر دماغش را می گرفتی جونش در میرفت ـ خوب من خانم خانه بودم خدیجه هم کار میکرد ـ دیزی بار میگذاشت خانم یک ماه نگذشت که آبی زیر پوستش رفت ـ استخوان ترکانید و شکمش گوشت نوبالا آورد ـ آنوقت زود آبستن شد خوب دیگر معلوم بود ـ خدیجه پیازش گونه گرد ـ شوهرم همه حواسش پیش او بود اگر چله زمستان آلبالو ویار میکرد گداعلی از زیر سنگ هم بشده بود برایش میاورد ـ من شده بودم سیاه بخت و سیاه روز ! هر شب که گداعلی خانه میامد دستمال هل و گل را اطاق خدیجه میبرد و منهم از صدقه سراو زندگی میکردم ـ خدیجه دختر حسن ماستبند که وقتی وارد خانه

کمی خلوت شد ـ خانم گلین برای نهمین بار داخل حرم شد و دید که دسته ای زن و آخوند دور زنی گرد آمده اند که بقفل ضریح چسبیده آنرا میبوسد و فریاد میزند : بفریادم برس یا امام حسین جونم ـ بدادم برس توبه ــ توبه ــ غلط کردم ــ مرا ببخش !

هرچه از اومی پرسیدند مگرچه شده جواب نمیدارد ــ بالآخره پس از اصرار زیاد گفت : ''من یک کاری کرده ام میترسم سید الشهدا مرا نبخشد !''

همین جمله راتکرار میکرد وسیل اشک از چشمانش سرا زیر بود ـ خانم گلین صدای عزیز آغا را شناخت جلو رفت ـ دست او را کشید برد در صحن و بکمک حسین آقا او را بخانه بردند ــ دورش جمع شدند بعد از آنکه دوتا چائی شیرین باو دادند ویک قلیان برایش چاق کردند ـ عزیز آقا شرط کرد که حسین آقا از اطاق بیرون برود تا سرگذشت خودش را نقل کند حسین آقا که از در بیرون رفت عزیز آقا قلیان را جلو کشید و از اینجا شروع کرد :

''گلین خانم جونم ـ میدانی که من وقتی بخانه گداعلی ـ خدا بیامرز رفتم سه سال ما چنین زندگی کردیم که سکینه سلطان سرکوفت گداعلی را سر شوهرش میزد ـ گداعلی مرا می پرستید وروی سرش میگذاشت ولی در این مدت من آبستن نشدم ـ برای همین بود که شوهرم حاشاولله ـ کشتیارم شد که

را تا نصفه در دهن بچه کثیفی که در بغلش بود فرو کرده بود ـ

این جمعیت با نواع گونا گون جلب مشتری میکرد : یکی نوحه میخواند ـ یکی سینه میزد ـ یکی مهر و تسبیح و کفن متبرك میفروخت یکی جن میگرفت ـ یکی دعا مینوشت ـ یکی هم خانه کرایه میداد ـ

جهود های قبادراز از مسافران طلا و جواهر میخریدند ـ جلو قهوه خانه ای عربی نشسته بود انگشت دربینی اش کرده بود و بادست دیگرش چرك لای انگشت های پایش را درمیاورد و صورتش از مگس پوشیده شده بود و شپش از سرش بالا میرفت ـ

کاروان که ایستاد مشدی رمضان و حسین آقا جلو دویدند کمک کردند ـ خانم گلین و عزیز آغا را از کجاوه پائین آوردند ـ جمعیت زیادی بمسافران هجوم آورد ـ هر تکه از چیز هایشان بدست یکنفر بود و آنها را بخانه خود شان دعوت میکردند ـ ولی درین میان عزیز آغا گم شد ـ هر چه دنبالش گشتند و از هر که پرسیدند بیفائده بود ـ

بالاخر بعد از اینکه خانم گلین و حسین آقا و مشدی رمضان یک اطاق کثیف گلی از قرار شبی هفت روپیه کرایه کردند ـ دوباره بجستجوی عزیز آغا رفتند ـ تمام شهر را زیرپا کردند ـ از کفشدار و از زیارت نامه خوانها یکی یکی سراغ عزیز آغا را بنام و نشانی گرفتند اثری از او بدست نیامد ـ آخروقت بود صحن

بعنوان و بهانه ای سعی داشتند شر این کارو این مریض را از سر خود کوتاه کنند - جای آزاد نداشتند ، مدیر بمسافرت رفته بود - معاون دروزارت بهداری کمیسیون داشت - طبیب میگفت مربوط بجراح است - جراح اظهار داشت برای عمل جراحی تخت خالی باقی نیست - مستخدمین جزء بطوری سردی و بی اعتنائی نشان میدادند که آشکار بود تنها معجون افلاطونی ''انعام'' میتواند آنها را بحرکت وادارد -

طلب آمرزش

صادق هدایت

گنبد طلائی با شکوهی با منارهای قشنگش پدیدار شد و گنبد آبی دیگر قرینه آن نمایان گردید که میان خانه‌های گلی مثل وصلهٔ ناجور بود - نزدیک غروب بود که کاروان وارد خیابانی شد که دو طرفش دیوارهای خرابه و دکانهای کوچک بود - در اینجا ازدحام مهیبی برپا شد . عربهای با چه ورمالیده - صورت های احمق فینه بسر - قیافه های آب زیرکاه عمامه ای باریشها و ناخنهای حنابسته و سرهای تراشیده تسبیح میگردانیدند و بانعلین و عبا و زیر شلواری قدم میزدند - زبان فارسی حرف میزدند یا ترکی بلغور میکردند یا عربی از بیخ گلو و از توی روده هایشان درمیامد و در هوا غلغل میزد - زنهای عرب با صورتای خالك کوبیدهٔ چرك چشمهای واسوخته - حلقه ازبره بینی شان گذرانده بودند - یکی از آنها پستان سیاهش

باغ بیادش میامد بی اختیار بر سالکین جدید آن نفرین میفرستاد !
گاهی هم گریه میکرد !

چون دیگر کسی مخارج اورا نمیداد مجبور شده بود باز راه حالی را پیش بگیرد ولی این حال امروز آن حال دو ماه پیش نبود آن نصرالله بی قید که دوستی و دشمنی هیچ کس را بدل راه نمیداد اینک هروقت مجبور میشد باریکی از تازه واردان را بدوش بگیرد با بغض و کینه آنرا از زمین بر میداشت و مکرر اتفاق میافتاد که درمیان راه بی اختیار چیزی او را تحریک میکرد که آن بار را بر زمین نهد ! غالباً بخیال می افتاد که آنرا بشکند ! همه دشمنی نصرالله باآن صاحبان بار ازین بود که او را از باغچه عزیزش بیرون کرده بودند !

یکروز درمیان راه یکباره خاطره جویبار میان باغچهٔ خان و آن سنگ ریز های گرفتار چنگال آب از دماغ او گذشت - یادش آمد چگونه آن سنگ های در بدر در قبال فشار آب پا فشاری میکردند و نمیخواستند از جای خود بیرون روند !

فردای آن روز دیگر کسی نصرالله را در هرات ندید و دو ماه بعد کسانیکه جوانی او را درد همخوارقان دیده بودند پیر مرد شکسته ناشناسی رادیدند که عصازنان وگرد آلود کوله باری بر سر عصای خود بسته بود و سراغ خانهٔ رجبعلی پدر نصرالله را میگرفت -

روزها بعادت دیرین زود از خواب بر میخواست ـ تمام اوقات خود را به پروراندن گلها و درختان باغیچه بسر میبرد چون از کارخسته میشد بکنار جوی میان باغ مینشست و فکر میکرد ـ دریں مدت چیز های تازه میدید یکروز ناگهان ملتفت شد سنگ ریزهاییکه درته جوی آب قرار گرفته اند مثل اینستکه آنجا برای خود خانه ساخته اند ـ

همیشه بافشار آب مقاومت میکنند ـ مثل اینستکه آب میخواهد بزور آنها را از خانها بیرون کند ولی آنها تن در نمیدهند ـ عاقبت فشار آب آنها را از جای خود بیرون میندازد و به پائین میکشد ولی باز درچنگال دشمن غاصب تلاش میکنند ـ بدور خود میگردند و گوی همیشه بحسرت بعقب خود نگرانند و بارشک بخانه خودمینگرند ـ

عاقبت روزی انگلیسها هرات را گرفتند ـ املاك کسانی را که هجرت کرده بودند متصرف شدند و ازآن جمله باغچه خان بود نصرالله هم مجبور شد خواهی نخواهی ازآن باغچه بیرون برود زیرا که دیگرآن باغیچه پاسبانی چون پیر مرد دهخوارقانی نمیخواست !

بالاخره نصرالله از باغچه‌خان بیرون رفت ولی بی اختیار هر روز بدر باغ بر میگشت و از شکاف در با حسرت باندرون آن نظر میفکند ـ راستی آن نصرالله بی قید و بی خانمان دل نمیکند که از آن محوطه بیرون رود ـ هر وقت منظره درختان و گلهای

خانه پدری

هشتاد سال پیش ازاین پیر مردی از آن نژاد ایرانیان قدیم در هرات ساکن بود ـ

نصر الله هفتاد و چهار سال عمر کرده بود ـ اصلا از مردم دهخوارقان بود ولی حوادث جهان او را بهرات برده بود و درآن شهر حمالی میکرد ـ

نصرالله ازآن کسانی بود که بهیچ چیز دلبستگی نداشت چون از خرد سالی یتیم مانده و هرگز هم زن نگرفته بود احساسات خانوادگی را لغو میدانست ـ اگر در کوچه مادری را میدید که کودک نو با وه خود را تنگ در آغوش گرفته و میبوسد تعجب میکرد و در برابرآن از تنفر خود داری نمیتوانست ـ چون خانه معین نداشت و هرشبی را جائی بسر میبرد هرگز برای او پیش نیامده بود بجائی علاقه نشان دهد یا سرزمینی را از جای دیگر بهتر بداند ـ

بالاخره این پیر مرد از آن فیلسوفان بی قید بود که نسبت به هیچ چیز دوستی نداشت و در عمر خود هم از کسی مهری ندیده بود و بهمین جهت مکرر میگفت که هیچ چیز وی را درین گیتی پابست نمید ارد و اگر بناشود روزی عالم را بدرود گوید با کمال خونسردی وبی هیچگونه اسف رخت از جهان خواهد کشید ـ

چقدر در چنگال نومیدی و در پیرامون اندوه کوشیده است خوشبختی را بشناسد یا بداند که این کیمیای موهوم، این اکسیر نایاب کدام است و این کیمیای هستی چیست؟ کیست که خودرا خوشبخت بداند؟ آن کسانی که ایشانرا شما خوشبخت ترین مردم میپندارید - بسعادتشان رشک می برید - اگر بانها نزدیک شوید بازی بینید که ایشان هم مانند شما خودرا خوشبخت نمیدانند - هیچ چیز مثل دامنه حرص خیالی انسان لا بتناهی نیست -

اگر تمام نیک بختی هادریک تن فراهم آید بازار دربن سعادت موهوم دیگریست - هر کسی آن چیزی را دارد باز دنبال چیز فرضی مبهم خیالی میگردد که رسیدن بان را سعادت خود پندارد -

پس چگونه میتوان خوشبختی را وصف کرد؟ چگونه میتوان موهومات، اندیشه های واهی مردم را پیرو عبارات وکلماتی که قلم رسم میکند قرار داد -

هر کس این لفظ را بنا بر خواهش طبع خود - بنا بر احتیاجهای خویش - از روی منافع و اغراض خود و موافق احساسات و مدارک خویش تعبیر میکند - هرکس برای خوشبختی یک معنی میتراشد و برای همه کس خوشبختی یک معنی بیشتر ندارد: رسیدن بارزوی موهومی -

نبود ـ اگر درصدد برآمد درین باب چیزی بنویسد ، برای آن بود که این موضوع را شایان دقت و نگارش میدانست وبرای شرافت مطلب بود که خواست چیزی بنویسد ونه برای شرافت دعوت کننده ، ولی هرچه درظرف دوسه روز درین زمینه نوشت خود ، نپسندید ـ و آن اوراق را پاره کرد ، زیرا که خود بهتر از همه کس میدید که از عهده برنیامده است و حق موضوع را ادا نکرده ، از پنرو پیش خود شرمسار میشد ـ شاید دوسه‌بار آنرا با اشکال مختلف نوشت و باز قانع نشد ـ عاقبت درین زمینه چیزی بامضای وی منتشر نشد و دعوت آن روزنامه نویس اجابت ناشده ماند ـ از آن زمان تا امروز این موضوع محمد خدا یار را رهانکرده است ـ زیراکه از موضوع‌های عادی زندگیست ، طرف حاجت همه کس است ، کسی نیست که روزی چند باز ار خود نپرسد : خوشبختی چیست ؟

در هرقدمی که در زندگی برمیدارید همیشه باب مه... لاینحل برمیخورید کسانی که بسیاری از مشکلات ... اندیشا روشن و نظر صائب ایشان حل شده باز نتوانسته... این لغت را از فرهنگ بشر معنی کنند ـ هیچ کس تعریف... خوشبختی نیافته است و خدایار خود چقدر در طول ایام ... در مراحل مختلف عمر ـ درمعاینه سوانح روزگار از خود ...

... که خوشبختی چیست ؟

نرسیده و بست و پنج سالست بانتظار آن مرگ را امروز و فردا میکند بگوش او برساند -

امروز هنکام مغرب آواز ملا رجبعلی از فراز منارهٔ مسجد خان برخاست : الله اکبر . . . الله اکبر اشهدان لااله الاالله

آوخ که برای علیقلی چه آواز روح بخشی ، ولی این روحیرا که بوی بخشید بیش از چند ثانیه درنهاد وی نماند - بازپسین دم او این نرنمات روح بخش موذن راکه آخرین الحان آن موسیقی روح افروز درفضای دربند مشایعت کرد !

فردا صبح علیقلی را بخرج بلدیه در بند بخاك سپردند — زیراکه آندواشرفی نادری را دربالین وی نیافتند و مکتب دار دیلمقانی راهم از شهر بیرون کردند -

کیمای هستی

چند ماه پیش نمیدانم کدامیک از روزنامه های تهران این موضوع را بمسابقه گذاشته بود که : ” خوشبختی چیست ؟ “ محمد خدایار راهم باچند تن دیگر از نویسند گان درجه اول شهر دعوت کرده بودند که درین زمینه چیزی بنویسند -

آن روز خدا یار مصمم شد که این موضوع را شرح و بسطی بدهد - نه برای آنکه دعوت آن روز نامه را اجابت کند — زیراکه تاکنون محمد خدایار نتوانسته است بجراید تهران ونعی بگذارد - مگر یک دو روزنامه که دوستان وهمکاران او اداره کرده‌اند و اتفاقاً جریده‌ای که ویرا دعوت کرده بود ...

نوزادی را آهنگ سوزناک وی در دل شب تبریک گفته است و چقدر زنان و مردان دیلمقان بشنیدن اذان او آستین‌های خود را تا آرنج بالازده و بکنار حوض شتافته‌اند !

البته که ملا رجبعلی اذان میگوید ـ چرا اذان نگوید ؟ نمیدانید بشنیدن جواب مکتب دار دیلمقانی چگونه بارقه شادی چشمان تیره پیر مرد پاره دوز را چراغان کرد !

علیقلی یک کیسه تافتهٔ یزدی سرخ از مادرش ارث برده بود ، درین کیسه دوسکه طلا بیشتر نبود ـ دو اشرفی سائیده که بر روی آن این عبارت " السلطان نادر شاه افشار " بزحمت خوانده میشد ـ این دو اشرفی چشم روشنی بود که علیقلی هنگام عروس بمادرش داده بود ـ

این پول حلال را علیقلی گذاشته بود که بمصرف کفن او برسانند ـ مکرر بدوستان خود میگفت وقتی که زیر متکای من کیسهٔ تافته سرخیست که در آن شاهیست ، آن دو اشرفی را بردارید و با آن مرا پهلوی مسجد خان دفن کنید ـ

این کیسهٔ تافته قرمز یزدی بدست خود علیقلی بیرون آمد و در مقابل آن مکتب دار دیلمقانی حاضر هنگام غروب آفتاب بر منارهٔ مسجد خان بالا رود و روح بخش را که بیست و پنج سالست دیگر بگوش

ولی چه سود ای خام ؟ تمدن جدید را با آهنگ یکنواخت و غریو دلسوز موذن چه کار ؟ در بند شهریست که متمدن شده و از اسارت زندگی شرقی بیرون آمده ـ دیگر این شهر چگونه میتواند پیر مردیرا که عبای مندرسی در بر و عمامهٔ ژولیدهای بر سر دارد تحمل کند ؟

نه ، ای پیر مرد پاره دوز ، این آرزو را بگور خواهی برد !

ملا رجبعلی مکتب دار دیلمقانی تازه وارث پسر عم خویش است که ده ماه پیش او را در قبرستان کهنه دربند بخاک سپردند ـ برای تصرف ارثیه پسرعم خود از راه دور دیلمقان بدربند آمده است ـ

پیش از دو سه روز دربن شهر متجدد برای وصله کردن نعلین ساغری زرد خود بدکان علیقلی آمد ـ زیرا که در شهرمتمدن و متجدد مانند دربند البته بجز علیقلی دیگری نیست که وصله همرنگی بر نعلین مندرس مکتب دار دیلمقانی بدوزد ـ

نخستین سئوالی که علیقلی از مکتب‌دار دیلمقانی کرد این بود که ”شما میتوانید اذان بگوئید ؟“ البته که میتواند زیرا دیلمقان مدتهاست که از آواز حزین او در مواقع مختلف شبانروز لذت میبرد چقدر شبهای رمضان را مردم دیلمقان در اثر ترنمات مرتعش صدای گرفتهٔ پیر او بروز رسانده‌اند ! چقدر ولادت

این عشق او را وادار میکند که هرروز بسوی قبلهٔ مسجود خود رود و روزی پنج بار با معبود خود شکوه کند.

میخانه‌های در بند، کلیسای جامعی که در وسط شهر ساخته‌اند، این عشق او را هر روز بیشتر بجنب و خروش میاورند.

حالا دیگر علیقلی از زندگی بیزار است، ولی زندگی را برای یک چیز میخواهد. سی سال پیش که برای دیدن یکی از نزدیکان خود بتبریز رفته بود و دو هفته در سرزمین پدران خود مانده بود، صبح ها، ظهر ها، نیمه های شب، بانگ شگافنده موذن مسجد در هوای صاف مشرق زمین پرده گوش وی را چند روزی شاد کرده بود و او چنان مجذوب لحن دلنواز این موسیقی آسمانی شده بود که از آن پس دیگر جز شنیدن این آواز آرزوی ندارد. تنها برای این زنده است که بار دیگر این آواز روان بخش را بشنود — ولی در شهر خود این صدا بگوش او برسد تا هنگام مرگ این آواز آخرین دم زندگی او را نوازش دهد.

برای همین مقصود است که خانه پدری خود را در محله جنوبی فروخته و حالا ۲۰ سالست که در محله غربی شهر، نزدیک مسجد بزرگ، معروف بمسجد خان، خانه اختیار کرده. فقط برای اینکه شاید بار دیگر از فراز منارهای رنگارنگ مسجد خان بانگ موذنی را بشنود.

گیسوان خرمائی رنگ کودکان باهوش و خوش سیما و چادرهای سیاه زنی را کمتر می بینند - تنها درمیان این شهر پیرمرد پاره دوزی مانند کسانی که تنها با امید و آرزو بی پایان زندگی میکنند و شادی خود را درآن میجویند در دکان چوبی محقری زندگی میکند - این پیرمرد یکی از یادگارهای دیرین و کمیاب سرزمین ایرانست -

علیقلی از آن دورهای خوشبختی جوانی خود فقط یک یادگار دارد - هفتاد سالست که بیک عشق زندگی میکند - این عشق غذای روح اوست - طعمه بدن لاغر و رنج کشیده اوست این عشق هر روز او را از خانه باین دکان میاورد و عصرها ازین دکان دوباره بخانه راهنمای میکند - شما که عاشق شده اید میدانید که علیقلی چگونه این هفتاد سال را گذرانده است !

عشق او نه بآن چشمان جذاب دلرباست و نه بآن گیسوان خرمائی دلبند - عشق او نه باندام موزونیست و نه بگفتار شیرینی معشوق او را در خاک پنهان نکرده اند - معشوق او فقط در در دلهای پیرو افسرده کهن سالان دربند مدفونست -

عشق او از خون مادرش پرورش یافته و از روح پدرش سرشته شده است و اواز میان اقسام مختلف عشق فقط بظاهر نیاکان خود عشق میورزد -

پدرش باو گفته است که خداوندان جدید در بند هنگامیکه این سرزمین از ایران جدا شد ، با دو عموی جوان او چه کردند -

کوهی که منظرهٔ آن ابهت آسمان شرق و عظمت آفتاب ایران را آشکار میکند ـ درمیان دود کارخانه‌های قفقاز و هیاهوی رفت و آمدهای بندرهای دریای خزر بیادگار گذاشته است ـ

این شهر بی وفا چون دلبران ستمگر ـ هر چند که عهد خویش را با دلداده خود گسسته است ، باز هم هیچیک از دلنوازیهای ایرانی خود را از دست نداده و تنها درین قرن اخیر یکی از وجاهتهای دیرین و روح افزائیهای قدیم خود را ترک گفته است ـ

از وقتی که ایرانیان این شهر را از دست داده‌اند ، دیگر صبحا هنگام سپیده دمان ـ ظهر ها در موقع درخشیدگی آفتاب و نیمه شبان در موقع این سکوت جهانگیر بانگ ملایم و حزین موذن و آواز عاشقانه او بگوش دربندیان بدبخت که از جذبه روح نواز زندگی مشرق زمین باز مانده‌اند ، نمیرسد ـ

این آهنگ سرور آمیز چندیست که دیگر در هوای لطیف این شهر بدبخت طنین نمیفگند ـ

هشتاد سال است که دیگر دربند خراج گزار ایران نیست ، هشتاد سالست که کوی و برزن این شهر غمگین است ، آسمان نیلگون دربند مدتهاست که دیگر قباهای بلند و کلاههای استوانی شکل و قیافه‌های جدی ولی بشاش مردان باوقار و

درمیان شهرهای تازه ساز اروپائی که گوئی با آفتاب مشرق و سطح لاجوردی آبسکون هیچ مناسبتی ندارد - یک شهر ایرانی مدتهاست که گاهی اسیر شادمانی و زمانی قرین اندوه چون دوشیزه ای گل چهره بساط رنگارنگ، کوچه های با صفا و بناهای رنگین شرقی خود را در زیر آسمان صاف و آفتاب طلائی مشرق میگسترد - این شهر کوچک قفقاز در زیر هوای الماس گون مشرق ، دو هزار سالست که طنازی میکند -

دربند شهر کوچکیست که نژاد ایرانی درنخستین روزهای تمدن خود بنا کرده - همواره سدی در برابر تاخت و تازهای وحشیان بوده است و هنوز دیوارهای سنگین انوشیروان بر فراز آن کوههای کهنسال باقی است - هنوز آثار دلاوریهای سپاهیان ایران از در و دیوار خانه های آن پدیدار است - در دوره های اسلامی نیز همواره سرحد ایران بوده است - مسجدها و تکیه ها و منارهای رنگارنگی که درجهاء محله آن دیده میشود ، هنوز از هنرنمائی صنعتگران ایران دم میزنند - غازان خان نمونه ای چند ازین درخشندگیهای کاشیهای ایران را بشکل مسجد و تکیه بیادگار طبع شاعر ایرانی درمیدانهای روح نوازان باقی گذاشته است -

سلطان محمد خدا بنده در و دیوارهای آنرا با قلم زرنگاری نقاشان و سلیقه دلنواز معماران ایرانی زینت داده و شاهکارهای بسیار از روح زنده ایرانی درین شهر طرب انگیز و دردامنه

خان خانان میخواست یک تن از زنان خویش را بدین گناه بدست دژخیم بسپارد ـ اینگونه حکمرانان خونخوار اگر نزدیکان خویش را از توانائی خیره نکنند، بهره‌ای از حکمرانی خویش نمیبرند ـ حالا که چنین است جوان گستاخ را که جرأت کرده و درپای دیوار قصروی خفته است، باید بکیفر خویش رسانید ـ چگونه ممکن است که در این هنگام کسی را سیاست نکنند ؟

نصیر الدین را درپای تپه درکنار گوسفندان خود افکنده‌اند اینک دیگر هرچه دیده بسوی آسمان میافکنند آن دو ستاره سیاه را نمی بیند ـ زیرا که ستارگان سیاه وی که تا یک ساعت پیش اشک بر دوری نورجهان میریخت خاموش شده است گوئی طبیعت میخواست پسر دوازدهمین امیر علاؤالدین نیز دیگران دو ستاره سیاه را درآن گوشهٔ آسمان نه بیند ـ گوئی یزدان میخواست که این برادر دوازدهم هم مانند یازده برادر دیگر باشد ـ

اذان مغرب

سواحل دریاری خزر آفتاب درخشان و آسمان تابنده‌ای دارد که طبایع شاعرانه میپروراند ـ پر تو زرین این آفتاب مخصوصاً در سواحل غربی این دریاچه بزرگ بیشتر درخشندگی دارد، زیرا که لطافت هوا هم با فروزندگی آفتاب توامست ـ درساحل غربی آن، دردامنه کوی مصفای حاصل خیزی،

امیر زاده چوپان از دیشب تا کنون در تاریکی زندان فرو افتاده است ـ شگفته که ستارگان سیاه درسقف زندان نیز جای گرفته‌اند ـ امروز بامداد نصیر الدین را نزد خان خانان برده‌اند ـ شکنجه کرده‌اند ـ بکشتن بیم داده‌اند نه ـ هرگز او نخواهد گفت که نورجهان بیگم را دیده و آن زن جوانی که از آغوش او گریخته نورجهان بوده است ـ اگر عاشقان نیز وفادار نباشند پس وفاداری را از که باید جست ؟

خان خانان فرمان داده است فردا همینکه آفتاب جامهٔ زربفت برتن درختان کرد ، زنان قصر را یک یک از برابر دیدگان چوپان بگذارنند و بر چهره او بنگرند ـ از دیدار هر یک که رنگ خویش را باخت بدانند که دل سپردهٔ اوهما نست ـ زنان جوان چون فرشتگان پای در بند ، یک یک از برابر او میگذرند ـ همینکه برابر نصیر الدین میرسند ، دژخیم دیوا آسایی چهره ایشان را میگشاید ـ درآن آخر ردیف زن دوازدهمین ایستاده است ـ امیرزاده شبان اندام لاغر وی را درمیان چادر سفید میشناسد ـ

نه ـ نور جهان آسوده باش که دلداده تو دلیر است ـ آئین جانبازی را میداند ـ همچنانکه خداوند دل خویش است و میتواند آنرا درپای تو فرو ریزد همچنان هم خداوند رنگ رخسار خود ست و نمیگذارد که راز ترا فاش کند ـ توهم دلیر باش چون باو میرسی آه و ناله را ترجمان خویش مکن ـ

آن دوستاره سیاه بر فراز آسمان یگانه شاهد ناز و نیاز این دو دل داده جوانند ـ نصیرالدین چند شب است که چنان بمهرورزی با دلبر سفید پوش سرگرمست که سر بسوی آسمان بر نمیدارد وآن دو اختر سیاه را فراموش کرده است ـ

درمیان چوپان و دلبر نازک اندام دیبا پوش کاخ نشین داستانی آغاز شده است ـ شبها است که این دو شوریدهٔ دل سپرده بدیدار یکدیگر سرگرمند ـ چنان فریفته یکدیگرند که سواران زره پوش شمشیر بدست را که بدستگیری ایشان میآیند نمی بینند ـ چرا دختر و پسر جوانیکه در آغوش یکدیگر خفته‌اند نه میشنوند و نه می بینند ؟ چرا بدبختی همیشه دلدادگان را بغفلت میگیرد و ایشان را از آمدن خود خبر نمیکند ؟

چوپان هنگامیکه دوباره اختران سیاه را بر آسمان می بیند که دیگر کار از کار گذشته است ـ خون جنگجو یان دامنه البرز ناگهان در رگ نصیرالدین جوش میزند ـ او که هرگز جنگ ندیده و بیست سال جز بیابانگردی کاری نکرده است ، ناگهان به پیکار جوئی که در سرشت وی بدست طبیعت نهاده شده است پی میبرد ـ با چوبدست خویش میجنگد ، ولی این زد و خورد وی را جز این سودی نمی بخشد که شمشیر زنان را با خویشتن سرگرم کند و نورجهان را مجال دهد که از میان بگریزد ـ

دوازده زن جوان را نگاهداشته است که اگر چشم آفتاب باچهرهٔ ایشان آشنا شود رشک میبرد ـ

زن سفید پوش اینک نزدیک او رسیده است ـ زنان جوان توانائی شگفتی دارند ــ از پس حصارها و دیوارهای چند اندام موزون مرد جوان را میتوانند دید ـ

نورجهان بیگم جوان‌ترین زن خان خانان ، خداوند این قصر است ـ فیلان گوهر پوش‌خان خانان مادر وی را فریب داده اند ـ دختر جوان را باین مرد خونخوار داده است ـ اینک نه ماه است که نور جهان درین زندان گوهر نشان درمیان زر و سیم و ابریشم ، کینهٔ مادر و شوهر را بزبان آه و اشک از دل و چشم خویش بیرون میریزد ـ

قصر با شکوه و گلهای بی رنگ خان خانان دل مهرورز وی را آرام می بخشد ـ دیوار های قصر هرچه کلفتر باشند ، برای دیدگان وی باکی نیست ـ هنگامی که همه بخواب رفته از سوراخی که در پای دیوار رشته‌های سفید الماس گون آب را بدرون میاورد ، میکوشد از میان کسانی که از پشت دیوار قصر میگذرند کسی را برای امانت داری مهر خویش بر گزیند ـ چند روز است که با ناخنهای مرجان آسای خود سوراخ را گشاده تر میسازد ـ اینک از آن سیم و زر و حریر و دیبای خان خانان جان برده است ـ اینک با جهان آزاد و با آزادی جهان روبرو شده است ـ

امشب نزدیک فرو رفتن آفتاب بهاری بپای دیوار بزرگی رسیده است که از هر سوگیاهان خود روی پنجه بر آن میفکنند و پیراهن سبزی برآن می پوشند ـ

راهگذری گفت ، این کاخ حکمران این دیار است ـ گاهی بدبختی جاذبه شگفتی دارد و بندی ناپیدا بر پای اسیران خود می بندد و نمیگذارد که از قلمرو او دور شوند ـ نصیرالدین هم درین کمند گرفتار افتاد ـ خود نمیداند چرا دل نمیکند که ازین دیار دور تر رود ـ سه روز است که با گوسفندان خود گردا گرد این کاخ میگردد و هر شب در پای دیوار سبز پوش آن آرام می گیرد ـ آن دو ستاره سیاه بر فراز آسمان گوئی بیش از همیشه بروی خیره مینگرند ـ مانند اینست که این سر زمین بآسمان و بآن اختران جانکاه نزدیک ترست ـ

نصیرالدین نخواهی نخواهی در پای این دیوار کشش عجیبی در خویشتن احساس میکند ـ شب سوم ناگهان در دل شب ، درمیان تاریکی جان فرسای که جز آن دواختر سیاه پاسبانی ندارد ، اندام لاغر سفید پوشی را دید که از پشت دیوار کاخ بیرون آمد ـ نخست پنداشت که زنی روستائیست ـ نه ، زن روستائی در پای این دیوار چه میکند ؟

همین دیروز بود که برزگری بالای آن تپه پشت کاخ بوی میگفت که خداوند این کاخ در پشت این دیوارهای سبز پوش

سالها در بیابانهای آن دیار با شبانان روز را به شب رسانید ـ در جنگلها با دد و دام هم آغوش بود ـ

درین جهان گردی چندین ساله هرگز کسی ندانسته بود نام او چیست ، از کدام خاندان و از کدام سرزمینست ؟ درین چند سال هرگاه بسوی آسمان مینگریست ، دو ستاره سیاه میدید که برکران آسمان خیره بدو مینگرند و تیرهای سیاه دل شگاف خود را در نهاد وی فرو میبرند ـ از دامنه الوند گرفته تا کنار رود سند همه جا این دوستاره سیاه قدم بقدم وی را همراهی کرده اند ـ چه روز و چه شب دقیقه‌ای و یرا تنها نگذاشته‌اند ـ

اینک دیگر از دیدن آن دو اختر جان فرسای بستوه آمده دیگر چشم بر آسمان نمیگشاید ـ

نصیرالدین در کنار رود سند شبانی میکرد ــ روزها گله پیر زنی هندو را بچرا می برد ، با گوسفندان بر فراز کوه میرفت ـ ازین پیشهٔ خویش خرسند نبود زیرا که هرچه بکوه بالا تر میرفت می ترسید بآن ستارگان سیاه نزد یکتر شود ـ

بهار چند روز است که بساط زمردین خویش را در کنار رود گسترده پرندگان خوش خوان بپشت گرمی آفتاب بهاری مجلس خنیاگری ساز کرده اند ، شگوفها تاجی از گوهر سفید و سرخ بر سر درختان زده اند ـ پیرزن بوی اجازه داده است که گله را بجای دور ببرد و دیگر هر شب بکلبه کنار رود بر نمی گردد ـ

ستارگان سیاه

از ستارگان سیاه بقلم استاد سعید نفیسی

در دامنه الوند مردم دیار ، بر امیر علاؤالدین شوریدند
جنگ سختی در گرفت - علاؤالدین یارای برابری نداشت
که توانسته است هرگز سیل خشم مردم ستمدیده را فرو نشاند
که توانسته است در برابر تند باد داد خواهان پایداری کند
علاؤالدین دستگیر شد ، او را بچهار میخ زدند ، دیدگان یاز
پسر جوان وی را میل کشیدند و کور کردند - مردم خشمگ
هرگز رحم ندارند -

نصیرالدین ، کوچکترین پسر امیر علاؤالدین ، یگانه کس
بود که ازین خاندان جان بدر برد - گیسوان بلند سیاه داشت
چون دستگیر شد گمان بردند که دختر است و بجان او آسیب
نرساندند -

دایهٔ این امیرزاده سیه روزگار ، وی را از چنگال فت
جویان دیار رهائی بخشید - سالها از وی نگاهداری کرد - از تر
این که مبادا روزی بدست کینه‌خواهان افتد و او
بشناسند ، عصائی بدست او داد و او را از آن دیار گریزاند -

امیرزاده جوان بی کس و تنها ، آواره و سرگردان ، گر
کوه و دشت میگشت - سالها از این دره تا فراز کوه را پیمود
ازین شهر بآن شهر گشت - پس از چند سال بهندوستان رسید

جنگ ترا صدا زد - تو هم اوامر وظیفه و وطن را اطاعت کرده بمیدان جنگ شتافتی این وظیفه چیست ؟ این وظیفه که مستلزم افتراق عشاق ، بیوه شدن زنان و یتیم شدن اطفال است - این چه وطن پرستی است که برای مطالب جزئی جنگ اعلان و مملکتها ویران میشود ؟ این وظیفه از جان روستائیان بدبخت چه میخواهد ؟ اگر معنی وظیفه و وطن پایمال کردن صلح دنیا و برهم زدن آرامش زندگانی بشراست ، پس وای براین وظیفه و لعنت بر این وطن پرستی ! ..... نه محبوبم ، اهمیتی بصحبتهای من مده ، رشید و شجاع باش ، وطن خود را ستایش کن و گوش بحرف یکدختری که عشق چشم او را بسته و فراق تعقل و بصیرت او را پایمال کرده است مده - اگر عشق در این دنیا مرا بتو نرساند ، درزندگانی ابدی خواهد رسا نید - ''

دختران دریا - خاموش و ساکت مکتوب را سرجای خود زیر لباسهای جوان گذاشته و با سکون و آرامش اندوهناکی شنا کرده و رفتند - وقتی دور شدند ، یکی از آنها گفت '' قساوت قلب نپتون از بشر بیشتر است - ''

خدای ما چاره ای ندارد ، این اجساد درهم شکسته‌ای که دیروز فرود میآمدند آخرین هدایای بشر بود بساحت نپتون بزرگ ـ ''

چهارمی گفت '' نپتون خیلی بزرگ اما بهمان درجه قسی‌القلب است ـ اگر من خداوند دریا بودم ، با این قربانی‌های خونین راضی نمیشدم ـ بیائید برویم جثه او را کاوش کنیم ـ شاید از احوال طائفه بشر چیزی بدست بیاوریم ـ ''

دختران دریا بنعش جوان نزدیک شده ، لباس او را کاوش کردند ـ درآن قسمت از لباس که بقلبش چسپیده بود ، مکتوبی پیدا کردند و یکی از آنها آنرا اینطور خواند : '' محبوبم ، شب به نیمه رسیده و من هنوز بیدارم ـ غیر از اشک تسلیت دهنده و غیر از امید بازگشت تو از چنگال خونین جنگ مونسی ندارم ـ وقت وداع از اشک بهر کس امانتی سپرده‌اند که روزی باید آنرا رد کند ـ هنوز نتوانسته ام باین کلمه فکر کنم . . . .

نمیدانم چه بنویسم ـ بگذار روحم بر صفحه کاغذ جاری شود ـ روحی که بدبختی او را معذب داشته و عشق اورا تسلیت میدهد ـ عشقی که ناله‌ام را یک لذت دیگر و حزن را یکنوع مسرتی میداند ـ

وقتی که عشق قلبهای ما را یکی کرد و منتظر بود جسم ما بیکدیگر پیوسته و فقط یکروح درآن حلول کند ، نهیب هولناک

دختران دریا

از علی دشتی

دراعماق دریائی که بر جزایر نزدیک بطلوع آفتاب احاطه دارد ـ آنجائیکه مرواریدهای فراوان ریخته است ـ پیکر سرد جوانی افتاده و دختران دریا با گیسوان طلائی درمیان مرجان نشسته با چشمان آبی و قشنگ خود باو نگاه میکردند ـ با صداهائی شبیه بطنین سیمهای تار و بخوش‌آهنگی موسیقی باهم صحبت میکردند ـ امواج حرفهای آنها را شنید و بساحل آورد ـ نسیم دریا از امواج گرفته و بگوش روح من رسانید ـ

یکی از آنها گفت ”این یکی از افراد بشر است که دیروز در موقعی که دریا خشمگین بود بقعر دریا فرود آمد ـ“

دیگری گفت ” دریا غضبناک بود ـ ولی انسان که خود را از نژاد خدایان میداند ، مشغول جنگ سختی است که از بس خون ریخته ، آب را سرخ کرده است ـ این بشری که اینجا خوابیده مقتول جنگ است ـ “

سومی گفت ” من نمیدانم جنگ چیست ؟ ولی میدانم بشر وقتی بخشکی غالب آمد ، بسیادت دریا نیز طمع ورزید ، آلات و ادوات مخصوص درست کرد و امواج را از هم شکافت ـ ”نپتون“ خداوند ، دریا باز دانست و از این سرکشی و تخطی بغضب درآمد ـ بشر دید غیر از تقدیم قربانی و هدایا بساحت

نمیدانید که تیغ آزادی‌کش عاقبت از کشته میگذرد و بجان قاتل مینشیند !

نمیدانید که هر قدم که بدنبال دیو بغض و کینه میروید، صد قدم از نیکی و خوشبختی دور میشوید ! بدانید که از بیرحمی و بدخواهی هرگز کسی بسعادت نمیرسد و از خونریزی و بیداد، هرگز قومی بآدمیت و ملکوت اوج نخواهد گرفت ـ

آری، روح نیکی را فراموش نکنید تا بر سر اسم و الفاظ ـ صفائی‌خاطرتان مکدر نشود ـ آزادی را نکشید تا بآزادی و نیکبختی برسید ـ

شما را بنیکی سوگند، حافظ و سعدی را اسباب جنگ و دل شکستن قرار ندهید ...، ''

هر دو از یک جام نوشیده و هر چه میشنوید ، باهم نالیده و سروده‌ایم -

ما خودی نمی بینیم ! اگر در زمین از بدبختی هنوز ناموس حیات خود پرستی است ، در این بهشت که ما هستیم ، شرط وجود و حد کمال از خود گذشتگی و خود فراموشی است -

در اینجا من و مائی نیست - جائیکه خوبی حکم‌رواست سعدی و حافظ یکی است ، مگر از حکیم نشنیده‌اید که :

جان گرگان و سگان از هم جداست
متحد جانهای شیران خداست

از ما گفته ، هر کدام راپسندید و بکار بندید هر دو را یکسان غریق منت سرور کرده‌اید - اما وقتی می بینیم که فرزندان ، روح نیکی را از گفته‌های ما بر میگیرند و بدور میاندازند و الفاظ بی جان را مایهٔ خود پرستی میکنند ، دلمان در سینه آب میشود و از دیده فرو میریزد - همچنانکه وقتی برادران باسم آزادی با تیغ زبان و خنجر آز و کین جان یک دیگر را ریش میکنند و از خون خود جوی روان راه می اندازند ، عرش بلرزه میافتد ، شیون و زاری از آزادگان و نیکان از آسان بر میخیزد که ای بیچارگان ، ای سنگدلان ، ای بچه‌های نادان ، نمیدانید که هر جوری میکنید زخمی بروح آزادی میزنید و هر تیغی میکشید عضوی از تن آزادی میاندازید !

از این بد ترها گفتند که من نخواهم گفت ـ در کنار من
یر مرد خوشروئی نشسته بود ـ در صورتش نگاه کردم که
ز این بی آزرمیها باو پناه ببرم ـ دیدم چشمهایش بسته ـ
هسته گفتم ”آیا میشنوید چه نارواها میگویند ؟ “

گفت ” من بصحبت غیر اینها گوش میدادم ، سعدی و حافظ
ا میدیدم که در فردوس برین باهم نشسته‌اند و برما و باین
رفها گریه میکنند و میگویند :

’ ای دریغ ‘ چرا این فرزندان هنوز نمیدانند که ما برای
به آمده ، چه گفته ایم و که بوده‌ایم ؟ چرا یک نکته از بند ما در
لشان نشسته ؟ چرا نمید انند که نیکی و جمال بهر صورت که
ر آمد خوب و پرستیدنی است !

اینان که بر سرما باهم جنگ میکنند ، هنوز بمقصود ما پی
برده اند و از باده نیکی و جمال سرشار نیستند پند ما این بود که
یده بگشائید و جمال نیکی را به بینید و بپرستید ، عاشق نیکی
اشید ، جز خدمت نیکی باری بدوش نگیرید که غیر این
خداوند برای خوشبختی شما وسیله‌ای نیافرید !

بر سر نیکی باهم در افتادن ، از جمال نیکی بیخبر بودن است ـ
گر طلعت نیکی در دل شما تابیده بود ، روشن میدیدید که ما هر دو
رتو یک نوریم ، درهم محو و یکی هستیم ، آنچه برای خوبی
ما گفته‌ایم ، از یک چشمه سر گرفته و بیک زبان جاری شده ،

دوباره افسر ، شعر حافظ را آهسته و با حزن و حال خواند و با تبسمی حاکی از این که ” شما اهل بصیرت نیستید ـ“ گفت ” کلام سعدی هرگز این لطافت را ندارد ! “

وکیل مجلس سخت نشست و سینه صاف کرد و شعر سعدی را مثل فرمانیکه به سرباز میدهند محکم و مقطع در گوش همه فروبرد و گفت : ”حد سخن همین است ـ از این فصیحتر و شیواتر کسی شعر نگفته ! “

مباحثه شروع شد و کار بمشاجره کشید اگر با نرمی و ادب زیبائیهای این دو شعر را روبروی هم میگذاشتند و مقایسه میکردند و غرض جز درک حسن و صنعت نداشتند ، هر طور بود شرح آن صحبت دلکش را بخاطر می سپردم و حالا برای شما مینوشتم ـ لاکن گفتگو غیر از این بود ـ گویا هر یک میخواست نقص وجود خود را از چشم دیگران بپوشاند ـ یعنی وکیل مجلس کوشش میکرد خود را اهل دنیا و اهل عمل نشان بدهد و صاحب نصب میخواست بگوید ، زیر این لباس رزم دلی شوریده و درویش نهفته ـ حقیقت اینکه باهم جنگ خودنمائی میکردند بقانون جنگی سعی داشتند یکدیگر را مغلوب کنند ـ سعدی و حافظ بهانه بود .

تند شدند و درشت گفتند و زبان گستاخی دراز کردند که حافظ لا ابالی بوده ! .. سعدی دنیا پرستی میکرده ! ...

نیکی

از محمد حجازی مطیع الدوله

بخانه یکی از دوستان رفتم که پس از مدتی مسافرت و مهجوری دیداری تازه کنیم وبنشینیم و ازان حرفهای خودمانی بزنیم - مخصوصاً روز چهار شنبه رفتم که میدانستم رفقا بدید نش میآیند ، اما قیافهٔ مجلس آن نبود که انتظار داشتم ، مردم تازه و ناجوری جمع بودند - متوجه شدم که رفیقم اخیراً وزیر بوده و این مردم آمده اند که تاهنوز وقت است ، بهرحیله دردل وزیر آینده جای بگیرند وگرنه درحال وزارت راه دل بسته میشود -

چون من از صورت و صحبت تا آشنا نباشد لذت نمیبرم ، بتماشا و تفکر قناعت کردم -

دراینگونه مجالس آنچه میگویند اغلب پرت و پلا و برای اینست که بمدح صاحب خانه برسد ، لاکن گاهی که برای تنوع بکلیات میپردازند ، صحبت قابل شنیدن و نقل کردن میشود -

افسری درآن مجلس بود که بشاهد آوردن‌از اشعار وگفته های بزرگان اصرار داشت - میخواست بفهماند که تنها اهل جنگ نیست از صلح و ادب هم بهره‌ای وافی دارد - درضمن مطلبی ، یکشعر از حافظ دلیلی آورد - شخص دیگری که تازه وکیلی شده بود و پیدا بود که مشق مباحثه میکند گفت سعدی این حقیقت را بهتر ادا کرده میگوید . . .

پیش امیر مقام و کفافت را ز یاد کنم و بجائی که شایسته ای تو رابنشانم ـ‘‘

چنگ آهی کشید و گفت ’’ ساکت باش ! امروز درون من و تو هر دو از قتل آن جوان خون بود اما تو قصیده خواندی و کشتن آن بیگناه را عدل و مروت گفتی و بر شمشیر خونین امیر بوسه‌ها زدی ! ولی من از دل پردرد ساز ناله‌ها سر دادم و فریادها کشیدم ـ از زبان چنگ بظالم دشنامها دادم و نفرینها کردم ! من این زبان باز و گویائی ساز را با زبان بزنجیر بسته تو عوض نمیکنم و از مال و مقام بیشتر چشم میپوشم .‘‘

بلی ، زبان ساز نه آنروز بلکه امروز و همیشه از زبان سخن باز تر و آزاد تر خواهد بود آهنگساز هرچه را دلش بخواهد میسازد ومیگوید و به درد دل خود مرهم میگزارد ـ هر که با او همدرد بود و فهمید چه بهتر و اما هر که نفهمید آنرا بمیل خود ترجمه میکند و برساز ایرادی ندارد ـ در صورتیکه گوینده مجبور است آتش دل خود را خاموش کند و بمقتضای زمان و بمیل دیگران بگوید و در حسرت آزادی بمیرد !

آری ، شاعر دل سوخته حقیقت حال خود را باساز میتواند خوب بیان کند نه با شعر .

جوانمرد هم زنده نمیشد ـ ناچار قصیده‌ای ساخت که از بد خواهی روزگار بسیار محکم و غرا از آب در آمد ـ در مجلس امیر ایستاد و خواند و آفرین شنید ـ سازندگان نواختند و غوغا کردند ـ امیر بر سر حال آمد و یقین کرد که بعدل و انصاف رفتار کرده و محکوم بیش از آن مستوجب تنبیه بوده است ـ وجدانش راحت شد و بشاعر و نویسندگان صله و انعام فراوان عطا کرد ـ

و اما درون شاعر چنان آشفته و روانش آزرده بود که نتوانست تنها بخانه برگردد ـ چنگ زن شاه را که رئیس رامشگران بود، باخود بخانه برد ـ همینکه سرشان از باده گرم شد مستانه قفل عقل را از زبان برداشتند و آنچه سزاوار بود از ظلم ظالم گفتند وبرآن جوان ناکام زاری کردند ـ

سازنده چنگ را بدست گرفت و نرم نرمک بنوای ساز ابیاتی خواند ـ شاعر از لطف آن شعرها بیتاب شد، پرسید ''این اشعار از کدام گوینده است که من نشنیده بودم ؟ گوئی درست برای این مصیبت ساخته شده !'' مرد چنگی آهسته گفت ''این شعرها را من خودم ساخته ام ـ ''

شاعر فریاد برآورد: '' ای هنر مند، توبا این قرصی و روانی شعر میگوئی، چرا ساز میزنی که مرتبه ات از شعر پست تر باشد و مقرری و انعامت کمتر: هر چه زود تر قصیده‌ای بساز تامن

ای باشتباه و هوس کور یا چلاق یا کشته میشد ، پشیمان میگشت که چرا بد کردم ؟ بیگناهی را چرا بدست جلاد سپردم ؟ آنقدر خود را ملامت میکرد و اشک میریخت که بیمار میشد -

وزراء و بزرگان از ترس آنکه مبادا در اثر تغیر حال امیر بخود شان آسیبی برسد ، آنچه عقل و تجربه داشتند روبهم میگذاشتند و پیش امیر دلایلی میاوردند که آن کیفرها و آن محکوم سزاوار بیش از آن سیاست بوده و برای آنکه امیر از رنج شماتت وجدان بکلی آسوده بشود ، شاعری را میگفتند قصیده ای در وجوب عقوبت گناهگاران بمنظور رفاه خلق خدا و در مدح حلم و عدالت و سایر صفات و صباحت امیر بسازد و بخواند و سازندگان بآن وزن بنوازند و مهوشان رامشگری کنند تاتشویش امیر فرو بنشیند و بزرگان دو روزی برجان خود مطمئن بشوند -

یکبار که بخت برگشته‌ای محکوم بمرگ شده و مزاج شاه در اثر پشیمانی منقلب و خطرناک شده بود ، بدلیل الشعراء امر دادند که بفوریت قصیدهٔ غرائی بسازد - اتفاقاً مقتول با او خویش بود و دل شاعر از این جور و ظلم چنان میسوخت که شب و روز بی اختیار ناله میکرد و میگریست و در مرثیه آن ناکام ابیات سوزناک میسرود - وقتی گفتند باید در ضمن قصیده کشته را پس از مرگ محکوم کند ، آه از نهادش برخاست ولی چاره نداشت - اگر بمیل بزرگان نمیرفت ، خونش هدر بود و آن

میکاشتند و هر یک از آنها که بهتر می رست دلیل قوت آن نوع از غلات در آن سال بود ـ

همچنین تهیه خوانچه یا مجموعه هفت سین (۱) هم از آن عهد بیادگار مانده است ـ در ایام نوروز معمولاً آهنگهای خاص نیز نواخته میشد که از این جمله است ـ نوروز بزرگ ، نوروز کیقباد ، ساز نوروز آواز های بهاری ، آفرین و نظایرآن ـ

دردوره اسلامی مخصوصاً پس از تاثیر و نفوذ سیاسی و اجتماعی ایران در جامعهٔ عرب از عهد عباسیان جشن نوروز باشکوه و جلال برگزار و پس از احیاء استقلال ایران و تشکیل امارت و سلطنتهای ایرانی از طرف طاهریان و سامانیان بتدریج رونق سابق خود را باز یافت ـ و بعدها خاصه ازدوره صفویه ببعد اجرای مراسم این عید از امور عادی گردیده تعطیل نشد و این رسم کهن باهمان شکوه و تجلیل تمام برپا میشود ـ

شاعروچنگی

در قدیم امیری بوده که مثل همه وقتی کسالت پیدا میکرده ، خلقش تنگ میشده و از دیگران زود میرنجیده و چون هرچه میگفته اطاعت میکرده اند ، برای رفع کدورت خاطر بکیفرهای سخت امر میداده است ـ منتها پس از آنکه بیچاره

---

۱ ـــ مجموعه یا سفره هفت سین ـ سفره ایست که درشب عید نوروز چیده میشود که در آن انواع واقسام خوراکی از جمله ۷ نوع خوردنی که حرف اول آن بسین آغاز میشود شامل باشد : از قبیل سیب ـ سبزی ـ سنجد ـــ سماق وغیره

اطلاعات ما راجع بمراسم نوروز و معتقدات مذهبی ایرانیان قدیم تاقبل از دوره ساسانیان محدود و ناچیز است ، ولی قدر مسلم این است که این جشن در دوران شاهنشاهی هخامنشیان و سپس اشکانیان برگزار میشد ، وآئین خاصی در دربار شاهان ایرانی انجام میافته است وآنچه بررسی مدارک واقوال تاریخی در دربار شاهان ایرانی بدست میاید ، اینست که آئین برگزاری نوروز در عهد سلطنت سلسلهٔ ساسانی درمیان ملت و دربار ایران با تشریفات و تکلفات مخصوص همراه بوده که بذکر مختصری از آن مبادرت میشود :

بامداد نوروز پس از آنکه شاهنشاه جامه ابریشمین برتن میکرد ، به تنهائی در بارگاه می نشست و بنابر معمول اول بار موبد موبدان بحضور میرسید و پس از تقدیم جامی زرین پر از می و انگشتری و درم و دینار و دسته سبزه و شمشیر و تیر و کمان و دوات و قلم و اسب و باز شاه را میشود

رسم نوروز پیش توده مردم :

از مراسم عمومی نوروز در عهد ساسانی ، یکی افروختن آتش بود در شب نوروز و دیگر ریختن آب در صبح نوروز بریک دیگر که اکنون میان ما بیشکل پاشیدن گلاب باقی مانده است - دیگر کاشتن سبزی و هدیه دادن شیرینی که در دورانهای بعد هم حفظ شده است - رسم کاشتن سبزی نیز چنین بود که معمولاً در صحن هر خانه بر هفت ستون هفت قسم از غلات را

غافل ننشته نوروز را از یادگارهای جمشید پادشاه با فر و شکوه کیانی دانسته‌اند ـ

ولی بهتر از همه در باب منشاء پیدایش نوروز و نامگذاری آن تعبیر دانشمند عالیقدر ابوریحان بیرونی است که گوید : ''نو روز نخستین روز است از فروردین ماه و باین جهت روز نو نام کرده‌اند زیرا پیشانی سال نو است ـ''

جشن نو روز بین مردم ایران از روزگاران بسیار قدیم تا زمان ما از آغاز فروردین تا سیزدهم آن ادامه پیدا میکند و آنچه از مطالعهٔ آثار و مدارک تاریخی استنباط میشود ، نوروز در طول تاریخ ایران بتجلیل و احترام تمام و با مراسم خاص و باشکوهی برپا شده و از کاخهای شاهی گرفته تا کوخهای بینوایان همه جا باخوشی و خرمی استقبال میشده است ـ

سربقای نوروز : علت دوام و بقای نوروز شاید برتر از همه قدمت آن باشد یعنی نظر باینکه این جشن سالها و قرنهای متوالی مرسوم ملت ایران بوده بعد از حملهٔ عرب نیز انجام مراسم نوروز متروک نشده و موجودیت خود را حفظ کرده است و نیز یکی از بدایع امور درباب جشن نوروز ، احترام دینی آن در دوران‌های پیش از اسلام و دورهٔ اسلامی است ـ پیش از اسلام آئین زردشتی بدان صورت دینی داده بود ـ در دورهٔ اسلامی نیز احادیث و روایتی که درباب اهمیت و احترام آن بوجود آمد ، موید ثبات و بقای آن گردید ـ

جشن سالیانه خود، نهایت سلیقه و ذوق را نشان داده ثابت کرده‌اند که بحد اعلی از زیبائی شناسی برخوردار بوده‌اند و مزیت نوروز بر عیاد اسالیانه ملتهای دیگر بیشتر از این جهت است که این جشن هنگامی برپا میشود که جهان از کدورت و ملالیت زمستان رها شده زمین بسبزه و گل آراسته میگردد ـ

تعیین و ذکر ابتدای تاریخ پیدایش آئین نوروز ممکن نیست، همینقدر میتوان گفت که رسم کهن از اولین دوره‌های تاریخ ایران معمول و متداول بوده است ـ این جشن پیشانی تابناک خود را از خلال اعصار و از زیر بار سنگین حوادث شگرف تاریخ بیرون آورده و همواره در مقابل تهاجمات استیلا جویان مقاومت و پایداری نموده است ـ

سبب عمده ظهور جشن نوروز موقع طبیعی یعنی تصادف آن با شروع موسم بهار و آغاز حیات طبیعت و سرور و شادمانی کیهان است ـ

برخی از دانشمندان فن نیز آنرا دنباله ـ جشن فروردگان که گویا در ازمنهٔ خیلی قدیم در پنج روز آخر سال برگزارمیشد میدانند و نیز بعضی را عقیده براینست که این جشن زائیده احترامی است که نیاکان ما از قدیم الایام نسبت باولین روز ماه و نخستین روز سال داشته‌اند ـ

اما از نظر داستانی، اجداد ما بسابقه ذهن افسانه ساز و داستان بود از خود از ایجاد روایات و داستانهای شور انگیز

نوروز : عید باستانی ایرانیان

در چهار هزار سال پیش شعبه‌ای از اقوام آریائی در نتیجه عوامل چندی که کیفیت آنها بدرستی بر ما معلوم نیست، موطن اصلی خود را ترک کرده و بسرزمین پهناوری که بعد بنام آنها ''ایران'' نامیده شد سرازیر گردیدند.

این قوم دلیر، دارای هوشی سرشار، فکری بلند، دلی پر شور و احساساتی لطیف بوده و جزو سجایای خاص که از سلحشوری و جهانداری و ذوق و ابتکار داشتند، برخی آداب و رسوم و اعیاد مخصوصی نیز همراه آوردند که یکی از بزرگترین و باشکوه ترین آنها آئین برگزاری جشن نوروز میباشد.

جشن نوروز یکی از نشانه‌های ملیت ایران و از مظاهر قومیت ایرانیان است که از چند هزار سال پیش همچنان جلال و عظمت خود را حفظ کرده و هر سال باعلاقه بیشتری تجدید میشود. این عید که مقارن با نخستین روز بهار و بیداری طبیعت برپا میگردد، خود عید سپهر نیز میباشد. در این ایام فضای ایران عزیز از شادی و سرور پر و دلها از انبساط و شعف لبریز و آکنده است.

شروع جشن نوروز در اولین روز فروردین یعنی ابتدای بهار، خود دلیل بارزی برقریحه عالی ملت کهنسال ایران است و واقعاً نیاکان ما با انتخاب آغاز این فصل مناسب برای برگزاری

گذشت واستعداد شهر و مردم را دید ، آنجا را پایتخت خود قرار داد و باباد کردن و وسعت دادن آن پرداخت ـ بنا های عظیم و با شکوهی از این شهر یار بزرگ و بعض از سلاطین دیگر صفوی بجای مانده که معرف هوش و استعداد و هنر ایرانیان میبا شد ـ از جمله مسجد معروف شیخ لطف الله است که شاه عباس کبیر در سال ۱۰۱۱ هجری بساختن آن فرمان داد ـ کاشیهای زیبا و نفیسی که در این مسجد بکار رفته در دنیا بی نظیر است و هر سال از کشورهای دور و نزدیک جمعی بتماشای آن میروند واز دیدنش سیر نمیشوند ـ پروفسور پوب که از باستان شناسان بزرگ دنیاست گفته : ''خوشترین ساعت عمر من زمانی بوده که بتماشای این بنای بی مانند گذرانده‌ام وچه آرزو دارم که هر سال این اثر بدیع را از نو تماشا کنم ، زیرا در چشم من هیچ چیز زیباتر و باقدر تر از این بنای با شکوه و عالی نیست ـ''

مسجد شاه نیز عظیم و رفیع است کاشی کاریها و رنگ آمیزیهای آن چشم راخیره میکند و دیدن سنگهای مرمر بزرگ یک پارچه‌ای که در این مسجد بکار رفته ، انسان را مبهوت مینماید ـ درشبستان این مسجد منبری از سنگ مرمر یک پارچه نصب شده که چهارده پله دارد و طولش از چهار متر بیشتر است ـ

بنا های بزرگ دیگر اصفهان عبارتند از کاخ عالی قاپو ، کاخ چهلستون ، منارجنبان ، سی وسه پل و پل خواجو ، مسجد جامع و مدرسه چهار باغ ـ

تا آن روز مانندش رانديده بود ، برای دختر پادشاه چين فرستاد ـ شاهزاده خانم از داشتن چنين زور درخشنده و بی مانند از خوشحالی در پوست نمی گنجيد ـ اتفاقاً يک روز که دختر درقصر لب جوی آب بزرگی ايستاده بود ، شاخه درختی يکی ازگوشواره هايش را بآب انداخت ـ شاهزاده از گم شدن گوشواره آنقدر افسرده و پژ مرده شد که پس از چند روز بيمار شد و هرچه حکيمان در مانش کردند فايده نبخشيد ـ پادشاه چين از بيماری يکتا دخترش پريشان گشت و شرط بست که هرکس اورا معالجه کند ، پاداش خوبی باو بدهد ـ يکی از زرگر های باهوش اصفهان که در چين زندگی ميکرد و شنيده بود از روزی که دخترش گوشواره اش گم شده بيمار گرديده بقصر رفت و پس از اينکه برسم پزشکان اورا معاينه نمود ، خواهش کرد که تای ديگرگوشواره را يک شب باو بسپارند ـ پادشاه چين تعجب کرد گوشواره را باو داد ـ زرگر آن شب لنگه گوشواره را درست کرد و صبح پيش دختر برد ـ همينکه دختر چشمش بگوشواره افتاد خوشحال شد و از همان روز بيماريش رو به بهبود گذاشت ـ ،،

اين افسانه ها که هنرمندی و تيز هوشی مردم اصفهان را ميرساند آنقدر زياد است که اگر جمع شود کتاب بزرگی ميگردد ـ

اصفهان از شهرهای قديم ايران است و رود خانه زاينده رود از آن ميگذرد ـ تا پيش از شاه عباس کبير ، اصفهان بزرگ شکوه زياد نداشت اين پادشاه با تدبير وقتی از اين شهر

اصفهان نصف جهان

شما هم بیقین شنیده اید که اصفهان نصف جهان است ـ کسی که اول دفعه شهر اصفهان را دیده و این جمله پر معنی را گفته و آنها که این عبارت را آنقدر باز گوئی کرده اند که امروز بیشتر مردم میدانند ، سخن بگزاف نگفته اند ـ البته اصفهان با اینکه بزرگ است نصف جهان نیست و نصف جمعیت زمین هم ساکن این شهر نمیباشد که از این جهت نصف دنیا باشد ، بلکه مراد از اینکه اصفهان را نصف جهان گفته اند ، اینست که شهر اصفهان آنقدر دلگشا و پر نعمت و دارای مردمان هنر مند و باذوق و آثار هنری و بدایع میباشد که هر کس آنرا به بیند مثل اینست که نصف دنیا را گردش و تماشا کرد ـ راستی اصفهان دیدنی است . شهری است که استعداد آبادی و ترق را دارد و مردمانش آنقدر باذوق و با هنرند که بوصف در نمی گنجد ـ

در بسیاری از داستانهای کهنه و نو ایرانی به تیزهوشی و هنرمندی اصفهانیان اشاره شده و همچنانکه شیراز سر زمین شعر و ادب شناخته شده ، اصفهان شهر صنعت و هنر معروف گردیده است ـ یکی از داستانهای کهنه اینست که :

" پادشاه چین دختری داشت خوبروی و شیرین زبان که چون دانا و نکته سنج و باهوش بود ' پدرش اورا چون جان شیرین دوست میداشت ـ یک روز پادشاه هند گوشوارهٔ زیبای بی نظیری را که هفت استاد آنرا ساخته بودند و چشم هیچکس

که هوادار و دوستدار هم باشند و محمد میرزا را باز قسم خورد که خون قائم مقام را بهیچ بهانه نریزد ـ اما این مرد حق نا شناس و پیمان گسل پس از اینکه بهمت و کار دانی وزیر گرانمایه اش به پادشاهی رسید ، بتحریک جمعی از فرومایگان که سر دسته آنها حاجی میرزا آقاسی بود ، بقتل او کمربست و برای اینکه سوگند نشکسته باشد ، با سمعیلی قراچه داغی، مامور قتل ، دستور داد آن مرد بزرگ و هوشمند را خفه کند تا خونش بر زمین نریخته باشد (شب آخر ماه صفر ۱۲۵۱)

قائم مقام علاوه براینکه درسیاست مردی بینا وژرف بین و جامع کمالات اخلاق بود ، در نویسندگی و شاعری استاد بود ـ منشات او از نظر روانی و رسانی وفصاحت هنوز هم ضرب‌المثل است ـ

که این مرد نامی چند روز بعد برای فراهم آوردن روزی ناچار شد اثاثیه مختصری را که برایش بجا گذاشته بودند، بفروشد و بقول خودش: ''جز آبرو که خواهان و خریداری نداشت چیزی برایش باقی نماند.''

قائم مقام سه سال مغضوب و تنگدست زندگی کرد. پس از این مدت چون عباس میرزا خود را بموجود مصاحب و دستیار مهربان و پرکار و دانائی چون قائم مقام محتاج دید، دوباره فتحعلیشاه را راضی کرد که او را بوزارت آذربایجان بفرستد و چنین شد. قائم مقام باهمان شوق و همتی که داشت بی اینکه از دشمنان قدیم و تازه بترسد بکار پرداخت و اوضاع پریشان آذربایجان را بکمک عباس میرزا سرو سامان داد. شاهزاده عباس میرزا از شاهزادگان هوشیار و دلیر ایران است که اگر بیماری سل امانش داده بود، خدمتهای بزرگی میکرد. این شاهزاده بلند همت وقتی در مشهد خود را برای محاصره هرات آماده مینمود، بیماریش شدت یافت و چون مرگ را نزدیک دید پسرش محمد میرزای ولیعهد و قائم مقام را که هردو اتفاقاً برای دیدار او بمشهد آماده بودند بحضور طلبید و بقائم مقام گفت: ''توقع من از توانیست همچنانکه کارهای خطهٔ آذربایجان را منظم و رو براه کردی، پسرم را بپادشاهی برسانی، زیرا مدعیان بسیار در کمین تاج و تخت او نشسته اند.'' قائم مقام جواب داد ''من فرمان بردارم اما ولیعهد بامن مهربان نیست نایب السلطنه هردو را بحمام فرستاد و پس از آن سوگند شان داد

میرزا ابوالقاسم قائم مقام

میرزا ابوالقاسم قائم مقام در حدود سال ۱۱۹۳ با بدنیا نهاده است - میرزا ابوالقاسم در کودکی و جوانی چندان هنر و فضائل‌علمی و اخلاق آموخت که درسی وسه سالگی بوزارت عباس میرزا نایب السلطنه رسید واز تهران بآذربایجان رفت و چون آرزومند ترقی و عظمت ایران بود و عباس میرزا راهم لایق و مستعد میدید ، با صلاحات بزرگ پرداخت و اگر اتفاقا نایب السلطنه گاهی بسبب نا آزمودگی و غرور از اندیشه و راه درست منحرف میشد ، بی پرواه و بدون رود ربایستی او را راهنمای میکرد - برای اینکه کارها رو براه شود و پیش برود ، در مدت کوتاه دست مردمان بد اندیش و بدکار را از امور کوتاه کرد - بخردان کار بزرگ نفرمود و ببازار ملک شحنه‌های دانا فرستاد - کم کم رانده شدگان همه همدست شده و بکومک بدخواهان دیگری که دور فتحعلیشاه را گرفته بودند خندان پیش سلطان از این و زیرکم نظیر بدگوئی کردند که عاقبت شاه غافل بپایتخت ، احضارش کرد - در آنجا هرچه قائم مقام آب و زمین ودا رائی داشت، بزور از او گرفتند و کار بجائی رسید

مقالات تاریخی و ادبی

HISTORICAL AND LITERARY ARTICLES

تاریخی اور ادبی مقالات

بقربانگاه که در صدر کلیسا قرار دارد ، روانه شد و آنجا در برابر خدا بزانو در آمد و سر را بزیر افکند و مشغول خواندن دعا و نماز شد ـ کشیش پیر و سایر کشیشان سرها را برهنه کردند و بخواندن نماز پرداختند و سلامت و سعادت و موفقیت پادشاه را از درگاه خدا خواستند ـ در این اثناء بزرگان و امیران و سران مملکت با شمشیرهای کشیده وارد کلیسا شدند که پادشاه جوان و رعیت نواز را بکشند ، اما در این هنگام نور خورشید از خلال دریچه کلیسا بدرون نماز خانه تابید و بر چهره زیبا و معصوم پادشاه افتاد و قیافه‌ای ملکوتی باوبخشید ـ بطوریکه همه از دیدن او ساکت شدند و نفسها را در سینه حبس کردند و سرها را بزیر افکندند . . . . آری ! پادشاه جوان و رعیت نواز خود را در این لحظه مانند فرشته‌ای دیدند که بیشتر صفات خداوند در وجود او تجلی کرده است ـ همگی شمشیرها را روی زمین انداختند و در برابر او تعظیم کرده سوگند خوردند که تا جان در بدن دارند ، سر از اطاعت او نه پیچند و در راه عظمت تاج و تخت و استقلال مملکت و خوشبختی و سعادت و رفاهیت مردم از هیچگونه فداکاری دریغ نکنند ـ آنوقت کشیش در برابر پادشاه جوان ایستاده و فریاد زد : ” پادشاها ! زهی سعادت ، امروز کسی تاج برسر تو گذاشت و پرتو سلطنت را بر چهره زیبایت افکند که آفریننده همه جهان و جهانیان و تاج و تخت دهنده تمام پادشاهان جهان است ـ شاد زی ، خداوند همیشه پشت و پناهت باشد ـ چشم بدخواهت کور و دشمنت همیشه نابود باد !“

یکباره افسار اسبش را کشید و مردم را مخاطب ساخت و گفت : ” ای مردم پادشاه شما منم . . . . “ و خوابهائی را که شب پیش دیده بود ، در نهایت سادگی برای آنها تعریف کرد و چشمانش پر از اشک شد ـ مردم چون چنان دیدند ، همهمه میان آنها در گرفت و قیافه ها عوض شده نسبت بپادشاه جوان و رعیت نواز خود خوشبین و علاقمند شدند و فریاد ” زنده باد پادشاه جوانبخت ، پاینده‌باد شاه رعیت نواز !“ بلند کردند ـ پادشاه درمیان کف زدن و هلهله مردم آمد تا بدر کلیسا رسید ـ پاسبانان خواستند جلویش را بگیرند ، که بانگ برآنها زد : ” پادشاه منم !“ در را باز کردند و داخل کلیسا شد ـ وقتیکه کشیش پیر او را دید جلو آمد و گفت : ” پس جامه پادشاهی و تاجت کو ؟ من چگونه میتوانم مراسم تاجگذاری تو را با این لباس ساده چوپانی برگزار کنم ؟“

پادشاه جوان خوابهائیرا که شب گذشته دیده بود ، برای کشیش تعریف کرد ـ کشیش ابروها را درهم کشید وگفت : ”اعلیحضرتا ، من پیر شده‌ام و پاهایم لب گور است و نمیخواهم درباره بزرگان و امیران و سران این کشور که مردم را بدبخت کرده‌اند و خون آنها را بشیشه کشیده‌اند ، حرفی بزنم ـ اما امیدوارم با وجود پادشاه جوان و عادل و مهربان و رعیت نوازی اوضاع آنها روز بروز بهتر بشود و از بدبختی و فقر و فلاکت و ظلم و تعدی رهائی یابند ـ“ پادشاه لبخندی بروی او زد و پس از آن رو

وقتیکه این حرف را از او شنیدند ، همه تعجب کردند و بصورت یکدیگر نگاه کردند و آهسته بگوش هم گفتند چه میگوید مثل اینکه دیوانه شده است ـ صدر اعظم در برابر پادشاه جوان تعظیم کرد وگفت : ”قربان استدعا دارم این افکار را از خود دور سازید و این لباس رسمی شاهانه را بپوشید و تاج را برسر بگذارید و به کلیسا تشریف ببرید ، زیرا در غیر این صورت مردم شما را بسمت پادشاه نخواهند شناخت ـ“ پادشاه جوان لبخند سردی بروی او زد وگفت : ”با این وصف من این لباس را نمیپوشم ـ اگر زیاد اصرار کنید دست از تاج و تخت کشیده ، همانطور که باین قصر آمده‌ام از آن بیرون میروم و بکار چوپانی مشغول میشوم ـ“

آنگاه باو وسایرین نهیب داد که از تالارخارج بشوند ـ سپس خودش باطاق رخت کن رفت و لباس مخملی را که پوشیده بود کند ـ در صندوق را باز کرد و جامه چوپانی ساده را که قبلا میپوشید در آورد و چوبدستی چوپانی را بدست گرفت و کفشهای بنددار را بپا کرد و با نوکر جوان خود که مانند سایه همیشه دنبالش بود از پله کان قصر پائین آمد ، با دست خود یکدسته گل چید و آنرا بصورت اکلیلی ساخته بعنوان تاج روی سرش گذاشت و با آن وضع از میان صفوف وزرا و بزرگان و امیران که باتعجب او را نگاه میکردند گذشت ، تا از در قصر خارج شده سوار اسب سلطنتی گردید و رو بکلیسا نهاد ـ مردم که در دو طرف کوچه ها و خیابانها ایستاده بودند ، دهان بخنده و مسخره باز کردند ـ ولی او

ایندفعه خود را کنار دریا دید که یکعده غواص بآب فرو رفته‌اند و در کف دریا مشغول جستجو هستند ـ پس از چندی که ازآب در آمدند،چند دانه مروارید در آورده بمرد چاق وگردن کلفتی که جامه‌های گرانبها پوشیده بود ، دادند ـ از غواصی پرسید : ''این مرواریدها برای چیست ؟'' غواص آهی کشید و گفت : '' فردا تاجگذاری پادشاه است و امروز از صبح تاحال زیر آب میرویم و مروارید در میآوریم و باینها میدهیم که ببرند و تاج پادشاه را با آنها زینت دهند ـ لحظه‌ای هم استراحت نکرده‌ایم ، حتی فرصت ناهار خوردن هم بما نداده‌اند ـ'' پادشاه چون چنان دید فریادی زد و ازخواب بیدار شد ـ

درین هنگام شب تمام شده و صبح فرا رسیده بود ، آفتاب میرفت پرتو زرینش را روی درختان خشک و بی بر و بار قصر بگسترد ـ صدر اعظم اجازه گرفت و وارد تالار گردید و در برابر پادشاه جوان تعظیم کرد و تاج و لباس زربفت و عصای سلطنتی را جلو اوگذاشت و گفت : '' قربان برخیزید و این لباس را بپوشید و عصا را بدست بگیرید و بطرف کلیسا بروید که در آنجا تاجگذاری کنید ـ'' پادشاه جوان و رعیت نواز خوابهائی را که دیده بود بیاد آورده بصدراعظم دستور داد که این لباس و تاج و عصا را از جلوی او بردارد و گفت : ''من اینها را نمیخواهم ـ'' صدراعظم وسایر وزراء و بزرگان تصور کردند شوخی میکند ولی پادشاه عادل باز بسخن آمده گفت : ''اینها را از جلوی من ببرید و پنهان کنید ـ من آنها را نمی‌پوشم ـ''

پادشاه پرسید : ”این پارچه زربفت را برای که میبافید ؟ پیر مرد گفت : ”برای پادشاه که فردا آنرا بپوشد و تاجگذاری کند ؟“ پادشاه از شنیدن این حرف سخت بر آشفت و فریادی برکشید و سراسیمه از خواب بیدار شد ـ لختی بیدار بود ، دوباره خواب اورا در ربود ـ

ایندفعه در عالم خواب ، مزرعه بزرگی را دید که یک عده کشاورز زیر گرمای آفتاب مشغول بیل زدن و شخم کردن زمین و تخم پاشیدن هستند ـ آثار خستگی و فرسودگی از سر وصورت لاغر و خشکیده آنها میبارد خیلی متأثر شد و از کشاورزی پرسید : ”چرا اینقدر زحمت میکشید و این مزرعه مال کیست ؟“ کشاورز آهی کشید و گفت : ” این مزرعه مال ارباب ثروتمندی است که من و این کشاورزان سالیان درازی است در آن زراعت میکنیم ـ تابستان و زمستان زحمت میکشیم و جان میکنیم ، ولی همیشه در همین حال فقر و بیچارگی هستیم ـ تمام نتیجه زحمات ما را این ارباب میبرد ـ ای کاش زمین مال خودمان بود تا با دلی خوش بزراعت بپردازیم ! اما افسوس که حتی از محصول زمین هم استفاده نمیکنیم و چنانچه می بینی همیشه گرسنه و برهنه هستیم ـ“ پادشاه جوان از حرف پیر مرد چنان متأثر شد که بی اختیار گریه‌اش گرفت ـ نعره‌ای زده از خواب پرید چون اطراف خود را نگریست ، اثری از زمین و مزرعه و کشاورز ندید ـ بار دیگر بخواب رفت ـ

رسید ـ ناچار جامه ساده چوپانی را کند و کفشهای بنددارش را از پا در آورد و لباس شاهانه پوشید ـ اما زندگی در قصر و تشریفات عجیب و غریب که با مزاج او سازگار نبود، چنان تحت فشار و شکنجه‌اش قرار داد که اغلب اوقات تنها در باغچه قصر میان درختان گردش میکرد و از کسانیکه در راه ونیمه راه قصر با لباسهای گرانبهای زردوز ایستاده بودند و باو تعظیم میکردند، دوری میجست ـ چندی گذشت و قرار شد که مراسم تاجگذاری شاه جوان برگذار شود ـ شاه آنشب ماتم داشت که فردا چگونه آن لباس مخمل زر دوز را بپوشد و آن کمربند مرصع را بکمربندد و آن تاج سنگین را بر سر بگذارد و شمشیر را حمایل کند؟ کنار بخاری نشسته بود و باین تشریفات طاقت‌فرسا فکر میکرد ـ کم کم پلکهای چشمش رویهم افتاد و خواب او را در ربود ـ

در عالم خواب دید که در کارگاه پارچه بافی بزرگی ایستاده است و ده‌ها کارگر پشت دستگاه بافندگی نشسته‌اند و با قیافه‌های زرد و ضعیف در نهایت خستگی و گرفتگی و گرسنگی در آن هوای خفه کننده، مشغول بافتن پارچه زربفت وگرانبها هستند ـ نزدیک رفت و پهلوی یکی از بافنده‌ها ایستاد و بتماشای او پرداخت ـ پیر مرد سر برداشت و با خشم و اندوه گفت: ''اینطور نگاه میکنی که چی؟ منکه دارم کار خود را میکنم ـ از صبح تاکنون در کارگاه جان میکنم و هنوز این پارچه تمام نشده است ـ تازه هم از ما راضی نیستند و مرتب زجر و آزارمان میدهند ـ ایکاش مزد حسابی بما میدادند که برای بچه‌هامان نان و آب درستی تهیه کنیم! چاره‌ای هم ندارم ـ''

عزلت گزیدند و تمام ثروت و دارائی و گنجهای خود را در اختیار عروس و داماد گذاشتند ـ

پادشاه رعیت نواز

یکی بود یکی نبود ، دریکی از شهرهای اروپا پادشاه سالخوردهای بود که دختر بسیار زیبائی داشت ـ این دختر عاشق جوانی از طبقه رعیت شد که میگفتند نیلبک خوب میزند ـ در نهانی با او ازدواج کرد ـ چون پادشاه سالخورده از این موضوع آگاه شد ، آتش خشمش برافروخت و دستور داد جوان را کشتند و شاهزاده خانم را از قصر بیرون کردند و او را از همه جا محروم ساختند ـ شاهزاده خانم بینوا از شهر بیرون رفته و بکلبه چوپانی پناه آورد ـ چند ماه در نهایت بدبختی در آنجا بسر برد ـ تا آنکه پسری زائید مثل پنجه آفتاب ، اما فردای روز زایمان خودش از دنیا رفت ـ پسرش را زن چوپان بفرزندی پذیرفت و بتربیت او همت گماشت ـ شاهزاده مانند یک بچه چوپان در دامنه کوهسار و آغوش طبیعت در نهایت آزادی و سادگی و بی آلایشی و حسن نیت بزرگ شد ـ تا آنکه بشانزده سالگی رسید در این هنگام پادشاه سالخورده بیمار و بستری گردید ـ چون دانست که اجلش فرا رسیده است ، بیاد دخترش افتاد و از رفتار ظالمانهایکه با او کرده بود پشیمان شد ـ فرمان داد که وزرایش بروند و فرزند او را بیاورند ـ فرمان ولایتعهدی را بنام او امضا نمود ـ پس از آن بادلی خوش چشمها را برهم گذاشت و زندگی را بدرود گفت ـ شاهزاده رسماً بجای او بپادشاهی

وقتیکه مهمانی تمام شد و پسر بخانه برگشت، برخلاف شبهای پیش که کتاب میخواند و مطالعه میکرد ، کتابها را دور افکند و سر را روی بالش گذاشته بفکر فرو رفت - قیافه زیبای دختر در ذهنش مجسم شد ، از ته دل آهی کشید - شام که آوردند ، نخورد - مادرش علت را پرسید، ابتدا سکوت اختیار کرد، ولی عاقبت راز دل خود را بمادرش گفت - مادرش اورا دلداری داده اظهار داشت : ''غصه نخور ، فردا حال و حکایت را به پدرت میگویم - اگر موافقت کرد ، میروم دختر را از حاجی قربانعلی برایت خواستگاری میکنم -'' فردا در غیاب پسر ، زن کشاورز قصه عاشق شدن پسرش را بشوهرش گفت - شوهرش در پاسخ اظهار داشت : ''من موافقم ، اما میترسم حاج قربانعلی باوجودیکه ثروت ما فعلاً ازو کمتر نیست ، روی اصل اینکه من روزگاری فقیر و زراعت‌کار بوده‌ام عذر بیاورد و روی ما را زمین بیندازد و دخترش را ندهد -''

زن گفت : ''ما میرویم و توکل بخدا میکنیم - حاجی آدم خوبی است گمان نمیکنم پیشنهاد ما را نپذیرد -'' پس لباس پوشیدند و همانده بسراغ حاجی قربانعلی رفتند و دخترش را خواستگاری کردند - حاجی قربانعلی ، بر خلاف پدرهای امروزه که عذر و بهانه میاورند و آنقدر دخترشان را توی خانه نگهمیدارند تا ترش کنند ، از دل و جان پیشنهاد آنها را قبول کرد و همانده شیرینی نامزدی آندختر و پسر را خوردند و یکهفته بعد جشن باشکوهی برپا کردند و فقرا و بینوایان را صله و انعام زیادی دادند و دختر را عقد نمودند و بدست پسر دادند - بعد این دو پیرمرد کنج

چیزیکه هست ، فقرا و تهیدستان را فراموش مکن و این ثروت هنگفت را همانطوریکه بوده است ، مخفی و پنهان بدار و آنرا در کار بینداز تا دیگران هم از آن بهره ببرند ـ کشاورز هر چه اصرار کرد ، فایده ای نبخشید و حاجی قربانعلی زیر بار نرفت ـ کشاورز دست او را بوسید و بخانه برگشت و قصه را برای زنش گفت ـ زنش از همت بلند حاجی و بخت خود مبهوت وخیره ماند و از خوشحالی شروع بر قصیدن کرد ـ

کشاورز صندوقها را بخانه برد و در آنها را گشود و به تجارت و کسب و زراعت پرداخت ـ راه و روش حاج قربانعلی را در زندگی پیروی کرد وبا او دوست وصمیمی شد ـ چنانکه اغلب باهم بودند و بخانه یکدیگر آمدو رفت زیاد میکردند ـ

کشاورز پسری داشت که سنش درحدود هیجده سال بود ـ او غالباً به تحصیل علم میپرداخت و چون آدمی باحیا وخجالتی بود ، کمتر بخانه حاج قربانعلی میرفت ـ

روزی حاجی قربانعلی نوکرش را دنبال او فرستاد و او را به ناهار دعوت کرد ـ پسرک ناچار بخانه حاجی رفت ، در زد ، دخترکی زیبا و ماهرو آمد و در را بازکرد و او را باطاق پذیرائی ، راهنمائی نمود ـ پسرک که تا آنروز چشمش به چهره هیچ زنی نیفتاده بود ، از همان نگاه اول عاشق ودلباخته آندختر شد ـ بطوریکه حاجی قربانعلی هر چه احوال او را میپرسید ـ حواسش جای دیگر بود و جوابهای چرت و پرت میداد ـ

”خوش آمدی ، صفا آوردی ، حال و روزگارت چطور است؟ “

کشاورز سلام کرد و بعد از احوالپرسی گزارش زمین و چگونگی یافتن‌گنج را به او داد و در پایان گفت : ”چون میخواهم آنجا را گندم بکارم ، لذا خواهشمندم هر چه زود تر بوسیله‌ای صندوق‌ها را بخانه خود حمل کنید ـ“ حاجی قربانعلی از شنیدن این خبر یکه خورده حالت وجد و طربی به او دست داد و از جا برخاست تا باتفاق کشاورز بمزرعه او رفته گنج را به بیند و صندوقها را بخانه بیاورد ـ اما همینکه خواست کفشهایش را بپوشد، فکری بخاطرش راه یافت با خود گفت : ” . . . . قربانعلی . . . . درست است که این زمین مال تو بود و از پدرت و اجدادت برایت بارث مانده است ـ ولی اکنون آنرا به این کشاورز بینوا فروخته‌ای و دیگر حقی بآن نداری ـ وانگهی این گنج از کجا معلوم است که از آن پدران تو بوده است ؟ که میداند شاید خدا رحمی بحال این مرد کرده و از غیب چنین توجه و عنایتی باو فرموده است و بعلاوه حرص زدن ، آنهم بمال دنیا چه سودی دارد ؟ همینقدر که داری کافی است و تا هفت پشتت بس است ـ بگذار این بدبخت هم به نوائی برسد ـ“

لحظه‌ای در اینگونه افکار غوطه‌ور بود ـ سپس سر برداشت و دستش را روی شانه کشاورز گذاشت و گفت : ” نه عزیزم ، تو اشتباه میکنی ـ این گنج مال من نیست و از پدرم هم بارث نبرده‌ام ـ این گنج مال تو است ، برو از آن استفاده کن ، حلالت باشد ـ

گشوده آنرا پر از طلا و نقره یافت ـ دهانش باز ماند و خونش از حرکت باز ایستاد ـ صندوق دیگری را باز کرد دید، خدا بده برکت جواهرات رنگارنگ و گرانبها روی هم ریخته چشم را خیره میکند! سومی و چهارمی و پنجمی ... بهمین ترتیب تماماً مملو از اشیاء نفیس و طلاهای ناب و جواهرات کمیاب بود ـ از فرط خوشحالی خنده‌ای کرد و فریادی از ته دل برکشید ـ بعد باندیشه فرو رفت که با این ثروت بی پایان چه باید بکند و چه کارهائی میتواند با آنها انجام دهد؟ نقشه‌ها برای خود طرح نمود و اعمالی را درنظرگرفت، اما در آخر یکمرتبه‌فکرش متوجه حاجی قربانعلی شده پیش خودگفت: ''ای دل غافل، این زمین اگرچه ملک من است و حاجی آنرا بمن فروخته است، اما گنج را که در قباله بیع ذکر نکرده بود ـ بنا بر این مال خود اوست و باو میرسد ـ نه، من هیچگاه وجدان را گروگان کسی نمیگذارم و زیر بار گناه هیچ بنده‌ای از بندگان خدا نمیروم ـ بهتر است که حال و ماجرا را بگوش او برسانم تا زودتر بیاید و گنجینه‌اش را ببرد ـ'' آنگاه از دخمه خارج گردید، سنگ را روی آن گذاشت، قدری هم خاک بر آن ریخت، گاو را به آغلی برد و پس از آن راه خانه حاج قربانعلی را پیش گرفت و با شتاب رو بآن نهاد ـ

طرفهای عصر بود، حاجی قربانعلی در ایوانی مشرف بباغچه روی تشکی نشسته، درحالیکه ببالش تکیه داده بود قلیان میکشید، از دور که بابای کشاورز را دید، تبسمی کرده فریاد زد:

ملایم و درست بود ـ کلاه سر احدی نمیگذاشت و سود ابدآ نمیگرفت ـ

روزی ، کشاورزی متوسط الحال نزد او آمد و تقاضا کرد قطعه زمینی باو بفروشد که در آن زراعت کند و تخم بپاشد ـ حاجی قربانعلی که همواره مردم را بکسب و کار تشویق میکرد ، تقاضای او را پذیرفت و هماندم زمین زراعتی خوبی که آب هم برآن سوار میشد ، در مقابل مبلغ کمی به او فروخت ـ

کشاورز او را دعا کرد واز فردا گاو وگاو آهنی بزمین برد و با امید و نشاط زاید الوصفی مشغول شخم زدن و زیر و رو کردن خاک شد ـ گرچه این کار زحمت و خستگی داشت ، ولی تنها دلخوشی او این بود که روزی زمینش سبز میشود ، محصول آنرا درو میکند ، آنرا میفروشد و زندگی خود و زن و بچه‌اش را فراهم میسازد ـ

چندی براین مقدمه گذشت ـ کشاورز دمی از کار و کوشش دست بر نمیداشت ـ روزی در حالیکه قسمتی از زمین را شخم میزد ، سر گاو آهن بسنگی خورد و صدائی از آن بلند شد ـ کشاورز از ترس اینکه مبادا سرگاو آهن براثر اصابت به سنگ برگشته باشد آمد و آنرا وارسی کرد دید نه ، سالم است ـ منتهی سنگ از جای خود بلند و گودالی شبیه بد خمه‌ای ظاهر شده است ـ خم گردید و توی دخمه را خوب نگریست ـ چشمش بچند تا صندوق فولادین افتاد که ردیف هم قرار گرفته‌اند ـ تعجب کرد و بیک خیز خود را توی دخمه انداخت و در یکی از صندوقها را بزور کلنگ

خبر بپادشاه رسید که احمد با شاهزاده خانم به یک فرسخی شهر رسیده است ـ دستور داد تمام وزیران و بزرگان مملکت و اعیان شهر به استقبال آنها بروند و خود سوار اسبی سفید شد و از قصر بیرون آمد ـ دم دروازه شهر احمد از اسب پیاده شد و دست شاه را بوسید، اورا آورد و دستش را بدست شاهزاده خانم که در کجاوه‌ای اطلس پوش قرار داشت داد و همه شاد و خرم بشهر آمدند و آن شب جشن گرفتند و شاه با شاهزاده خانم عروسی کرد ـ

دورفیق امین

۹.۱۵.۵۰

یکی بود یکی نبود ـ در عهد شاه عباس بزرگ ، تاجری در شهر اصفهان زندگی میکرد که او را حاجی قربانعلی میگفتند ـ پول و خانه و زمین فراوان داشت ـ همه او را میشناختند و هر جا که میرفت عزت و احترامش میکردند ، زیرا برعکس ثروتمندان و مالکین امروز ما که هیچ نفعشان بکسی نمیرسد و شب و روز کوشش دارند از راههای مشروع و غیر مشروع خون مردم را توی شیشه کنند و از دسترنج آنها برای خود کاخهای مجلل و پارکهای قشنگ و اتومبیل‌های شیک بسازند ، آدم متدین ، نیکوکار ، نوع پرست ، دست و دل باز و خیر خواه بود ـ به فقرا کمک میکرد و آنها را شام و ناهار میداد ، مسجد میساخت و مکتب برای تعلیم و تربیت بچه های مردم درست میکرد ـ سالی هم یکبار بزیارت خانه خدا میشتافت ـ در معاملات هم خیلی

تمام بارها را بکشتی بردند و سوار شدند ـ تا خدا فرمان داد، لنگر کشتی را برداشتند و براه افتادند ـ همینکه آفتاب غروب کرد، هوا تیره شد و برقهای شدیدی پی در پی در افق چشم را خیره می کرد ـ امواج غول پیکر کشتی را مانند پوست گردو به اینطرف و آنطرف می انداختند ـ وحشت همه مسافرین را گرفته بود ـ احمد در اطاق خود نشسته واز سرنوشت شومی که در انتظار او و شاهزاده خانم و همراهانش بود، اضطراب فراوانی داشت ـ ناگهان صدای نازکی از کنار اطاق شنید که او را باسم میخواند ـ

وقتی برگشت ماهی کوچک را دید که مشغول جست و خیز است ـ از دیدن آن حیوان غرق تعجب شد ولی تعجبش چندان طولانی نشد زیرا پوست آن ماهی شکافت و دختر زیبائی از میان آن بیرون آمد که هوش از سر احمد ربود ـ دختر زیبا مهلت نداد احمد چیزی بگوید و گفت: "من همان ماهی هستم که مرا نجات دادی و اکنون در عوض آن کار خوب که درحق من کردی تو و همراهانت را سالم بساحل میرسانم ـ"

احمد پرسید: "مگر تو کیستی که اینهمه قدرت داری و بهر صورتی که میخواهی در می آئی؟" دختر زیبا گفت: "من ملکه دریاها هستم ـ" القصه طولی نکشید که کشتی به ساحل رسید و ملکه دریاها از احمد خدا حافظی کرد و رفت ـ احمد شاهزاده خانم و همراهان را از کشتی پیاده کرد و بطرف پایتخت براه افتاد ـ

همسایه زناشوئی کنی ؟ '' شاهزاده خانم که از تعجب دهانش باز مانده بود بزبان آمده گفت : ''ای احمد ، فقط یک کار مانده است بکنی ـ اگر آنرا انجام دادی ، همسر پادشاه تو خواهم شد و آن اینست که روی آن کوه چشمهٔ آبی است که آنرا چشمه مروارید میگویند ، خاصیت آبش آنست که هر کس از آن بنوشد ، هیچگاه مریض و پیر نمیشود و تا دم مرگ زیبا و جوان میماند ـ برو گیلاسی از آن آب مروارید برای من بیاور تا همراهت بیایم ـ''

احمد سر را زیر انداخت و از قصر بیرون آمد و رو به کوه نهاد ـ چون به پای کوه رسید ، متحیر ماند که چگونه از آن بالا رود و آب از چشمه مروارید بیاورد؟ در این اندیشه بود که جغدی از آسمان فرودآمد و روی سنگی جلوی احمد نشست و پرسید : ''ای احمد ، تو راچه میشود ؟ چرا غمگینی ؟'' احمد ماجرا را برایش تعریف کرد ـ جغد گفت : '' بپاس خوبی که بمن کردی، اکنون برایت از چشمه مروارید آب می آورم ـ'' سپس ظرف را از دست احمدگرفت و بالای کوه رفت ـ اتفاقاً اژدهائیکه چشمه مروارید را حفظ میکرد خواب بود ـ جغد ظرف را پراز آب کرد و پرواز کنان از کوه سرازیر شد ـ احمد ظرف آب را گرفت و با دلی شاد نزدشاهزاده خانم رفت ـ شاهزاده خانم آب مروارید را خورد وپس از آن تمام اثاثیه وجواهرات خود را بار اشتران کرد و با غلامان و کنیزان بطرف کشور همسایه براه افتاد ـ شبانه روز آمدند تا بلب دریا رسیدند ـ در آنجا کشتی برای حمل آنها آماده بود ـ

جوابت را میدهم و همسر پادشاهت میشوم.» احمد چالاک گفت: «خاطر آسوده دار، میروم و او را از پای درمیآورم و سرش را از سرت کم میکنم.» سپس سوار اسبش شد و با سگ باوفایش بجنگل رفت. چون بجایگاه غول رسید، استخوان دست و پا و سر انسان زیاد دید که آنجا ریخته است و غولی روی سنگی نشسته است و پی در پی فریاد میزند: «کیست که جرأت داشته باشد به جایگاه من نزدیک شود، تا با گرز سرش را خورد و خمیر کنم؟»

احمد فریادی از ته دل برکشید و از اسب پیاده شد و با شمشیر برهنه رو به غول حمله نمود، غول از دیدن او خندهای نمود و گرز را باو حواله کرد. احمد بچالاکی بطرفی رفت و گرز بر زمین خورد. غول خشمگین شد و باز گرز را بلند کرد که بر سر احمد بزند، در این میان کلاغی نمودار شد و خود را بغول رسانید و با نوک تیزش چشمان اورا در آورد. غول نعرهای کشید و در حالی که خون از کاسه چشمانش فر و میریخت، با گرز باین سو و آنسو حمله میکرد. احمد از موقع استفاده نموده با شمشیر پی در پی به پیکر او زخم میزد تا آنکه خون زیادی از و رفت و مانند لختی کوه بر زمین افتاد. احمد برسینهاش نشست و سرش را گوش تا گوش برید و با کلاغ خداحافظی کرد و بشهر آمد و به قصر شاهزاده خانم رفت و سر غول را پیش رویش بر زمین انداخت و گفت: «بیاری خدا غول را کشتم و سرش را آوردم. آیا این با وصف حاضری با ولینعمت من، پادشاه کشور

شاهزاده خانم آنرا گرفت و خواند و گفت : ''ای احمد ، متاسفانه موقعی نزد من آمده‌ای که سر دماغ نیستم - زیرا دیروز انگشترم را که از مادرم بارث برده بودم ، گم کردم و خیلی اوقاتم تلخ است هرگاه آنرا یافتی و برایم آوردی جوابت را میدهم -'' احمد از این سخن اندوهگین شد و از قصر بیرون رفت - شب را گرسنه در گوشه‌ای بسر برد و بامدادان همراه سگش کنار رودخانه شهر بگردش پرداخت - ناگاه ماهی سفیدی از آب درآمد و باو گفت : ''ای احمد ، چراغمگینی؟'' احمد تا اورا دید شناخت - اظهار داشت: ''ای عزیز ، شاهزاده خانم انگشترش را گم کرده و آنرا از من خواسته است -'' ماهی گفت : '' غصه نخورالساعه انگشتر را پیدا کرده برایت میاورم -'' اینرا بگفت و در آب فرو رفت - پس از مدتی انگشتر را آورد و آن را به احمد داد - احمد انگشتر را گرفت و با چهره‌ای گشاده بقصر شاهزاده خانم برگشت و انگشتر را به او تقدیم نمود و گفت : '' ای شاهزاده خانم زیبا ، حالا آیا حاضری به ازدواج و لینعمت من ، پادشاه کشور همسایه در آئی ؟''

شاهزاده خانم اظهار داشت : ''این کار بزرگی را که باین زودی انجام دادی ، مرا وادار میسازد که از تو خواهش دیگری بکنم - در جنگلی که یک فرسخی شهر است غولی زندگی مینماید و همیشه مزاحم من است میگوید ، یا بیا زن من بشو ، یا کشورت را خراب می کنم - اگر توانستی اورا بکشی و از میان ببری ،

و دام را از او برداشت و آزادش ساخت ـ جغد پر و بال زد و روی شاخه درخت نشست و با لهجه‌ای فصیح گفت: ''ای احمد، زبان من از سپاسگذاری تو عاجز و کوتاه است ـ اگر به فریادم نمیرسیدی، هلاک میشدم ـ امیدوارم وقتی تلافی نیکی و محبت ترا بکنم ـ'' احمد سری تکان داد و براه افتاد پس از چندی به قصر شاهزاده خانم رسید و اجازه ورود خواست ـ خواجه‌سرا نزد شاهزاده خانم رفت و گفت: ''احمد، نماینده پادشاه کشور همسایه، اجازه شرفیابی میخواهد ـ''

شاهزاده خانم به کنیز و کسانش اظهار داشت: ''بروید کفشهایم را بیاورید تابدیدن این نماینده بروم ـ از شنیدن اسمش یکنوع خوشحالی و شادمانی بمن دست داده، بگمانم آدم ظریف و باهوش و شجاعی باشد ـ'' کنیزکان دم پنجره رفتند و دوباره بازگشته اظهار داشتند ''ای خاتون، همینطور است که میگوئی ـ جوان زیبا و خوش‌اندامی است ـ آثار دلاوری و شجاعت از قیافه‌اش پیداست ـ'' شاهزاده خانم به تالار پذیرائی شتافت و باحمد اجازه ورود داد ـ احمد با چهره‌ای خندان وارد تالار شد و در برابر شاهزاده خانم تعظیم نمود و نطق هیجان انگیز خود را بر او خواند ـ شاهزاده خانم و کنیزکانش از سخنان رسا و عبارتهای گرم و شورانگیز او تعجب کردند و اورا درمیان خود نشاندند و علت آمدنش را پرسیدند ـ احمد نامه ولینعمت خود شاه را از بغل درآورد و بشاهزاده خانم داد ـ

و بخود می‌پیچد و میخواهد در آب بیفتد ولی نمیتواند ـ احمد باوجودیکه گرسنه بود ، آن را با نرمی و ملایمت گرفته آهسته به آب انداخت ـ ماهی زیر آب رفت و دوباره سرش را در آورد و با زبانی رسا گفت : ” ای احمد ، من از اینکه جانم را خریدی و در آبم انداختی سپاسگزارم ـ امیدوارم در آینده جبران خوبی ترا بکنم “ ـ آنگاه در آب فرو رفت و ناپدید شد ـ احمد تعجب نمود که چگونه ماهی حرف میزند و از کجا نام او را میداند ؟ بهر صورت ، سوار اسب شد و براه خود رفت ـ

روز دیگر عقابی را دید که قصد جان کلاغی را نموده است ـ باخود گفت چقدر زورمندان بر ناتوانان چیره هستند ! این حق را که بآنها داده است ؟ برای چه این عقاب تیزچنگل میخواهد کلاغ را طعمه خود سازد ؟ بیش از این تاب نیاورد ـ تیری درچله کمان گذاشت و به عقاب زد و او را سرنگون نمود ـ کلاغ نفسی براحت کشید و خوشحال شد ، باحمد گفت : ” ای احمد ، خدا تو را نگهدارد که مرا از چنگال این عقاب بیرحم نجات دادی ـ تا عمر دارم خوبی تو را فراموش نمیکنم ـ “ احمد لبخندی زد و راه خود را پیش گرفت ـ

رفت رفت تا به جنگل انبوهی رسید در آنجا چشمش به جغد واژگون بختی افتاد که در دام صیادی اسیر شده بود و پی در پی ناله و شیون میکرد ـ با آنکه جغد پرنده زشت و منفوری است و مردم از او بدشان میاید ، احمد از قیافه رقت بار او متاثر شد

را به کاردان نمی سپارد و اگر مرا بخواستگاری شاهزاده خانم میفرستاد ، بهر وسیله‌ای بود او را باخود میاوردم -‘‘

احمد اظهار داشت : ’’من هرگز تو را مسخره نکرده‌ام ، اما اینکه گفته‌ام اگر مرا بخواستگاری شاهزاده خانم می فرستادی بهر وسیله‌ای بود او را با خود میاوردم ، صحیح است - الان هم میگویم که چنانچه مرا نزد شاهزاده خانم روانه سازی ، میدانم چگونه از بزرگی و فضایل و نیکیها و مزیتهای تو سخن برانم - مطمئن باش که در این مأموریت موفق خواهم شد -‘‘

شاه لختی اندیشید و پس از آن سر برداشت و دست احمد را گرفت و اورا از زندان در آورد و به قصر خود برد و خلعت گرانبها بدو بخشید و پس از آن نامه‌ای به شاهزاده خانم نوشت و بدست او داد و سفارشهای لازم را به او نمود سپس به اطاق خود رفت -

احمد هماندم از قصر بیرون آمد و بخانه شتافت و سگ باوفایش را برداشت و سوار اسب شد و تنها رو به کشور شاهزاده خانم نهاد - وسط راه بفکر افتاد که نطق شیوائی تهیه نماید و آنرا در برخورد با شاهزاده خانم بخواند ، تا بدین ترتیب در دل او جای بگیرد و نظرش را جلب سازد -

درین راه گذرش به رودخانه‌ای افتاد - از اسب پیاده شد سر و رو را شست و مقداری آب خورد - چون خواست پا را در رکاب بگذارد ، ناگاه دید ماهی کوچکی روی سبزه تقلا میکند

میان درباریان جوان شجاع و پر جرأت و باهوشی بود ـ او را احمد چالاك می نامیدند ـ چون این خبر را شنید ، خندید و گفت : " این وزیر پیر و فرتوت شده است و کاری از دستش بر نمیاید ـ اگر شاه مرا بخواستگاری شاهزاده خانم روانه می کرد ، بهر وسیله ای بود او را با خود می آوردم ـ" این حرف بگوش وزیر رسید ـ سخت خشمگین شد ونزد شاه رفت و از احمد بدگوئی و سعایت کرد ـ شاه باوجودیکه احمد را دوست میداشت فریاد زد : " خودپسندی و بی‌پروائی این جوان به پایه‌ای رسیده است که من و وزیرم را مسخره و نکوهش میکند ـ اورا در زندان تاریک بیندازید تا عبرت سایرین بشود ـ" هماندم احمد چالاك را دستگیر نمودند و دست و پایش را زنجیر بسته در زندان تاریک افکندند ـ

عصر همانروز ، شاه از زندان میگذشت ، صدای احمد را شنید که میگفت : " پروردگارا ، من که شاه را از دل وجان دوست دارم و تاکنون بجز بندگی و اطاعت برای او کار بدی نکرده‌ام و مرتکب گناهی نشده‌ام ، چرا بی جهت بر من خشم گرفت و بزندانم فرستاد ؟" شاه دلش برای او سوخت و در زندان را بازکرد و پرسید : "ای احمد چه میگوئی و با که صحبت میداری ؟" احمد خود را روی دست و پای شاه انداخت و اظهار داشت : " قبله عالم ، جان نثار چه کرده بودم که مرا مغضوب درگاهت ساختی و به‌گوشه تاریک افکندی ؟" شاه جواب داد : " برای اینکه من و وزیرم را بباد مسخره گرفتی وگفتی شاه‌کارها

دنیا در نظرش تیره و تار شد ـ پاهایش سست شد و نتوانست خودداری کند ـ از همانجا با سر در دریا افتاد و امواج آب او را بلعیدند ـ

شاهزاده با کشتی بساحل رسید ـ تا این خبر را شنید ، درهم شد و اشک از چشمانش فرو ریخت ـ فرمان داد که تمام شهر را سیاه پوش کنند و برای مرگ پدرش عزا بگیرند ـ پس از عزاداری بزرگان مملکت جمع شدند و اورا بر تخت پادشاهی نشانده تاج را برسرش گذاشتند ـ

شاهزاده مادرش را به پایتخت آورد و در حضور او با دختر جزیره گاومینو عروسی کرد ـ ولی حادثه ناگوار پدرش هیچوقت از یادش نمیرفت و تا زنده بود در اطراف او فکر می کرد ـ

احمد چالاک

یکی بود یکی نبود ، غیر از خدا هیچکس نبود ـ در روزگار پیشین پادشاهی بود که دختر زیبا و ظریفی داشت ـ از قضا پادشاه کشور همسایه عاشق و دلباخته او شد ـ وزیر خود را با تحفه های گرانبها و هدیه های بی نظیر بخواستگاری او فرستاد ـ اما دختر پوزش خواست و از زنا شوئی با شاه امتناع ورزید و تحفه ها و هدیه های او را برگرداند ـ پادشاه خیلی اندوهناك شد و از آن پس خنده و خوشی را کنار گذاشت و شب و روز غصه میخورد و آه میکشید ـ

و جرأت شاهزاده یونانی خوشش آمده عاشق او شد وچون ذاتاً
دختر مهربانی بود و همیشه به بیچارگان کمک میکرد ، تصمیم
گرفت شاهزاده را از این خطر نجات دهد ـ شب که شد کلید
زندان را از پدرش دزدید و رفت در زندان را باز کرد و شاهزاده
را از خواب بیدار ساخت و گفت : ” برخیز تا زود است از اینجا
فرار کن ـ“ شاهزاده پرسید : ” تو کیستی ؟“ گفت : ” من دختر
پادشاه اینجا هستم و عاشق توام ـ برای همین به نجات تو آمده‌ام
تا زود است بلند شو و برو ـ“ شاهزاده گفت : ” من تا گاو مینو
را نکشم و شر او را از سر مردم کوتاه نکنم ازینجا نمیروم ـ بیهوده
اصرار نکن ـ“ دختر لحظه‌ای باخود اندیشید و پس از آن گفت :
” حالا که چنین است ، من هم باتو در این کار کمک میکنم ، برخیز
تا به قصر گاومینو برویم ـ“ شاهزاده شمشیر را برداشت و به
قصر گاومینو رفت ـ دختر با کلید مخصوص در را باز کرد ـ اتفاقاً
گاومینو خوابیده بود شاهزاده شمشیر را کشید و بر کمر او زد و
او را دونیم کرد ـ گاو نعره ای زد و در خون خود غلطید ـ
زندانیان را آزاد کردند و شاهزاده همه را برداشت و به اتفاق
دختر شاه رو به یونان رفت ـ خبر به پادشاه یونان دادند که
کشتی قربانیان برمیگردد ، با قلبی مضطرب بساحل دریا آمد ـ تا
چشمش بباد بان کشتی افتاد و دید سیاه است ، گمان کرد فرزندش
را گاومینو هلاك کرده است ـ بدبختانه شاهزاده هم فراموش کرده
بود که سفارش پدر را اجرا نموده بادبان را از پارچه سفید تهیه
کند ـ شاه یقین حاصل نمود که پسرش کشته شده است ـ

شد ـ چون کشتی خواست حرکت کند ، شاه فرزندش را بوسید و گفت : ’’ اگر سلامت باز گشتی بادبان کشتی را از پارچه سفید تهیه کن تا من از دور آنرا به بینم و بدانم زنده هستی ـ‘‘ شاهزاده دست او را بوسید و در پناه خدا حرکت کرد ـ

کشتی مدت هفت شبانه روز روی آب حرکت میکرد ـ روز هفتم شاهزاده از دور چشمش به هیولای آدمی افتاد ، که قدش از درخت چنار بلند تر بود و با گامهای بلند کنار دریا قدم میزد ـ رنگ بدنش مسی بود و زیر پرتو آفتاب میدرخشید ـ چوب دستی بزرگی باندازه یک تنه درخت در دست داشت ـ شاهزاده از ناخدای کشتی پرسید : ’’ این کیست ؟‘‘ گفت : ’’این هیولای مسی معروفست ـ روزی سه بار در جزیره میگردد و عصر که میشود دم این تنگه می ایستد و کشتیها از زیر پاهای او عبور میکنند ـ‘‘ در این گفتگو بودند که کشتی به تنگه رسید و هیولا فریاد زد : ’’ کیستید و از کجا می آئید ؟‘‘ ناخدا گفت : ’’ مردم یونان هستیم ـ‘‘ کشتی وارد تنگه شد و کنار ساحل لنگر انداخت و قربانیان از آن پیاده شدند و بسرکردگی شاهزاده نزد پادشاه جزیره رفتند که آنها را برای گاو ’مینو‘ معبود خود بفرستند ـ پادشاه تا آنها را دیده خنده رضایت بخشی نمود و گفت : ’’به عجب قربانیهای خوبی هستید ! قطعاً گاو مینو از گوشتهای شما لذت میبرد ـ‘‘

از قضا دختر پادشاه آنجا حاضر بود ـ از زیبائی و شجاعت

فرار کردند . . . . شاه بآنها اهمیتی نگذاشت و دستور داد قصر با شکوه تری برای خود و فرزندش بسازند -

مدتی بر این منوال گذشت - روزی شاهزاده بر اثر داد و فریاد و غوغای زیادی از خواب بیدار شد پرسید : ''چه خبر است ؟'' پدرش گفت : ''فرزند امروز روز عزا و بدبختی مردم است - باید بهترین جوانهای شهر را جمع کرده آنها را بعنوان قربانی برای گاو 'مینو' بفرستیم -'' شاهزاده تعجب نمود و پرسید : ''این گاو مینو چیست ؟ '' شاه گفت : ''گا و 'مینو' چنانکه تعریف می کنند ، غول بزرگی است که در جزیره نزدیک سواحل کشورما زندگی می نماید - سرش مانند آدمیزاد و بدنش چون گاو است و در کاخ بزرگی میباشد و همه ساله باید هزار جوان چه پسر و چه دختر برای او بدهیم که آنها را بخورد ما تنها باین درد مبتلا نیستیم ، بلکه اهالی جزیره‌های مجاور هم سالیانه سهمی از جوانان خود را تقدیم قربانگاه او مینمایند -'' شاهزاده سر را زیر افکند - پس از آن گفت : '' من باید شر این گاو مینو را از سر مردم کم کنم - من با این هزار جوان بسراغ او میروم ، یا او را میکشم و یا اینکه مثل سایرین طعمه او میشوم -'' پادشاه گفت : '' ای فرزند ، از این اندیشه درگذر و مرا آخر عمری داغدار مکن، تازه چشمم بدیدارت روشن شده است -'' ولی شاهزاده بسخنان او گوش نداد و روز دیگر باتفاق هزار نفر از بهترین جوانهای یونان در کشتی که بادبان آنرا از پارچه سیاه (علامت مرگ) ساخته بودند ، سوار

این بود که پس از سالها آرزو پدرش را دید ، و اما اندوهش از این جهت بود که دید پیری و شکستگی از چهره موقر او پیداست و مثل این بود که روی پیشانیش نوشته است : ”فرزند کجائی ؟ من اکنون محتاج کمک تو هستم ـ“ شاهزاده خواست حرف بزند ، زبانش یاری نداد ـ از فرط سرور بهت ، عجیبی او را فرا گرفته بود و با نگاههای مهر آمیز پدرش را مینگریست ـ

جادوگر و پسرانش دیدند که نزدیک است پدر و پسریکدیگر را بشناسند و حقیقت آشکار شود ، این بود که جام شراب زهرآگین را برداشته جلوی یکه سوار گذاشتند و باو تکلیف کردند که بسلامتی شاه آنرا بنوشد ـ شاهزاده دست دراز کرد و جام را برداشت ـ تا خواست آنرا بلب نزدیک کند ، شاه چشمش بشمشیر و بازوبند خود افتاد ـ دانست که این پسرش میباشد دیوانه‌وار از جا بلند شد و فریاد زد ـ ”دست نگهدار ـ زنهار این شراب را نخور والا هلاک میشوی ـ“ شاهزاده متحیرماند ، دستش لرزید ، جام شراب روی زمین افتاد ـ شاه در حالی که دست اورا گرفته و تبسم شیرینی برلبهایش نقش بسته بود پرسید : ”این شمشیر و بازوبند را چه کسی بتوداد ؟“ شاهزاده سرگذشت خود و مادرش را از اول تا آخر برای او شرح داد ـ شاه او را در بغل گرفت و صورتش را بوسید و از آن پس او را ولیعهد خود خواند و با فتخار او جشن بزرگی برپا ساخت ـ اما جادوگر و پسرانش چون دیدند که زحمتشان نقش بر آب شده ، قصر را آتش زدند و

او را ’ یکه سوار ‘ لقب دادند ـ این خبر بگوش برادرزادگان پادشاه رسید چون امید داشتند که پس از او تاج و تخت مملکت را تصاحب کنند ، دیدند با آمدن شاهزاده کلیه نقشه‌هاشان بهم میخورد ـ بنا براین درصدد قتل او بر آمدند ـ

محرک و مشوق آنها مادرشان بود که در علم سحر و جادو مهارت فوق‌العاده‌ای داشت ـ دسته جمعی پیش پادشاه رفتند و گفتند ”چه نشسته‌ای که یکه سوار آمده است ترا از تخت فرود آورد و هلاک کند و خود فرمانروای یونان شود ـ زنهار فریب او را نخور ـ درهان وهله اول کلکش را بکن ـ“ شاه تا این حرف شنید از ترس رنگش زرد شد و نزدیک بود خود را ببازد از آنها پرسید : ”خوب ، حالاچه بایدکرد ؟“ همگی جواب دادند مسمومش کنید ـ کمی زهردر شراب بریزید و باو بدهید بخورد ـ شاه قبول کرد و قرار شد زن جادوگر جام شراب زهرآگین را به یکه سوار بدهد ـ دراین اثنا خبر آوردند که یکه سوار وارد پایتخت شده و میان شادی و هلهله مردم برای ملاقات شاه رو بقصرمیاید ـ شاه و برادرزاده‌هایش از روی تظاهر باستقبال او شتافتند و باحترام او را به تالار سلطنتی آوردند ـ شاهزاده تا چشمش بپادشاه افتاد که با جلال وعظمت روی تخت زرنگار نشسته و تاج جواهر نشانی بر سرنهاده وعصای شاهی بدست گرفته است ، یک نوع خوشحالی آمیخته با اندوه به او دست داد ـ نتوانست خودداری کند ، اشک از چشمانش سر ازیر شد ـ خوشحالیش برای

کوچکش هرچه کرد آنرا تکان دهد ، نشد ـ مادرش خندید و گفت :
" هنوز زود است ـ صبر کن بحد بلوغ برسی و نیرومند بشوی ، آنوقت سنگ را تکان خواهی داد ـ "

سالها از این مقدمه گذشت و شاهزاده بزرگ شد ـ آرزوی دیدن پدر به کله‌اش زد ـ حرف مادر بیادش آمد بطرف سنگ رفت و با دو دست زیر آنرا گرفته با هزار زحمت و مشقت آنرا از جا کند و خوشحال و خرم نزد مادرش دوید و به او مژده داد که سنگ را جابجا نموده ـ مادرش دست او را گرفت و به اتفاق رو بسنگ نهادند ـ شمشیر و بازو بند را از توی حفره‌ای که زیر آن بود برداشتند ـ شاهزاده بازوبند را ببازو بست و شمشیر را حمایل کرد و آماده سفر شد ـ مادرش گفت : " از دو راه ممکن است به پایتخت پدرت بروی . یکی از راه خشکی و دیگری از راه دریا ـ راه خشکی پر خطراست حیوانات درنده زیاد دارد و بعلاوه پر پیچ و خم و عبور از آن مشکل است ، برعکس راه دریا خیلی راحت و امن میباشد ـ " شاهزاده با مادرش وداع کرد و برای اینکه شجاعت خود را بمردم نشان بدهد و به همه بفهماند که از هیچ چیز و هیچکس باک ندارد ، راه خشکی را پیش گرفت ـ

چه بسا دزدان و راهزنان که خواستند او را بکشند ، ولی او همه را مغلوب کرد و از پا در آورد ـ شیر و پلنگ به او حمله نمودند ، تمام را ازدم تیغ گذراند ـ با اژدها رو برو شد ، آنرا دونیم کرد ـ خلاصه هنوز بپایتخت پدرش نرسیده بود ، که شهرتش همه جا پیچید . در مجالس و محافل از شجاعت و جرأت او سخن میراندند ـ تا آنجا که

شاهزاده دلاور

هزاران سال پیش ، در یونان پادشاهی بود که در عدالت و رعیت پروری نظیر نداشت ـ روزی از جنگ بر میگشت در راه گذرش بباغی افتاد ، دید دختری بسیار قشنگ میان گلها و ریاحین گردش میکند ـ بی اختیار عاشق او شد و هماندم پدرش را طلبید و او را بخدمت خود در آورد ـ شب را در آغوش او بسر برد و صبح زود از خواب برخاست ، شمشیر و بازوبندش را زیر سنگ بزرگی پنهان ساخت و بهمسرش گفت : ” اگر احیاناً پسر زائیدی ، او را روی اصول ادب و شجاعت و جرأت پرورش بده و همینکه بسن رشد رسید و توانست این سنگ را ازجا بردارد ، نزدمن روانه‌اش کن“ ـ آنگاه او را بوسید و مهمیز باسب زد و رفت ـ نه ماه و اندی بعد ، همسرش زیباپسری زائید مثل پنجه آفتاب ـ او را تربیت کرد تا سه چهار ساله شد ـ روزی درکوچه با بچه‌ها مشغول بازی بود ـ یکی باو طعنه زد که تو پدرت معلوم نیست کیست ـ از جرگه ما بیرون برو ـ کودک با قیافه اندوهناک پیش مادرش آمد و حرف همبازیهای خود را به او گفت ـ مادر دلداریش داد و اظهار داشت ”بدان و آگاه باش که پدر تو زنده است و اکنون پادشاه کشور یونان است و بمن سپرده است هر وقت بزرگ شدی و توانستی این سنگ را از جا برکنی ، تورا خدمتش بفرستم ـ“ کودک فوراً رو بسنگ دوید و با دستهای

افسانه‌های کودکان

TALES FOR CHILDREN

بچوں کی کہانیاں

که چه نشسته‌ای کورش با سپاهی زیاد بطرف پایتخت می آید - شاه غضبناک شده سپهسالار خود را فرمان داد که آماده و مجهز شده بمقابل کورش بروند. سپهسالار لشکر را برداشت و از شهر خارج شده و آنها را طوری صف آرائی کرد که بیک حمله دشمن فوراً شکست بخورند - درین هنگام کورش با سپاهیان رسید و جنگ سختی در گرفت، لشکریان شاه شکست خوردند و کورش با پیروزی وارد پایتخت گردید و شاه را از تخت فرود آورد و خود بر تخت شاهی بنشست و تاج بر سر گذاشت و از آن تاریخ پادشاه کشور ایران شد -

کورش به پدر بزرگش، یعنی شاه آسیبی نرساند بلکه با او با احترام زیاد رفتار میکرد، تا سرانجام مرد -

اما سپهسالار دراثر محبتها و خدماتی که بکورش کرده بود، وزیر و صدراعظم او شد و تمام امور مملکت را بدست گرفت -

امیر فارس که از آمدن زن و بچه‌اش خبردار شد، باستقبال آنها شتافت و مانند جان شیرین هر دو را در آغوش گرفت و بوسید.

کورش هر چه رو بجوانی میگذاشت آثار شاهی در او بیشتر هویدا میشد و اخبار شجاعت و مردانگی او که بگوش پادشاه میرسید بیش از پیش او را بیمناک میگردانید. از طرف دیگر سپهسالار محرمانه با او ارتباط داشت و هر ماه برایش هدایای گرانبهائی میفرستاد و او را بر ضد شاه تحریک میکرد و مردم را بهواخواهی او برمیانگیخت. در این هنگام پادشاه پیر و ضعیف و زمینه برای سلطنت کورش از همه جهت فراهم شده بود.

سپهسالار فرصت را غنیمت شمرد و محرمانه نامه‌ای بکورش نوشت که «ای کورش، اکنون موقع خوبی است. اگر با سپاهت به پایتخت حمله کنی پیروزی نصیب تو خواهد بود، زیرا پادشاه ضعیف و ناتوان شده و اوضاع دربار و شیرازه مملکت از هم گسیخته است. چون سرکردگی سپاه با من خواهد بود، کارها بدلخواه تو انجام خواهد گرفت» سپس نامه را مهر کرد و بدست یکی از غلامان محرم خود داد و او را بسوی فارس فرستاد. غلام شب و روز اسب میتاخت تا بفارس رسید. یکسر نزد کورش رفت و نامه سپهسالار را به او داد. کورش مردم فارس را جمع کرد و آنها را بر ضد پادشاه بشورانید و سپاهی گران از بهترین جوانان فارس تشکیل داد و رو به پایتخت پادشاه آورد. خبر بشاه دادند

کرد ـ شاهزاده مزبور هم نزد پادشاه رفت و از او تقاضا نمود که چوپان و پسرش کورش را مجازات نماید ـ شاه امر کرد چوپان و هم چنین پسر او را بدربار احضار کردند ـ از کورش پرسید ”چرا این پسر را کتک زدی و تنبیه کردی ؟“ گفت : ”برای اینکه سر از اطاعت من پیچید و میخواست بازی را بهم بزند ـ قبله عالم ، اگر در کشور شما رعیتی سر پیچی کند و بخواهد شورش و غوغائی برپا سازد ، آیا او را تنبیه نمیکنید و بحبس نمی اندازید ؟“ شاه نتوانست جواب بدهد و از جرأت و جسارت او بتعجب افتاد و مخصوصاً چون دید که بخودش خیلی شباهت دارد ، درباره او مشکوک شده چوپان را باندرون برد و او را تهدید کرد و پرسید ”این طفل مال تو نیست ـ راستش را بگو او را از کجا آورده‌ای ؟“ چوپان بیچاره از ترس حقیقت را برای او بیان کرد ـ شاه همانندم سپهسالار را طلبید و تبسم زهرآگین بروی او نمود و گفت بسبب این نافرمانی که از تو سر زده است ، پسرت را میدهم بکشند ـ

سپهسالار اشک از چشمانش سرازیر شد و چیزی بر زبان نیاورد ـ شاه دو نفر را بخانه سپهسالار فرستاد و پسرش را آوردند ، دستور داد سر او را بریدند و بعد از گوشت آن غذائی چرب و خوش طعم آماده ساخته سپهسالار را دعوت کرد که از آن غذا بخورد ـ وقتیکه از خوردن غذا فارغ شد ، باو گفتند گوشت پسرت را خوردی ، نزدیک بود دیوانه شود ـ اما شاه کورش را نزد دخترش ماندانا آورده پس از آن هر دو را بفارس تبعید کرد ـ

خیر اینکار را نمی کنم ـ'' آنگاه یکی از چوپانان خود را طلبید و کودك را به او سپرد و گفت : '' شاه فرموده است این را بکوهی برده روی سنگها بگذار تا طعمه جانوران شود ـ''

چوپان طفل را برداشت و بمنزل خود رفت ـ تا زنش قنداقه طفل را دید ، فریادی از خوشحالی زد و گفت : '' من تازه زائیده‌ام و بچه‌ام مرده بدنیا آمده است ـ بیا او را به کوه بیفکنیم و پیکر مرده‌اش را به سپهسالار نشان دهیم و این کودك زنده را در عوض بفرزندی خویش برداریم ـ'' چوپان سخنان زنش را پسندید و بدان عمل کرد ـ

سالها گذشت کودك در آغوش پر مهر و محبت زن چوپان پرورش یافت ـ نامشرا ' کورش ' نهادند . خیلی زیبا و خوش اخلاق و درعین حال زرنگ و چالاك بود . اغلب با پدرخوانده‌اش بدنبال گوسفندها بکوه و دشت می رفت تا به ۱۰ سالگی رسید و همبازی بچه های امیران و شاهزادگان شد ـ روزی در کوچه با بچه ها بازی میکرد ، قرار گذاشتند بازی '' شاه و وزیر'' نمایند . همگی او را بپاد شاهی انتخاب کردند زیرا از حیث قد و بالا و نیرومندی از دیگران شایسته تر بود . کورش بمحض اینکه شاه بچه ها شد ، آنها را بدسته‌هائی تقسیم کرد و فرمان شروع بازی را داد ـ یکی از این بچه ها که پدرش شاهزاده و از بزرگان دربار بود ، نخواست زیربارامر کورش که بچه چوپانی بیش نیست برود ـ کورش فرمان داد که او را تنبیه کنند و کتکش بزنند ـ پسرک بخانه رفت و از دست کورش ، پسر چوپان ، به پدرش شکایت

اما ناچار در برابر فرمان شاهنشاه سر اطاعت فرود آورد و ماندانا را باوجودیکه آبستن بود، به همراهی کاروانی مجلل به پایتخت فرستاد.

شاهزاده خانم ماندانا وقتی که به پایتخت رسید و وارد قصر پدرش شد، از گوشه و کنار فهمید موضوع از چه قرار است و این نقشه را برای چه منظوری چیده‌اند - ولی دندان بر جگر گذاشت و چیزی نگفت - تا آنکه پس از دو ماه و اندی پسری زائید مثل پنجه آفتاب - خبر بشاه دادند، هماندم سپهسالار خود را خواست و به او دستور داد که برود و کودک نوزاد را از آغوش ماندانا بزور بگیرد و او را بمحلی دور دست ببرد و بکشد و این نهال را پیش از آنکه رشد کند و شاخ و برگ در آورد از ریشه قطع کند -

سپهسالار بنا بفرمان شاه نزد شاهزاده خانم آمد و کودک را در حالیکه داشت شیر میخورد گرفت و اعتنائی به گریه و ناله مادرش ننموده رو بخانه خود نهاد و حال و حکایت را به زنش گفت - زن پرسید ”خوب اکنون چه خیال داری؟“ گفت: ”من ابداً این گناه را به گردن نمیگیرم و کودک را نمی کشم. زیرا شاه جز ماندانا وارث دیگری ندارد که پس از مرگ جانشین او گردد و بی شک او بر تخت سلطنت می نشیند و آنوقت من با چه روئی جواب او را بدهم و موقعیت من نزد کسیکه پسرش را کشته‌ام چه خواهد بود؟ وانگهی این طفلک بیزبان چه بدی بمن کرده است که سرش را ببرم؟

و این قصه عبرت آمیز در سراسر ایتالیا پیچید و همه آنرا برای فرزندان خود نقل کردند ـ

خواب وحشتناک

چند هزار سال پیش ، درایران پادشاهی بود که دختر بسیار زیبائی داشت ـ او را ماندانا میگفتند ـ روزی امیر و فرمانروای فارس که مردی شجاع و از خانواده بزرگی بود ، بخواستگاری او آمد ـ شاه بیدرنگ او را بدامادی خود پذیرفت و دخترش را مطابق رسم و آئین آن زمان عقد کرد و باو داد و پس از آن هر دو را با عزت و احترام زیاد روانه فارس کرد ـ هفت ماه از این مقدمه گذشت ـ شبی از شبها شاه در عالم خواب دید از شکم دخترش درختی روئید که شاخ وبرگ آن همه جهان را فرا گرفت ـ سراسیمه از خواب پرید ، از شدت فکر و خیال تا صبح بیدار بود ـ همینکه آفتاب سرزد ، چند تن از ستاره‌شناسان را احضار نمود وتعبیر خواب خود را از آنها خواست ـ

همه گفتند ماندانا پسری میزاید که بر سراسر جهان سلطنت خواهد کرد ـ شاه که مایل نبود تاج وتختش به چنگ دیگران بیفتد ، از این معنی سخت بر آشفت و با حالی خشمناک به وزیرش دستور داد که فوراً نامه‌ای بامیر فارس بنویسد که هرچه زودتر ماندانا را نزد او به پایتخت بفرستد ـ

چون نامه بفارس رسید ، امیر بی نهایت محزون و اندوهناك گردید و دوری همسر در نظرش از مرگ بدتر جلوه نمود ،

که خواهر ما آنرا در آغوش میگیرد وهی میبوید و میگرید ـ شب که دخترک خوابید بود ، رفتند و گلدان را دزدیدند و در نهر آبی انداختند ـ

دختر تا صبح که از خواب بیدار شد ، مانند همیشه اول بدیدن گلدانش رفت ، ولی متأسفانه اثری از آن نیافت ـ دانست که کار کار برادرانش میباشد ـ کاسه صبرش لبریز شد با حالی آشفته و خشمگین نزد آنها رفت و بدون مقدمه فریاد زد: ''ای بیرحمها، که مال دنیا مست و هارتان کرده است ، گمان میکنید من از ظلم‌های شما خبر ندارم و نمیدانم که چه بر سر این جوان فلک زده آورده اید ؟ شما حتی نگذاشتید که من با سربریده‌اش خوش باشم ! من همین یکی دو روز بیشتر مهمان شما نخواهم بود ؛ هرکاری که میخواهید بکنید ـ'' آنگاه بغض گلویش را گرفت و باطاق خود رفت ـ برادرها دلشان بحال او سوخت ـ لحظه‌ای مبهوتانه یکدیگر را نگاه کردند و بعد از خانه خارج شدند ـ دختر تاجر که از دنیا سیر شده بود شب و روز گریه میکرد ـ تا آنکه شبی برادرهایش بخانه آمدند و دیدند روی تختخواب افتاده است . بادست تکانش دادند ، دیدند مرده است ـ انگشت پیشمانی بدندان گزیدند و او را بردند و بخاک سپردند ـ

با مردن دختر تاجر ، بدبختی از همه سو ببرادرها روی آورد ـ کشتیهایشان در دریا غرق شد ، تجارتخانه آنان سوخت ، دزدان بخانه ایشان راه یافته آنچه داشتند بردند و آنها عاقبت به فقر و فلاکت افتادند و دست گدائی بسوی مردم دراز کردند ـ

سرش را بریدند و او را در گودالی زیر درخت بید بخاک سپردند ـ بیجهت دیگر منتظر او نباش ـ،، چون این حرف را زد دوباره به جنگل رفت و دختر تاجر را در ماتم و عزا گذاشت ـ گاهی اشک میریخت و زمانی موی سرش را میکند و برآن جوان فلک زده نوحه‌گری مینمود تا صبح کارش همین بود ـ صبح که شد و برادرهایش سرکار رفتند، برخاست و سوار اسب شد و بطرف جنگل رهسپار گشت ـ همه جا جستجو کرد تا درخت بید را یافت ـ دید مقداری خاک تازه در پای آن میباشد ـ از اسب پیاده شد و با دست خاکها را طرف زد و جسد کشته دوست و محبوب خود را درآورد و سر بریده او را در آغوش گرفت و بوسید ـ میخواست پیکر او را بردارد و همراه خود به شهر ببرد و درجائی بخاک بسپارد، اما تر سید برادرهایش بفهمند واورا هم بکشند ـ ناچار بدن را در گودال گذاشت و لیکن سر را برداشت و با خود بخانه آورد ـ

در اطاق یک گلدان بزرگ قشنگ داشت که همه ساله فصل بهار در آن گل میکاشت ـ سر پیشخدمت بیچاره را درآن گذاشت و رویش خاک ریخت و یک قسم گل درآن کاشت و آنرا آب داد ـ از آن پس مرتب بگلدان سرمیزد و آنرا در برمیگرفت و اشک میریخت و ناله میکرد، همه روز کارش همین بود ـ برادرهایش میدیدند که خواهرشان روز بروز لاغر تر و چشمانش گودتر میشود ـ هر وقت به سراغش میرفتند، میدیدند گلدان را در آغوش گرفته ـ با خود گفتند، نکند گلدان یادگار پیشخدمت باشد

بکند بلکه مونس و همنشینت هم باشد ـ''

دختر تاجر دانست که بلائی بر سر خدمتگذارش آورده‌اند ـ بی اختیار اشک از چشمانش سرازیر شد وآه جانگدازی از ته دل کشید ـ برادرهایش باو گفتند: ''برای چه غصه این نوکر بی سروپا را میخوری ؟ بهتراست که دیگر حرفی ازاو نزی واسمش را هم برزبان نیاوری ـ'' دختر از ترس چیزی نگفت و باطاق خود رفت ، ولی آنشب نه شام خورد و نه خوابید ـ چون عقیده به پریان داشت ، پنجره اطاقش را باز کرد و از آن نگاهی بجنگل انبوه که در دامنه کوه قرارگرفته بود نمود و با چشمانی اشکبار و با دلی پرازخون ملکه پریان را مخاطب ساخت وگفت : ''ای مونس دلهای غمدیده ، و ای مشکل گشای دخترهای داغدیده ، ایکاش دمی اینجا میآمدی و پرده از روی این راز برمیداشتی ! و بمن میگفتی که چه بر سر پیشخدمت محبوبم آمده است ؟ و او اکنون کجا وبچه کاری مشغول میباشد ؟'' هنوز این حرف از دهانش در نیامده بود که ناگهان نور خیره کننده‌ای از طرف جنگل باطاقش تابید ، چنانکه چشمانش را خیره کرد ، سر را زیر انداخت ـ ناگهان بر اثر صدای خوشی سر را برداشت چشمش به پری پیکری افتاد که چون پروانه درفضای اطاق پرواز میکند ـ فهمید که این ملکه پریان است ، نفسی راحت کشید وتبسمی تشکر آمیز بروی او نمود ـ

ملکه‌پریان بسخن آمد اظهار داشت : ''ای دختر محزون و بینوا ، خدا بتو صبر بدهد ـ بدان وآگاه باش که امروز برادرهایت پیشخدمت را در جنگل با نهایت بیرحمی و قساوت قلب کشتند و

چشانش رفت ـ قیافه خدمتگذار را در نظر مجسم میکرد که دو مار از اطراف باو حمله آورده قصد جانش نموده‌اند و مضطرب میشد ـ با این افکار و خیالات در رختخواب خود غلط میزد تا شب بپایان رسید و صبح شد و آفتاب در آمد ـ پسرهای تاجر از خواب بیدار شدند و پس از آنکه صبحانه خوردند ، بخواهرشان گفتند : ” امروز ما برای شکار به جنگل میرویم و پیشخدمت را همراه میبریم ، ظهر منتظر ما نباش ـ “

آنگاه تیر وکمان برداشتند و باتفاق پیشخدمت جوان سوار اسب شدند و رو به جنگل نهادند ـ وسط راه در نهایت ملاطفت با او رفتار میکردند و سخنان نرم و ملایم باو میزدند ـ همینکه بجنگل رسیدند ، اخمها را درهم نموده تغییر قیافه دادند و آن بینوا را بباد بهانه گرفته بنای فحش و ناسزا با و گذاشتند و از دو طرف باو حمله‌ور شدند و با ضرب دشنه و کارد اورا از پای در آوردند ، همانجا زیر درخت بید گودالی کندند و جسدش را بخاک سپردند ، تا عصر در جنگل گذراندند ـ چون آفتاب رو بمغرب نهاد ، با ظاهری اندوهگین بخانه برگشتند ـ خواهر شان پرسید : ”پس پیشخدمت چه شد اورا کجا گذاشتید ـ“ گفتند : ” داشتیم شکار میکردیم ، اوگوزنی را ازدور دید و سر بدنبالش گذاشت ـ ما هر چه منعش کردیم سودی نبخشید ـ رفت تا از نظر ما ناپدید شد ـ مدت زیادی در پی او گشتیم ـ وقتیکه دیدیم نیامد و شب هم دارد نزدیک میشود ، بشهر آمدیم ـ غصه نخور ، ما در عوض یک کلفت خوب و زرنگی برایت می آوریم که نه تنها کارهایت را

به تجارتخانه برگشت و یکسر نزد برادر کوچکش رفت و آنچه راکه دیده بود برای او تعریف کرد و در پایان گفت: ” با این وصف اگر خواهر ما خواسته باشد با این پیشخدمت پست و حقیر عروسی نماید، بدون شک آبروی چندین ساله ما و خانواده ما در این شهر خواهد ریخت.“ برادر کوچک اظهار داشت: ” ازین گذشته ما را مجبور خواهد ساخت که میراث پدر را تقسیم کنیم و مال او را بدهیم که برود و با شوهر گدایش بخورد. خیر، باید چاره اندیشید و نگذاشت این خدمتگذار بی همه چیز با خواهر ما ازدواج کند. چه کنیم چه نکنیم، بهترین راه برای جلوگیری از این کار آنستکه خدمتگذار را بوسیله‌ای بکشیم و داغش را بدل آن گیسو بریده کوته فکر بگذاریم که ازین پس دلش هوای عروسی با او ننماید و از غصه مریض شود و بمیرد و ثروتش هم بما برسد.“ شب که بخانه آمدند چیزی بروی خود نیاوردند، مانند همیشه شام خوردند و کمی با خواهرشان خنده و گفتگو و تفریح نمودند، بعد هردو رفتند و خوابیدند.

نیمه‌های شب دختر تاجر در عالم خواب دید که دو مار بزرگ از چپ و راست بخدمتگذار محبوبش حمله آورده با نیش خود اورا مسموم و هلاک ساختند. با وضعی آشفته از خواب پرید و سراسیمه به اطاق آن بیچاره رفت، دید مست خواب است؛ دلش آرام گرفت. خم شد و بوسه‌ای از صورت او برداشت و باطاق خود برگشت، ولی از شدت فکر و خیال خواب از

باهیچکس معاشرت کند و امیدش از همه جا بریده بود ، چشم امید به پیشخدمت جوان دوخت و با او بمرور زمان انس گرفت و سرانجام عاشق اوگردید ـ همیشه با مهربانی و خوش اخلاقی با او رفتار میکرد و به نرمی و ملایمت با او حرف میزند و اوهم از شدت علاقه‌ای که بخانم خود داشت ، کارهایش را در نهایت خوبی و سرعت انجام میداد و کوشش میکرد رضایت او را فراهم آورد ـ

دخترک روزی فرصتی یافته عشق خود را به پیشخدمت جوان ابراز نمود ، ولی او را سوگند داد که سر او را به هیچکس نگوید و احتیاط را از دست ندهد و مواظب حرکات و رفتار خود باشد ـ برای اینکه اگر برادرهایش بفهمند خواهرشان با او عشقبازی میکند ، جان هر دوشان در خطر خواهد افتاد ـ مدتها از اینمقدمه گذشت و دختر تاجر با پیشخدمت جوان دور از چشم برادرهایش سرگرم عشقبازی بود ـ تا آنکه روزی از روزها ، برادر بزرگتر برای کاری بیموقع بخانه برگشت و سرزده باطاق خواهرش رفت ؛ دید پیشخدمت جوان سخت او را در آغوش گرفته است و صورتش را میبوسد و باو اظهار عشق میکند ، از دیدن این منظره رنگ از رویش پرید و به هیجان آمد ـ از شدت خشم میخواست دشنه را از کمر بکشد و همانجا هر دوی آنها را هلاک سازد ـ اما باز خودداری کرد و بدون آنکه بگذارد متوجهش بشوند از همان راهیکه آمده بود ،

دختر تاجر و خدمتگذار بیگناه

یکی بود یکی نبود ، در روزگار پیشین در شهری از شهرهای ایتالیا تاجر بسیار ثروتمندی زندگی میکرد که دو پسر و یک دختر داشت ـ هنگامیکه از دنیا رخت بربست ، برادرها نشستند و پس از اندیشه و گفتگوی زیاد باهم قرار گذاشتند که فعلاً از تقسیم میراث پدر چشم بپوشند و بکمک یکدیگر مشغول کار و تجارت شوند ـ چون خیلی بدجنس و پول‌پرست و خسیس بودند ، تصمیم گرفتند خواهر خود را مقید سازند و همیشه مراقب او باشند و نگذارند از چهار دیواری خانه بیرون برود و با کسی دوستی و آشنائی بیندازد ـ مبادا که کار او به عشق و بالاخره عروسی و ازدواج بکشد ، زیرا آنوقت ناچار خواهند شد قسمت او را از میراث پدر بدهند و این کار برای آنان ضرر زیادی داشت و لطمه بزرگی بایشان میزد ـ بدین ترتیب دخترک مانند مرغ پر و بال بسته‌ای در قفس خانه محبوس شد و جرأت آن نداشت که قدم از قدم بردارد و جائی برود ـ از قضا میان خدمتگذاران تجارتخانه این دو برادر ، جوانی بود نجیب و باهوش و خوش‌قیافه که در ضمن به کارهای خانه اربابهایش رسیدگی میکرد و شبها هم آنجا در اطاق کوچک و محقری ، نزدیک مرغدانی میخوابید ـ تاجرزاده‌ها باو اطمینان کامل داشتند و هرگز خیال نمیکردند روزی خواهر قشنگ و نازنینشان دلباخته و عاشق این جوان تهی‌دست و بی سر و پا شود ـ اما دخترک که نمیتوانست

همچنان رفت و رفت ، تا بهان بیشه و جنگل انبوه رسید و شیر را ملاقات کرد - آنچه دیده و شنیده بود برای شیر گفت - شیر از روی تعجب و دهشت نعره‌ای زد و گفت : " ای خسرو دو بار فرصت خوب و شایانی برایت روی داد و تو آنها را بیهوده از دست دادی ، راست آدم احمقی هستی !" خسرو شانه‌ها را بالا انداخت و گفت : " اهمیت ندارد ، من منتظر سعادت و خوشبختیهای بیشتر هستم -" شیر پرسید : " خوب علاج شکم خوارگی من چیست ؟ آیا آنرا از بخت سئوال کردی ؟ "خسرو زبانش بحرکت آمد ، بی اختیار گفت : "علاج حرص و شکم خوارگی تو آنست که مرد احمقی را بخوری -"

چون شیر این حرف را شنید تبسم تلخی نمود و گفت : " پس باید تو را بخورم ، زیرا مردی احمق تر از تو در دنیا وجود ندارد -" خسرو وحشت کرد و از ته دل فریاد زد " مرا میخواهی بخوری ؟"

شیر گفت : " بلی تو را میخورم - مگر نگفتی علاج شکم خوارگی من خوردن یکمرد احمق است ؟ وآیا از تو احمق‌تر در جهان یافت میشود ؟ بخت دو پیش آمد خوب و دو فرصت گرانبها برایت فراهم ساخت و تو احمق نتوانستی از آنها استفاده کنی - از پادشاهی بالا تر در دنیا چیست ؟ - و از گنج و ثروت گرانبها ترکدام است ؟ چرا آنها را از دست دادی ؟ آیا با این تفصیلات تو احمق نیستی ... ؟"

قناعت کنم ـ خوشبختیهای بیشتر و بزرگتری در پیش است آنگاه سر را بلند کرد و گفت : ” ای ملکه ، من نمیتوانم پیشنهاد تو را بپذیرم ، زیرا انتظار خوشبختی بهتر و بزرگتری را دارم ـ“ سپس عذر خواست و از آن شهر بیرون رفت ، تا به پیر مردی که در دامنه کوه اقامت داشت رسید ـ پیش از آنکه پیر مرد از او سئوال کند ، خودش بی اختیار اظهار داشت : ”ای پیر مرد ، تو سابقاً دزد و غار تگر بوده‌ای وعده زیادی راکشته‌ای و اکنون از مردم ترس و واهمه داری و خیالت ناراحت است ، زیرا ممکن است هر لحظه بتو مشکوک بشوند و انتقام خود را بگیرند ـ یگانه راه علاج تو آنست که با شخصی کنار بیائی و گنجهایت را با او قسمت کنی و در پناه او در شهر بقیه عمر را با آسایش فکر و راحتی کامل بگزرانی ـ آنوقت هیچکس هم نسبت بتو مشکوک نخواهد شد ـ“

پیر مرد تبسمی نمود و گفت : ” راست میگوئی ، پیشنهاد خوبی کردی ، آیا تو حاضری نصف این گنج بزرگ را از من بگیری و مرا در پناه خود به شهر ببری تا بقیه عمر را در خوشی و سعادت و آسایش فکر بسر ببرم ؟“

خسرو گفت : ” نه ای پیر مرد ، من نمیتوانم پیشنهاد تو را بپذیرم ، زیرا انتظار سعادت و خوشبختیهای بیشتر و بزرگتری را دارم ـ“

پیر مرد متأسف شد و تصمیم گرفت دیگری را در مال خود شریک سازد ـ خسرو هم با او خداحافظی کرد و رفت . . .

از چنگت بدر برود ـ" خسرو خرسند گردید و پیغام شیر و پیرمرد و پادشاه را باو داد ـ بخت باو گفت : "حالا زود است جواب آنها را بدهم ـ موقع هر کدام که رسید سرزبانت خواهم آورد ـ فعلاً برو و مطمئن باش که من دیگر بیدار هستم و همیشه مواظب تو میباشم ـ" خسرو سوار اسب شد و از همان راهی که آمده بود مراجعت کرد ـ چون بشهر مذکور رسید ، باز قراولان او را نزد پادشاه بردند شاه پرسید " آیا بختت را دیدی و بیدارش کردی؟ گفت : "بلی ـ" شاه گفت : " راجع بمن چه اظهار داشت ؟" خسرو لحظه‌ای باندیشه فرو رفت و ناگهان بی‌اختیار زبانش باز شد و گفت:

" ای پادشاه تو در حقیقت زن هستی نه مرد و بدان که کارهای سیاسی و مسئولیت‌های اجتماعی را خدا بعهده مردها قرار داده است ـ اگر تو میخواهی دردت علاج شود و همیشه سعادتمند و در زندگی شاد و خندان باشی ، باید شوهری برای خود بگیری و امور مملکت را باو بسپاری ـ" پادشاه سر را بزیر افکند و پس از آن آهی کشیده گفت : "آری خسرو حق باتو است ـ موقعی که من بدنیا آمدم ، پدرم مرد و مادرم از ترس آنکه مبادا بعد از او تاج و تخت را بدیگری بسپارند ، مرا پسر معرفی کرد و نام مردها برمن گذاشت ، زیرا در مملکت ما رسم نیست که دختری پادشاه شود ـ اکنون که تو باین راز پنهان پی برده‌ای ، من باتو ازدواج میکنم و حقیقت امر را به رعیت خود میگویم ـ آیا حاضری بامن ازدواج کنی و پادشاه این کشور شوی ؟" خسرو لختی بیاندیشید و باخود گفت اول خوشبختی من است ، ولی نباید به آن

استفاده نماید ؟،، خسرو باو وعده داد که این سئوال را از بختش بکند سپس خدا حافظی کرد و براه افتاد ـ

همچنان میرفت تا بشهرعظیمی رسید ـ دم دروازه یکعده قراول اطرافش را گرفته اورا نزد پادشاه که جوانی رعنابود بردند ـ شاه از او پرسید ،، تو کیستی و چگونه گذرت باین شهر افتاد ؟،، خسرو ماجرای خود را برای شاه تعریف کرد ـ شاه گفت : ،،حالا که چنین است من تو را آزاد میکنم و یک اسب و یک خورجین پول هم بتومیدهم که زود تر بختت را پیدا کنی ، ولی باین شرط که اگر اورا یافتی ، از او بپرسی که چرا من باجود اینکه پادشاه این کشورم ، محزون و غمناکم؟ و آیا علاجی برای درد من هست یانه ؟،، خسرو شرط اورا پذیرفت و سوار اسب شد واز آن شهر حرکت کرد ـ

اسب مثل باد میرفت تا آنکه پس از هفت شبانه روز به صحرای سبزوخرمی رسید ـ وسط صحرا خسرو شخصی را دید که خوابیده است ـ باخودگفت شاید این بخت من باشد ـ ذوق کنان بطرف او دوید و از اسب پیاده شد واورا بیدار کرد ـ وقتیکه آن شخص از خواب بیدار شد ، خمیازه‌ای کشید و گفت : ،،آه ، آیا تو خسرو هستی؟ چه خوب شد آمدی و مرا بیدار کردی! بدان و آگاه باش که من بخت تو هستم و از این ببعد فرصتهائی برایت فراهم می سازم که در دنیا خوشبخت و سعادتمند شوی ، اما بشرط آنکه از این فرصتها استفاده کنی و نگذاری بیهوده ومفت

خسرو از او تشکر کرد و پس از آن سر را زیر افکند و رو بصحرا نهاد تا شاید بختش را پیدا کند ـ

چهل شبانه روز راه میرفت ، تا آنکه بجنگل انبوهی رسید ـ همینکه خواست داخل آن شود ، شیر قوی هیکلی از پشت درختی در آمده نعره‌ای زد و باو حمله کرد ـ خسرو بی اختیار گریه‌اش گرفت ـ شیر از او پرسید "برای چه گریه میکنی ؟" خسرو سرگذشت خود را از اول تا آخر برای شیر شرح داد و در پایان گفت : "اکنون میروم شاید بختم را بیابم و او را بیدار کنم ـ"

شیر چون چنین دید دلش بحال او سوخت و از خوردنش صرف نظر کرد ـ ولی از او خواهش نمود که اگر به بختش رسید ، از او بپرسد که چرا شیر فلان بیشه هرچه میخورد سیر نمیشود ؟

خسرو قول داد این سئوال را از بخت بکند آنگاه با شیر خدا حافظی کرد و دوباره براه افتاد و چون از جنگل گذشت ، به دامنه کوهی رسید ـ نزدیک کوه چشمش به پیرمردی افتاد که روی گنج بزرگی نشسته است ـ پیرمرد تا خسرو را دید ، گمان کرد میخواهد زر و جواهرش را ببرد ـ سنگی بلند کرد که او را بزند ، ولی خسرو با زبانی خوش به او اطمینان داد که هیچگونه قصد بدی درباره او ندارد و قصه خود را برایش تعریف کرد ـ چون پیر مرد قصه خسرو شنید ، به او گفت : "اگر بختت را پیدا کردی ، از او بپرس که فلان پیرمرد گنج شایانی دارد ـ چگونه باید از آن

مزرعه برادرش رفت ، ولی هنوز بمزرعه نرسیده بود که ناگهان موجود عجیب و غریبی جلو رویش ظاهر شد - آتش غضب از چشمان او میبارید - گاهی بلند و گاهی کوتاه میشد خسرو از دیدن او ترسید ، موی بر بدنش راست شد و زبانش بند آمد - پس از چند ثانیه که بدین منوال گذشت ، موجود عجیب خنده ای زهر آگین کرد و گفت :

" ایخسرو گمان میکنی کار باین آسانی است و میتوانی زراعت برادرت را تلف سازی ؟ مگر فیروز چه گناهی کرد که موجب خشم و کینه تو شده است ؟ آیا جز این است که من ، منیکه بخت او هستم ، همیشه بیدارم و اسباب سعادت و پیشرفتش را در زندگانی فراهم میکنم ؟ این راهی را که تو پیش گرفته‌ای پسندیده نیست - بهتر است بجای آنکه ببرادرت صدمه برسانی ، برو و بخت خفته‌ات را هر جا که هست بیاب و او را بیدار کن -" خسرو از سخنان او متأثر شد و دید راست میگوید - اندکی جرأت بخود داد و پرسید " بخت خفته و بیدار چیست ؟ من این نکته را نفهمیدم ، خواهش دارم بیشتر توضیح بده -"

موجود عجیب ، یا بهتر بگوئیم بخت بیدار برادرش فیروز اظهار داشت : "بدان و آگاه باش که هر فردی از افراد که بختشان بیدار است ، باعث سعادت و کامرانی و ثروت و ترقی آنها میشود - ولی برخی دیگر متأسفانه بختشان خواب است ، لذا همواره بیچاره ، ذلیل و ناکام هستند - اگر از من میشنوی برو و بختت را بیدار کن و او را بکمک خود بر انگیز -"

نزد پدرش روان شد وماجرای چند روز غیبت خود را برای او تعریف کرد ـ دخترهم پدر و مادرش را که پیر شده بودند نزد خود آورد و با آنها بخوشی و خرمی بقیه عمر را بسر برد ـ

بخت بر گشته

در شهری از شهرهای ایران ، کشاورزی زندگی میکرد که دو پسر داشت ـ یکی بنام خسرو ، دیگری باسم فیروز ـ هنگامیکه مرد ، مزرعه‌اش میان دو فرزندش قسمت شد ـ خسرو و فیروز هر کدام برای خود جداگانه به کشت و زرع پرداختند ـ فیروز چون بختش بلند و اقبال یارش بود ، روز بروز کارش بهتر و ثروتش بیشتر میشد ـ بطوریکه در مدت کمی در ردیف اعیان و بزرگان و سرشناسان شهر قرار گفت ـ برعکس خسرو هر سال زراعتش تلف میشد و عوض آنکه سودی ببرد ، ضررهای زیادی هم میکرد ـ بیچاره علت بدبختی خود را نمیدانست ـ

روزی تنها نشسته بود ، پیش خود فکر میکرد و غصه میخورد که چرا باید برادرش از زمین و زراعت باین پایه و مقام برسد و او درگرداب فقر و ذلت دست و پا بزند ؟ حال آنکه زمین هردو از حیث آب و حاصلخیزی باهم برابر است ـ رفته رفته یکنوع خشم و کینه مخصوص باو دست داد و بر آن شد که شبانه بمزرعه او برود و تمام درختهای میوه را از ریشه ببرد ، آنچه بوته و نهال کوچک و گیاه تازه است خراب کند و آنها را از بین ببرد ـ چون شب فرا رسید و دنیا تاریک شد ، خسرو بطرف

شاهزاده سوخت ـ نزدیک بود اشکهایش سرازیر شود ، اما باز خودداری کرد و چیزی بروی خود نیاورد ـ صبح فردا که پیر مرد از قصر بیرون رفت ، برخاست و بتقلید او فریادی کشید ـ دریچه‌ای در دیوار بلند قصر پیدا شد و طنابی از آن آویخته گردید ـ آنرا گرفت و با احتیاط زیاد بجنگل فرود آمد ـ میان درختان گردش می کرد ، تا شاهزاده را دید که عصائی در دست گرفته و کورکورانه در بیشه راه میرود ـ فریادی از خوشحالی برآورد دوید و او را در آغوش کشید ـ شاهزاده گفت : " ای زیبا صنم ، علاج کوری من تنها در دست تو است ـ اگر دو قطره از خون بازوهایت را در چشمان من بچکانی بینا می شوم ـ" دختر فوراً خاری از درختی کند و ببازوی خود فرو برد ـ چند قطره خون خود را در چشمهای شاهزاده چکاند ـ شاهزاده بیدرنگ بینا شد و صورت او را ببوسید و گفت : " حالا باید برویم و در قصر پنهان شویم ، شب که پیر جادوگر آمد با شمشیر هلاک کنیم ـ" دست دختر را گرفت و باهم بقصر آمده فریادی زدند و با طناب از دیوار بالا رفتند و آنروز را بخوشی باهم گذراندند ـ شب که شد پیر مرد جادوگر آمد ـ همینکه شام خورد و در بستر خود خوابید ، شاهزاده نام خدا را بر زبان راند و شمشیر را از غلاف کشید و سر او را از بدن جدا کرد ـ صدای رعد و برق برخاست و قصر بلرزه در آمد ـ هنگامیکه هوا دوباره آرام گرفت ، شاهزاده آنچه جواهر گرانبها بود برداشت و دست دختر را گرفت و بشهر

ولی بعد قرار گذاشت که موضوع را بپدرش بگوید و فردا با شاهزاده بشهر برود ـ

آن شب که پیر مرد جادوگر آمد ، دختر حال و حکایت را برایش نقل کرد ـ چشمان جادوگر از شنیدن این موضوع نزدیک بود از حدقه درآید نگاهی بسراپای دختر کرد وگفت: ”ای دختر ، حال که چنین است بگذار من قصه بگویم ....“ آنگاه سرگذشت پینه دوز و زنش و سیبها را برای دختر بیان نمود و در پایان گفت : ” و لیکن من محال است بگذارم پسر پادشاه دستش بتو برسد و روی ترا به بیند و این را بدان که اگر بخواهی مخالفت امر مرا بکنی ، افسونی میخوانم و ترا بسنگ مبدل میکنم ـ“ این بگفت و از قصر فرود آمد و در گوشه‌ای پنهان شد ـ چون پسر پادشاه خواست از دیوار بالا برود ، پیر مرد افسونی خواند و شاهزاده در جای خود میخکوب شد ـ پس از آن پیر مرد میلی از جیب در آورد و آنرا در چشمهای شاهزاده فرو برد و او را کور کرد و گفت : ” تا آخر عمر کور خواهی ماند و تنها علاج تو قطره‌ای از خون بازوی همین دختر است که دوستش‌داری و بخاطرش باین روز افتادی ـ“ سپس او را بحال خود گذاشت و رفت ـ شاهزاده باچشمانی کور و دلی پر از اندوه ، گریان و نالان در جنگل از این در بان در میزد و نمی فهمید کجا برود ـ پیر مرد شب که بقصر نزد دختر برگشت ، بلائی را که بسر شاهزاده آورده بود برای او تعریف کرد ـ دختر رنگ از رویش پرید و دلش بحال

قصر پیدا شد و بیدرنگ از وسط دود پیر مردی زشت روی درآمد و فریادی از ته دل برکشید ـ فوراً دریچه‌ای باز شد و طنابی از آن آویخته گردید. او طناب را گرفت و از دیوار بالا رفت. حس کنجکاوی شاهزاده را برآن داشت که به بیند در این قصر چه خبراست ؟ آن شب را در شکاف درختی تا صبح بسر برد ـ صبحگاهان که پیر مرد از قصر فرود آمد ودنبال کار خود رفت ، از شکاف درخت خارج شد و بتقلید پیر مرد فریادی کشید دریچه باز شد و طناب از آن آویخته گردید شاهزاده آنرا گرفت و بالا رفت و داخل قصر شد ـ آنجا چشمش بدختری افتاد که در زیبائی مانند او تا آنروز ندیده بود. یک دل نه صد دل عاشق اوگردید. پرسید : ''ای زیبا صنم ، تو اینجا چه میکنی؟ واین پیر مرد جادوگر با توچه آشنائی دارد ؟'' دختر که جز قیافه منحوس و بدترکیب پیرمرد هیچکس دیگر را ندیده بود در وهله اول مات و مبهوت شاهزاده رانگریست ـ بعد خورده خورده با او مأنوس شد و از او خوشش آمد ولب بسخن گشود و گفت : '' این پیر مرد ، پدر من است ـ''

دخترك نمیدانست که پدرش پینه دوز است و این جادوگر او را بزور و اکراه از او گرفته و بزرگ کرده است ـ شاهزاده دست او را گرفت وگفت : ''ای دختر ، بدان و آگاه باش که من پسر پادشاه این کشورم ـ اگر میل داری بامن عروسی کنی ، بیا تا بقصرپدرم برویم ـ'' دختر اول صورتش از خجالت سرخ شد ،

پینه دوز چون دید چاره‌ای ندارد ، پیشنهاد پیر مرد را پذیرفت و پولها را گرفت و سیبها را برداشت و نزد همسرش رفت و سکه های طلا را در دامان او ریخت و سیبها را نیز پوست کند وباو داد و قصه ملاقات خود را با پیر مرد و آنچه میانشان رد و بدل شده بود شرح داد .

دو ماه از اینمدت‌گذشت و زن پینه دوز زائید . همان روز پیر مرد افسونگر درخانه را زد و کودک نوزاد را از پدر و مادرش طلبید . پینه دوز و زنش که عقیده زیادی بسحر و جادو داشتند ، ازترس بچه را باو دادند . پیر مرد بچه راکه دختر قشنگ وملوسی بود ، برداشت و بقصر خود که در جنگل دوری قرارداشت برد ودراطاق گهواره‌ای برایش بست و بهترین وسایل را برای نگهداریش آماده ساخت. از شیر گاو وگوسفند او را تغذیه می کرد و مثل دایه مهربانی او را تر و خشک می نمود . دختر بمرور زمان بزرگ شد تا به هفده سالگی رسید . بسیار زیبا و ملیح بود از همه مهمتر گیسوان طلائی بلندی داشت که تا سر زانویش میرسید . اتفاقاً آن قصر هیچ در نداشت که بخارج باز شود . پیر مرد جادوگر هر وقت که بآنجا می آمد فریاد میزد و دریچه‌ای باز و رشته طنابی از آن آویخته میگردید و آنرا گرفته بالا میرفت .

روزی از روزها ، پسرپادشاه به قصد شکار بجنگل رفت وگذرش بآن قصر افتاد ، آواز دلکشی از درون آن بگوش رسید . مدتی ایستاد وگوش داد تا آواز بپایان رسید ، یکمرتبه دود غلیظی دم دیوار

زن بیچاره که آبستن بود، چنان دلش برای خوردن سیب غنج میزد که عاقبت گریه کنان به پینه دوز گفت: ”باید بهر نحوی شده است ، چند تا سیب از باغ مجاور فراهم کنی و برای من بیاوری ـ“ پینه دوز که آدم درستکاری بود و از دزدی بدش می آمد ، چون زنش را بسیار دوست میداشت و نمیخواست که آرزوی خوردن سیب دردل او بماند ، بهمه چیز پشت پا زد و همان‌دم از پنجره توی باغ پرید و درحالی که اینطرف و آنطرف را می پائید بدرخت سیب نزدیک شد و با هزار ترس و لرز درحالی که قلبش بشدت میزد ، دو سه دانه سیب کند ـ همینکه آمد برگردد ، ناگهان پیر مرد خمیده و بدشکلی را جلوی خود دید که با چشمانی مانند دو کاسه آتش باو نگاه میکند و چون کفتار بخود میغرد ـ پینه دوز از ترس سیب‌ها را بزمین انداخت و خواست فرار نماید ـ پیر مرد با صدای وحشتناکی فریاد زد ”کجا میروی ؟ کی بتو اجازه داد وارد باغ من بشوی و سیبها را از درخت بچینی ؟“ پینه دوز بعجز و لابه افتاد و گفت : ”ای پیر مرد به بخشش ، زنم آبستن است و دلش هوای سیب خوردن کرده است ـ چون پول نداشتم از بازار برایش بخرم از روی ناچاری و اجباری این کار را کردم ـ حالا هم طوری نشده سیبها را میگذارم و میروم ـ“ پیر مرد خنده تلخی بروی او کرد و گفت : ”خیر آنها را از زمین جمع کن و این پولها را هم بگیر وبرو ، اما بخاطر بسپار موقعی که همسرت زائید ، بچه را باید بیاری وبمن بدهی و اگر از آنچه بتو گفتم سر به‌پیچی هم تو وهم زنت را مبدل بسنگ میکنم ـ“

شد و تنها محصولی که از آسیب سیل محفوظ ماند ، محصول کشاورز پیر بود که روی تپه قرار داشت ـ پیر مرد کشاورز برخلاف بعضی از مردم بی انصاف که تا می بینند چیزی کم و نایاب شده است جنس خود را چند برابر گران میکنند و بهای آنرا بالا میبرند ، تمام گندم و جو های خود را ببازار آورد بقیمت عادلانه فروخت و با این عمل محبت و احترام مردمرا بخود جلب کرد ـ چنانچه همه اورا شخص بلند نظر و درستکاری دانسته ، وقتیکه فرمانروای شهر زندگی رابدرود گفت ، اورا بفرمانروائی خود انتخاب کردند و طوق اطاعتش را بگردن نهادند ـ

پیر جادوگر و دختر پینه دوز

یکی بود یکی نبود ، پینه دوزی بود و زن جوانی داشت ـ باهم در خانه کوچکی در نهایت خوشی زندگی میکردند ـ پنجره اطاق آنها بباغ بزرگی که صاحب آنرا نمیشناختند باز میشد ـ زن هر وقت که از کارهای خانه فارغ میشد میرفت دم پنجره منیشست و تا آمدن شوهرش به تماشای گلها و سبزه‌ها وشنیدن آواز بلبلان میپرداخت ـ روزی همچنانکه مشغول تماشا بود ، چشمش به درخت سیبی افتاد ـ دید چند دانه سیب بزرگ و قرمز از شاخه آن آویزان است ـ دهانش آب افتاد و خواست که از پنجره به باغ برود و آن سیبها را بچیند وبخورد ـ اما میترسید که صاحب باغ برسد و آبرویش بریزد ـ پنیه دوز بیچاره هم درآمدش بقدری بود که فقط میتوانست نان بخور و نمیری تهیه کند و برای زنش بیاورد ـ

تا آنکه خسته شده بر زمین نشست و سر را روی سنگی گذاشت و بخواب رفت ـ در عالم خواب فرشته زیبائی را دید که با جامه حریر سفید ببالین او آمد وگفت : ''ای پیر مرد ، آفرین بر تو و بر روان پاک تو که فریب روباه را نخوردی ـ این روباه نبود ، بلکه شیطانی بود که میخواست تو را فریب دهد و از راه راست و درست منحرفت سازد و چون تو مردی خدا پرست بودی و زیر بار او نرفتی و بهمین زندگی قناعت کردی ، خدا هم بتو نظر کرد و مرا فرستاد که بتو بگویم برو و روی آن تپه بلند زمین را شخم کن و گندم بکار ، زیرا امسال سیلی میاید و تمام محصول را میبرد ـ علاوه برآن بفلان خرابه‌ای که در جنوب ده قراردارد برو ، در پای درخت بید کهنسال ، گنجی نهفته است ـ زمین را بکن و گنج را در بیاور و سر و صورتی بزندگی خود بده ـ'' کشاورز از خواب بیدار شد و بابوی عطر که از اطرافش بمشامش رسید ، خوابی را که دیده بود بیاد آورد ـ هماندم ببالای تپه رفت و مشغول شخم زدن آنجا شد ـ پس از شخم زدن تخم را پاشید ـ باران که آمد آنرا آب داد ـ پس از آن رو بخرابه رفت و بهمان نشانی که فرشته داده بود زیر ، درخت بید را کند ـ صندوق پر از جواهر و طلا پیدا شد ـ آنرا برداشت وخوشحال و خرم گردید و فوری بشهر رفت و زمین بزرگی خریده در آن خانه باشکوهی بپا کرد ـ از قضا همان طوریکه فرشته گفته بود ، آن سال بارانهای پی در پی و شدید آمد و سیلی راه افتاد ـ تمام زمینها را آب برد و محصول کشاورزان تلف

دیدی !' گرگ با لب و لوچه آویزان از آنجا دورشد و من هم
به لانه خود رفتم و خوابیدم - امروز هم اتفاقاً گرسنه بودم و همه
جا درپی غذا میگشتم - بچه‌ای را دیدم که ظرف غذا در دست دارد
و برای پدرش میبرد - نیرنگی اندیشیدم ، نزد گنجشکی که روی
درخت بود ، رفتم و باو گفتم 'ای گنجشک ، تو خود را بضعف بزن
و خودتو جلوی این بچه روی زمین بینداز - او فوراً غذا را
بر زمین میگذارد و دنبال تو میدود که تو را بگیرد - آنوقت
من میروم و ظرف غذا را برداشته بگوشه‌ای میبرم - همینکه
اینکار را کردی ، تو پر و بال زنان خود را بمن برسان ،
تا باهم غذا را بخوریم -' گنجشک فریب خورد و همانطور که من
باو گفته بودم ، عمل کرد - بچه بمحض اینکه ظرف غذا را بر زمین
گذارد و دنبال گنجشک دوید ، من ظرف غذا را بلند کردم و
گوشه‌ای رفتم و آنرا به تنهائی خوردم -''

پیر مرد کشاورز وقتیکه سخنان روباه را شنید لختی بفکر فرو
رفت و پس از آن سرش را بلند کرد و گفت : '' ای روباه عیار ،
این بدجنسیها و نیرنگ بازیها و کلاه‌گذاری‌ها فقط بخود تو میبرازد
واز دست تو ساخته است - من نمی‌توانم مثل تو باشم و هرگز از
روشی که دارم منحرف نخواهم شد و تو تا داس را بر کمرت فرود
نیاورده‌ام و انتقام چوپان و آن طفل بیچاره را که غذاهایشان
را دزدیدی نگرفته‌ام ، گورت را گم کن و برو -'' روباه سر را زیر
انداخت و رفت - پیر مرد کشاورز دوباره مشغول کار خود شد ،

گفتم ' انشاءالله خسته نباشی ، بیا تا غذای چوپان را باهم تقسیم کنیم - این ظرف را می بینی ؟ البته روی کن که ماست وکره است ، چرب است ، اما کم است و زیر ماست وکره حتماً باید خورش وگوشت باشد که البته زیاد است - زیرا آدمیزادگان اصولاً گوشت و پلو و خورش را زیر و کره و ماست را روی غذای خود میکشند - اگر تو قسمت ماست وکره را میخواهی ، من گوشت و چلو و خورشت را برمیدارم و اگر تو گوشت و چلو و خورش را میخواهی ، من ماست وکره را میخورم - چه میگوئی ؟' گرگ که خسته و مانده بود ، بگوشت مخصوصاً علاقه فراوان داشت وگذشته از اینها ماست وکره شکم گنده‌اش را سیر نمیکرد ، گفت ' تو ماست و کره را بخور گوشت و چلو و خورش را من میخورم' -''

'' من از خدا خواستم و در یک چشم بهم زدن ماست وکره‌ای راکه روی ظرف بود ، با زبان لیسیدم و خوردم - وقتی که گرگ دید ، جز مشتی سنگ و خاک و آشغال چیزی در ظرف نمانده است ، خشمگین شد و خواست بمن پرخاش کند - گفتم ' رفیق من چه تقصیری دارم ؟ مگر من کف دستم را بوکرده بودم ؟ من چه میدانستم که این چوپان بدجنس برای گول زدن ما سنگ و خاک در ظرف گذاشته و روی آن را با ماست و کره پوشانده است ؟ وانگهی منکه از اول بتو پیشنهاد کردم هرکدام را دلت میخواهد بخور - خودت بطمع افتادی و نتیجه طمع خود را

گرگ بطمع افتاد و پرسید ’ چطور ؟‘ گفتم ’ تو خود را بگله بزن و زوزه بکش ، سگ فوری روی بتو میاورد و بشدت پارس میکند ـ از صدای پارس کردن سگ ، چوپان بجنب و جوش افتاده ، انبان خود را که غذایش درآن است روی زمین گذارده ، برای محافظت گوسفندها از جمله تو چوبدستی را بلند میکند ـ آنوقت من فرصت را غنیمت شمرده میروم و ظرف ماست و کره و پنیر و نان او را از انبان در آورده میبرم و بعد تو خودت را بمن برسان تا باهم آنرا قسمت کنیم‘ ـ‘‘

’’گرگ نادان فریب خورد و آنچه را که من گفته بودم بذهن سپرد و دندانها را تیز کرده رو بگله گوسفند گذارد و همینکه نزدیک آن رسید ، بره زبان بسته‌ای را پاره کرد و بنای زوزه کشیدن را گذاشت ـ سگ گله چون صدای او را شنید ، پارس کنان باو حمله کرد و درپس او چوپان انبان غذا را روی زمین گذاشت و چوبدستی را بلند کرده بطرف گرگ دوید ـ من درگوشه‌ای ایستاده بودم ، فرصت را غنیمت شمرده دویدم ، کاسه ماست و کره و پنیر و نان چوپان را دزدیدم و رفتم و پشت سنگی نشستم و با خیالی راحت و اشتهائی صاف مشغول خوردن شدم ، فقط کمی ماست و کره گذاشتم ـ آنوقت ظرف را پر از سنگ و خاک کردم و مقداری ماست که مانده بود ، روی سنگها و خاکها کشیدم ـ پس از چند دقیقه گرگ در حالی که سر و رویش خونین و مالین شده بود ، از راه رسید ـ من باو

را میپوشیدی.» کشاورز از سخنان او تعجب نموده گفت: «چگونه ممکنست که انسان بدون زحمت و رنج زندگی راحت و خوراك خوب و جامه زیبا داشته باشد؟» روباه خنده‌ای نمود و جواب داد: «اگر میخواهی بدانی که چگونه این چیزها ممکن است، گوش بده تا من کارهائیکه در همین سه روزه آخر کرده ام برای تو شرح بدهم تا یاد بگیری وما نند آنها عمل کنی و از این بدبختی رهائی یابی.»

«دیروز من بسیار گرسنه بودم، از لانه خود در آمدم و بجستجوی شکاری پرداختم. اما هرچند باین در و آن در زدم، چیزی پیدا نکردم. از شدت گرسنگی دیگر توانائی راه رفتن نداشتم، چشانم بیحال شده بود و دمم روی زمین کشیده میشد دراین موقع گله گوسفندی از دور دیدم که چوپان جلو و سگ شیر صولتی از عقب آن میرفت. تصمیم گرفتم که اقلاً غذای چوپان راکه معمولاً نان وماست و کره و پنیر و سبزی است، بدست آورده بخورم. اما دیدم که به تنهائی نمیتوانم اینکار را بکنم و باید کمکی بگیرم و در چنین موردی هیچکس را بهتر و شایسته تر از گرگ که دشمن گوسفند و چوپان است نیافتم.»

«هماندم نزد گرگی که درآن نزدیکیها لانه داشت رفتم و قصه گله گوسفند را با آب و تاب چنان برایش تعریف کردم که لعاب دهانش سرازیر شد. باو گفتم 'رفیق امروز ما اگر دست بدست هم بدهیم، میتوانیم شکم سیری از عزا در بیاوریم.'

۴- افسانه های کودکان

کشاورز و روباه

یکی بود یکی نبود ، غیر از خدا هیچکس نبود - در دهکده‌ای کشاورز پیری بود که خیلی بزحمت و سختی زندگی میکرد - روزی از روزها در مزرعهٔ خود مشغول درو کردن محصول بود ، هوا گرم و آفتاب بشدت می تابید - در آن اثنا روباه عیاری که بدجنسی و شیطنت از چشمان تند و تیز و گوشهای کوچک وکلفتش هویدا بود ، بطرف او آمد و همینکه نزدیکش رسید ایستاد و سلام کرد - پیر مرد جواب سلام اورا داد و بکار خود مشغول شد - روباه گفت : " ای پیر مرد ، اینهمه زحمت میکشی و شب و روز و زمستان و تابستان رنج میبری ، آخرش گرسنه و برهنه هستی و آهی در بساط نداری و اگر غلط نکنم امروز هم بی‌نان هستی -" کشاورز پیر آهی کشید وگفت : "بلی ، هینطور است - چکنم چاره ای جز این ندارم -" روباه خنده ای کرد وگفت : " اگر مانند من ذره‌ای عقل و هوش در کله‌ات بود وضع و زندگیت به از این بود - زیرا از حماقت و سادگی دیگران استفاده میکردی و بدون کمترین زحمت و رنج ، زندگی راحتی برای خود تهیه میدیدی و بهترین غذاها میخوردی و قشنگترین جامه ها

باین منظور دستور داد تمام درباریان از جمع طبقات ـ در میدانی که در ابتدای آن پرچم سبز و درانتهای دیگر پرچم سفیدی نصب کرده بودند جمع شوند ـ سپس فرمان داد کلیه کسانیکه در دوره زندگی زناشوئی مطیع زن خود هستند زیر پرچم سبز و آنهائیکه مطاع هستند زیر پرچم سفید جمع شوند ـ در پایان گفت مخصوصاً امر میدهم از روی کمال صداقت محل خودتان را انتخاب کنید ـ پس از اینکه گوسفندها از بزها جدا شدند ، تمام جمعیت زیر پرچم سبز جمع شد ـ در صورتیکه زیر پرچم سفید فقط یکنفر ایستاده بود ـ پادشاه بسمت او متوجه گردیده با خود گفت حتماً بایستی راز او را کشف کنم ـ سپس باو نزدیک شد و سئوال کرد :

” خوب ای جوانمرد ، بگو به بینم تو درمنزلت فرمانروای مطلق هستی یا نه ؟“ جواب داد : ” بله قربان کاملاً ـ“ پادشاه گفت : ” آیا دراین گوشه که حالا تنها ایستاده‌ای بتو سخت نمیگذرد و فکر نمیکنی بهتر است با سایرین که در آن سرمیدان هستند باشی ؟“ مردتنها جواب داد :

” چرا قربان ، خیلی دلم میخواهد ـ ولی متأسفانه نمیتوانم ، چون امروز صبح قبل از اینکه ازخانه بیرون بیایم ، زنم گفت مبادا داخل هیچ جمعیتی بشوی ها ! والا . . . .“

چیزی نمیشود ، زیرا کسیکه پول نداشته باشد اینجا نمی آید ـ''
مشتری گفت : '' بلی ، اما فرض محال که محال نیست ـ آمدیم و یکدفعه چنین چیزی شد ـ شما چه میکنید ؟'' مدیر گفت : ''چه میتوانیم بکنیم جز اینکه یک اردنگی رو بقبله باو زده بیرونش کنیم ـ''

آن شخص از جا برخاسته رو بقبله ایستاد و گفت : '' خوب بیا اردنگت را بزن میخواهم بروم ـ''

سوء هاضمه

شخصی پسر همسایه را دید که درخیابان میرود و اشک میریزد ـ او را صدا زد و پرسید : ''فریدون ، چرا گریه میکنی ؟'' گفت :'' برای سوء هاضمه و باد مفاصل ـ'' آن شخص خیلی تعجب کرد وگفت : ''مگر بچه بسن وسال تو سوء هاضمه و باد مفاصل دارد ؟'' پسر ک جواب داد: ''خیر ، توی کلاس معلم بمن گفت این دوکلمه را بنویسم و نتوانستم آن وقت مرا تنبیه کرد وگریه‌ام برای همین است ـ''

شوهر کامل

در زمانهای پیش پادشاهی که برکشوری حکمفرمای مطلق بود ، روزی متوجه شد که خود مطیع محض علیا حضرت ملکه است ـ این فکر مدتها او را ناراحت کرد ـ بالاخره تصمیم گرفت به بیند آیا اتباع اوهم دچار همین وضع دلپسند خانوادگی هستند یا نه ؟

حیله اصفهانی[1]

سه نفر بازرگان با رفیقه‌های خود برای تفریح بیکی از مهمانخانه‌های معروف رفته بودند ـ موقعی که آخرین شبهای مسافرت خود را میگذرانیدند ، هر یکی سعی میکرد تمول و دست و دلبازی خود را برخ حاضرین بکشد ـ اولی که مردی کاشی بود ، یک اسکناس پنجریالی را لوله کرد و با آتش بخاری آتش زد تا سیگار خود را آتش بزند ـ دومی که شیرازی بود ، بهم چشمی او دندان روی جگر گذاشت و یک اسکناس ۲۰ ریالی آتش زد ـ وقتی نوبت سومی که اصفهانی بود رسید ، اندکی فکر کرد وناگهان دسته چک خود را بیرون کشید ، چکی مَبلغ ده هزار ریال نوشت و امضاء کرد ـ سپس با آرامش خاطر سیگار خود را با آن روشن نمود ـ

در کافه رستوران[1]

شخص گرسنه‌ای که جیبش از شکمش خالی تر بود ، وارد رستورانی شد و بر سرمیز نشسته چندین نوع غذا خواست و کاملاً خورد ـ بعد موقع رفتن و پول دادن ، بمدیرکافه رستوران نزدیک شده باو گفت : ’’ هیچوقت برای شما اتفاق افتاده است که کسی اینجا آمده غذا بخورد اما پول نداشته باشد که بدهد ؟‘‘ گفت : ’’نه ، تاکنون چنین اتفاق نیافتاده ـ‘‘ پرسید : ’’خوب، اگر یکوقت همچو اتفاق بیفتد ؟‘‘ مدیر کافه گفت : ’’آقا عرض کردم که چنین

را کرده‌ام و میخواهم شما را شاهد بگیرم که اگر من مردم تمام دارائی مرا نصف میکنید ـ نصف آنرا میدهید بیکنفر عمو نوروز پینه دوز که در فلان گذر دکان دارد خیلی بگردن من حق دارد ، نصف دیگرش را هم بدهید بعیالم ننه خدیجه که زن مومنه عفیفه‌ایست و دیگر هیچکسی را ندارم والسلام . . آخ . . وای . . خدا . . . ''

مردم هم سربزیر انداختند و بعد از ساعتی برخاسته به ننه خدیجه گفتند : '' غصه نخور ، انشاالله شوهرت خوب میشود ـ'' و رفتند ـ ننه خدیجه که هرگز مکر مردان راندیده بود ، خیلی اوقاتش تلخ شد و نزدیک بود که با عمو نوروز کتک‌کاری کند ـ ولی چون دید مردم میفهمند و بدتر میشود ، باهم صلح کردند ـ صد تومان را داد و بعد حاجی آقا را آورد وسرجایش گذاشت و گریه و شیون راه انداخت ـ مردم از در و دیوار ریخته گفتند چه شده گفت : '' خاک برسرم شده ، شوهرم مرده است بیائید بدادم برسید ـ''

همسایه‌ها جمع شدند و حاجی را بردند بخاک سپردند ـ پیر مردهای محل جمع شده مطابق وصیت حاجی اموال او را بین عمو نوروز و ننه خدیجه تقسیم کردند ـ

موقعی که راوی این حکایت را نقل میکرد میگفت هنوز هم ننه خدیجه و عمو نوروز زن و شوهر هستند و روزگار را بخوشی میگذرانند ـ

بسراغ عمو نوروز پینه دوز ـ قیافه عمو نوروز خیلی شبیه حاجی بود ـ ننه خدیجه پس از احوال پرسی و دلجوئی گفت : ''من با تو یک کاری دارم ـ اگر اینکار را درست انجام بدهی ، صد تومان بتو میدهم و آن اینست که بیائی در منزل ما و بجای شوهرمن حاجی آقا در بستر بخوابی ـ من میروم چند نفر از ریش سفیدان محله را خبر میکنم که حاجی آقا شما را میخواهد ـ همینکه آمدند دور رختخواب تو نشستنند ، تو عوض حاجی وصیت میکنی و میگوئی که مرگ حق است و حساب حق است ـ من دیگر ساعت آخر عمرم است ـ شما شاهد باشید که اگر من مردم ، تمام دارائیم مال عیالم ننه خدیجه است و دیگر هیچ کس را ندارم ـ آن وقت مردم که رفتند ، از جایت حرکت میکنی و صد تومان میگیری و میری بسلامت ـ''

عمو نوروز قبول کرد و گفت : ''ساعت سه بعد از ظهر میایم ـ''

ننه خدیجه فوری آمد حاجی بدبخت را کشان کشان برد در صندوقخانه پنهان کرد ـ عمو نوروز سروعده حاضر شد و بجای حاجی خوابید و بنا کرد ناله کردن ـ ننه خدیجه هم رفت زیر گذر و چند نفر از اهل محل را خبر کرد ـ آمدند و نشستند ـ ننه خدیجه گفت '' آقایان ، شوهر من کسالت دارد و چون آدم با خدائی است میخواهد جلو شما صحبت بکند و تکلیف شرعی خود را محض احتیاط عمل کند ـ'' همه اظهار تأسف کردند و گفتند : ''حاجی آقا خدا بد ندهد ـ انشاالله خیر است ـ چه فرمایش دارید ؟''

عمو نوروز قدری آه و ناله کرده و گفت : '' بله همه ما بالاخره یکروز لبیک حق را اجابت میکنیم ـ منهم دیگر عمر خو

لباس خودش را هم همانجا میشست و خلاصه همه‌اش در این فکر بود که تا ممکنست صرفه جوئی کند.

در همسایگی او زنی بود بنام ننه خدیجه که پیرزن زرنگی بود. او گاهگاهی اطاق حاجی آقا را جاروب میزد، لوله چراغ اورا پاک میکرد و کوزه‌اش را آب میکرد. اما چون بدون مزد بود، حاجی آقا خیلی خوشش میآمد. این زن که هیچ وقت رنگ ناهار و شام حاجی آقا را نمیدید، آنقدر مهربانی بحاجی آقا کرد و کرد تا یکشب که حاجی آقا کسالتی داشت، ننه خدیجه یک قند داغ از ساور خودش برای حاجی آقا تهیه کرد و اتفاقاً حال حاجی خوب شد و گفت: ”دست شما خیلی خوب است، ولی نمیدانم چطور تشکر کنم!“ ننه خدیجه هم موقع را مغتنم شمرده گفت: ”حاجی آقا، من محض ثواب این کارها را میکنم، چون شما مرد خوبی هستید میدانم که ثواب دارد. ایکاش یک صیغه محرمیت میخواندیم تا بشما نا محرم نباشم و بیشتر خدمت کنم و برای آخرت خود ثوابی داشته باشم!“

بدینوسیله حاجی را گول زد و او را عقد نمود. مدتها مجانی برای او خدمت میکرد، تا اینکه دوباره بحاجی کسالتی دست داد وبدون حکیم و دوا جان را بجان آفرین تسلیم کرد. ننه خدیجه دید حاجی مرده و فردا میایند و جنازه را میبرند و آن وقت صدها خویش و قوم برای حاجی پیدا میشود و اموال او را تقسیم میکنند و دست او بجائی بند نمیشود، فکر بکری کرد و رفت

جان نثار کوتاه نکند - در ابلاغ هیچگونه غلط و اشتباهی رخ نداده اگر اشتباهی باشد ، در خیک است !''

زندگی یکنواخت

شخصی بارفیق خود از زندگی خود صحبت میکرد و او را از تلون بر حذر میداشت ، در ضمن میگفت : '' درست بیست سال است که من با والده بچه‌ها ازدواج کرده‌ام - و در ظرف این مدت درست مثل روز اول زنا شوئی باهم زندگی کرده ایم -'' رفیقش حرف او را تکذیب کرده گفت : '' حرف عجیبی میزنی ، مگر همین دیروز نبود که با او مشاجره داشتی و پسرت از وحشت بکوچه دویده همسایگان را برای وساطت خبر میکرد ؟ چطور میگوئی همیشه مثل روز اول زناشوئی زندگی کرده ایم ؟'' آن شخص جواب داد : ''فرمایش شما صحیح است ، ولی آخر مشاجره ما از همان روز اول زنا شوئی آغاز شد !''

مکر مردان یا زنان

حکایت شده است که در زمان قدیم پیر مرد طماع و خسیس و نخوری بود موسوم بحاجی بکس که ثروت سرشاری جمع کرده بود ، وارثی هم نداشت - باوجود این تاسن شصت سالگی همچنان یک شاهی را روی صد دینار میگذاشت و حتی خودش دلش راضی نمیشد نان خود را سیر بخورد - سر و ریش خود را هیچوقت در سلمانی اصلاح نمیکرد و ماهی یکبار که حمام میرفت

علامت مخصوص

مردی از خانه خارج شده و تا دو روز باز نگشته بود ـ خانمش از فقدان شوهر بیمناک شده بکلانتری جریان را اطلاع داد ـ روز بعد خانم را به کلانتری خواستند گفتند : ” اطلاع داده بودید که شوهر شما مفقود شده است ـ حال جنازه مجهولی پیدا شده ، میخواهیم بدانیم جنازه از شوهر شماست یا خیر؟ آیا شوهر شما علامت مخصوصی دارد که با آن شناخته شود ؟“ خانم گفت : ”بله ، شوهر من لکنت زبان دارد و زیاد بلند حرف میزند ؟“

اشتباه خیکی

در زمان سابق شخصی میخواست قاضی شهری بشود ، ولی میدانست که تا سبیل وزیر مربوطه را چرب نکند بآرزوی خود نمیرسد ـ پس خیکی را پر از ماست کرد و دهان آنرا با کهنه‌ای محکم بست و قدری روغن روی کهنه مالید و بخانه حضرت اشرف فرستاد ـ حضرت اشرف دستور داد فوراً حکم ابلاغ آن مرد را صادر کرده باو بدهند ـ قاضی بمحل ماموریت خود رفت و مشغول کار شد ـ هنگامیکه خانواده وزیر خواستند از خیک روغن استفاده کنند ، دیدند خیک پر از ماست گندیده است ـ وزیر بقاضی نوشت که در فرمان قضاوت اشتباهی رخ داده فورا آنرا بفرست تا اصلاح شود ـ قاضی زود متوجه قضیه شده پاسخ داد : ” خدا سایه بندگان حضرت اشرف را از سر

باستانشناسی

یکی از استادان دانشکده باستان شناسی 'آتن' هنگامیکه خرابه‌های معبد دلغی را بیکی از شخصیتهای برجسته امریکائی نشان داده و در باره کار باستانشنان توضیح هائی میداد، باوگفت: ”آن مجسمه‌های زیبائی را که مشاهده کردید در همین جا از زیر خاک در آوردیم ـ“

امریکائی مذکور باحالتی شِگفت زده گفت ”راستی عجیبست! آیا خود معبد راهم از زیر خاک بیرون آوردید؟“ استاد باستان شناس گفت: ”آری ـ“

مرد تماشاچی بشنیدن این سخن در فکر فرو رفت و مدتی خاموش ماند ـ آنگاه چنین گفت: ”من درایتالیا هم عین همین را دیدم ـ“

دستور زبان

آموزگار فعل 'رفتن' را صرف میکرد تا بشاگردان صرف کردن فعل را یاد بدهد و میگفت: ”میروم، میرویم، میرود، میروند، میروی، میروند ـ“ سپس از یکی از دانش‌آموزان پرسید: ”خوب فهمیدی؟“ دانش آموز گفت: ”بله ـ“ آموزگار پرسید: ”شرح بده به‌بینم چه فهمیدی؟“ شاگرد گفت: ”فهمیدم که همه میرویم و هیچکس اینجا نمیماند ـ“

پسرک گفت : ”صحیح میفرمائید ، ولی بابا بزرگم حالا هفته ای دو ریال بمن میدهد که بگذارم راحت بخوابد.“

چراغ برق

پیر مردی دهاتی که هرگز گذارش بشهر نیفتاده بود ، برای نخستین بار بشهر آمد تا کارهای خود را انجام دهد و خریدی بکند - از اینرو مجبور شد شب را در مهمانخانه‌ای بماند - هنگامیکه بده بازگشت باحالی شکایت آمیز گفت : ”شب را نتوانستم بخوابم چونکه چراغ اطاق تا صبح روشن بود.“

زنش گفت : ”راستی که دیوانه‌ای بیش نیستی - خوب مرد حسابی میخواستی فوتش کنی خاموش شود !“

پیر مرد حیرت زده گفت : ”فوتش کنم ؟ مگر چنین کاری ممکنست ؟ تو که نمیدانی آنها چراغ راتوی شیشه‌ای سربسته گذاشته بودند !“

دعای مؤثر

زاهدی گندمی بآسیا برد که آرد کند - آسیابان گفت : ”حالا وقت ندارم.“ زاهد گفت : ”اگر گندم مرا آرد نکنی ، دعا خواهم کرد که برتو و برآسیا و الاغ تو بلا نازل شود.“ آسیابان پرسید ”مگر شما هرچه دعا کنید مستجاب میشود ؟“

گفت : ”بلی.“ گفت : ”پس در این صورت دعا کن گندمهایت آرد شود !“

شاگرد گفت : ”مسلما آنکه کثیف است ـ“

استاد گفت : ” بیشتر دقت کن ، مرد تمیز رفیقش را می بیند که چقدر کثیف است و بالعکس ـ حالا کدام یک بحمام خواهند رفت ؟ “

شاگرد با اطمینان تمام گفت : ”فهمیدم ، مرد تمیز رفیق کثیفش رامی بیند و گمان میکند خودش هم همین طور کثیف است و بنا بر این او بحمام خواهد رفت ـ درست است ؟ “

استاد جواب داد : ” خیر عزیزم ، منطق بما میگوید هرگز ممکن نیست دونفر چنان از دودکش بیرون آیند که یکی پاک و تمیز و دیگری چرک و کثیف باشد ـ“

مزایده

پیر مردی ، مرتب هنگام موعظه کشیش خواب میرفت ـ کشیش ازاین اوضاع دلگیر شده درصدد چاره‌جوئی برآمد ـ نوه پیر مرد راکه همیشه همراه او بود پیش خوانده باو گفت :

” پسرجان اگر تو نگذاری بابا بزرگ وقت صحبت من بخواب رود ، هردفعه یکریال بتومیدهم ـ“

تاچند هفته پسرک مزد خود را مرتباً دریافت میکرد و پیر مرد هم کاملاً بیدار و سرحال بود ، ولی ناگهان چرت و خواب مردک دوباره شروع شد ـ کشیش دوباره پسرک را صدا کرد و گفت مگر من بتو هر دفعه یکریال نمیدهم ؟ پس چرا میگذاری بابا بزرگ بخوابد ؟“

دیر شده

در روزنامه نوشته بودند که یک خانم جوان و زیبا برای فروشندگی دریک موسسهٔ شیرینی سازی احتیاج دارند - خانم 'پری رخسار' تقاضائی نوشت و یک عکس دوران جوانی را هم ضمیمه آن کرد و بنشانی آن مؤسسه فرستاد - چند روز بعد نامه‌ای رسید که او را برای انعقاد پیمان دعوت کرده بودند - خانم پری رخسار بایکدنیا امید و آرزو وارد اطاق مدیر مؤسسه شد - ولی آقای مدیر پس از یک نگاه تعجب آمیز اظهار داشت : ''خانم متأسفانه دیر تشریف آورده اید -'' خانم با تعجب گفت : ''چطور ؟ من بمحض رسیدن نامه شما حرکت کردم -'' مدیر لبخندی زده جواب داد : ''درست است ، ولی خوب بود همان وقتیکه این عکس را انداختید ، تشریف میآوردید - حالا دیگر دیر شده است -''

درس منطق

استاد بشاگردی که برای درس منطق اهمیتی قایل نبود گفت : ''برای من مشکل است که اهمیت این درس مهم ، و عملی را که درنیرومند کردن ذهن و فکر انجام میدهد ، برای تو بیان کنم - ولی سعی مینمایم آن را در ضمن داستان بتو بفهمانم -''

''فرض کن دونفر مرد که یکی تمیز و دیگری کثیف است ، از دود کشی بیرون آمدند - بنظر تو کدام یک از آنها بحمام خواهد رفت ؟ ''

نباشم که ساعت دو و نیم بعد از نصف شب برای هیچ و پوچ از خواب بیدار شده باشم !''

زمانه بد شده

شخصی برای خرید ببازار رفت و از پنج مغازه جنس خرید - پس از مراجعت بخانه متوجه شد که چتر خود را فراموش کرده و در بازار جا مانده است - پس ببازار برگشت و از مغازه اولی پرسید : '' آقا چتر من اینجا نمانده است ؟'' صاحب مغازه گفت : ''نه آقا ، در اینجا چتری ندیدیم -'' وی همچنین از مغازه های دیگر سراغ گرفت تا بمغازه پنجمی رسید و سئوال خودرا تکرار کرد جواب دادند ''چرا آقا ، چتر شما روی میز جا مانده بود '' و چترش را باو دادند - آنوقت صاحب چتر پیش خود اینطور فکر کرد : '' عجب دوره ای شده ! از هر پنجنفر فقط یکنفر پیدا میشود که درستکار و امین باشد و مال مردم را پس بدهد -''

حساب پرتقالی

مهمان ، بچه صاحبخانه را نزد خود طلبیده او را نوازش کرد و پرسید: '' خوب امسال کلاس دوم راباید امتحان بدهی ، درسهایت را خوب بلدی ؟''

پرویز گفت : '' بله من از هوشنگ هم که بزرگتر از همه است ، بهتر بلدم -'' مهمان پرسید : ''خوب اگر شش دانه پرتقال داشته باشی وسه دانه دیگرهم بتوبدهند ، چند پرتقال خواهی داشت ؟'' پرویز فکری کرده گفت : '' چه عرض کنم آقا ؟ ما در دبستان همیشه با سیب حساب میکنیم نه با پرتقال -''

ارباب وقتی مرغ را دید بلند شده و او را کیش نمود ، مرغ پای دیگرش را زمین گذارد و فرار کرد . بعد بنوکرش گفت : " دیدی اینهم دو پا داشت ؟ " نوکر گفت : " درست است ولی من فراموش کرده بودم که در موقع کشتن او را کیش کنم ! "

در جستجوی همدرد

ساعت دو ونیم بعد از نیمه شب پزشکی را از خواب بیدار کردند که بعیادت مریض برود . باران بشدت میبارید و طبیب تازه بخواب رفته بود . نمیخواست از خواب خوش دست بکشد . ولی بهر صورتی بود او را بلند کرده ببالین مریض بردند . دکترپس از معائنه بیمار رو با طرافیان کرده گفت : " فوراً یک کشیش برای این مریض حاضر کنید تا اگر حرفی دارد بزند . تمام اقوامش راهم خبر کنید . اگر ممکنست باداره متوفیات هم خبر بدهید . "

مریض از سخنان دکتر دست پاچه شده در حالیکه اشک میریخت گفت : " آقای دکتر ، یعنی اینقدر حال من بد است که تا صبح هم زنده نخواهم ماند ؟ " طبیب گفت : " جواب نمیتوانم بدهم ، وقتی کسانی را که گفتم حاضر شدند جواب شما راخواهم داد. "

هر طوری بود اقوام مریض و کشیش را حاضر کردند . آنوقت پزشک گفت : " این آقا هیچ مرضی ندارد و حالش بسیار خوب است . "

کسانی که آمده بودند بالحن اعتراض آمیز گفتند : " پس چرا مارا خبر کردید ؟ " طبیب گفت : " برای اینکه من تنها احمقی

آنوقت مردک هفت تیر را بسرعت روی شکم اسلحه‌فروش گذاشت و گفت : ” حالا زود صندوق را خالی کن به بینم والا بیچاره میشی ! “

کلفتی طبیعی

خانم ’کلفتیان‘ که خانم بسیار شیک و باسلیقه و متجددی است یک روز بکلفتش گفت : ” نگاه کن هر وقت من خودم میز غذا را میچینم ، هیچ عیب پیدا نمیکند و خیلی هم قشنگ میشود .“

کلفت فوراً جواب داد : ” صحیح است خانم ، برای اینست که همه زنها برای کلفتی خلق نشده اند و ماشاءالله شما برای اینکار ساخته شده اید ! “

مرغ یکپا

نوکری هنگام ظهر خوراک جوجه‌ای را که برای اربابش تهیه کرده بود آورد و روی میز گذاشت ارباب نگاهی بجوجه کرده دید یکپا ندارد . رو بنوکرش نموده گفت : ” بگو به بینم یک پای این جوجه را چکار کردی ؟ “

نوکرش گفت : ” این از اولش هم یک پا داشت .“

ارباب گفت : ” چطور چنین چیزی میشود ؟ “ نوکر از پنجره نگاهی بباغچه انداخته و یک مرغ دیگر را که از زور سرما کز کرده و یک پایش را بالا گرفته بود نشان داده و گفت : ” به بینید این هم یک پا دارد .“

میکنم سر تا پای مرا بدقت نگاه کنید و بگوئید آیا خوب و کامل است ؟ "

واعظ قدری تأمل کرده سپس جواب داد :" بلی آقا یکنفر قوزپشت بدترکیب را که از این خوبتر و کاملتر نمیتوان ساخت ! "

دراسلحه فروشی

مردی باعجله نفس زنان وارد مغازه اسلحه‌فروشی شد و بفروشنده گفت : "زود زود یک هفت تیر بمن بدهید ـ" فروشنده پرسید: "چه مدلی باشد ؟" جواب شنید که فرق نمیکند فقط بهتر از همه باشد و هیچوقت تیرش خطا نکند ـ

فروشنده :ـ " بسیار خوب ، انشاءالله که قصد خودکشی ندارید ـ"

مشتری :ـ" نمیدانم ، زودباشید ، عجله کنید خسته شدم ـ"

فروشنده :ـ " خوب بفرمائید ، این یک هفت تیر عالی ـ"

مشتری :ـ " زود یک تیر آن را درلوله بگذارید ـ"

اسلحه فروش دستور آقا را اطاعت کرد ـ شش تیر را در خزانه ویکی را درلوله گذاشت و هفت تیر را بدست مشتری داد و گفت : " مواظب باشید ، خطرناک است " . . . . . مرد هفت تیر را نگاه کرد وگفت : " حالا مطمئناً شش تیر در خزانه ویک تیر در لوله و برای شلیک آماده است ؟ "

فروشنده گفت : " بله آقا . . . "

وجدان

قطار راه آهن فقط برای سه دقیقه درایستگاه توقف میکرد ـ وقتی قطار ایستاد ، یکی از مسافرین ازپنجره خم شده پسرکی را که درایستگاه ایستاده بود صدا زد وگفت : ''پسرجان این یک فرانک رابگیر و یک 'ساندویچ' بخر و برای من بیاور ـ'' و برای اینکه پسرک حتماً این کار را انجام دهد اظهار داشت : '' بیا این یک فرانک هم برای تو ، یک ساندویچ هم برای خودت بخر ـ''

دو دقیقه گذشت ـ وقتی قطار درشرف حرکت بود پسرک دوان دوان بازگشت و درحالی که خودش داشت ساندویچ میخورد یک فرانک بمسافر پس داد و گفت :

''من آدم با وجدانی هستم که برگشتم ـ بفرمائید این یک فرانکتان رابگیرید ـ چون کافه ایستگاه بیش از یک ساندویچ حاضر نداشت ـ''

ـ خلقت قوزپشت

واعظی دربالای منبر از حکمت و عدالت سخن میگفت وشرح میداد که خداوند حکیم برای آسایش انسان نهرها را از وسط شهرها جاری میسازد و برای تسکین آتش دردها در چشمها مشکی ازاشک قرار داده وهرچه را خدا خلق کرده خوب و کامل خلق کرده ـ اتفاقاً یکنفر قوز بدترکیب پای منبر بود ـ همینکه واعظ از منبر فرود آمد جلوی او را گرفته گفت : '' آقای آخوند ، شما که میفرمائید خداوند همه چیز راخوب و کامل خلق کرده ، خواهش

''خانم ، بهیچوجه ناراحت نباشید - من این جاده را مانند کف دست بخوبی میشناسم - هزاران بار از آن پائین و بالا رفته ام . چاله‌ای نیست که نشناسم و پیچ و دست انداز و پلی وجود ندارد که برایم تازگی داشته باشد -'' درست درهمین هنگام اتومبیل درچاله‌ای افتاد و تکانی سخت خورد و ایستاد - مسافر خیلی وحشت کرد - راننده اتومبیل در حالیکه دوباره آنرا براه میانداخت و دست بر پیشانی ضرب خورده و برآمده اش میمالید گفت :

'' خانم دید ید گفتم من این خیابان را خوب میشناسم ؟ این یکی از همان چاله ها بود ! ''

همه چیز عوض شده

شخصی مردی را درخیابان دید ، باعجله جلو دویده گفت : '' آه آقا ، احوال شما چطوراست ؟ مدتی است شما را زیارت نکرده ام اما چرا موی سر شما قرمز شده ؟ آه ، آه ، چرا اینقدر لاغر شده‌اید ؟ مگرچه اتفاق برای شما افتاده آقای پرویز خان ؟ ''

آنمرد گفت : '' آقا اشتباه میکنید ، زیرا اسم من پرویز نیست -''

اولی گفت : ''ای وای ، چیز غریبی است - همه چیز شما عوض شده ، حتی اسمتان ؟ پس اسم جدیدتان چیست ؟ '' آن مرد گفت : '' اسم من هیچوقت پرویز نبوده شما عوض گرفته‌اید آقای عزیز -''

شخص اولی گفت : '' پس اسم من هم عزیز نیست شما هم عوضی گرفته اید ! ''

۳- شوخی و خنده

جهانگرد و مرد اصفهانی

یک سیاح انگلیسی که برای باز دید آثار تاریخی باصفه
رفته بود ، یکی از اهالی آن شهر را برای راهنمای خویش انتخا
کرد - روزی در راه چون دید که راهنمای اصفهانی او سا
مانده و او را مشغول نمیکند بوی گفت :

" بهتر است باهم سئوال و جواب کنیم - هر کدام از ما
نتوانست جواب سئوالی را بدهد باید بدیگری یکتومان بپردازد
اصفهانی گفت : " این شرط عادلانه نیست ، چون شما دنیا د
هستید و همه چیز را میدانید - بهتر است هر سئوالی را که
نتوانستید جواب دهید ده ریال بدهید - ولی اگر من نتوانستم پا
دهم ۵ ریال میدهم -"

سیاح انگلیسی موافقت کرد و گفت : " حالا سئوال بکن
اصفهانی گفت : " آن چه مرغی است که در هوا دوپا دار
وقتی بزمین می نشیند یک پا بیشتر ندارد ؟"

سیاح پس از مدتی تفکر گفت : " من نمیدانم بیا این یکتو
را بگیر -" بعد از مرد اصفهانی پرسید : " خوب حالا خ
بگو آن چه مرغی است ؟"

اصفهانی جواب داد : " من هم نمیدانم ، بیا این پنج
را بگیر ! "

شوخی و خنده

HUMOROUS STORIES

لطیفے

لائیسنس ، ایکسچینج کمیشن کی اجازت برائے ایکسچینج چاھئے
اس حالت میں ھم کوشش کر رھے ھیں کہ ایکسچینج خرید
کے لئے کمیشن کی اجازت حاصل کریں اور ممکن ھے اس کا
میں ایک ماہ یا بیشتر لگ جائے ۔ ھم اجازت لینے کے بعد آرڈ
دیں گے ۔ ھمیں امید ھے کہ اس خط کا جواب آنے سے پہلے
ایکسچینج کمیشن کی اجازت لیکر آرڈر دے چکے ھونگے ۔

آپ کے نیاز مند

and that we are taking necessary steps to place an order for 50 machines of various models.

Import of cycle to our country is subject to import licence and after the issue of licences necessary steps could be taken for the purchase of exchange from our exchange control commission. We have therefore, obtained import licence to import £ 2000 value worth of cycles and are taking measures to procure permission to buy the necessary exchange and it would take a month or more to have this permission after which we will place our order.

We hope to procure permission for purchase of exchange from the exchange control commission of the time we receive your reply to this letter and our order will be placed in due course.

Truly yours.

جواب

جناب من ،

آپ کا خط مورخہ ۲۸ دسمبر بمعہ فہرست اشیاء وصول ہوا۔ ہمیں یہ کہتے ہوئے بڑی خوشی ہوتی ہے کہ آپ کے سائیکل ہم کو پسند ہیں ۔ ہم اقدام کر رہے ہیں کہ ۵۰ عدد مختلف ماڈل کے لئے آرڈر دیں ۔

اس خیال کے پیش نظر کہ ہمارے ملک میں بائیسکل کی درآمد کے لئے امپورٹ لائیسنس کی ضرورت ہے ۔ بعد از حصول

لائیسنس ، ایکسچینج کمیشن کی اجازت برائے ایکسچینج چاہئے -
اس حالت میں ہم کوشش کر رہے ہیں کہ ایکسچینج خریدنے
کے لئے کمیشن کی اجازت حاصل کریں اور ممکن ہے اس کام
میں ایک ماہ یا بیشتر لگ جائے - ہم اجازت لینے کے بعد آرڈر
دیں گے - ہمیں امید ہے کہ اس خط کا جواب آنے سے پہلے
ایکسچینج کمیشن کی اجازت لیکر آرڈر دے چکے ہونگے -

آپ کے نیاز مند

and that we are taking necessary steps to place an order for 50 machines of various models.

Import of cycle to our country is subject to import licence and after the issue of licences necessary steps could be taken for the purchase of exchange from our exchange control commission. We have therefore, obtained import licence to import £ 2000 value worth of cycles and are taking measures to procure permission to buy the necessary exchange and it would take a month or more to have this permission after which we will place our order.

We hope to procure permission for purchase of exchange from the exchange control commission of the time we receive your reply to this letter and our order will be placed in due course.

Truly yours.

جواب

جناب من ،

آپ کا خط مورخه ۲۸ دسمبر بمعه فہرست اشیاء وصول ھوا ـ ھمیں یه کہتے ھوئے بڑی خوشی ھوتی ھے که آپ کے سائیکل ھم کو پسند ھیں ـ ھم اقدام کر رھے ھیں که ۵۰ عدد مختلف ماڈل کے لئیے آرڈر دیں ـ

اس خیال کے پیش نظر که ھمارے ملک میں بائیسکل کی درآمد کے لئیے امپورٹ لائیسنس کی ضرورت ھے ـ بعد از حصول

کی اور باقی مال رسیدگی پر بذریعہ ڈرافٹ (ہنڈی) ادا کیا جائے گا۔

آپ کے نیاز مند

جواب

آقایان محترم ،

نامه مورخه ۲۸ دسامبر شما و کاتولاک ارسالی واصل شده ـ دو چرخه های شما مورد پسند ما میباشد و ما مشغول اقدام هستیم که برای ۵۰ دستگاه از مدل های مختلف دو چرخه را سفارش بدهیم ـ

نظر باینکه ورود دوچرخه بکشور مستلزم داشتن پروانه ورود میباشد و باید پس از تحصیل پروانه برای خرید ارز اجازه کمیسیون ارز تحصیل بشود ، دراینصورت ما برای دو هزار لیره پروانه ورود تحصیل نموده ایم و اینک مشغول اقدام هستیم که برای خرید ارز اجازه کمیسیون را تحصیل نمائیم و این ممکن است یکماه یا بیشتر طول بکشد ـ بعد از اجازه گرفتن ، ما البته سفارش خود را خواهیم داد ـ

امیدواریم قبل از رسیدن جواب شما باین نامه ، اجازه خرید ارز را از کمیسیون ارز تحصیل و سفارش خود را داده باشیم ـ

مخلص شما

Reply

Dear sirs,

We acknowledge receipt of your letter of December 28th along with your catalogue, and are glad to say that your cycles meet with our approval

اجازه میدهد که نمایندگی خود را بما بدهید ، خیلی متشکر خواهم شد - و نیز ممنون خواهم شد ، اگر شما صورت (فهرست) خود را برای ما بفرستید - ترتیب پرداخت ۲۰ در صد با سفارش و بقیه در مقابل حواله برات پس از ورود جنس بمقصد خواهد بود -

مخلص شما

Dear sir,

Considering that possibilities of sales of cycles for men and children in our country are favourable, we are interested to act as agents of an English manufacturer. If you are in a position to do so, you may give us your agency. We shall be grateful if you could send us your catalogue as well. Our terms of payment would be 25% with order and the balance payable against documentary draft upon the arrival of the goods.

Truly yours.

جناب من ، تسلیم

اس خیال کے مد نظر کہ مردانہ اور بچگانہ بائیسکل کی فروخت کے امکانات ہمارے ملک میں اچھے ہیں اور ہم چاہتے ہیں کہ کسی انگلش سائیکل کے کارخانہ کی نمائندگی کریں ، اگر آپ کے حالات اجازت دیں تو اپنی نمائندگی ہمیں عنائت فرمائیں اور اپنی قیمتوں کی لسٹ (کیٹلاگ) ہمارے لئے ارسال کریں - قیمت کی ادائیگی ۲۰ % آرڈر کے ہمراہ ،

بعضی از اشیاء بزودی بالا خواهد رفت ، در دادن سفارش فوری بشما تاکید مینمایم -

امضاء

آدرس . . . .

Reply.

Khurrum Shehr Date......

Dear sir,

In compliance with your request I have marked the prices of each article which you wished to know. In view of the fact that prices of some of the articles will go up soon, I would advise you to place order immediately.

Sincerely yours.

جواب

خرمشهر—تاریخ . . . .

مکرم و محترم ،

آپکی درخواست کے مطابق هر چیز کی قیمت اس کے رو برو لکھ دی گئی ھے - اس بات کے پیش نظر کہ بعض چیزوں کی قیمت جلد هی زیادہ هو جائیگی ، تاکید کرتا هوں کہ جلد آرڈر روانہ فرمائیے -

دستخط و پتہ

آقایان محترم ،

نظر باینکه فروش دوچرخه های مردانه و بچگانه در کشور ما خوب است ، مایلم که بطور نمایندگی از طرف یکی از سازندگان دوچرخه انگلیسی در کشور خود کار کنم - اگر چنانچه موقعیت ش

مناسب باشد ، عنقریب سفارش برای آنها داده خواهد شد ۔

مخلص شما

امضاء اسم و آدرس

Business Letters

Dear sir,

I would request you to let us know by return of post the current prices of the articles a list of which is enclosed. If we find the prices reasonable we shall place an order with you soon.

Sincerely Yours.
Name and Address.

کاروباری خطوط

جناب من ،

آپ سے درخواست ہے کہ بواپسی ڈاک آن اشیاء کی قیمت سے جن کی فہرست اس خط کے ہمراہ ہے ہمیں مطلع فرمائیے ۔ اگر قیمت مناسب ہوئی تو عنقریب آنکے لئے آرڈر دیا جائیگا ۔

دستخط و پتہ

جواب

خرمشہر—بتاریخ . . . .

آقایان محترم ،

طبق تقاضای شما اینجانب قیمت هر یک از اشیائیکه خواسته بودید ، در جلو آنها علامت گذاشته‌ام ۔ نظر باینکه قیمت‌های

یا

بعلت کسالت پسر ایشان آقا و خانم رضوی از شرکت در دعوت شام روز ۱۴ سپتامبر عذر میخواهند.

Reply (non-acceptance).

Mr. & Mrs. Razavi regret that due to a previous invitation they are unable to be present at the dinner on September 14th.

Or

Owing to illness of their son, Mr. & Mrs. Razavi beg to be excused for their inability to attend the dinner on September 14th.

جواب(عدم قبولیت)

مسٹر اور مسز (بیگم) رضوی متأسف ہیں کہ ایک قبلی دعوت کے باعث وہ ۱۴ ستمبر کی دعوت میں شریک نہیں ہوسکینگے۔

یا

اپنے بیٹے کی بیماری کی وجہ سے مسٹر و بیگم رضوی ۱۴ ستمبر کے ڈنر میں شرکت سے معذرت چاہتے ہیں۔

نامه های تجارتی

آقایان محترم،

استدعا دارم بوسیله برگشت پست قیمت جاری اشیائیکه در صورت پیوست نوشته شده، باطلاع ما برسانید. اگر قیمت

جواب قبولیت

میں نہایت خوشی سے آپکی دعوت برائے لنچ قبول کرتا ہوں۔

آپکا مخلص

دعوت نامه

آقای احمد و بانو از آقای رضوی و بانو تمنا دارند در دعوت شامیکه بافتخار جناب آقای صدیقی دانشمند پاکستانی، روز ۱۴ سپتامبر از ساعت ۸ بعد از ظہر درمہمانخانه دربند برپا میشود، شرکت نمایند۔

Invitation Letters.

Mr. & Mrs. Ahmad request the pleasure of Mr. & Mrs. Razavi's company at the dinner being given in honour of the Pakistani scholar, Mr. Siddiqi, on Septemer 14 at 8 P. M. at the Darband Hotel.

دعوت نامه

مسٹر و بیگم احمد، مسٹر اور مسز رضوی سے درخواست کرتے ھیں که شام کے کھانے کی دعوت میں جو مسٹر صدیقی پاکستانی فاضل کے اعزاز میں دربند ھوٹل میں دی جا رھی ھے شرکت فرمائیں۔

جواب (غیر قبولی)

آقا و خانم رضوی متأسف هستند از اینکه دعوت قبلی مانع ازین شده است که ایشان بتوانند در دعوت شام روز ۱۴ سپتامبر شرکت نمایند۔

گذشته اند

عموی من آقای رحیمی که هفته گزشته از اروپا مراجعت کرده اند،
نیز باتفاق دختر و پسرشان حضور خواهند داشت۔

مخلص شما

(2) *Informal.*

DEAR MR. BIZHAN,

I shall be grateful if you with your wife and daughter could come for lunch to my place. Mr. Rahimi, my uncle, returned from Europe last week and he will also join us along with his daughter and son.

Sincerely yours.

(۲) عمومی

پیارے دوست بیژن ،

بہت ممنون ہونگا اگر آئندہ ہفتہ کے روز اپنی بیگم اور بیٹی کے همراہ دوپہر کے کھانے پر میرے ہاں تشریف لائیں۔ میرے چچا مسٹر رحیمی جو گزشتہ ہفتہ یورپ سے واپس آئے ہیں ، وہ بھی اپنی بیٹی اور بیٹے کے ساتھ تشریف لائینگے۔

جواب (قبولی)

اینجانب باکمال افتخار دعوت جنابعالی رابرای صرف ناهار روز شنبه قبول مینمایید۔

مخلص

Reply (accepting the invitation).

I accept with great pleasure your invitation to lunch.

Sincerely yours.

۳- بیٹے کے تولد پر آپ کو مبارکباد عرض کرتا ہوں -

کارتهای دعوت

(۱) رسمی

سفیر کبیر پاکستان از آقای. . . و بانو برای روز یکشنبه ، دوازدهم ماه ، جاری ساعت ۵ بعد از ظهر ، برای صرف چای استدعا مینماید -

نشانی : سفارت کبرای پاکستان ، خیابان تخت جمشید -

Invitation cards

(1) *Formal*

The Pakistan Ambassador requests, Mr. & Mrs.........to tea at 5 P. M. on Sunday 12th. instant.

Address : Embassy of Pakistan, Khaiban-e-Takht-e-Jamshid.

دعوتی رقعے

(۱) رسمی

سفیر کبیر پاکستان مسٹر اور (بیگم)مسز . . . . سے استدعا کرتے ہیں کہ اتوار کے دن ، بارھویں تاریخ ماہ حال ، بوقت ۵ بعد از ظہر ، چائے کے لئے تشریف لائیں -

پتہ : سفارت کبرای پاکستان ، خیابان تخت جمشید -

(۲) غیر رسمی

دوست عزیزم آقای بیژن ،

بسیار ممنون میشوم اگر روز شنبه آینده باتفاق خانم و دخترتان برای صرف ناهار منزل اینجانب تشریف بیاورید -

ایک درستکار شخص ہے اور ہر ایک کو اس پر اعتماد ہے۔ مجھے امید ہے کہ آپ اس کی مدد کرینگے۔

آپ کا مخلص۔

نامه ها و پیامهای تبریك

۱ - سال نو را بشما و خانواده تبریک میگویم -

۲ - تبریکات صمیمانه مرا برای سال نو بپذیرید -

۳ - بیست و هفتمین سال تولد را بشما تبریک گفته و برای طول عمرتان از خداوند متعال مسئلت مینمایم -

۴ - تولد پسر را بشما تبریک میگویم -

Congratulatory Letters or messages.

1. I wish you and your family a happy new year.
2. Please accept my sincere greetings for the new year.
3. I offer my greetings to you on your 27th birth day and pray to God for your long life.
4. I congratulate you on the birth of son.

مبارکبادی کے خطوط اور پیام

۱ - سال نو (نیا سال) آپ کو اور آپ کے خاندان کو مبارک ہو -

۲ - نئے سال کیلئے میری دلی مبارکباد قبول فرمائیے -

۳ - ستائیسویں سالگرہ پر آپ کو مبارکباد پیش کرتا ہوں اور آپ کی درازی عمر کے لئے خداوند متعال سے دعا کرتا ہوں -

میں اور وزارت خارجه اور اقتصاد ملی کے حلقوں سے آپ کا
نزدیک کا تعلق رہا ہے۔ آپ کی طرف سے تعارف کا خط میرے
لئے موثر مدد کا موجب ہوگا۔

آپ کا مخلص

معرفی نامه

دوست عزیزم ،

حامل این نامه ، آقای احمد بیژن ، یکی از تجار آبرومند و باسابقه تهران میباشد و ایشانرا از چند سال میشناسم۔ آقای بیژن یک مرد درستکار و مورد اعتماد همه میباشند و من امیدوارم که شما از کمک و پشتیبانی بایشان خودداری نخواهید کرد .

مخلص شما

Letter of introduction.

Dear friend,

The bearer of this letter, Mr. Ahmad Bizhan, is an old and respectable merchant of Tehran and I have known him for many years. Mr. Bezhen is an honest man and trusted by all. I hope you will give him help and support.

Sincerely yours.

تعارفی خط

پیارے دوست ،

اس خط کا حامل مسٹر احمد بیژن ، تہران کا ایک باعزت اور
پرانا تاجر ہے اور میں اس کو کئی سال سے جانتا ہوں۔ مسٹر بیژن

پاکستان معرفی نمائید ـ شما چند سال در کراچی بودید و ارتباط
نزدیک بمقامات وزارت خارجه و اقتصاد ملی داشتید ـ معرفی نامه
از شما برای من کمک موثری خواهد بود .

مخلص شما

Dear friend,

۵ I am leaving for Karachi next week to attend to certain personal and commercial business there. I shall be grateful if you, by a personal letter, would introduce me to some high ranking officer of the Ministry of National Economy, Government of Pakistan. You were in Karachi for a few years and had close relations with Foreign Ministry and Ministry of National Economy. A letter of introduction from you, therefore, will be an effective help to me.

Sincerely yours.

پیارے دوست ،

میں آئندہ ہفتہ ذاتی اور تجارتی کام کے سلسلہ میں
کراچی جا رہا ہوں ، اور ممنون ہونگا اگر ایک شخصی خط کے
ذریعہ سے میرا وزارت اقتصاد ملی پاکستان کے کسی عالی رتبہ
افسر سے تعارف کرا دیں ـ آپ چند سال کراچی میں رہے

very good time. I shall never forget your sincere and love the great receptions you gave in my honour. Now I am awaiting your arrival in Tehran and request you to come straight to my house and thereby honour us.

Sincerely Yours

دوست عزیزم ،

آمید ہے کہ آپ اور اعضا خاندان خدا کے فضل سے سلامت ہونگے۔ میں آج ہی صبح طہران پہنچا ہوں اور چاہتا ہوں کہ سب سے پہلے آپ اور آپکی بیگم کی خدمت میں اس تکلیف کیلئے جو آپ نے میرے لئے برداشت کی ہے ، دلی شکریہ ادا کروں۔ دس دن کا عرصہ جو میں آپکی گرما کی قیام گاہ میں آپ کے ساتھ رہا میرے لئے نہایت اچھا گذرا۔ آپکی دلی محبت اور شاندار پذیرائی ہرگز فراموش نہیں ہوگی۔ اب میں آپکی طہران میں تشریف آوری کا منتظر ہوں۔ اور آپ سے درخواست کرتا ہوں کہ آپ سیدھے میرے گھر تشریف لائیں اور اسطرح ہمیں سرفراز فرماویں۔

آپکا مخلص

دوست عزیزم

من هفته آینده برای انجام کارهای خصوصی و تجارتی عازم کراچی میباشم و ممنون میشوم اگر بوسیله کاغذ خصوصی اینجانب را بیکی از مامورین عالیرتبه وزارت اقتصاد ملی

مجھے توفیق دے کہ آپ کی مہربانی اور عنایت کی نیاز
کر سکوں ۔

آپکا مخلص

دوست عزیزم ،

امید وارم شما وخانواده انشاءالله سلامت باشید ۔ بنده همین امروز صبح بطهران رسیدم و میخواهم در اولین فرصت تشکرات قلبی خود را خدمت آن دوست عزیز و خانم شما برای زحمات زیادی که برای من کشیدید ۔ تقدیم داشته باشم ۔ مدت ده روزیکه من در منزل ییلاق شما خدمت‌تان بودم ، بمن خیلی خوش گذشت ۔ محبت‌های صمیمانه و پذیرائی‌های مجلل شما هرگز فراموش نخواهد شد ۔ حالا بنده منتظر ورود شما بطهران میباشم و از شما خواهش میکنم که مستقیماً منزل بنده تشریف بیاورید و مارا بدینوسیله سرافراز بفرمائید ۔

مخلص شما

Dear friend,

I hope, by the grace of God you and the family are all well. I arrived in Tehran only this morning and at the first opportunity, wish to convey my hearty thanks to you and your wife for the great trouble you have taken for me. The ten days that I passed with you at your summer residence, I had a

Dear friend,

✓ I am extremely grateful to you for the valuable service you have done to me. In fact, I do not know how to express my gratefulness and appreciation to you. I was caught in a difficult situation and most of my friends had left me in the thick of adversity and I felt myself completely helpless. With all your official engagements and family responsibilities you came to my aid and gave me all the moral and material help. I shall always be grateful to you. May God give me opportunity to return the kindness and love of a friend like you.

Sincerely yours.

دوست عزیزم ،

اس گرانبہا خدمت کے لئے جو میرے لئے آپ نے انجام دی ہے ۔ نہایت ممنون و متشکر ہوں ۔ حقیقت تو یہ ہے کہ میں نہیں جانتا آپکا شکریہ اور قدردانی کا اظہار کیسے کروں ۔ میں مشکل حالات میں گھر گیا تھا اور زیادہ تر دوستوں نے عین مشکل میں مجھے چھوڑ دیا تھا اور میں اپنے آپ کو بالکل بے بس محسوس کرتا تھا ۔ آپ نے باوجود تمام دفتر کے کاموں کے اور خاندانی ذمہ واریوں کے ، میری مدد کی اور ہر قسم کی مادی اور معنوی امداد دی ۔ میں ہمیشہ آپکا ممنون اور شکر گذار رہونگا ۔ خدا

مجھے توفیق دے کہ آپ کی مہربانی اور عنایت کی تلافی کر سکوں ۔

آپکا مخلص

دوست عزیزم ،

آمید وارم شما وخانواده انشاءالله سلامت باشید ۔ بنده همین امروز صبح بطهران رسیدم و میخواهم در اولین فرصت تشکرات قلبی خود را خدمت آن دوست عزیز و خانم شما برای زحمات زیادی که برای من کشیدید ۔ تقدیم داشته باشم ۔ مدت ده روزیکه من در منزل ییلاق شما خدمت‌تان بودم ، بمن خیلی خوش گذشت ۔ محبت‌های صمیمانه و پذیرائی‌های مجلل شما هرگز فراموش نخواهد شد ۔ حالا بنده منتظر ورود شما بطهران میباشم و از شما خواهش میکنم که مستقیماً منزل بنده تشریف بیاورید و مارا بدینوسیله سرافراز بفرمائید ۔

مخلص شما

Dear friend,

I hope, by the grace of God you and the family are all well. I arrived in Tehran only this morning and at the first opportunity, wish to convey my hearty thanks to you and your wife for the great trouble you have taken for me. The ten days that I passed with you at your summer residence, I had a

Dear friend, (1)

✓ I am extremely grateful to you for the valuable service you have done to me. In fact, I do not know how to express my gratefulness and appreciation to you. I was caught in a difficult situation and most of my friends had left me in the thick of adversity and I felt myself completely helpless. With all your official engagements and family responsibilities you came to my aid and gave me all the moral and material help. I shall always be grateful to you. May God give me opportunity to return the kindness and love of a friend like you.

Sincerely yours.

دوست عزیزم ،

اس گرانبہا خدمت کے لئے جو میرے لئے آپ نے انجام دی ھے - نہایت ممنون و متشکر ھوں - حقیقت تو یہ ھے کہ میں نہیں جانتا آپکا شکریہ اور قدردانی کا اظہار کیسے کروں - میں مشکل حالات میں گھر گیا تھا اور زیادہ تر دوستوں نے عین مشکل میں مجھے چھوڑ دیا تھا اور میں اپنے آپ کو بالکل بے بس محسوس کرتا تھا - آپ نے باوجود تمام دفتر کے کاموں کے اور خاندانی ذمہ واریوں کے ، میری مدد کی اور ھر قسم کی مادی اور معنوی امداد دی - میں ھمیشہ آپکا ممنون اور شکر گذار رھونگا - خدا

وقت کھیل ورزش اور مطالعه میں مشغول رهتا هوں ـ سکول کے هیڈ ماسٹر (پرنسپل) اور دیگر آستاد میری ترقی سے راضی هیں ـ سکول کے ورزشی مقابلے ایک ماه بعد شروع هونگے اور میں هر روز صبح سویرے آن میں شرکت کیلئے تیاری کرتا هوں ـ ممکن ھے که هائی جمپ کا انعام جیت لوں ـ میں بالکل اچھا هوں اور آپ کوئی فکر نه کریں ـ میرا سلام والد صاحب اور دیگر اعضا خاندان کو پهنچا دیں ـ

آپکا فدائی

احمد

دوست عزیزم ،

از خدمت پرارزشی که شما برای بنده انجام دادهایدبی نهایت ممنون و متشکرم ـ درحقیقت نمیدانم چگونه تشکر و قدر دانی نسبت بشما اظهار نمایم ـ من در وضع بغرنجی گیر کرده بودم بیشتر دوستان مرا در عین تنگدستی ترک کرده بودند و من خود را کاملا بیچاره احساس میکردم ـ شما با تمام گرفتاری‌های اداری و مسئولیتهای خانوادگی ، بداد من رسیدید و از هیچ گونه کمک معنوی و مادی خودداری نکردید ـ من همیشه نسبت بشما شکرگذار و ممنون خواهم بود ـ خدا بنده را توفیق بدهد که الطاف و مراحم آن دوست عزیزم را تلافی نمایم ـ

مخلص شما

sisters and brothers. Your loving letter and the photograph engaged my attention for a long time and I felt as if we were all in one place. In the beginning I felt a little lonely here, but now I have found several friends and most of the time I am busy in games, sports and lessons. The Principal of the School and other teachers are satisfied with my progress. Sports competitions of the school will start after a month and every day early in the morning I do exercise for participation in them. It is possible I might win prize for high jump. I am perfectly well and you should have no worry. Please convey my salam to dear father and other members of the family.

Lovingly yours,
Ahmad

ذاتی خطوط

محترمہ والدہ صاحبہ ،

کل آپکا خط بمع افراد خاندان کی تصویر کے پہنچا اور مجھے بہت خوشی ہوئی۔ دو ماہ سے آپ اور اپنے بھائی بہنوں سے دور ہوں۔ آپ کے پر محبت خط اور تصویر کو میں نے کافی دیر تک مطالعہ کیا اور میں نے ایسا محسوس کیا کہ ہم سب ایک جگہ ہیں۔ یہاں ابتدا میں کچھ تنہائی محسوس کرتا تھا ، لیکن اب کچھ دوست پیدا کر لئے ہیں اور زیادہ تر

نامه خصوصی

مادر عزیزم !

دیروز نامه شما بایک قطعه عکس خانواده رسید و بسیار خوشحال شدم ـ دو ماه است که از شما و خواهران و برادران عزیز خود دور میباشم ـ نامه پر محبت شما و عکس مدتی مرا مشغول خود داشت و من اینطور احساس میکردم که ما همه یکجا هستیم ـ اینجا در اول کار من یک کمی احساس تنهائی میکردم ولی حالا دوستان متعددی پیدا کرده‌ام و بیشتر وقت سرگرم بازیها و ورزشها و درسها میباشم ـ رئیس دبیرستان و معلم‌های دیگر از پیشرفت من راضی هستند ـ مسابقه‌های ورزشی دبیرستان ما یک ماه دیگر شروع میشود و من هر روز صبح زود برای شرکت در آنها تمرین میکنم ـ ممکن است در پرش ارتفاع من جایزه به برم ـ حالم کاملا خوب است و شما هیچ نگرانی نداشته باشید ـ سلام مرا بپدر عزیزم و اعضاء خانواده بر سانید ـ

قربان شما

احمد

Personal Letters

Dear Mother,

I was so happy to receive your letter yesterday along with a photograph of the family. It is two months that I am away from my

great loss. Please accept our heartfelt sympathy and sorrow and I assure you that these words cannot fully express the depth of our grief. You had mentioned about the illness of the deceased a month back, but I never thought that his illness would lead to this sad tragedy.

Your grandfather was an extraodinarily pleasant in conversation and was kind hearted and we have some very sweet memories from him. We share your sorrow and pray to God to grant you patience and power to bear the loss.

Yours sincerely,
Tahirzada

دوست عزیزم ، (پیارے دوست)

احمد کے خط سے جو آج ھی مجھے ملا ، آپکے دادا کی وفات کی اطلاع ملی - ھم سب کو اس افسوسناک نقصان کا غم ہے - آپ ھمارے غم اور ھمدردی کے احساسات قبول کیجئے اور یقین جانیے کہ ھمارے محض الفاظ ھمارے شدت غم کا اظہار نہیں کر سکتے - آپنے ایک ماہ پہلے مرحوم کی بیماری کا ذکر کیا تھا ، لیکن ھم خیال نہیں کرتے تھے کہ اس بیماری کا یہ افسوسناک نتیجہ ھوگا - آپکے دادا نہایت اچھی باتیں کیا کرتے تھے اور بہت مہربان تھے آن کی ھمارے پاس بہت سی اچھی یادیں باقی ھیں - ھم آپکے غم و رنج میں شریک و شامل ھیں اور خدا سے دعا کرتے ھیں کہ آپکو صبر و تحمل عطا فرمائے -

آپکا دوست
طاھرزادہ

نامه تسلیت

دوست عزیزم ،

از نامه احمد که همین امروز صبح بمن رسید ، از درگذشت جد شما اطلاع حاصل کردم ـ همه ما از این فاجعه اسفناک بی اندازه متاثر هستیم ـ تقاضا داریم احساسات پر از تاسف و دلسوزی ما را پذیرفته و مطمئن باشید که این کلمات نمیتواند به تنهائی شدت اندوه ما را نشان دهد ـ شما یک ماه پیش از کسالت آن مرحوم متذکر شده بودید ، ولی گمان نمیکردم که آن کسالت منجر باین ضایعه اسفناک خواهد گردید ـ

جد شما فوق العاده خوش صحبت و مهربان بود و ما خاطره‌های بسیار شیرین از آن مرحوم داریم ـ ما در غم و اندوه شما شریک و سهیم هستیم و از خداوند مسئلت مینمائیم که بشما صبر و تحمل عطا فرماید ـ

دوست شما ،
طاهرزاده

LETTER OF CONDOLENCE

Dear friend,

From Ahmad's letter that I have received just this morning, I learnt of your grand father's death. We are all extremely sad to learn of this

نامه نگاری

LETTER - WRITING

خط و کتابت

میں اس خط کو رجسٹری بھجوانا چاھتا ھوں ۔	10, I want to send this letter by registered post.	۱۰- میخواهم این کاغذ را سفارشی بفرستم ۔
پہلی ڈاک لاھور کو کب جاتی ھے ؟	11. When does next mail leave for Lahore ?	۱۱- اولین پست برای لاهور کی حرکت میکند ؟
میرا نام اور پته نوٹ کر لیجئے	12. Please note my name and address.	۱۲- اسم و آدرس (نشانی) مرا یادداشت کنید ۔
تقسیم ڈاک کی کھڑکی کہاں ھے ؟	13. Where is the delivery window ?	۱۳- باجه توزیع کجاست ؟
کیا آپ تار لے لیجئے گا ؟	14. Will you accept the telegram ?	۱۴- آیا شما تلگراف قبول میکنید؟
تار کا ریٹ کیا ھے ؟	15. What is the rate of telegrams ?	۱۵- نرخ تلگراف چیست ؟
ہر لفظ کے لئے ایک ریال اور ایک تار کیلئے کم از کم ایک تومان ۔	16. One Rial per word and the least charge for one telegram are 10 Rials.	۱۶- برای هر کلمه یک ریال وحد اقل برای یک تلگراف یک تومان ۔
یه اکسپرس تار ھے ۔	17. This telegram is immediate.	۱۷- این تلگراف فوری است ۔

اداره پست و تلگراف	POST AND TELEGRAPH OFFICE	ڈاکخانه و تارگھر
۱- این صندوق پست است -	1. This is a letter box.	یه لیٹر بکس ہے -
۲- این اداره پست است -	2. This is the post office.	یه ڈاکخانه (پوسٹ آفس) ہے
۳ از باجه تمبر فروشی تمبر بخرید -	3. Please purchase stamps from the Stamp window.	ٹکٹ فروش کی کھڑکی سے ٹکٹ خریدئے -
۴- باجه کاغذهای سفارشی کجاست ؟	4. Where is the window for registered letters?	رجسٹرڈ خطوط کی کھڑکی کہاں ہے ؟
۵- این بسته را وزن کنید	5. Please wiegh this packet.	اس پیکٹ کو تولئے -
۶- چه مبلغ بایستی برای پست بپردازم ؟	6. How much should I pay for the postage ?	ٹکٹوں کیلئے کتنے پیسے ادا کروں ؟
۷- یک تمبر دو ریالی بمن بدهید -	7. Please give me two Rial stamp.	مجھے دو ریال کا ایک ٹکٹ دیجئے -
۸- دو عدد کارت پستال بدهید -	8. Give me two post cards.	مجھ کو دو پوسٹ کارڈ دیجئے -
۹- نشانی خودتان را در گوشه کارت بنویسید -	9. Write your own address in the corner of the card.	اپنا پته کارڈ کے کونه پر لکھئے -

قلی میرا سامان دوسرے درجہ میں رکھ دو ۔	6. Mr. Coolie (porter), please put my luggage in II class carriage.	۶- آقای باربر اثاثیه مرا در درجه دوم بگذارید ۔
یہ اکسپریس ٹرین ہے ۔	7. This is an express train.	۷- این ترن سریع‌السیر است ۔
جلدی کیجئے ٹرین نے سیٹی بجا دی ہے اور چلنے ہی والی ہے ۔	8. Hurry up. The train has whistled and is about to start.	۸- عجله کنید ، ترن سوت زده است وهمین الان حرکت میکند ۔
اس ٹرین کو لاہور کے لئے کہاں بدلنا ہوگا ؟	9. Where shall we change for Lahore?	۹- این ترن را برای لاهور کجا عوض میکنیم ؟
یہ گاڑی سیدھی لاہور جاتی ہے۔ بدلنے کی ضرورت نہیں پڑتی۔	10. We don't change. This train goes straight to Lahore.	۱۰- ترن عوض نمیکنیم - این ترن مستقیماً بلاهور میرود ۔
کیا وہاں دو آدمیوں کی جگہ ہے ؟	11. Is there room for two persons?	۱۱- آیا آنجا برای دو نفر جا هست ؟
آپکے سامان کی رسید کہاں ہے ؟	12. Where is the receipt for your luggage?	۱۲- رسید اثاثیه شما کجاست ؟

یہاں سے راستہ سخت چڑھائی کی طرف جاتا ہے ۔	18. Gradient of the road is very steep here.	۱۸- جادهاینجا خیلی سربالاست ۔
اُس پیچ سے اترائی شروع ہو جاتی ہے ۔	19. From that curve it starts on the down grade.	۱۹- ازآن پیچ سرازیری شروع میشود ۔

ریلوے اسٹیشن	RAILWAY STATION	ایستگاه راه آهن
کراچی کیلئے گاڑی کتنے بجے روانہ ہوتی ہے ؟	1. What time does train for Karachi leave ?	۱- ترن برای کراچی چه ساعت حرکت میکند ؟
انتظار کا کمرہ کہاں ہے ؟	2. Where is the waiting r. om ?	۲- اطاق انتظار کجاست ؟
ٹکٹ بیچنے کا دفتر کہاں ہے ؟	3. Where is the ticket office ?	۳- دفتر بلیط فروشی کجاست؟
میں نے دوسرے درجہ کا ٹکٹ خریدا ہے ۔	4. I have purchased a II class ticket.	۴- من بلیط درجه دوم خریده‌ام ۔
ایک قلی بلائیے ۔	5. Pleass call a coolie (porter).	۵- یک حمال (باربر) را صدا کنید ۔

کیا آپکے کے پاس ڈرائیوری کا لائسنس ہے ؟	10. Do you have a driving licence ?	۱۰- آیا شما تصدیق رانند گی دارید ؟
آپ بہت تیز چلاتے ہیں - پیچ و پرزے ڈھیلے ہوگئے ہیں ، اُن کو مضبوط کریں -	11. You drive very fast. The nuts have gone loose, tighten them up.	۱۱- شما خیلی تند میروید - پیچ و مهره‌ها شل شده است - انها را محکم کنید -
انجن باقاعدہ کام نہیں کرتا -	12. The engine is not working properly.	۱۲- موتور مرتب کار نمیکند -
موسم سرد ہے - انجن جلدی سٹارٹ نہیں ہوتا -	13. It is cold now. The engine does not start soon.	۱۳- هوا سرد است - موتور زود روشن نمیشود -
تاریکی چھا رہی ہے - چراغ روشن کیجئے -	14. It is getting dark. Turn on the light.	۱۴- هوا تاریک شده ، چراغ روشن کنید -
یہ راستہ بہت خطرناک ہے اور اس میں موڑ زیادہ ہیں -	15. This road is very dangerous and full of curves.	۱۵- این جاده خیلی خطرناک و پر پیچ است -
یہ راستہ کہاں جاتا ہے ؟	16. Where does this road lead to.	۱۶- این جاده بکجا میرود ؟
میں خود موٹر چلاؤنگا -	17. I'll drive myself.	۱۷- من خودم پشت رل می‌نشینم -

موٹر کار و موٹر ڈرائیونگ	MOTOR CAR AND MOTOR DRIVING	اتو مبیل و رانندگی
موٹر آہستہ چلاؤ ، سڑکوں پر بھیڑ ہے -	1. Drive slowly. The roads are crowded.	۱- آهسته برانید، جاده‌ها شلوغ است -
زیادہ سے زیادہ رفتار 50 میل فی گھنٹہ ہے -	2. 50 mile per hour is the maximum speed limit.	۲- حد اکثر سرعت ۵۰ میل درساعت است -
یہاں مت ٹھہرئے -	3. No parking here.	۳- اینجا توقف نکنید -
میں ایک موٹر گھنٹہ کے حساب سے کرایہ کرنا چاہتا ہوں -	4. I want to hire a car by the hour.	۴- من میخواهم یک ماشین رای یکساعت کرایه کنم -
پٹرول پمپ کہاں ہے ؟	5. Where is the petrol pump?	۵- پمپ بنزین کجاست ؟
ٹائر پھٹ گیا ہے اور بریک خراب ہو گئی ہے -	6. The tyre has burst and the brake out of order.	۶- لاستیک ترکیده است و ترمز از کار افتاده است -
یہ بیٹری بدلنی ہوگی -	7. This battery should be changed.	۷- این باطری باید عوض شود
ریڈی‌ایٹر میں سوراخ ہے -	8. The radiator leaks.	۸- را دیاتور چکه میکند -
پچھلی سپرنگ اور مڈگارڈ ٹوٹ گئے ہیں -	9. The back spring and the fenders are broken.	۹- فنر عقب و گلگیرها شکسته است -

باپ نے پرائیویٹ گھر پر تیرنے کے لئے حوض بنوایا ہے -	and his father has built a swimming pool at his private residence.	شخصی خود یک استخر شنا ساخته است .
سب کاموں میں سست ہے -	6. He is lazy in everything he does.	۶ - در تمام کارها تنبل است.
مقررہ وقت پر کلاس میں حاضر نہیں ہوتا -	7. He is not punctual in attending the class.	۷ - سر ساعت در کلاس حاضر نمیشود .
اس کو ادب و شعر میں کوئی دلچسپی نہیں لیکن ادبی جلسوں میں شرکت کرتا ہے -	8. He has little interest in poetry and literature but he attends literary meetings.	۹ - او به ادبیات و شعر علاقه ندارد ولی در جلسه های ادبی شرکت میکند -
وہ ظاہر کرتا ہے کہ مجھے شعر میں دلچسپی ہے -	9. He pretends that he is interested in poetry.	۹ - او تظاهر میکند که بشعر علاقه دارد -
وہ دوسروں کی بات نہیں سنتا اور اس کا برتاؤ نفرت انگیز اور مغرورانہ ہے -	10. He doesn't listen to others and his behaviour is proud and annoying.	۱۰ - بحرفهای دیگران گوش نمیدهد و رفتار او خجلی زننده و خود سرانه است .

آقای بیژن	Mr. BEZHAN	مسٹر بیژن
۱ - بیژن پسر تاجر خرپولی است و در حدود ۲۵ سال دارد .	1. Bezhan is the son of a rich merchant and is about 25 years of age.	بیژن ایک متمول تاجر کا بیٹا ہے اور تقریباً پچیس سال کا ہے -
۲ - در کلاس سال دوم دانشکده حقوق درس میخواند .	2. He is studying in the 2nd year class of the Law College.	لا کالج کے دوسرے سال کی کلاس میں پڑھتا ہے -
۳ - بیژن بدرسهای خود زیاد علاقه ندارد و بیشتر وقت خود را در تفریح و مجالس رقص و آواز میگذراند	3. Bezhan is not much interested in his lessons and most of the time he spends in dance and music and other entertainments.	بیژن کو اپنے سبق میں کچھ زیادہ دلچسپی نہیں اور بیشتر وقت تفریح اور رقص اور گانے کی محفلوں میں گذارتا ہے -
۴ - پدرش اصرار دارد که او یک وکیلی داد گستری بشود -	. His father insists on his becoming a lawyer.	اس کا باپ اصرار کرتا ہے کہ بیژن عدالت کا وکیل بنے -
۵ - از ورزشها فقطشنا را دوست دارد و پدرش در منزل	5. Swimming is the only exercise he likes	ورزشوں میں اس کو صرف تیرنا پسند ہے اور اس کے

وہ اپنے دوستوں کو بھی کھیلوں میں حصہ لینے کی ترغیب دیتا رہتا ہے ۔	5. He encourages his friends to participate in games.	۵- دوستان خود را برای شرکت در بازیها تشویق میکند -
وہ اپنے سبق باقاعدہ تیار کرتا ہے ۔	5. He prepares his lessons regularly.	۶- درسهای خود را مرتبا حاضر میکند -
وہ بزرگوں کا احترام کرتا ہے اور ان کی بات نہیں کاٹتا ۔	7. He respects his elders and does not interrupt their talk.	۷- به بزرگان احترام میگذارد و توی حرفهای ایشان نمیدود -
سب اسکو چاہتے ہیں لیکن ورزشی حلقوں میں وہ خاص طور پر ہر دل عزیز ہے ۔	8. All like him but he has special popularity in sports circles.	۸- همه او را دوستدارند ولی در محافل ورزشی محبوبیت خاص دارد -
وہ متکبر نہیں ہے اور اپنے آپکو دوسروں کے سامنے بڑا ظاہر نہیں کرتا ۔	9. He is not proud and doesn't show himself off before others.	۹- متکبر نیست و خود را بروی دیگران نمی کشد
شرمیلا اور محجوب ہے ۔	10 He is shy and modest.	۱۰- کم رو و محجوب است -
سینما اور تھیٹر اسے پسند نہیں لیکن شہر کے باہر سیر اور پک نک کیلئے جانا اسے پسند ہے ۔	11. He does not like cinema and theatre but likes going for an outing and picnic.	۱۱- سینما و تاتر را دوست ندارد ولی گردش بیرون شهر و پیکنیک را دوست دارد -

مسٹر احمد	Mr. AHMAD	آقای احمد
احمد اکیس ساله جوان هے اور یونیورسٹی میں پڑھتا هے ۔	1. Ahmad is a young-man of 21 and is studying at the University.	۱- احمد جوانی است ۲۱ ساله ودردانشگاه درس میخواند
کھیل اور ورزش پسند کرتا هے اور تہران کے بہترین فٹبالروں میں شمار هوتا هے ۔	2. He loves games and sports and is considered as one of the best Foot ballers in Tehran.	۲- او بازی و ورزشهارا دوست دارد ویکی از بهترین فوتبالیستهای تهران بشمار میرود ۔
اور اسی طرح تیرنے دوڑنے اور کودنے کے میچوں میں حصه لیتا هے اور چند دفعه اس نے انعام بھی جیتا هے ۔	3. He also participates in swimming, running and jumping competitions and has a few times won prizes.	۳- در مسابقه های شنا و دو وپرش نیز شرکت میکند و چند مرتبه برنده جایزه شده است ۔
وه بہت اچھے اخلاق کا مالک هے اور اچھی گفتگو کرتا هے ۔	4. He is very well behaved and a pleasant conversationalist.	۴- خیلی خوش اخلاق و خوش صحبت است ۔

Persian	English	Urdu
۷- بعد از صرف چای مادرم و گاهی پدرم برای دیدن دوستان و خویشاوندان میروند -	7. After tea my mother and (sometimes my father also) go to see friends and relatives.	چائے پینے کے بعد والدہ اور کبھی کبھی والد صاحب بھی دوستوں اور رشتہ داروں کو ملنے کےلئے جاتے ہیں -
۸- بعد از شام پدرم راجع باوضاع روز گفتگو میکند و گاهی قصه هائی نیز میگوید -	8. After dinner my father talks about the current happenings and sometime tells a story as well.	رات کے کھانے کے بعد والد روز مرہ کے حالات پر بات چیت کرتے ہیں - اور کبھی کبھی کوئی قصہ بھی بیان کرتے ہیں -
۹- بعد از آن من در اطاق مطالعه پدرم درسهای خود را حاضر میکنم و پدرم کار دفتر را میکند و یا کتاب میخواند -	9. After this I prepare my lessons in my father's study and my father does some office work or reads some book.	اس کے بعد میں والد کے مطالعہ کے کمرہ میں اپنے سبق تیار کرتا ہوں اور والد دفتر کا کام کرتے یا کوئی کتاب پڑھتے ہیں-
۱۰- روز های تعطیل ما برای گردش بیرون شهر میرویم -	10. On holidays we go out of the town for an outing.	تعطیل کے دن ہم سیر کے لئے شہر سے باہر چلے جاتے ہیں -

روزانه پروگرام	DAILY PROGRAMME	برنامه روز
میں صبح پانچ بجے بیدار ہوتا ہوں ۔	1. I get up at 5 in the morning.	۱- من ساعت ۵ صبح بیدار میشوم ۔
ہاتھ منہ دھوتا ہوں دانتوں کو مسواک اوردانتوں کی کریم سے صاف کرتا ہوں ۔	2. I wash my hands and face. I clean my teeth with bursh and dental cream.	۲- دست و صورت را میشویم دندان را بامسواک و خمیر دندان پاک میکنم-
سات بجے والدہ صاحبہ ناشتہ تیار کرتی ہے اور میں والد صاحب کے ساتھ ناشتہ کرتا ہوں ۔	3. At 7 my mother prepares break fast and I take my break fast with my father.	۳- ساعت ۷ مادرم صبحانه حاضر میکند و من باتفاق پدرم صبحانه میخورم -
ساڑھے سات بجے میں اسکول اور میرے والد صاحب دفتر جاتے ہیں ۔	4. At $7\frac{1}{2}$ I go to school and my father goes to his office.	۴- ساعت $\frac{1}{2}$۷ من بدبستان و پدرم به دفتر میرود -
میں دوپہر کا کھانا گھر آکر کھاتا ہوں لیکن میرے والد دفتر میں ہی کھاتے ہیں ۔	5. I come home for lunch, but my father lunches at his office	۵- من برای ناهار منزل میایم ولی پدرم در دفتر صرف ناهار میکند ۔
پانچ بجے بعد از ظہر ہم چائے پینے کےلئے کھانے کے کمرہ میں جمع ہوجاتے ہیں ۔	6. At 5 p.m. we gather together in the dining room for tea.	۶- ساعت ۵ بعد از ظهر ما برای صرف چای بسالن ناهار خوری جمع میشویم-

یه فلم بہت ہی غم انگیز تھی -	8. This films was a tragedy.	۸- این فیلم بسیار حزن آوربود -
میں ناچ و گانے کی فلم کو زیادہ پسند کرتا ہوں -	9. I prefer dance and music films.	۹- من فیلم رقص و آواز را بیشتر دوست دارم -
اس فلم نے مجھے تھکا دیا -	10. This film was tiring.	۱۰- این فیلم خسته کننده بود-
جاسوسی اور پولیس کی فلمیں دیکھنے کا مجھے حوصله نہیں ہے -	11. I have no patience for films about spying and police activities.	۱۱- من برای فیلمهای جاسوسی و پلیسی هیچ حوصله ای ندارم -
تہران تھیٹر عموماً خنده آور تفریحی کھیل دکھلاتا ہے-	12. The Tehran Theatre ordinarily stages comic plays.	۱۲- تاتر تهران معمولا نمایش های خنده آور (تفریحی) (کمدی) . نشان میدهد -
میں بھی کبھی کبھی ایسے ہی سنیما چلا جاتا ہوں -	13. I also sometimes casually go to cinema.	۱۳- من هم گاهی بسینما سری میزنم -
میرے لئے سنیما بہترین تفریح ہے-	13. Cinema is the best entertainment for me.	۱۴- برای من سینما بهترین تفریح است -

تھیٹر و سنیما	THEATRE AND CINEMA	تاتر و سینما
آجکل تہران تھیٹر میں ایک اچھا کھیل دکھلا رہے ھیں میں نے اپنے لئے ایک جگہ مخصوص (ریزروڈ) کرا لی ہے -	1. Tehran Theatre is showing a good play these days. I have got a seat for me reserved there.	۱- امروزها در تاتر تهران یک نمایش خوبی نشان می دهند - من برای خود جا رزرو کرده ام -
میں سنیما کوزیادہ پسند کرتا ہوں-	2. I like cinema better.	۲- من سینما را بیشتر دوست دارم-
سنیما اور تھیٹر وقت گزارنے کے لئے اچھے ھیں -	3. Cinema and theatre are a good pass time.	۳- سینما و تاتر برای گزراندن وقت خوب است -
تعلیمی فلموں سے طالب علموں کیلئے فائدہ اٹھایا جاسکتا ہے -	4. Educational films could be used for the benefit of students.	۴- از فیلم های آموزشی میشود برای دانشجویان استفاده نمود -
زیادہ تر فلمیں تفریحی ہوتی ھیں -	5. Most of the films are for entertainment.	۵- بیشتر فیلمها جنبه تفریحی دارد -
میں نے کل ایک جنگی فلم دیکھی جو بہت ھی سنسنی خیز تھی -	6. Yesterday I saw a war film. It was very exciting.	۶- من دیروز یک فیلم جنگی دیدم خیلی هیجان انگیز بود -
ایران میں فلمی صنعت نے آخری تین سالوں میں نمایاں ترقی کی ہے -	7. Iran's film industry has made good progress during the last three years.	۷- صنعت فیلم در ایران در سه سال اخیر پیشرفت شایانی کرده است -

میری تصویر سامنے سے اچھی نہیں آتی ایک طرف سے لیجئے -	6. I don't photograph well from front. Take the photo from one side.	۶- از جلوعکس من خوب نمی افتد از پهلو بردارید -
فوٹو گرافر صاحب مہربانی کرکے ایک فلم ۱۲۰ نمبر کی دیجئے گا -	7. Mr. Photographer — Please give me a film No. 120.	۷- آقای عکاس لطفا یک قطعه فیلم ۱۲۰ بمن بدهید -
۶۲۰ نمبر میرے کیمرے میں نہیں آتی -	8. No. 620 does not fit in my camera.	۸- فیلم ۶۲۰ به دوربین من نمیخورد -
اس فلم کو میں کل ڈیولپ کرونگا-	9. I shall develop this film tomorrow.	۹- این فیلم رامن فردا ظاهر خواهم کرد -
مجھے اپنے کیمرہ کے لئے ایک سہ پایہ (سٹینڈ) کی ضرورت ہے -	10. I want a tripod for my camera.	۱۰- من برای دوربین خود یک سه پایه میخواهم -
میں نے کھیل کے گراؤنڈ میں چند سنیپ شارٹ لئے ہیں-	11. I took a few snap shots in the play ground.	۱۱- من چند تا عکس های فوری از میدان بازی برداشتم -
مجھے فلم ڈیولپ کرنے کے لئے چند ڈش چاہئیں -	12. I want a few dishes for developing films.	۱۲- من چند تا ظرف برای ظاهر کردن فیلم میخواهم-

فوٹوگرافی	PHOTOGRAPHY	عکاسی
میں نے جرمنی کا بنا ہوا ایک کیمرہ خریدا ہے -	1. I have purchased a Camera made in Germany.	۱- من دوربین عکاسی ساخت آلمان خریده ام -
یہ کیمرا ایک سیکنڈ کے ہزارویں حصہ میں تصویر لے سکتا ہے -	2. This Camera can take a photograph in 1/1000 of a second.	۲- این دوربین میتواند در یک هزارم ثانیه عکس بگیرد -
یہ تصویر اچھا نہیں ٹھیک طرح سے فوکس نہیں کیا گیا -	3. This photo is not good. It is out of focus.	۳- این عکس خوب نیست - خارج از میزان است -
کیمرہ کو فوکس کرنے کے لئے آپ کو زیادہ توجہ دینا چاہئے -	4. You should pay close attention while adjusting the focus.	۴- در میزان کردن دوربین باید بیشتر دقت کنید -
مجھے پاسپورٹ کے لئے چھ تصویریں چاہئیں - مہربانی کرکے ابھی فوٹو لے لیں اور بہت جلدی تیار کردیں میں جلد از جلد چاہتا ہوں -	5. I want six photos for Passport. Please take my photo just now and prepare these soon. I am in great hurry.	۵- من شش تاعکس برای گذر نامه احتیاج دارم - لطفا همین حالا برد اریدو زود حاضر کنید من، خیلی عجله دارم -

سود کس حساب سے دیجئے گا -	8. What interest will you pay ?	۸- منفعت به چه نرخ می پردازید ؟
تین فیصدی مگر جاری حساب کے لئے کوئی سود نہیں دیا جاتا -	9. Three per cent. But we pay no interest on current account.	۹- صدی- سه ولی برای حساب جاری هیچ منفعت نمی پردازیم -
ایک سو پاکستانی روپیہ ریال میں تبدیل کر دیجئے -	10. Please change 100 Pak Rupees into Rials for me.	۱۰- صد روپیه پاکستانی بریال تعویض کنید -
میں تیس پونڈ کی ہنڈی گرانڈلے بنک لنڈن کے نام کی چاہتا ہوں -	11. I want to send a draft for £30 on Grindlays London.	۱۱- من میخواهم حواله ۳۰ لیره برای بانک گراندلی در لندن بفرستم -
آج روپیہ کا کیا نرخ ہے -	12. What is the rate of Rupees today.	۱۲- نرخ روپیه امروز چیست ؟
آپ اپنے روپیہ کو آزاد مارکیٹ میں ہی تبدیل کرا سکتے ہیں -	13. You can get your Rupees changed in the free market as well.	۱۳- شما نیز میتوانید روپیه خود را در بازار آزاد تعویض کنید -

بنک میں	AT THE BANK	در بانك
میں نیشنل بنک میں حساب کھولنا چاھتا ھوں ۔	1. I want to open account with the National Bank.	۱- من میل دارم در بانک ملی حساب باز کنم-
آپ کتنا روپیہ جمع کرانا چاھتے ھیں ۔	2. How much money do you wish to deposit ?	۲- چه مبلغ میخواهید بگذارید ؟
پہلی دفعہ کم از کم آپ کو سو تومان جمع کرانا ھوگا ۔	3. Your first deposit should be at least 100 Tumans.	۳- سپرده اول شما باید حد اقل صد تومان باشد ۔
مجھے ایک چک بک چاھئے ۔	4. I want a cheque book.	۴- من یک دفترچه چک میخواهم ۔
میں اپنا حساب بند کرنا چاھتا ھوں ۔	5. I want to close my account.	۵- من میخواهم حساب خود را به بندم ۔
اپنے تمام بقایہ حساب کا چک لکھدیجئے ۔	6. Please draw a cheque for the balance of your account.	۶- یک چک برای تتمه موجودی حساب خود بکشید ۔
مہربانی کرکے فرمائیے میرا بقایہ حساب کل کتنا ہے ۔	7. Please tell me how much balance I have.	۷- خواهش میکنم بفرمائید تتمه موجودی حساب من چقدر است ؟

شیو اوپر سے نیچے کی طرف کیجئے نیچے سے اوپر مجھ کو تکلیف دیتی ہے -	8. Please shave me downward from below upwards hurts me.	۸- صورتم را از بالا بپائین بتراشید از پائین ببالا مرا اذیت میکند -
یہ تیل اچھا ہے اور بال گرنے سے روکتا ہے -	9. This oil is good. It keeps hair from falling.	۹- این روغن خوب است از ریزش موجلوگیری میکند -
کیا آپ کے بالوں کو تیل لگادوں یا آپ خشک کنگھی کرانا چاهتے ہیں -	10. Shall I wet your hair or you want dry combing.	۱۰- آیا میخواهید موهای شمارا ترکنم یاشانه خشک بزنم -
خشک کنگھی کیجئے -	11. Comb it dry.	۱۱- شانه خشک بزنید -
میں بالوں کو درمیان سے جدا کرتا ہوں	12. I part my hair from the middle.	۱۲- من فرق را از وسط باز میکنم -
میں پہلو سے جدا کرتا ہوں -	13. I part from the side.	۱۳- من از پهلو باز میکنم -
درمیان سے چیر اچھا معلوم دیتا ہے -	14. Parting from the middle suits you better.	۱۴- ازوسط بشما بهتر میاید -
میری گردن کے اردگرد استرا نہ لگائیں بالوں کو قینچی سے چھوٹا کریں -	15. Don't shave around my neck with razor. Cut the hair with a scissors.	۱۵- اطراف گردنم را با تیغ نتراشید - باقیچی کوتاه کنید -
آپکا آنا مبارک صاحب	16. You are welcome sir.	۱۶- خوش آمدید آقا -
آپکی مہربانی	17. Thank you.	۱۷- مرحمت شمازیاد -

معاف فرمائیے یہ نمبر غلط ہے -	14. Please excuse me. This is wrong number.	۱۴- به بخشید شماره اشتباهی گرفته اید -
آپ کہاں سے بول رہے ہیں -	15. Where are you speaking from.	۱۵- شما ازکجا صحبت میکنید -
مہربانی کر کے ذرا بلند آواز سے بات کریں -	16. Please speak louder.	۱۶- لطفا بلند ترصحبت کنید -

---

حجام کی دوکان	**BARBER'S SHOP**	**سلمانی - آرایشگاه**
میں بال کٹوانے چاہتا ہوں -	1. I want to have a hair cut.	۱- من میخواهم موی سرم را اصلاح کنم -
تقریباً ایک انچ کاٹ دیں تاکہ چھوٹے ہوجاویں -	2. Please shorten my hair by about an inch.	۲- تقریباً یک انچ از سرم بزنید (کوتاه کنید)
میری شیو کیجئے -	3. I want a shave.	۳- صورتم رابتراشید -
آپکا استرا تکلیف دیتا ہے کافی تیز نہیں	4. Your razor hurts. It is not sharp enough.	۴- تیغ شما اذیت میکند باندازه کافی تیز نیست
معاف فرمائیے استرا تبدیل کرتا ہوں	5. Please pardon me. I'll change the razor.	۵- به‌بخشید تیغ راعوض میکنم -
صرف شیو کیجئے بال کٹوانے کی ضرورت نہیں	6. I only want a shave. Hair cut is not needed.	۶- فقط صورتم را بتراشید . اصلاح لازم نیست -
سر کے گرد استرے سے شیو کر دیں -	7. Please shave round the head.	۷- یک کمی اطراف سرم را بتراشید -

۸- شما چطور هستید - الحمد لله -	8. How are you? thank God.	الحمد لله آپ کیسے ہیں -
۹- به بخشید مزاحم شما شدم میخواستم آدرس احمد را از شما بپرسم - من با وی یک کار واجبی داشتم -	9. Please excuse me for this trouble I wanted to ask Ahmad's address from you. I have an urgent piece of work with him.	میں آپ سے احمد کا پتہ پوچھنا چاہتا ہوں مجھے اس سے ایک ضروری کام ہے -
۱۰- گوشی را داشته باشید (گوشی خدمت تان باشد) الان عرض میکنم -	10. Please hold on. I'll tell you just now.	ٹیلیفون پکڑے رکھئے ابھی عرض کرتا ہوں -
۱۱- خیلی ممنونم - مرحمت شما زیاد -	11. Thank you very much - Very kind of you.	بہت ممنون ہوں آپکی مہربانی -
۱۲- آقا منزل نیستند ؟ چه فرمائشی دارید ؟	12. Mr.—is not at home. May I know what you want?	آقا گھر پر نہیں کیا حکم ہے -
۱۳- شماره تلفن من یاد داشت کنید و باقا بگوئید تلفن کنند -	13. Please note down my telephone No. and tell Mr.—to telephone to me.	میرا ٹیلیفون نمبر نوٹ کرلو اور آقا سے کہنا کہ مجھ کو ٹیلیفون کرے -

ٹیلی فون پر بات چیت	CONVERSATION ON TELEPHONE	مکالمات تلفنی
ہیلو آپ کہاں ہیں ؟	1. Hello-Where is that ?	۱- الو - آنجا کجاست ؟
یہ مسٹر منصور صاحب کا گھر ہے ۲۰۰۲ نمبر -	2. It is house of Mr. Mansur. Telephone No. 2002.	۲- منزل آقای منصور شماره ۲۰۰۲
معاف کیجئے میں ۳۰۱۲ نمبر لینا چاہتا تھا -	3. Please excuse me. I was dialling No. 3012.	۳- به بخشید من شماره ۳۰۱۲ خواستم بگیرم -
یہ نمبر — مسٹر (ج) کا گھر ہے -	4. It is No.—house of Mr. G.	۴- اینجا شماره—منزل آقای ج است -
کیا مسٹر (ج) صاحب تشریف فرما ہیں ان سے کہئے ٹیلیفون پر تشریف لائیں -	5. Is Mr. G. in. Please ask him to come to the telephone.	۵- آقا تشریف دارند - بگوئید پشت تلفون تشریف بیاورند -
میں ابھی دفتر سے آیا ہوں کہئے کیا حکم ہے -	6. I have just come form office. Please let me know what I could do for you ?	۶- من همین الان ازاداره آمده ام بفرمائید چه فرمایشی دارید ؟
ہیلو آپ ہیں سلام عرض کرتا ہوں امید ہے خدا کے فضل سے آپ اچھے ہیں -	7. Hello - Is it you ? Good morning. I hope you are well by the grace of God.	۷- هیلو آقا شما هستید ؟ سلام عرض میکنم— حالتان خوب است انشاءالله

یہ دس منٹ پیچھے رہ جاتی ہے -	6. This is 10 minutes slow.	۶- این ده دقیقه عقب کار میکند (میرود) -
مجھے ایک الارم کلاک کی ضرورت ہے -	7. I stand in need of an alarm clock.	۷- من یکساعت شماطه احتیاج دارم -
لیجئے یہ جرمنی کی بنی ہوئی ہے اور ارزاں بھی ہے اور کام بھی اچھا دیتی ہے -	8. Here it is It is made in Germany. It is cheap and also serves well.	۸- بفرمائید - این ساخت آلمان است - هم ارزانست و هم کارش خوب است -
یہ گھڑی وقت نہایت صحیح دیتی ہے -	9. This watch gives very accurate time.	۹- این ساعت وقت را دقیق نشان میدهد -
یہ گھڑی کب تک تیار ہوجائے گی ؟	10. When will this watch be repaired ?	۱۰- این ساعت تا کی تعمیر میشود ؟
ایک ہفتہ تک میرے پاس رہنی چاھئے - میں مرمت کرکے ٹسٹ کرونگا تاکہ مجھے تسلی ہوجائے -	11. It should remain with me for a week. I will repair it and then test it so that I may be satisfied with its work.	۱۱- باید یک هفته پیش من باشد - تعمیرش میکنم و امتحانش هم میکنم تا مورد اطمینان من باشد -

اٹھارواں سبق	LESSON XVIII	درس هشدهم
گھڑیاں بیچنے و مرمت کی دوکان	*Watch makers.*	ساعت فروشی و ساعت سازی
چند دن سے میری رسٹ واچ کام نہیں کرتی -	1. My wrist watch has stopped since a few days.	۱- چند روز است ساعت مچی من کار نمیکند -
اس کا اسپرنگ ٹوٹ گیا ہے جو مرمت نہیں ہوسکتا -	2. Its spring is broken. It (cannot) not be repaired.	۲- فنرش شکسته است - نمیتوان تعمیرش کرد -
نیا سپرنگ لگا دیجئے -	3. Please put in a new spring.	۳- فنر نو بیاندازید -
آپ کی گھڑی میں کوئی نقص نظرنہیں آتا۔ صرف اسےصاف کرنے کی ضرورت ہے -	4. I don't see anthing wrong with your watch. Only it ought to be cleaned.	۴- در ساعت شما عیبی نمی بینم فقط باید تمیزش کرد -
یہ گھڑی ہر روز پانچ منٹ آگے جاتی ہے -	5. This watch goes 5 minutes fast in a day.	۵- این ساعت روزی ۵ دقیقه جلو کار میکند (میرود) -

مجھے اونچی ایڑی پسند نہیں -	9. I don't like high heel	۹- من پاشنه بلند را دوست ندارم.
مجھے دو جوڑی تسمہ کی ضرورت ہے -	10. I want two pairs of laces.	۱۰- دو جفت بند کفش احتیاج دارم -
کیا آپکے پاس انگلش جوتے بھی ہیں ؟	11. Do you have English shoes also ?	۱۱- کفشهای انگلیسی هم دارید ؟
نہیں صاحب - خارجی جوتے بہت مہنگے پڑتے ہیں -	12. No Sir. Foreign shoes cost very much more.	۱۲- خیر . کفش های خارجی خیلی گران تمام میشود .
کیا آپ جوتے کی مرمت بھی کرتے ہیں ؟	13. Do you also accept shoes for repair ?	۱۳- آیا تعمیر کفش نیز قبول میکنید .
میرے جوتے کی ایڑی اکھڑ گئی ہے - اگر ممکن ہو تو مرمت کر دیجئے -	14. The heel of my shoe has been torn off. Could you repair it ?	۱۴- پاشنه کفش من در رفته است. ممکن است تعمیرش کنید ؟
بھاری جوتا دیرپا ہوتا ہے -	15. Heavy shoes last longer.	۱۵- کفشهای سنگین بادوام تر است -
مجھے بھاری جوتا پسند نہیں - میں ھلکے جوتے کو ترجیح دیتا ہوں -	16. I do not like heavy shoes. I prefer light shoes.	۱۶- من کفش سنگین را دوست ندارم - من سبک را ترجیح میدهم .
مجھے ایک جوڑی ورزشی جوتا کی ضرورت ہے -	17. I want a pair of sports shoes.	۱۷- یک جفت کفش ورزشی میخواهم -
اس جوڑے کی قیمت تیس تومان ہے -	18. This is 30 Taumans a pair.	۱۸- این جفت سی تومان است .

ستارھواں سبق دوکان پاپوش	LESSON XVII *The shoe-seller*	درس سیزدهم کفاشی
مجھے ایک جوڑہ بوٹ چاھئے -	1. I want a pair of shoes.	۱- من یک جفت کفش میخواهم-
آپ کس نمبر کا جوتا پہنتے ھیں ؟	2. What is the measurement of your shoe.	۲- شما چه اندازه کفش می پوشید ؟
چند جوڑے ۷ نمبر کے نکالئے تاکہ انتخاب کرسکوں -	3. Please show me a few shoes of No. 7 so that I may make a choice.	۳- چند جفت نمره ۷ نشان بدهید تا انتخاب بکنم -
یہ جوتا تنگ ھے - ایک نمبر بڑا دیجئے -	4. This shoe is tight. Please give me bigger number.	۴- این کفش تنگ است - یک نمره بزرگتر بدهید -
یہ بہت کھلا ھے -	5. This is too big.	۵- این خیلی گشاداست -
اس جوڑے کے دام کیا ھیں ؟	6. How much is this pair ?	۶- این جفتی چند است ؟
کیا آپکے پاس سلیپر بھی موجود ھیں ؟	7. Have you slippers in stock as well ?	۷- کفشهای دم پائی هم موجود دارید ؟
مجھے اونچی ایڑی کا جوتہ چاھئے -	8. I want a high heeled shoe.	۸- من کفش پاشنه بلند میخواهم

آئیے آپکا ناپ لے لوں ۔	6. Yes, let me take your measurement.	۶- بفرمائید اندازه بگیرم ۔
خیال رکھئے کہ آستین تنگ نہ ہو ۔	7. Please take care that the sleeves should not be narrow (tight).	۷- مواظب باشید آستین تنگ نباشد ۔
پتلون کچھ زیادہ لمبی ہے ۔	8. Trousers are a little too long.	۸- شلوار کمی زیاد بلند است ۔
دو سنٹی میٹر چھوٹا کر دیتا ہوں ۔	9. I'll shorten it by two cms.	۹- دوسانت کوتاهش میکنم ۔
شانے کے پیچھے کوٹ کو سلوٹ پڑتے ہیں ۔	10. The coat has wrinkles on the back of the shoulder.	۱۰- پشت شانه کت چین میخورد ۔
اسے ابھی ٹھیک کئے دیتا ہوں یہ کوئی بڑی چیز نہیں ۔	11. I'll set it right just now. It is nothing.	۱۱- همین الان درستش میکنم ۔ این کاری ندارد ۔
یہ سلائی کا فیشن آپکو اچھا لگتا ہے ۔	12. This style of cut suits you.	۱۲- این مد دوخت بشما میاید ۔
میں امریکن فیشن کو ترجیح دیتا ہوں	13. I prefer the American style.	۱۳- من طرز امریکائی را ترجیح میدهم ۔
میں کھلے لباس کو پسند کرتا ہوں تنگ لباس میں ناراحت محسوس کرتا ہوں ۔	14. I prefer loose fitting clothing. I feel uneasy in tight clothing.	۱۴- من لباس گشاد را ترجیح میدهم ۔ در لباس تنگ احساس ناراحتی میکنم ۔

۱۸- قیمتهای ما مقطوع است و هیچ تخفیف قابل نمیشویم -	18. Our prices are fixed and we do not reduce them.	ہماری قیمتیں مقرر ہیں اور ہم کوئی کمی نہیں کرتے -
۱۹- خیلی خوب ۵ متر بریدید -	19. Very well give me 5 metres.	بہت اچھا پانچ میٹر دے دیجئے -

---

درس شانزدهم	LESSON XVI	سولہواں سبق
خرید و فروش	*Buying and Selling*	خرید و فروخت
۱- من آن پارچه سویسی را می پسندم -	1. I like that Swiss cloth.	مجھے وہ سویس کا کپڑا پسند ہے -
۲- دوامش خوب است -	2. It will last well.	یہ دیرپا ہے -
۳- برای لباس تابستانی چیزی تازه دارید ؟	3. Have you any thing new for summer clothing.	گرمیوں کے لباس کے لئے کوئی نئی چیز موجود ہے ؟
۴- بفرمائید نگاه کنید ؛ ما چند جور پارچه برای لباس تابستانی وارد کرده‌ایم -	4. Yes, Please have a look. We have imported a few qualities of summer clothing.	ملاحظہ فرمائیے ، ہم نے کئی قسم کا کپڑا گرمیوں کے لباس کے لئے منگوایا ہے -
۵- ممکن است برای من یکدست کت وشلوار درست کنید؟	5. Could you make a coat and trousers for me ?	کیا آپ میرے لئے ایک کوٹ اور پتلون تیار کردینگے؟

اس کپڑے کی قیمت فی میٹر کیا ہے؟	8. How much is it per metre ?	۸- این پارچه متری چند است؟
ایک میٹر کی قیمت پانچ تومان ہے -	9. It is 15 Tumans a metre.	۹- متری پانزده تومان است -
یہ رنگ آپکو بھاتا ہے -	10. This colour suits you.	۱۰- این رنگ بشما میاید -
یہ رنگ بہت روشن ہے -	11. This colour is too light.	۱۱- این رنگ خیلی روشن است-
مجھے گہرے رنگ پسند ہیں -	12. I like dark colours.	۱۲- من رنگهای تاریک را دوست دارم -
اس لٹھا کا عرض کم ہے -	13. Width of this calico is not enough.	۱۳- عرض این چلوار کم است -
ہمارے پاس بڑے عرض کا لٹھا بھی ہے -	14. We have broader quality of calico as well.	۱۴- ما چلوار عریض‌تر هم داریم -
یہ اونی کپڑا فی میٹر کیسے ہے ؟	15. How much per metre is this woollen cloth?	۱۵- این پارچه پشمی متری چند است ؟
فی میٹر پچاس تومان -	16. Fifty Tuman per metre.	۱۶- متری پنجاه تومان -
قیمت کم نہیں کروگے ؟	17. Wouldn't you reduce the price ?	۱۷- تخفیف نمیدهی ؟

پندرھواں سبق	LESSON XV	درس پانزدهم
خرید و فروخت	*Buying and Selling*	خرید و فروش
یہ کپڑا کہاں کا بنا ہوا ہے؟	1. Where is this cloth from ?	۱- این پارچه مال کجاست ؟
کونسا فرمایا آپنے؟	2. Which one did you mean ?	۲- کدامیک میفرمائید ؟
وہ نیلا تھان آپکے سر کے پیچھے -	3. That blue roll behind you.	۳- آن توپ آبی پشت شما -
وہ فرانس کا بنا ہوا ہے -	4. That is made in France.	۴- آن ساخت فرانسه است -
وہ پانچوں تھان ایک ہی قسم کے ہیں -	5. All those 5 rolls are of the same quality.	۵- آن هر پنج توپ یکرنگ است -
اس کپڑے کو ملاحظہ فرمائیے یہ ابھی جاپان سے آیا ہے -	6. Please see this cloth. It has recently been received from Japan.	۶- این پارچه را ملاحظه فرمائید - تازه از ژاپون وارد شده است -
اس کپڑے کی قسم اچھی نہیں جلد سلوٹ پڑ جاتے ہیں -	7. Its quality is not good. It gets wrinkled soon.	۷- جنس این پارچه خوب نیست زود چین میخورد -

	prose by Professor Said Naficy.	
چھپائی اور کاغذ آخری تین سالوں میں بہت مہنگا ہو گیا ہے ۔	7. Cost of printing and paper has gone up during the last three years.	۷- وسائل چاپ وکاغذ دراین سه سال اخیر خیلی گران شده است ۔
ایک سیٹ سبک‌شناسی تالیف ملک‌الشعرا بہار کی مجھے ضرورت ہے مہربانی کرکے میرے گھر کے پتہ پر بھیج دیں ۔	8. I want a set of Sabkshinasi by Malikushuara Bahar. Please send it to my home address.	۸- یک دوره سبک شناسی تالیف ملک‌الشعرا بهار احتیاج دارم ـ خواهش میکنم بادرس منزل من بفرستید ۔
بہت اچھا اور کیا حکم ہے ؟	9. Very well. Anything else ?	۹- چشم ' دیگر چه فرمایشی دارید ؟
اور کوئی عرض نہیں ۔ آپکی مہربانی ۔	19. I have nothing more to say. It is kind of you.	۱۰- دیگرعرضی ندارم ۔ مرحمت شما زیاد ۔
آپ بہت مہربان ہیں ، آپکی عمر دراز ہو ۔	11. You are so kind. You may live for ever.	۱۱- لطف فرمودید ، سایه‌تان کم نشود (سایه‌تان مستدام)

مگر کانون معرفت کی چھپی ہوئی جو ابھی بازار میں آئی ہے موجود ہے - اس کا خط اچھا ہے اور بھاری اور ضخیم بھی نہیں -	but that printed by Kanun-e-Marafat, and lately put out for sale, is in stock. It is well written and not very heavy and bulky.	معرفت که اخیراً بمعرض فروش گذاشته شده موجود است - خطش خوب است و زیاد سنگین وضخیم نیست-
ملاحظه فرمائیے -	3. Please have a look at it.	۳- ملاحظه فرمائید -
کاغذ اچھا نہیں - اس کا دام کیا ہے ؟	4. Paper is not good. How much is it ?	۴- کاغذش خوب نیست - چند است ؟
قیمت تیس تومان ہے، لیکن اپنے پرانے گاہکوں کو دس فی صدی رعایت کرتا ہوں-	5. Price is 30 Tumans, but I give a 10 per cent discount to my old customers.	۵- بهایش - سی تومان است ولی بمشتریان قدیم خود صدی ۱۰ تخفیف میدهم -
ممکن ہو تو ایک نسخه شاهکار نثر فارسی تألیف استاد سعید نفیسی عنایت کیجئے-	6. If possible please give me a copy of master-pieces of Persian	۶- ممکن است یک نسخه شاهکارهای نثرفارسی تالیف استادسعید نفیسی لطف کنید-

یہ ناشپاتیاں اچھی نہیں ہیں - بہت پکی ہوئی ہیں -	10. These pears are not good. They are over ripe.	۱۰- این گلابیها خوب نیست خیلی رسیده است -
یہ سیب خراب ہوچکے ہیں -	11. These apples have gone bad.	۱۱- این سیب ها گندیده است -
سستے دیتا ہوں ، کیلو پانچ قران-	12. I shall give them cheap, only 5 Rials a Kilo.	۱۲- ارزان میدهم ، کیلوئی پنج قران -
یہ تو مفت بھی مہنگے ہیں -	13. Even if you give free of cost they are not worth it.	۱۳- اینها مفت هم نمی ارزد -

---

چودھواں سبق — LESSON XIV — درس چهاردهم

کتاب فروش کی دکان — *A book shop* — کتاب فروشی

خاور کی چھپی ہوئی مثنوی آپکے پاس ہے ؟	1. Do you have the Masnavi printed by Khavar ?	۱- مثنوی چاپ خاور دارید ؟
نہیں صاحب ، خاور کی چھپی ہوئی ختم ہو گئی ہے ،	2. No sir, Khavar's has been sold out	۲- خیر آقا ، چاپ خاور تمام شده است ، ولی چاپ کلاله

Persian	English	Urdu
۵- ما دو کیلو میخریم ، اما کیلوئی چهار تومان حساب کنید -	5. We want two kilos, but you must charge 4 Tumans per kilo.	همیں دو کیلو چاهئیں ، مگر فی کیلو چار تومان لگائیے -
۶- آقا جان اینقدر چانه نزنید - عرض کردم این مال خراسان است - به بینید چقدر درشت و شیرین است ! یک دانه میل کنید -	6. Sir don't haggle so much. It is from Khorasan. See how big and sweet it is ! Please taste one.	جناب عالی اتنا جھگڑا نه کریں - عرض کیا هے که یه خراسان کا مال هے - دیکھئے کتنے موٹے هیں ! ایک دانه کھائیے -
۷- خیلی خوب ، یک کمی تخفیف بدهید چهار تومان و دو قران حساب کنید -	7. Well, give a little reduction. Charge 4 Tumans and 2 Qirans.	اچھا تھوڑی قیمت اور کم کیجئے چار تومان دو قران لگائیے-
۸- چشم ، چاره‌ای ندارم - شما مشتری من هستید - اجازه میفرمائید ۳ کیلو بکشم ؟	8. Very well. I have no alternative. You are my old customers. May I weigh out three Kilos ?	اچھا اور کوئی چاره نهیں - آپ میرے گاهک هیں اجازت دیں تو تین کیلو تول دوں ؟
۹- اگر میل شماست ۳ کیلو بکشید -	9. If you so desire, weigh 3 Kilos.	اگر آپکی مرضی هے تو تین کیلو تول دیں -

24. This disease is chronic and is dangerous.	۲۴- این مرض مداومت دارد و خطرناک است -	یہ مرض پرانا اور خطرناک ہے۔
25. I am afraid I have Appendicitis.	۲۵- میترسم آپاندیس داشته باشم -	مجھے ڈر ہے کہ اپانڈکس نہ ہو۔

L SSON XIII | درس سیزدهم | تیرھواں سبق

BUY AND SELLING | خرید و فروش | خرید و فروخت

1. How much are cherries per Kilo?	۱- آقا گیلاس کیلوئی چند است ؟	بھائی صاحب گیلاس فی کیلو کیسے ہیں ؟
2. Five Tumans.	۲- ۵ تومان -	پانچ تومان -
3. It is very expensive, what will you charge finally?	۳- خیلی گران است ، آخرش چند میفروشی -	یہ تو مہنگے ہیں ، آخر کیا لوگے ؟
4. I shall charge you 4½ Tumans. How much do you want ?	۴- با شما چهار و نیم تومان حساب میکنم - بفرمائید چقدر میخواهید ؟	آپ سے ساڑھے چار تومان لونگا - بتلائیے کتنے چاہئیں ؟

مجھے کوئی بیماری نہیں ہے -	examination. He says I have no disease.	من هیچ کسالتی ندارم -
آپکی نظر کمزور ہے اور آپکو عینک کی ضرورت ہے -	17. You are short sighted and stand in need of glasses.	۱۷- چشم شما نزدیک‌بین است و احتیاج بعینک دارید -
میری آنکھیں پڑھنے سے تھک جاتی ھیں -	18. My eyes get tired while reading.	۱۸- چشمانم هنگام خواندن خسته میشوند -
آپکی آنکھوں کو پڑھنے کیلئے عینک کی ضرورت ہے -	19. Your eyes stand in need of reading glasses.	۱۹- چشمان شما برای خواندن احتیاج بعینک دارند -
میں اپنی عینک تبدیل کرنا چاھتا ھوں -	20. I want to change my glasses.	۲۰- من میخواهم عینک خود را عوض کنم -
مجھے کبھی کبھی سر درد ھوتا ہے -	21. I have occasional headache.	۲۱- من گاهگاهی سردرد دارم -
مجھے فشارخون کا عارضہ ہے -	22. I am suffering from high blood pressure.	۲۲- من فشار خون دارم -
آپکو خون کا تجزیہ کرانے کی ضرورت ہے -	23. You need a blood test.	۲۳- شما به تجزیه خون احتیاج دارید -

احتیاط کیجئے ، آپکے گردے ٹھیک کام نہیں کرتے ۔	10. Take care, your kidneys are not working well.	۱۰- مواظب باشید ، کلیه شما خوب کار نمیکند ۔
آپکو گردوں کا اکسرے کرانا چاہئے ۔ ممکن ہے آپکے گردے میں پتھری ہو ۔	11. You must have your kidneys X-rayed. You might have stone in the kidney.	۱۱- باید کلیه های شما عکس برداری شود ۔ ممکنست سنگ کلیه داشته باشید ۔
میرے خیال میں آپکو اپریشن کرانے کی ضرورت ہے ۔	12. In my opinion you stand in need of an operation.	۱۲- بعقیده من شما احتیاج بیک عمل جراحی دارید ۔
اپریشن کے لئے آپکو کسی ماہر سرجن (جراح) کے پاس جانا چاہئے ۔	13. For operation you must go to some expert surgeon.	۱۳- بایستی برای عمل بجراح ماهر مراجعه کنید ۔
آپکو دانت نکلوا دینا چاہئے ۔ پر کرانے کا کوئی فائدہ نہیں ۔	14. You must have your tooth extracted. It is no use filling it.	۱۴- باید دندانتان رابکشید ۔ پرکردن آن فایده ندارد ۔
اس کی جڑ خراب ہوچکی ہے ۔	15. Its root is diseased.	۱۵- ریشه اش فاسد شده است ۔
میں معائنہ کے لئے ڈاکٹر کے پاس گیا تھا ۔ وہ کہتا ہے	16. I had gone to a Doctor for medical	۱۶- من برای معاینه طبی پیش دکتر رفته بودم ۔ او میگوید

آپکا زکام دو دن کے عرصہ میں ٹھیک ہو جائیگا فکر نہ کریں -	5. Your cold will disappear in two days time. Don't worry.	۵- سرماخوردگی شما در ظرف دو روز مرتفع خواهد شد نگران نباشید -
میں رات بھرنہیں سویا - میرے پیٹ میں درد ہے - مجھے قبض بھی ہے - پاخانہ نہیں آیا -	6. I didn't sleep last night. I have stomach ache. I am constipated. My bowels did not work.	۶- من دیشب نخوابیدم - دلم درد میکند - یبوست هم دارم - شکمم کار نکرده است -
اس ٹکیہ کو آہستہ آہستہ چوسیں - کھانسی اور گلے کے درد کے لئے مفید ہے -	7. Suck this tablet slowly. It is good for cough and sore-throat.	۷- این قرص را آهسته بمکید - برای سرفه ودردگلو خوب است (مفید است) -
یہ دوا کھائیے - یہ درد اعصاب کے لئے اچھی ہے -	8. Take this medicine. It is good for nervous pains.	۸- این دوا را بخورید - برای درد اعصاب خوب است -
یہ دوا قبض اور جگر کی بیماریوں کیلئے مفید ہے -	9. This medicine is good for constipation and liver troubles.	۹- این دوا برای یبوست مزاج وامراض کبدی مفید است -

بارھواں سبق	LESSON XII	درس دوازدهم
ڈاکٹر اور مریض	*Doctor and the Patient*	دکتر و مریض
ڈاکٹر صاحب ، مجھے کل سے سخت زکام ہے - میرا سر بھی درد کرتا ہے -	1. Mr. Doctor, I have severe cold since yesterday. I have also a headache.	۱- آقای دکتر ، من از دیروز سرما خوردگی شدیدی دارم- سرم نیز درد میکند -
مہربانی کرکے تھرمامیٹر کو بغل کے نیچے لگائیں ، ممکن ہے آپکو بخار بھی ہو -	2. Please hold the thermometre under your arm. You might have fever as well.	۲- لطفاً درجه را زیر بغل بگذارید ، ممکنست تب نیز داشته باشید -
آپکو نصف درجہ بخار بھی ہے- دو دن آپکو لیٹے رھنا چاہئیے -	3. You have ½ degree fever as well. You should lie down for two days.	۳- شما نیم درجه تب هم دارید باید دو روز بخوابید -
آپکو پیچش کی شکایت ہے - میں نسخہ لکھ دیتا ہوں سرکاری دوافروش سے لے لیجئے اور با قاعدہ استعمال کیجئے -	4. You have dysentery. I give you prescription. Take the medicine from Govt. Chemist and take it regularly.	۴- شما اسهال دارید برای شما نسخه میدهم از داروخانه دولتی دوا بگیرید و مرتباً استعمال کنید .

۱۶- هوا امروز بسیار آرام است امیدوارم بشما بد نخواهد گذشت -	16. It is very calm today. I hope you won't feel uneasy.	آج موسم ساکت ہے امید ہے آپکو تکلیف نہ ہوگی -
۱۷- اسم خود را روی چمدان بنویسید و گذرنامه‌تان را در جیب نگهدارید -	17. Write your name on the suitcase and keep your Passport in your pocket.	اپنا نام سوٹ کیس پر لکھ لیں اور پاسپورٹ اپنی جیب میں رکھیں -
۱۸- من با این ترن عازم اهواز هستم -	18. I am leaviug for Ahwaz by this train.	میں اس گاڑی سے اهواز جا رہا ہوں -
۱۹- من درقم پیاده خواهم شد -	19. I shall get down at Qum.	میں قم میں اترونگا -
۲۰- پنجره را پائین بکشید - هوا امروز گرم است - دارم خفه میشوم -	20. Press the window-pane down. It is hot. I am feeling suffocated.	کھڑکی کو نیچے کر دیجئے- آج موسم گرم ہے - میرا دم گھٹ رہا ہے -
۲۱- پنجره را به بندید - گرد و دود میاید -	21. Please shut the window. Dust and smoke is coming in.	کھڑکی بند کر دیجئے- گرد اور دھواں آرہا ہے -
۲۲- ممکن است جای تان را با من عوض کنید ؟	22. Could you change your seat with me ?	کیا آپ میرے ساتھ جگہ تبدیل کر سکتے ہیں ؟

پاکستانی لوگ ایران و ایرانی کو چاہتے ہیں- امید ہے کہ آپ کا وقت وہاں اچھا گزریگا -	10. Pakistanis love Iran and Iranians and I hope you will have good time there.	۱۰- مردمان پاکستان ایران و ایرانی را دوست دارند - امید وارم بشما آنجا خوش بگذرد -
آپ کس ذریعہ سے سفر کرینگے؟	11. By what means are you travelling ?	۱۱- شما بچه وسیله مسافرت میکنید ؟
میں ایران ٹور کے ہوائی جہاز کے ذریعہ جا رہا ہوں -	12. I am going by a plane of Iran Tour.	۱۲- من با هواپیمای ایران تور میروم -
تہران سے کراچی تک کیا کرایہ ہے ؟	13. What is the fare from Tehran to Karachi ?	۱۳- کرایه از تهران تا کراچی چقدر است ؟
پانچسو تومان ہے ۲۲ کیلو سامان سے جتنا زیادہ ہو فی کیلو ۵ تومان کرایہ لیتے ہیں -	14. It is 500 Tumans. For each Kilogram in excess of 22 kilos they charge 5 Tumans freight per kilo.	۱۴- پانصد تومان است و برای اثاثیه ایکه از ۲۲ کیلو متجاوز باشد کیلوئی ۵ تومان کرایه میگیرند -
مجھے ہوائی سفر اچھا نہیں لگتا - میرا دل متلاتا ہے اور الٹیاں شروع ہو جاتی ہیں -	15. I don't like travelling by air. I start feeling sick and vomit.	۱۵- من از مسافرت با هواپیما خوشم نمی آید - بمن حالت تهوع و استفراغ دست میدهد -

آپ کے پاس کونسی کرنسی ہے ؟	4. What currency have with you ?	۴- چه نوع پول باخودتان دارید ؟
میرے پاس ایک سو انگریزی پونڈ ، ایک سو امریکن ڈالر اور دوسو پاکستانی روپیہ ہے -	5. I have with me one hundred Pounds sterling, 100 American dollars and 200 Pakistan Rupees.	۵- صد لیره انگلیس ، صد دولار امریکائی ودویست روپیه پاکستانی باخود دارم -
کہاں ان پیسوں کو بدلوا سکتا ہوں ؟	6. Where can I change these moneys ?	۶- کجا میتوانم این پولها را تعویض کنم ؟
جب آپ کراچی پہنچیں نیشنل بنک میں تشریف لےجائیں وہاں ہر قسم کے سکے بدلوائے جاسکتے ہیں -	7. When in Karachi you should go to the National Bank. You can change all kinds of moneys there.	۷- کراچی که رسیدید ببانک ملی تشریف ببرید - همه نوع پول آنجا میتوانید تعویض کنید -
آپ تفریح و سیر کے لئے جارہے ہیں یا کوئی کام بھی ہے؟	8. Are you going on a pleasure trip or you have some business also?	۸- برای تفریح و گردش تشریف میبرید یا کارهم دارید ؟
کچھ دن تو سیر کرونگا ، مگر کراچی میں کچھ تجارتی کام بھی ہے -	9. I shall be on a pleasure trip for a few days, but I have some business engagement in Karachi also.	۹- چند روز گردش میکنم ، ولی درکراچی کار (تجارتی) نیز دارم -

کرایہ کیا ہوگا ؟	19. What is the fare?	۱۹- کرایه چقدر میشود ؟
مینیجر صاحب آپکا ممنون ہوں - آپکے ہوٹل میں میرا وقت بہت اچھا گذرا -	20. Mr. Manager. I thank you I had a good time while staying at your hotel.	۲۰- خیلی ممنونم آقای مدیر- بمن در مهمانخانه شما بسیار خوش گذشت .
آپکی عمر دراز - خدا حافظ -	21. May you live long Good Bye.	۲۱- سایه تان کم نشود - خدا حافظ -

---

گیارواں سبق — LESSON XI — درس یازدهم

سفر — *Going on a journey* — مسافرت

میں کل کراچی جا رہا ہوں -	1. I am leaving for Karachi tomorrow.	۱- من فردا عازم کراچی هستم -
کیا آپ نے چیچک کا ٹیکہ لگوایا ہوا ہے ؟	2. Have you got vaccinated against small-pox?	۲- آیا برضد آبله تلقیح شده اید؟
جی ہاں ، میں نے چیچک کا اور ٹائیفوس کا ٹیکہ لگوایا ہے -	3. Yes, I have been vaccinated against small-pox and typhus.	۳- بلی من برضد آبله و تیفوس تلقیح شده ام

مسٹر پیش خدمت، مہربانی کر کے میری پتلون کو استری کر دیں -	13. Mr. waiter. Please iron my pant	۱۳- آقای پیشخدمت ، لطفاً شلوار مرا اطو کنید (یا اطو بزنید)
اس کوٹ کو دوبارہ استری کریں -	14. Iron this coat once again.	۱۴- این کت را مجدداً اطو کنید -
یہ قمیص آپ بدل کر لے آئے ہیں -	15. You have brought this shirt in place of mine (by mistake).	۱۵- این پیراهن را عوضی آورده‌اید -
میرے کپڑے کب تک تیار ہو جائینگے؟	16. When will my clothes be ready?	۱۶- لباسهای من کی حاضر میشود؟
ممکن ہو تو میرے لئے کراچی کا ایک ٹکٹ خرید دیں - میں ایران ٹور کے ہوائی جہاز پر سفر کرنا چاہتا ہوں -	17. Could you secure for me a ticket for Karachi. I want to travel by Iran-tour plane.	۱۷- ممکن است برای من یک بلیط برای کراچی تهیه کنید ؟ میخواهم باهواپیمای ایران تورمسافرت کنم -
کوئی مشکل نہیں - اپنا پاسپورٹ مجھے عنایت کیجئے میں ایک آدمی کو بھیجتا ہوں کہ آپکے لئے ٹکٹ خرید لائے -	18. There will be no difficulty. Give me your Passport. I shall send one person to purchase a ticket for you.	۱۸- اشکالی ندارد - گذرنامه تان را بمن مرحمت کنید من یکنفر را میفرستم برای شما بلیط تهیه کند .

اور کیا سبزی پکائی ہے ؟	7. What other vegetables have you prepared ?	۷ - دیگر چه سبزیجات درست کرده‌اید ؟
میرے لئے ایک گلاس پانی لائیے - مجھے لسی پسند نہیں-	8. Please bring a glass of drinking water for me. I don't like shaken curd (Dugh : Curd is shaken and water added to it.)	۸ - یک لیوان آب خوردن بیاورید - من دوغ را دوست ندارم -
میں ناشتہ اپنے کمرہ میں کھاؤنگا ، مگر لنچ کے لئے کھانے کے کمرہ میں جاؤنگا -	9. I shall take my breakfast in my room, but for lunch I'll go to the dining hall.	۹ - من صبحانه را در اطاق خودم میخورم ، ولی برای ناهار باطاق ناهارخوری میروم -
بہت اچھا صاحب ، جیسی آپ کی مرضی -	10. Very well sir As you like.	۱۰ - چشم ، هرطوری که میل شما باشد -
یہاں آپکے نزدیک کوئی لانڈری ہے ؟	11. Have you any laundry near here ?	۱۱ - شما رختشوئی در همین نزدیکیها دارید ؟
میرے پاس کچھ دھلوانے کے لئے کپڑے ہیں - دوعدد قمیص، دو عدد شلوار (پتلون) چار رومال ، دو کالر -	12. I have some clothes for washing, 2 shirts, 2 trousers, 4 handkerchiefs, 2 collars.	۱۲ - من مقداری لباس برای لباس شوئی دارم ، دو عدد پیراهن ، دو عدد شلوار چهار دانه دستمال ، دو دانه یقه .

کرایه این اطاق یکنفری برای ده روز چقدر میشود؟	about ten days. What will be the rent of this single room for ten days?	اس ایک نفری کمرے کا دس روز کا کرایہ کتنا ہوگا؟
۲ - کرایه اطاق روزی ۵ تومان است ولی - اگر اقامت مسافر از یک هفته بیشتر باشد صدی ۱۰ تخفیف میدهیم -	2. Rent is 5 Tumans a day. But if somebody stays for more than a week we give 10 per cent discount.	کمرہ کا کرایہ ۵ تومان روزانہ ہے ، لیکن اگر کوئی صاحب ہفتہ سے زیادہ قیام کریں تو دس فی صدی کی رعائت دیتے ہیں - تخفیف
۳ - قیمت غذا چقدر میشود؟	3. How much will food cost?	خوراک کی قیمت کیا ہوگی ؟
۴ - صبحانه ۳ تومان - نهار ۴ تومان - شام ۵ تومان - رویهم ۱۲ تومان میشود -	4. Breakfast 3 Tumans. Lunch 4 Tumans. Dinner 5 Tumans. It will cost 12 Tumans in all.	صبح کا ناشتہ ۳ تومان - دوپہر کا کھانا ۴ تومان- رات کا کھانا ۵ تومان - کل ملا کر ۱۲ تومان ہوتے ہیں -
۵ - خواهش میکنم صورت غذا را بمن نشان بدهید -	5. Please show me the menu.	مہربانی کرکے مینو (فہرست غذا) مجھے دکھلائیے -
۶ - برای من گوشت گاو سرخ کرده ، ماهی ، پلو ، کباب و سیب زمینی بیاورید -	6. Please bring roast beef, fish, rice, kabab and potatoes for me.	میرے لئے گائے کا بھنا ہوا گوشت ، مچھلی ، پلاؤ ، کباب اور آلو لے آئیے -

ایک پیالی چائے لے آئیے ۔	10. Bring a cup of tea please.	۱۰- یک فنجان چای بیاورید ۔
ناشتہ کتنے بجے تیار ہوتا ہے ؟	11. What time is the breakfast ready?	۱۱- صبح نه چه ساعت حاضر میشود ؟
میں تھکا ہوا ہوں،صبح جلدی نہیں اٹھونگا ۔ میرے لئے ناشتہ ۹ بجے تیار کریں ۔	12. I am tired and will not get up early. Breakfast may be prepared for me at nine.	۱۲- من خسته هستم ، صبح زود بلند نمیشوم - برای من صبحانه ساعت نه حاضر کنید ۔
مجھے ناشتہ کے لئے دو انڈے فرائی (ہاف بائیلڈ) کچھ روٹی اور مکھن چاہئے ۔	13. I want two fried eggs (half boiled eggs) some bread and butter for my breakfast.	۱۳- من برای صبحانه دوتا تخم مرغ نیم رو (نیم بند) و مقداری نان و کره میخواهم ۔

دسواں سبق — LESSON X — درس دهم

ہوٹل میں — At the Hotel — در هتل

مینیجر صاحب ، میں قریباً دس روز یہاں قیام کرونگا ۔	1. Mr. Manager, I am staying here for	۱- آقای مدیر ، من در حدود ده روز اینجا اقامت میکنم ۔

۲- دردفتر شان هستند بفرمائید آن اطاق دست راست ۔	2. He is in his office - that is the room on the right.	وہ اپنے دفتر میں ہیں وہ داهنے هاتھ کا کمرہ ہے -
۳- صبح شما بخیر آقای مدیر ۔	3. Good morning Mr. Manager.	مینیجر صاحب صبح کا سلام - ✓
۴- السلام علیکم آقای مدیر ۔	4. Aslam—o—Alaiqum Mr. Manager.	السلام علیکم مینیجر صاحب -
۵- خوش‌آمدید ، صبح شما خوش -	5. You are welcome. Good morning.	آپکے آنے سے خوشی ھوئی ، آپکی صبح اچھی گذرے - ✓
۶- من میخواهم چند روز درهتل شما بمانم- آیا اطاق یکنفری دارید ؟	6. I want to stay for a few days at your hotel. Have you a single room available ?	میں چند دن آپکے ھوٹل میں ٹھہرنا چاھتا ھوں - کیا آپکے پاس ایک آدمی کا کمرہ ہے ؟
۷- بلی ، بفرمائید اطاق شماره ۵ -	7. Yes, please go to . Room No. 5.	جی ھاں ، تشریف لے چلئے کمرہ نمبر ۵ -
۸- اثاثیه آقا را باطاق شماره ۵ ببرید ۔	8. Take the luggage of Mr. to Room No. 5.	صاحب کا سامان کمرہ نمبر ۵ میں لے جاؤ -
۹- چیزی میل میفرمائید ؟	9. Would you like to eat anything ?	آپ کوئی چیز کھائینگے ؟

۶- هتل پارس ؟	6. Hotel Pars ?	ہوٹل پارس ؟
۷- بلی ، هتل پارس ، خیابان فردوسی ، روبروی ساختمان بزرگ قرمز رنگ .	7. Yes, Hotel Pars in the Firdosi street opposite to the big red building.	جی ہاں ، ہوٹل پارس ، فردوسی اسٹریٹ ، بڑی سرخ رنگ کی عمارت کے سامنے .
۸- بلی ، ملتفت شدم - بفرمائید آقا چمدان را پهلوی تان نگهدارید .	8. Yes, I understand. Come on sir. Keep your suit-case by your side.	جی سمجھ گیا ، آئیے صاحب اپنا سوٹ کیس اپنے پہلو میں رکھ لیں .
۹- آقای راننده خیلی ممنونم از شما - کرایه چقدر میشود ؟	9. Thank you Mr. Driver. How much the fare comes to ?	ڈرائیور صاحب میں آپکا ممنون ہوں - کرایہ کتنا ہے ؟
۱۰- یک تومان مرحمت کنید .	10. Please pay me one Tuman.	ایک تومان عنایت کیجئے .

درس نهم — LESSON IX — نواں سبق

ورود به هتل — ARRIVING IN HOTEL — ہوٹل میں آنا

۱- مدیر هتل کجا تشریف دارند .	1. Where is the hotel manager ?	ہوٹل کے مینیجر کہاں ہیں ؟

آٹھواں سبق	LESSON VIII	درس هشتم
مسافر تہران پہنچتا ہے -	*The visitor arrives in Tehran*	مسافر بتهران وارد میشود
مسافر بازار میں ایک شخص سے خطاب کرتا ہے -	1. The visitor addresses a person in the street.	۱- (مسافر خطاب بیکی از آقایان در خیابان -)
بھائی جان ، ممکن ہو تو میری رہنمائی کیجئے میں ابھی ابھی تہران پہنچا ہوں ؟	2. My friend, could you guide me. I have just now arrived in Tehran.	۲- آقا ، ممکن است بنده را رهنمائی فرمائید؟ من همین الان وارد تهران شده ام -
کیا آپ مجھے کسی ہوٹل کا پتہ بتلا سکتے ہیں ؟	3. Could you give me address of some hotel ?	۳- ممکن است آدرس یک هتل بمن بدهید ؟
میں ایک ٹیکسی بلاتا ہوں اور ڈرائیور کو ضروری ہدایت دے دونگا -	4. I'll just call a taxi and give necessary instructions to the driver.	۴- من یک تاکسی را صدا میکنم و راننده را دستور لازم میدهم -
یہ صاحب ابھی تہران پہنچے ہیں - مہربانی کر کے انہیں پارس ہوٹل پہنچادیں -	5. This gentleman has newly arrived in Tehran. Please take him to Hotel Pars.	۵- این آقا تازه وارد تهران شده است - خواهش میکنم او را به هتل پارس برسانید -

اتنی جلدی بھی کیا ہے؟ تشریف رکھئے اور تھوڑا میوہ کھائیے ۔	19. Why so soon? Wait a moment. Take some fruit.	۱۹- چرا باین زودی؟ بفرمائید مقداری میوه میل کنید ۔
بہت ممنون ہوں ۔ مجھے گھر جانا چاہئے ۔ مسٹر (ج) انتظار کررہے ہونگے ۔	20. Thank you very much. I must go home. Mr. 'G' may be waiting for me.	۲۰- خیلی متشکرم ۔ من باید منزل بروم ۔ ممکن است آقای (ج) منتظر من باشد ۔
مجھے امید ہے کہ آپ بمع اپنے شوہر کے پھر بھی تشریف لائیں گی ۔ میری طرف سے مسٹر (ج) کو سلام کہدیں ۔	21. I hope you will come again with your husband. Please convey my salam to Mr. 'G'.	۲۱- امیدوارم مجدداً باتفاق شوهرتان تشریف بیاورید. از قول من باقای (ج) سلام برسانید ۔
آپکی مہربانی ۔ آپ کا سایہ ہمیشہ قائم رہے ۔	22. So kind of you. May you live long.	۲۲- مرحمت شما زیاد ۔ سایه عالی مستدام ۔
آپ نے قدم رنجہ فرما کر مجھے سرفراز فرمایا آپ کی بہت عنایت ۔	23. You honoured me by coming. Your coming has elevated me. So kind of you.	۲۳- قدم رنجه فرمودید ـ سرفرازم فرمودید ـ مرحمت شما زیاد ـ

داخل ہوتی ہے)	enters the ... tea and sweets (pastry).	وارد اطاق میشود) .
اتنی تکلیف کی ضرورت نہ تھی-	13. You shouldn't have taken so much trouble	۱۳- اینقدر زحمت لازم نبود .
کیا فرماتی ہیں ، تکلیف کیسی ؟ یہ مٹھائی تو کل میں نے خود بنائی تھی -	14. Don't mention it. It is no trouble. These sweets I myself prepared yesterday.	۱۴- اختیار دارید ، چه زحمتی است؟ این شیرینی هارا من خودم دیروز درست کردم-
جی ہاں،نہایت اعلیٰ ہیں اور مزہ نہایت ہی اچھا ہے -	15. Yes. They are extremely fine. They are very tasty.	۱۵- بلی ، بسیار عالی است و خیلی خوشمزه است -
مہربانی فرماکر کچھ یہ بھی کھائیے -	16. Please taste these.	۱۶- خواهش میکنم از اینها میل کنید -
میں تو سیر ہوگئی،تمام مٹھائی مزے دار ہے -	17. I have had enough. All the sweets had fine taste.	۱۷- من دیگر سیر شدم ، همه شیرینی ها خیلی خوش مزه بود -
اب اجازت دیجئے - مجھے رخصت لینی چاہئے -	18. Now I want your permission to go. I must I take leave.	۱۸- حالا اجازه میخواهم- باید مرخص بشوم -

میرے شوہر کی بیماری نے اجازت نہ دی کہ جلدی آسکوں -	6. My husban[illegible] [illegible]llness did not al[illegible] me to come earlie[illegible]	۶- کسالت شوہرم نگذاشت زود تر بیایم (خدمت برسم)
کیا مسٹر (ج) بیمار تھے؟ آپنے ہمیں اطلاع کیوں نہ دی ؟	7. Was Mr. [illegible] ill ? Why did [illegible] you inform us ?	۷- آقای (ج) کسالت داشتند؟ چرا بما اطلاع ندادید ؟
کچھ ایسا خطرہ نہ تھا - صرف تھکاوٹ تھی اور ڈاکٹر نے کہا تھا چند روز آرام کریں -	8. It was not serious. He was a bit tired and the Doctor ordered him to rest for a few days.	۸- چیزی نبود کمی خسته بود دکتر دستور داد چند روز استراحت کند -
آج وہ کیوں تشریف نہیں لائے؟	9. Why [illegible]n't he come today ?	۹- چرا امروز تشریف نیاوردند ؟
وہ آنے کو تھے مگر ان کے [illegible] نے انہیں بلا لیا تھا -	10. He was to come but his chief sent for [illegible]	۱۰- بنا بود بیاید ولی رئیسش احضارش کرده است -
[illegible]	[illegible]	۱۱- [illegible] دیگروز [illegible] بیائید (مرا [illegible])
[illegible] و مٹھائی لیکر	[illegible]	۱۲- (کلفت با [illegible])

ساتواں سبق	LESSON VII	درس هفتم
دید و باز دید	Calling at each others	دید و باز دید
(گھر میں لگائی ہوئی گھنٹی کی آواز آتی ہے اور بیگم نوکرانی کو آواز دیتی ہے)	1. (The call bell rings and house wife addresses the servant woman).	۱- (زنگ منزل صدا میکند و خانم صاحب خانه بکلفت صدا میزند) -
مائی ، دیکھو کون ہے جو گھنٹی بجاتا ہے -	2. See. Who is it that rings the bell.	۲- ننه ، به بین کیست که زنگ میزند -
(نوکرانی دروازہ کھولتی ہے اور بیگم (ج) داخل ہوتی ہے) -	3. (Servant opens the door and Mrs. 'G' enters).	۳- (کلفت در را باز میکند و خانم (ج) وارد میشود) -
صاحب خانہ کی بیگم :- تشریف لائیے ، آپکو دیکھ کر بہت خوشی ہوئی - آپنے مہربانی فرمائی -	4. Mistress of the house : Come in please. I am so glad to see you. It is very kind of you to come.	۴- خانم (صاحب منزل):- بفرمائید ، چشم ماروشن - لطف فرمودید -
بیگم (ج):- آپ سے ملنے کو دل بیقرار تھا -	5. Mrs 'G' : I so much wanted to see you.	۵- خانم (ج):- برای شما دلم تنگ شده بود -

ایسا معلوم ہوتا ہے کہ آپکو کہیں دیکھا ہے۔	23. I feel I have seen you somewhere.	۲۳- مثل اینکه جائی شما را دیده‌ام.
آپ کا چہرہ جانا پہچانا معلوم ہوتا ہے۔	24. Your face looks so familiar to me.	۲۴- قیافه شما خیلی آشنا بنظرم میرسد.
آپ کہاں ٹھہرے ہوئے ہیں؟	25. Where are you staying ?	۲۵- کجا اقامت کرده‌اید ؟
مہمان خانہ سعدی میں۔	26. At the Saadi Hotel.	۲۶- در مهمان خانه سعدی.
ممکن ہو تو کل شام کا کھانا میرے ساتھ کھائیے۔	27. If possible have your dinner with me tomorrow.	۲۷- ممکن است فردا شام را با من صرف کنید.
بہت خوشی سے۔	28. With great pleasure.	۲۸- با کمال میل.
آپ کی مہربانی کا شکریہ، لیکن کل میں آپ کی خدمت میں حاضر نہیں ہوسکتا۔	29. Thanks for your kindness, but I cannot come tomorrow.	۲۹ از محبت شما بسیار ممنونم، ولی فردا نمیتوانم خدمت برسم.
دوپہر کا کھانا ہی سہی؟	30. What about lunch ?	۳۰- ناهار چطور ؟
بڑی خوشی سے حاضر ہونگا۔	31. I shall come with greatest pleasure.	۳۱- بلی، با کمال افتخار خدمت میرسم.
خدا حافظ آپکی بہت مہربانی۔	32. Good-bye. It is very kind of you.	۳۲- خدا حافظ. مرحمت شما زیاد.

کیا اچھا ہوا کہ آپ سے ملاقات ہو گئی -	16. How fine that I have met you.	۱۶- چه خوب شد شما را دیدم -
میرا بہنوئی ابھی یورپ سے واپس آیا ہے، لیکن ابھی تک میں نے اس سے ملاقات نہیں کی- ابھی اسکی ملاقات کو جاتا ہوں -	17. My brother-in-law has recently returned from Europe, but I have not yet met him. I am going just now to see him.	۱۷- شوهر خواهرم تازه از اروپا برگشته است، ولی من هنوز اورا ندیده‌ام - همین حالا برای ملاقات اومیروم-
یہ صاحب میرے پرانے دوست ہیں -	18. This gentleman is an old friend of mine.	۱۸ این آقا دوست قدیمی من است -
ایسا معلوم ہوتا ہے کہ آپ احمد کو نہیں جانتے -	19. It seems you don't know Ahmad.	۱۹- مثل اینکه شما احمد را نمیشناسید -
اجازت دیجئے آپ کا احمد سے تعارف کرادوں -	20. Please permit to introduce you to Ahmad.	۲۰- اجازه بدهید شما را باحمد معرفی نمایم -
آپ سے مل کر بہت خوشی ہوئی -	21. I am so pleased to meet you.	۲۱- ازملاقات شما بسیارمشعوف (خوشحال) شدم -
میرے دوست سے ملاقات کیجئے -	22. Please meet my friend.	۲۲- با رفیق من آشنا شوید -

کیا ممکن کہ آپ کل میرے ہاں یف لائیں؟ کل میں گھر ی ہونگا ۔	10. Could you come to me tomorrow ? I shall be at home tomorrow.	۱۰- ممکن است فردا سرافرازم فرمائید ؟ فردا من منزل هستم -
آپکی مہر کا شکریہ ۔	11. Thanks for your kindness.	۱۱- از لطف شما خیلی ممنونم -
احمد کو ایک مدت سے نہیں دیکھا. اس کا کیا حال ہے؟	12. I have not seen Ahmad for some time. How is he ?	۱۲- مدتی است احمد را ندیده‌ام حالش چطور است ؟
وہ ہسپتال میں ہے - کل ہی اس کی موٹر کی ٹکر ہو گئی اور وہ سخت زخمی ہو گیا ہے -	13. He is in the hospital. His car had an accident yesterday and he is seriously injured.	۱۳- او در بیمارستان است - همین دیروز اتومبیلش تصادف کرده و او بشدت زخمی (مجروح) شده است -
مجھے آپ سے مل کر بہت ہی خوشی ہوئی -	14. I am very pleased to meet you.	۱۴- از ملاقات شما بسیار خوشوقتم -
خاکسار کو بھی ایسی ہی خوشی ہوئی -	15. So am I (pleased to meet you).	۱۵- بنده هم همین طور -

٣- از مرحمت شما خوب هستم ـ	3. Thank you, I am well.	آپکی عنایت سے اچھا ہوں ـ
٤- یک کمی سرما خوردگی دارم ـ	4. I have a slight cold.	کچھ سردی لگنے سے زکام کی شکایت ہے ـ
٥- دیشب خوابم نبرد و سرم درد میکند ـ	5. I didn't get sleep last night and my head is aching.	کل رات مجھے نیند نہیں آئی اور سر درد کی شکایت ہے ـ
٦- بچهٔ شما مریض. بود حالا چطور است ؟	6. Your child was ill. How is it now ?	آپکا بچہ بیمار تھا اب کیسا ہے ؟
٧- بچه ام مالاریا داشت ـ حالا تب ندارد ، ولی هنوز ضعیف است ـ	7. My child had Malaria. He doesn't have any fever now, but still he is weak.	میرے بچہ کو ملیریا ہوگیا تھا ـ اب بخار تو نہیں ، مگر کچھ کمزوری باقی ہے ـ
٨- نمیدانستم شما اینجا تشریف دارید والا برای ملاقات خدمت میرسیدم ـ	8. I didn't know you are here or I would have come to you.	مجھے معلوم نہ تھا آپ یہاں تشریف فرما ہیں ورنہ ملاقات کیلئے ضرور حاضر خدمت ہوتا ـ
٩- امید دارم شما را مجدداً ملاقات کنم ـ	9. Hope to see you again.	امید ہے کہ آپ سے پھر ملاقات ہوگی ـ

۱۴- شما کی بشیراز خواهید رفت ؟	14. When will you go to Shiraz ?	آپ شیراز کب جائینگے؟
۱۵- دو روز بعد میروم -	15. I'll be leaving after two days.	دو روز کے بعد جاؤنگا ۔

(نوٹ) عام گفتگو میں فعل مستقبل کم استعمال ہوتا ہے ۔
یعنی خواہم رفت ، خواهد آمد وغیرہ کی بجائے فعل حال می روم ، میاید استعمال ہوتا ہے ۔

(Future tense is not used in its correct grammatical form Present tense is more commonly used to denote future tense in conversation).

EVERYDAY CONVERSATIONS مکالمات روز مره

Lesson VI

درس ششم		چھٹا سبق
ملاقات و احوال پرسی	*Seeing each other and enquiring about each other*	ایک دوسرے سے ملاقات اور احوال پرسی کرنا ۔
۱- السلام علیکم - حال شما چطور است ؟	1. Good morning. (Peace be with you). How are you ?	السلام علیکم۔ آپکے مزاج کیسے ہیں ؟
۲- الحمد لله خوب هستم - شما چطور ؟	2. Thank God. I am well. How are you ?	اللہ کا شکر ہے اچھا ہوں۔ آپ کیسے ہیں ؟

اس سے کہیں یہاں آئے -	5. Tell him to come here.	۵- باو بگوئید اینجا بیاید -
آسے چاہئے دوا پئے -	6. He should take medicine.	۶- او باید دوا بخورد -
ہم سب آپس میں بھائی ہیں -	7. We among ourselves are like brothers.	۷- ماهمه باهم برادر هستیم -
میں آج آرام کرنا چاہتا ہوں ، بہت تھکا ہوا ہوں -	8. I want rest today, I am very tired.	۸- میخواهم امروز استراحت کنم ، خیلی خسته هستم -
احمد کل تبریز سے آئیگا -	9. Ahmad will come from Tabriz tomorrow.	۹- احمد فردا از تبریز خواهد آمد -
میں اس سے ملاقات کرونگا -	10. I shall meet him.	۱۰- من با او ملاقات خواهم کرد۔
اس کام کا انجام کیا ہوگا ؟	11. What will be the end of this ?	۱۱- انجام اینکار چه خواهد شد؟
احمد کل تبریز سے آئیگا - /	12. Ahmad will come from Tabriz tomorrow.	۱۲- احمد فردا از تبریز میاید -
میں دو هفته بعد شیراز جاؤنگا-	13. In another two weeks I shall go to Shiraz.	۱۳- من دو هفته دیگر بشیراز میروم -

وہ کہاں سے آیا ہے ؟	14. Where has he come from ?	۱۴- او از کجا آمده است ؟
گذشتہ ہفتہ وہ سفر پر گیا تھا آج شیراز سے آیا ہے ۔	15. Last week he had gone on journey. Today he has arrived from Shiraz.	۱۵- او هفته گذشته مسافرت رفته بود ۔ امروز از شیراز آمده است ۔
وہ کیا کرتا ہے ؟	16. What is he doing ?	۱۶- اوچه کار میکند ؟
کچھ بھی نہیں کرتا ۔	17. Nothing.	۱۷- هیچ کار نمیکند ۔
وہ مدرسہ جاتے ہیں ، کھیلتے ہیں اور اپنا سبق پڑھتے ہیں ۔	18. They go to school, play and read their lessons.	۱۸- آنها (ایشان) بمدرسه میروند ، بازی میکنند و درس میخوانند ۔

پانچواں سبق	LESSON V	درس پنجم
یہاں آؤ ، وہاں جاؤ ۔	1. Come here, go there.	۱- اینجا بیا ، آنجا برو ۔
کاغذ پر لکھو ۔	2. Write on the paper.	۲- روی کاغذ بنویس ۔
روٹی اور پنیر کھاؤ ۔	3. Eat bread and cheese.	۳- نان و پنیر بخور ۔
آپ بنچ پر بیٹھ جائیے ۔	4. Take your seat on the bench.	۴- شما روی نیمکت بفرمائید ۔

کل رات ہم سفر پر تھے ۔	6. Yesterday night we were out on journey.	۶- ما دیشب در مسافرت بودیم ۔
احمد اور اس کا بھائی کیا کرتے تھے ؟	7. What were Ahmad and his brother doing ?	۷- احمد و برادرش چه میکردند ؟
وہ سبق پڑھتے تھے اور چائے پیتے تھے ۔	8. They were reading lessons and drinking tea.	۸- درس میخواندند و چای میخوردند ۔
آج صبح میں نے پرویز کو دیکھا وہ چھوٹے بچوں کے ساتھ کھیل رہا تھا ۔	9. I saw Parvez today. He was playing with small children.	۹- امروز صبح من پرویز را دیدم با بچه های کوچک بازی میکرد ۔
وہ کمرے کے کونے میں بیٹھا تھا اور سبق پڑھ رہا تھا ۔	10. He was sitting in a corner of the room and was reading lessons.	۱۰- او در گوشهٔ اطاق نشسته بود و درس میخواند ۔
تم کب تہران پہنچے ؟	11. When did you arrive in Tehran.	۱۱- کی بطهران رسیدید ؟
میں کل بعد دوپہر پہنچا تھا ۔	12. I arrived yesterday afternoon.	۱۲- دیروز بعد ازظهر رسیدم۔
کاغذ پر تم نے کیا لکھا ؟	13. What did you write on the paper ?	۱۳- روی کاغذ چه نوشتی ؟

میں نے اپنے هم جماعتوں کو کہانی سنائی -	17. I told a story to my class fellows.	۱۷- من برای همکلاسان خود قصه‌ای گفتم -
اس نے کچھ پانی پیا - اور میں نے کچھ دودھ پیا -	18. He drank some water. I drank some milk.	۱۸- او آب خورد- من مقداری شیر خوردم -
میرے باپ نے میرے لئے بائیسکل خریدا -	19. My father bought a bicycle for me.	۱۹- پدر من برای من دو چرخه خرید -
اس نے میری خاطر گانا گایا -	20. He sang a song for me.	۲۰- او برای من آواز خواند-

---

چوتھا سبق	Lesson IV	درس چهارم
احمد اور سرمد کہاں گئے ؟	1. Where did Ahmed and Sarmad go ?	۱- احمد و سرمد کجا رفتند؟
وہ بازار گئے -	2. They went to bazar.	۲- ایشان (آنها) بازار رفتند-
آپ کہاں گئے ؟	3. Where did you go ?	۳- شما کجا رفتید ؟
هم کہیں نہیں گئے -	4. We did not go anywhere.	۴- ما هیچ جا نرفتیم -
آپ کل رات کہاں تھے ؟	5. Where were you last night ?	۵- شما دیشب کجا بودید ؟

آستاد نے تم سے کیا کہا ؟	8. What did the teacher say to you ?	۸- آموزگار بتوچه گفت ؟
کچھ نہیں کہا ۔	9. He said nothing.	۹- هیچ نگفت ۔
احمد نے چاک سے لکھا ۔	10. Ahmad wrote with chalk.	۱۰- احمد باگچ نوشت ۔
اس نے تختہ سیاہ کو صاف کیا ۔	11. He cleaned the black-board.	۱۱- او تخته سیاه را پاک کرد۔
وہ بیمار تھا اور آج مدرسہ نہیں آیا ۔	12. He was ill and did not come to school today.	۱۲- او مریض بود و امروز بمدرسه نیامد ۔
میں نے کاغذ پر لکھا اور اس کو پڑھا ۔	13. I wrote on the paper and read it.	۱۳- من روی کاغذ نوشتم و آنرا خواندم ۔
سرمد کو کیا بیماری ہے ؟	14. What is Sarmad's illness ?	۱۴- سرمد چه کسالتی دارد ؟
میرے خیال میں اسے ملیریا (موسمی بخار) ہے ۔	15. I think he has Malaria.	۱۵- بنظرم مالاریا دارد ۔
احمد نے کتاب فروش سے پنسل خریدی اور مجھے دی ۔	16. Ahmad bought a pencil from the book-seller and gave it to me.	۱۶- احمد از کتابفروشی مداد خرید و بمن داد ۔

تیسرا سبق	LESSON III	درس سوم
احمد مدرسہ آیا اور پنسل سرمد کو دی ۔	1. Ahmad came to school and gave the pencil to Sarmad.	۱- احمد بدبستان آمد و مداد را بسرمد داد ۔
پرویز کہاں گیا ؟	2. Where did Parvez go?	۲- پرویز کجا رفت ؟
وہ کھیل کے میدان میں گیا ۔	3. He went to the play ground.	۳- اوبمیدان بازی رفت ۔
میں حوض کے کنارہ پر بیٹھا ۔	4. I sat at the edge of the tank.	۴- من کنار حوض نشستم ۔
وہ وہاں نہیں ہے۔میں نے اسکو کھیل کے میدان میں نہیں دیکھا ۔	5. He is not there. I did not see him in the play ground.	۵- او آنجا نیست ۔ من او را در میدان بازی ندیدم ۔
احمد نے اپنا سبق پڑھا اور میں نے اپنا سبق پڑھا ۔	6. Ahmad read his lesson and I read my own lesson.	۶- احمد درس خود راخواند و من‌درس خودم را خواندم-
اس نے مجھ سے ایک بات کہی لیکن میں نے اس سے کوئی بات نہیں کہی ۔	7. He told me something but I did not tell him anything.	۷- او بمن چیزی گفت ولی من باو چیزی نگفتم ۔

اس آدمی کی داڑھی لمبی ہے ۔	12. That man's beard is long.	۱۲- ریش آن مرد بلند است
اس کی قمیص بھی لمبی ہے ۔	13. His shirt is also long.	۱۳- پیراهن او نیز بلند است ۔
یہ سونے کا کمرہ ہے ۔	14. This is the bed-room.	۱۴- این اطاق خواب است ۔
کھانا کھانے کا کمرہ وہاں ہے۔	15. Dining room is there.	۱۵- اطاق ناهارخوری آنجاست۔
میری چارپائی کمرہ میں ہے ۔	16. My bed is in the room.	۱۶- تختخواب من در اطاق است ۔
آسکی داڑھی کا کیا رنگ ہے ؟	17. What colour is his beard ?	۱۷- ریشش چه رنگ است ؟
اس بوڑھے کی داڑھی سفید ہے۔	18. That old man's beard is gray.	۱۸- ریش آن پیر مرد سفید است ۔
روشنائی سیاہ ہے ۔	19. The ink is black.	۱۹- مرکب سیاه است ۔
دیوار کی گھڑی بڑی ہے ۔	20. The clock on the wall is big.	۲۰- ساعت دیواری بزرگ است ۔
کلائی کی گھڑی چھوٹی ہے ۔	21. The wrist watch is small.	۲۱- ساعت مچی کوچک است ۔
چھوٹی نوٹ بک میری جیب میں ہے ۔	22. The small note-book is in my pocket.	۲۲- دفتر کوچک توی جیب من است ۔
کتاب میرے پاس ہے ۔	23. The book is with me.	۲۳- کتاب پهلوی من است ۔
اس کی کتاب کہاں ہے ؟	24. Where is his book ?	۲۴- کتاب او کجاست ؟
نہیں ، یہ میری نہیں ہے ۔	25. No, it is not mine.	۲۵- خیر،این مال من نیست ۔

دوسرا سبق	LESSON II	درس دوم
یہ بلی کس کی ہے ؟	1. Whose cat is this ?	۱- این گربه مال کیست ؟
وہ میری ہے ۔	2. It's mine.	۲- مال من است .
کیا وہ تصویر احمد کی ہے ؟	3. Does that photograph belong to Ahmad ?	۳- آیا آن عکس مال احمد است ؟
احمد کی نہیں سرمد کی ہے ۔	4. It is Sarmad's not Ahmad's.	۴- مال احمد نیست-مال سرمد است ـ
آپکا بیگ بڑا ہے ۔	5. Your bag is big.	۵- کیف شما بزرگ است ـ
میرا چھوٹا ہے ۔	6. Mine is small.	۶- مال من کوچک است ـ
یہ سیاہ جوتا کس کا ہے ؟	7. Who is the owner of this black shoe ?	۷- این کفش سیاه مال کیست؟
کیا محمود آپکا دوست ہے ؟	8. Is Mahmud a friend of yours ?	۸- آیا محمود باشما دوست است؟
ہاں ، کیا وہ آپکا دوست نہیں؟	9. Yes. Is he not a friend of yours ?	۹- بلی ، آیا او با شما دوست نیست ؟
تختہ سیاہ کہاں ہے ؟	10. Where is the blackboard ?	۱۰- تخته سیاه کجاست ؟
کرسی یہاں ہے ۔	11. The chair is here.	۱۱- صندلی این جا است ـ

قلم دوات میں ہے	13. The pen is in the ink-pot.	۱۳- قلم توی دوات است .
کتاب میز پر ہے .	14. The book is on the table.	۱۴- کتاب روی میز است .
نقشہ دیوار پر نہیں ہے .	15. The map is not on the wall.	۱۵- نقشه روی دیوار نیست .
تصویر دیوار پر ہے .	16. The photograph is on the wall.	۱۶- عکس روی دیوار است .
میز بڑی ہے .	17. The table is big.	۱۷- میز بزرگ است .
پنسل چھوٹی ہے .	18. The pencil is small.	۱۸- مداد کوچک است .
چھت کا کیا رنگ ہے ؟	19. What colour is the ceiling ?	۱۹- سقف چه رنگ است ؟
نیلا ہے .	20. It is blue.	۲۰- آبی است .
یہ پنسل لمبی ہے .	21. This pencil is long.	۲۱- این مداد بلند است .
وہ پنسل چھوٹی ہے .	22. That pencil is short.	۲۲- آن مداد کوتاه است .
فرش کا رنگ کیا ہے ؟	23. What colour is the floor ? What is the colour of the floor ?	۲۳- کف اطاق چه رنگ است ؟ (رنگ کف اطاق چیست)؟
زرد ہے ، نیلا نہیں .	24. It is yellow not blue.	۲۴- زرد است ، آبی نیست .
یہ بنچ بڑا ہے .	25. The bench is big.	۲۵- این نیمکت بزرگ است .

پہلا سبق	LESSON I	درس اول
یہ کیا ہے ؟	1. What is this ?	۱- این چیست ؟
یہ کتاب ہے ۔	2. This is a book.	۲- این کتاب است
وہ کیا ہے ؟	3. What is that ?	۳- آن چیست ؟
وہ دوات ہے ۔	4. That is an ink-pot.	۴- آن دوات است ۔
یہ کھڑکی نہیں دروازہ ہے ۔	5. It is the door not the window.	۵- این پنجرہ نیست دراست ۔
وہ کاپی ہے کتاب نہیں ۔	6. That is a copy book not a book.	۶- آن دفتراست کتاب نیست ۔
وہ کاغذ سفید ہے سیاہ نہیں ۔	7. That paper is white not black.	۷- آن کاغذ سفید است سیاہ نیست ۔
کرسی کہاں ہے ؟	8. Where is that chair ?	۸- صندلی کجاست ؟
کرسی میز کے پاس ہے ۔	9. That chair is at the side of the table.	۹- صندلی کنار میز است ۔
کیا کرسی کھڑکی کے پاس ہے؟	10. Is the chair beside the window ?	۱۰- آیا صندلی کنار پنجرہ است؟
نہیں ، کرسی میز کے پاس ہے ۔	11. No. The chair is beside the table.	۱۱- خیر، صندلی کنار میز است ۔
پنسل کاپی کے نیچے ہے ۔	12. The pencil is under the copy book.	۱۲- مداد زیر دفتر است ۔

درسهای مقدماتی

ELEMENTARY LESSONS

ابتدائ اسباق

REVIEWS

Mohammad Hejazi (Metiuddouleh) Tehran.

Farsi-e-Emruz is the first book to introduce the current Persian of various styles to the Urdu and English knowing peoples. Starting with the language in every day use the book incorporates carefully graded interesting stories and titbits and gradually carries the reader to writings of the masters of modern prose

The book has opened up the easiest and quickest way to learning of the Persian language.

Dr. Lotf Ali Suratgar, Professor of English at Tehran University.

Farsi-e-Emruz (with translation and explanatory notes in Urdu and English) is undoubtedly the best book of its kind and is a boon to those who desire to learn the current Persian language. The author has not only selected the most common words and expressions in everyday use but has also selected most interesting material for the reader.

Dr. Hosain Khatibi, Professor of Persian at Tehran University.

I am extremely impressed by the plan and carefully selected subject-matter of *Farsi-e-Emruz* and the way in which the essentials of current Persian have been introduced for the foreign students of Persian language. The book marks realistic and psychological approach to teaching of Persian language through media of Urdu and English. I congratulate the author on compilation of this book which I consider the best and most useful for propagation of Persian language.

CONTENTS

مضمون	صفحه
۸- دو رفیق امین	168
۹- بادشاه رعیت نواز	174
قسمت چهارم : تاریخی - علمی - ادبی	181 — 276
۱- میرزا ابوالقاسم قائم مقام	183
۲- اصفهان نصف جهان	185
۳- نو روز عید باستان ایران	189
۴- شاعروچنگی بقلم محمد حجازی (مطیع الدوله)	193
۵- لیکی ,, ,,	197
۶- دختران دریا : بقلم علی دشتی	202
۷- ستارگان سیاه : بقلم سعید نفیسی	205
۸- اذان مغرب ,, ,,	211
۹- کیمیای هستی ,, ,,	218
۱۰- خانه پدری ,, ,,	221
۱۱- اقتباس و تلخیص از جائیکه سگ صاحبش را نمی شناسد : بقلم جمال زاده	226
۱۲- طلب آمرزش : از صادق هدایت	228
۱۳- لوح محفوظ : از فریدون توللی	239

فهرست مطالب فارسی امروز

کرمانی ، آقای زرین خامه ، آقای حسین مدنی ، آقای سروش ، فریدون توللی ، آقای کاظم رجوی ، آقای ادیب برومند اور کئی اور ادباء ایران کا مرہون منت ہوں - انکی بے لوث مساعدت کے بغیر یہ کام میرے لئے ناممکن تھا -

اس کتاب کا مسودہ ۱۹۵۵ء کے اختتام سے پہلے مکمل ہو چکا تھا لیکن میری پاکستان سے عدم موجودگی کے باعث یہ مسودہ قریباً ایک سال تک ایسے ہی ناشرین کے پاس پڑا رہا اور اگر اب بھی میرے مکرم دوست پروفیسر رازی اسکی چھپوائی کا بیڑا نہ اٹھاتے تو غالباً کئی مہینے مزید تأخیر ہو جاتی -

عزیزالقدر خواجہ کلیم عرفانی خلف مؤلف نے لاہور ہی میں ابتدائی پروف کی تصحیح کا کام انجام دیا جس سے طباعت کا کام کئی ہفتے جلد تر اختتام پذیر ہوگیا -

آخر میں دوستداران فارسی زبان سے درخواست ہے کہ کتاب کے مطالعہ کے بعد اپنی گرانقدر آراء سے مؤلف کو مطلع فرمائیں تاکہ آئندہ اشاعت میں ان کی راہنمائی سے مستفیض ہو سکوں -

مؤلف

دکتر حسین خطیبی

خانم دکتر کیچکینه کاظمی

استاد سعید نفیسی

آقای محمد حجازی مطیع الدوله

ترتیب دینا میرے لئے کوئی آسان کام نہ تھا اور میں اس تمام کوشش کے باوجود نہیں کہہ سکتا کہ مجھے اس میں کہاں تک کامیابی ہوئی ہے -

قطعات نثر کے انتخاب میں اس بات کا بھی خیال رکھا گیا ہے کہ اقتباسات زبان کی مناسبت اور ضروری مشخصات کے علاوہ دلچسپ اور سبق آموز ہوں تاکہ ہر عمر کے پڑھنے والے ان سے استفادہ حاصل کر سکیں -

پڑھنے والوں کی سہولت کے مدنظر فارسی کے تمام الفاظ کے معنی اردو اور انگریزی میں اصل متن کے صفحوں کے حساب سے دئے گئے ہیں - اس کتاب کو چند ایک مرتبہ دوہرا لینے کے بعد قارئین عام اور روان فارسی سے آشنا ہو جائینگے اور اگر وہ چاہیں تو اسکے بعد فارسی کے شاہکاروں سے لطف اٹھا سکیں گے -

« فارسی امروز » کا دوسرا حصہ زیر تدوین ہے - اس حصے میں فارسی زبان کے بہترین اور شیرین ترین نمونے پیش کئے گئے ہیں اور یہ کتاب صحیح معنوں میں فارسی جدید کی ایک پریکٹیکل ڈکشنری ہے -

اس کتاب کی تألیف کی محرک تو ڈاکٹر کاظمی ہیں لیکن اسکی تدوین اور محاورات و اصطلاحات کی شرح و تفسیر اور انتخاب میں استاد سعید نفیسی، آقای حجازی مطیع الدولہ، ڈاکٹر حسین خطیبی، خانم دانشمند پروانہ نوری، ڈاکٹر ناظر زادہ

کلچرل مشن کی واپسی کے چند روز بعد محترمہ ڈاکٹر کاظمی نے مجھے بلایا اور اصرار کیا کہ جیسے بھی ہو عام روز مرہ فارسی پر ایک کتاب مرتب کرنیکا کام اپنے ذمہ لوں ۔ ڈاکٹر محمد باقر پروفیسر فارسی پنجاب یونیورسٹی بھی ان دنوں تہران میں تھے ۔ انہوں نے بھی جلد سے جلد اس کام کو شروع کرنے کے لئے کہا اور فنی راہنمائی اور مساعدت کا وعدہ کیا ۔

ابتدائے کار میں تو میرا مقصد یہی تھا کہ کچھ ایسے مکالمات جنکی ایک عام شہری کو اپنی روز مرہ زندگی میں ضرورت پڑتی ہے درج کر دئے جائیں اور کتاب کی ضخامت پچاس ساٹھ صفحوں سے زیادہ نہ ہو ۔ مگر جب یہ حصہ مرتب ہو چکا تو میں نے سوچا کہ افسوس کی بات ہوگی اگر پڑھنے والا عام روز مرہ کی زبان سے اس حد تک آشنا ہونیکے بعد آجکل کی روان اور سبک طرز تحریر سے لطف اندوز ہونے سے محروم رہ جائے ۔ اس مقصد کو پورا کرنے کی غرض سے لازمی طور پر سینکڑوں اور گوناگوں کہانیوں ، لطیفوں ، مقالوں کا مطالعہ کرنا پڑا ۔ اب میری آرزو تھی کہ جہاں تک ممکن ہو آجکل کی مروجہ فارسی زبان کا حقیقی اور اصلی نمونہ تیار ہو جائے ۔ تنوع طرز انشاء اور طرز بیان اور طرز تفکر کو سامنے رکھکر انتخاب کرنا اور پھران انتخابات کو بتدریج نہایت سادہ زبان اور چھوٹے چھوٹے جملوں سے ادبی اور با محاورہ زبان کے لحاظ سے

کم ایک چھوٹی سی کتاب جو روزمرہ کی باتوں پر مشتمل ہو لکھ دوں لیکن جب اس کتاب کی سکیم اور مضامین کے انتخاب اور حواشی کی مشکلات پر غور کرتا تو ہمت نہ پڑتی -

۱۹۵۳ء کے موسم گرما میں پاکستان سے ایک کلچرل مشن جسمیں پاکستان کے کئی ایک نامور فارسی ادیب اور شاعر موجود تھے ایران آیا - ایران کے طول و عرض میں انکا نہایت پرتپاک استقبال کیا گیا - مشن کے ارکان کے علم و فضل اور زبان دانی کے متعلق ایران کے گوشے گوشے میں پہلے ھی سے پراپیگنڈا ہو چکا تھا اور ایرانی نہایت اشتیاق سے ان حضرات سے باتیں کرنے لگتے تھے - مگر نہایت جلد وہ کچھ مایوس سے ہو جاتے - انہی دنوں ڈاکٹر خلیفہ شجاع الدین مرحوم بھی تہران تشریف لائے - انکے اعزاز میں ایران کی مشہور لیڈی ڈاکٹر کچکنیہ کاظمی نے ایک دعوت دی جس میں مشن کے اغلب ممبران کو بھی مدعو کیا گیا - یہ ایک غیررسمی ملاقات کا جلسہ تھا جس میں بجائے رسمی تقریروں کے مہمان اور میزبان آپس میں ادھر ادھر کی باتوں میں مشغول تھے - اس مجلس انس میں میں نے اور بعض ایرانیوں نے دیکھا کہ ہمارے بعض چوٹی کے علماء ایرانیوں کے ساتھ گفتگو کے دوران میں مثنوی کی مشہور داستان (جس میں ایک بہرہ شخص اپنے ایک دوست کی عیادت کو جاتا ہے) دوہرا رہے ہیں -

دیباچہ

ڈاکٹر منوچہر اقبال چانسلر تہران یونیورسٹی اور دیگر مشاہیر ادبیات معاصر ایران کے اظہار نظر کے بعد اس تألیف کے مشمولہ مضامین اور طرز بیان کے متعلق میرا کچھ کہنا بے سود ہے لیکن ان حالات کا جو اس کتاب کی تألیف کا باعث ہوئے بیان کرنا ضروری سمجھتا ہوں۔

گذشتہ دس سال کا بیشتر حصہ میں نے ایران میں کلچرل اور پریس اتاشی کی حیثیت سے گذارا ہے۔ اپنے وظائف کی انجام دہی کے لئے ایران کی مروجہ زبان بولنے اور لکھنے کی ضرورت پیش آئی تو میں نے اپنے ہاں کی درسی زبان اور ایران کی عام اور متداول زبان کا فرق شدت سے محسوس کیا۔ اسی دوران میں پاکستان سے فارسی کے معلم، طالب علم اور دیگر فارسی دان اصحاب سے جو گاہے بگاہے ایران کی سیر کو آتے رہے ملنے کا موقع ملتا رہا اور مجھے یہ دیکھ کر بہت کوفت ہوتی تھی کہ سالہا سال کے مطالعہ کے بعد بھی وہ عام اور سادہ فارسی سے اس حد تک نابلد ہیں کہ معمولی روزمرہ کی گفتگو یا اظہار مطلب انکے لئے ناممکن ہے۔ جب میں ایسے حضرات کا ایرانیوں سے تعارف کراتے ہوئے کہتا کہ ان صاحب کو رومی اور حافظ کے سینکڑوں اشعار حفظ ہیں، تو ایرانی انکی بے بسی پر تعجب کرتے۔ مجھے کئی بار خیال آیا کہ کم از

میں نہ صرف اپنے لئے ایک بلند مقام پیدا کیا بلکہ پاکستان کی عظمت و شہرت کو بھی چار چاند لگائے - سر زمین ایران میں ان کے بے شمار مداح اور قدر دان موجود ھیں - راجہ غضنفر علی خان سفیر کبیر پاکستان نے اگر ایران اور پاکستان کو سیاسی لحاظ سے قریب تر لانے میں قابل قدر خدمات انجام دی ھیں تو علمی ، ادبی اور ثقافتی لحاظ سے خواجہ عرفانی صاحب کی خدمات بھی سنہری حروف میں لکھنے کے قابل ھیں - ایران سے اُن کی واپسی کیوجہ سے جو خلاء پیدا ھؤا ھے اُس کا پُر کرنا اگر مشکل نہیں تو آسان بھی نہیں - ملک الشعرا بہار ، علامہ دھخدا ، ڈاکٹر سیاسی ، ڈاکٹر منوچہر اقبال ، تہران یونیورسٹی کے اساتذہ کرام سبھی آپکی خدمات کے معترف تھے - ظاھر ھے کہ اپنی خوبیوں کے حامل اور فارسی علم و ادب کے عاشق و شیفتہ کے قلم سے جو کتاب نکلے گی وہ پاکستانیوں کے لئے کس قدر مفید ثابت ھوگی - اب جبکہ ھمارے روابط ایران سے بہت گہرے ھیں اور طلبأ ، اساتذہ اور عوام کی آمد و رفت کا سلسلہ بہت زیادہ بڑھ چکا ھے « فارسئی امروز » جیسی کتاب یقیناً ھمارے لئے نعمت غیر مترقبہ ھے - ھمارے طلباء انتہائی امتحانات پاس کرنے کے باوجود فارسی لکھنے اور بولنے سے قاصر ھیں اور ھمارے اکثر اساتذہ اور فارسی دان اصحاب بھی موجودہ ایرانی زبان سے ناآشنا ھونے کے باعث خفت محسوس کرتے ھیں - عرفانی صاحب کی ” فارسی امروز “ نے ان دونوں ضرورتوں کو بہت حد تک پورا کر دیا ھے - یہ کتاب مکالمات ، حکایات ،

تعارف

خواجہ عبدالحمید عرفانی کی شخصیت کسی تعارف کی محتاج نہیں ۔ علامہ اقبال کی شاعری سے متعلق ان کی مشہور و معروف کتاب « رومیٔ عصر » اور « فارسی رباعیات » کیوجہ سے « دنیائے فارسی زبان » اُن کو خراج تحسین ادا کر چکی ہے ۔ سفارت پاکستان تہران (ایران) میں وہ حکومت پاکستان کی طرف سے چھ سات سال تک پریس اتاشی رہے ہیں اور آجکل فارسی مجلہ 'ھلال' کراچی کی ادارت کے فرائض انجام دے رہے ہیں ۔ فارسی ادبیات سے عشق و شیفتگی اور ایرانی فرہنگ و ادب سے گہری دلچسپی کے لحاظ سے وہ اس عہدہ کے لئے موزوں ترین شخص ہیں ۔ خواجہ صاحب کی زیارت کا شرف سب سے پہلے مجھے ۱۹۵۰ء میں بمقام تہران حاصل ہوا ۔ ایران میں اپنی مسافرت کے سلسلہ میں جہاں کہیں بھی جانے کا اتفاق ہوا میں نے وہاں کی فضاؤں کو عرفانی صاحب کی خدمات کی صداؤں سے معمور اور وہاں کے علماء و فضلاء کو ان کی تعریف میں رطب اللسان پایا ۔

۱۹۵۳-۵۴ء میں جب محکمہ تعلیم پنجاب کی طرف سے مجھے سرزمین سعدی و حافظ میں دوبارہ بھیجا گیا تو خواجہ صاحب کو زیادہ قریب سے دیکھنے کا موقع ملا ۔ مزید برآں تہران اصفہان ، شیراز ، تبریز اور مشہد وغیرہ میں ہر جگہ عرفانی صاحب کی فارسی دانی ، انداز خطابت اور خلوص و محبت کی باتیں زبان زد عام تھیں ۔ اپنے دوران قیام میں عرفانی صاحب نے ایران

کتاب فارسی امروز حاوی بسیاری از مفردات و ترکیبات ، امثال متداوله ، محاورات و منتخبات آثار بعضی از نویسندگان معاصر است ـ

برای هر لغت یا ترکیب معادل اردو و انگلیسی آن ایراد گردیده و درهریک از دروس سعی شده است فراگیرندهٔ زبان قسمتی از مشکلات خود را درتکلم و محاورات رفع کند بنحوی که چون باخر کتاب برسد قادر بتکلم زبان فارسی و قرائت و فهم آثار نویسندگان معاصر باشد ـ هرلغت تازه و هر جمله و قطعه منثور که مشکل بود بدو زبان اردو و انگلیسی توضیح داده شد تا نقطهٔ بهامی برای آموزنده زبان فارسی باقی نماند ـ

این کتاب نخستین کتابی است که بدین سبک نوشته شده ـ برای توسعه تعلیم فارسی در دو زبان اردو و انگلیسی تدوین نده است و بنا بر این هم برای آموختن زبان فارسی در پاکستان ـ هندوستان سودمند است و هم در همه ممالکی که زبان انگلیسی ر آنها رواج دارد ـ

از خداوند متعال موفقیت مؤلف محترم را درخدمتی که برای رویج زبان پارسی و تحکیم روابط فرهنگی دو ملت همجوار بر عهده رفته اند مسئلت دارم ـ

کسانی که پارسی و اردو و احیانا انگلیسی را خوب میشناسند اقدامی برای شناساندن فارسی امروز بپارسی دوستان آن سامان کنند و از این راه روابط دوستانه را سهل تر و آسانتر سازند ـ

این کار شگرف را جناب خواجه عبدالحمید عرفانی وابسته فرهنگی و مطبوعاتی سفارت کبرای پاکستان در ایران بر عهده گرفتند و بحمدالله بخوبی از عهده آن بر آمدند ـ

آقای عبدالحمید عرفانی از دوستداران و شیفتگان زبان و ادب فارسی و از کسانی هستند که در تجدید روابط دیرین دو ملت ایران و پاکستان تحمل زحمات فراوان کرده و بخوبی از این زحمات خود نتیجه گرفته اند ـ ایشان که باداشتن درجه ـ ایم ـ ای (M.A.) از دانشگاه پنجاب و سوابق مطالعه در زبان فارسی بایران آمده بودند در مدت اقامت خود در این سامان بخوبی توانستند از عهده فرا گرفتن زبان امروزی فارسی برآیند و آنرا مانند زبان مادری تکلم کنند و بنویسند ـ

همین آشنائی باقای عرفانی یاوری کرد که دست بتالیف چند کتاب سودمند بزنند که مهمتر از همه آنها همین کتاب حاضر یعنی کتاب فارسی امروز است ـ

مراد از ''فارسی امروز'' زبان کنونی فارسی است بنحوی که بعد از انقلاب مشروطیت در مکالمات و جراید و کتب و انتشارات و زبان عامیانه رایج است و بنا بر این اعم است از کلمات و ترکیبات و امثالی که در زبان عامیانه و ادبی و علمی این دوره مورد استعمال دارد ـ

آور شیرین زبان فارسی از میان آن قوم پاك برخاست و با قند پارسی شکر شکنی آغاز کرده اند ـ

رواج زبان وادب پارسی در میان مسلمانان هند و پاکستانیان امروز بدرجه ای رسید که سبک و لهجه خاصی از زبان و شعر ما در آن دیار ظهور کرد و در تاریخ ادبیات ایران مقام و مرتبه خاصی احراز نمود ـ

در روزگاری که بعضی علل سیاسی میان ما و برادران مسلمان ما در آنسوی سرحدات هندوستان جدائی افکنده بود این رواج و توسعه زبان و ادب پارسی همچنان درآن سامان بر قرار و پایدار بود منتهی دوری ظاهری و تباعد صوری سبب دوری لهجه فارسی از دو جانب گردید و نتیجه آن شد که امروز برادران پاکستانی ما با آنهمه علاقه و محبتی که نسبت بما و کشور و ادبیات ما دارند از زبان متداول فارسی دور ما نند و تنها به قندهای مکرر سعدی و حافظ و جامی و صائب و عرفی و نظایر آنان شکر شکن باشند ـ

لیکن دنیا واقوام و آداب و رسوم وزبانها و لهجه ها همواره درحال تغییر و تکامل هستند و زبان فارسی نیز از این حال برکنار نیست و بهر تقدیر با آنچه پیش از این بود اندك اندك تفاوت حاصل کرد و میکند و مردم پارسی دوست و پارسی گوی پاکستان هم که هیچگاه از علاقه سرشار خود بزبان پارسی برکنار نیستند باگهی از این تحول و تکامل علاقه مندند و میبایست

مقدمه

از ڈاکٹر منوچہر اقبال

چانسلر تہران یونیورسٹی

ایران و پاکستان دو کشور همجوار کهن سالی هستند که از روزگاران قدیم با یکدیگر نزدیکترین و صمیمانه ترین روابط را دارا بوده اند۔

از میان ملل‌عالم بندرت میتوان دو ملتی را یافت که اینهمه ازحیث دین و نژاد و زبان و مراسم واعتقادات بیکدیگر بستگی و ارتباط داشته و نسبت بیکدیگر اینهمه احساس برادری و نزدیکی کنند ۔ تنها مجاورت صوری درمیان دو ملت وسیله نزدیکی واقعی نیست ، بلکه آن امری که روابط دو ملت رابصمیمانه ترین درجهٔ خود ارتقاء میدهد نزدیکی دل و معنی است ۔

زیرا در این صورت است که دو ملت میتوانند بیکسان فکر کنند وبیک میزان از غم و شادی یکدیگر غمگین و شادمان شوند و بیک درجه برسوم و آداب یکدیگر علاقه ورزند ۔

دو ملت ایران و پاکستان از این دستهٔ ملت ها هستند و بهمین سبب هم گذشت زمان و مرور دهور و دشواریهای صوری هیچوقت آندو را از یکدیگر غافل نساخته و از یاد هم فارغ ننموده است ۔

چه بسا شاعران بزرگ و نویسندگان مشهور و خاندانهای صیل که از ایران بپاکستان رفته و یا چه بسا گویندگان نام

ڈاکٹر منوچہر اقبال
چانسلر تہران یونیورسٹی

مؤلف

تشکر

مساعدتهای ذیقمت تیمسار سر لشکر نادر باتما نقلیچ سفیر کبیر محبوب دولت شاهنشاهی ایران در پاکستان باعث شده است که کتاب حاضر زود تر انتشار یافته و بدست خوانندگان گرامی برسد لذا وظیفه خود میدانم که تشکرات خود راحضور معظم له تقدیم دارم

مؤلف

بار اول ۱۹۵۶ء

طابع و ناشر
رین پرنٹنگ پریس بل روڈ لاہور
باہتمام مرزا محمد صادق

فارسیِ امروز

تألیف

خواجه عبدالحمید عرفانی

مقدمه

بقلم دکتر موچهر اقبال
چانسلر تهران یونیورسٹی

پن بک ڈپو بل روڈ ، لاهور (پاکستان)